

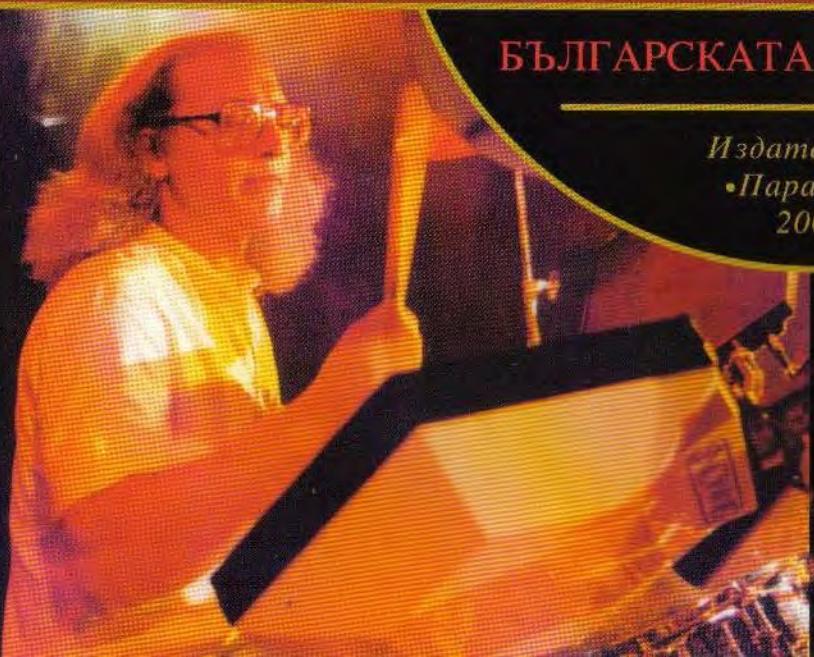
Румен Янев

ВКУСЪТ НА ВРЕМЕТО

ШУРЦИТЕ

БЪЛГАРСКАТА РОК ЛЕГЕНДА

Издателство
•Парадокс•
2007

Румен Янев

Вкусът на Времето

Щурците

българската рок легенда

© Румен Янев, 2007
© „Парадокс“, 2007

Shturtsite – The Bulgarian Rock Legend
© Roumen Yanev

Снимки

© „Щурците“, лични архиви
© Стоян Гребенаров

Книгата, посветена
на 40-годишния юбилей
на „Щурците“
се издава
със спомоществувателството на

Столична община

Румен Янев

ВКУСЪТ НА ВРЕМЕТО ЩУРЦИТЕ

БЪЛГАРСКАТА РОК ЛЕГЕНДА

„Парадокс“, 2007

Здравей, читателю!

Книгата, която прелистваш, няма претенции да бъде бестселър, класика или модно явление. Тя е моето най-ценно съкровище, което ми се иска да споделя с теб. Защото в нея са най-пулсиращите години на мое и на поне още две съседни поколения, а сътворяването ѝ прескочи границата между две хилядолетия. Писана е на коляно в течение на повече от десет години, с произволни паузи и епизодичен ентузиазъм. Като фон на нейното сътворение се смениха няколко български правителства, горя Парламентът, България влезе първо във Валутен борд, а после и в НАТО, и в Европейския съюз. Родиха се частните радиа и телевизии, а някои от тях успяха и да се споминат. Чалгата избуха като доминираща естетика и дефинира новата житейска философия на преяддането. Доказаха го напразните ми опити с приятели в Бургас да създадем и закрепим ежегоден летен блус фестивал. През това време смених на няколко пъти работното си място и една от тазобедрените си стави. Сбогувах се завинаги с голямата си дъщеря и старата си жигула. Преядох с любов и омраза. Докоснах се до славата и до омерзението. Пречистих се чрез грижите за най-малкия си син. И мисля, че всичко това по някакъв начин ме доведе до тази наша среда.

Въсъност, тя не е първа, защото книгата за "Щурците" започва своя живот още от последните броеве на вестник "Ритъм", който смятам за една от свидните си рожби. Там тръгна поредицата ми от разкази на Кирчо Маричков, която после ме отвеже в студиото на радио „Танга“. В радиото Гошо Минчев ми подари песента си "Хляб и мармелад", която озаглави и озвучи едно от предаванията ми, а Кирчо – "Вкусът

на Времето”, която пък дава име и джингъл на другото. В този период с Пепи Цанков пуснахме в малък тираж първата част – “Зимата на щурците”, а преди три години написах и отпечатах няколкостотин бройки от Втората – “Есента на патриарсите”. Сега, в годината на техния 40-и юбилей, с партньорството на издавателство “Парадокс”, което е създадено от Дори и Цецо – мои близки колеги от първото семейство на списание “Ритъм”*, с помощта на Столичната община и на съхранилия човешките си сетива предприемач Стамен Иванов, ти поднасям книгата в нейния цялостен обем. Тя не е пълната и подробна история на емблематичната рок група. Тя не е подробна хроника и на всички тези близо 50 години. Не е роман, не е и научно изследване. Тя е мозайка от парченца живот в годините на ограничения ни суверенитет. Сбор от лични истории и смешни социмасовки. Ти и приятелите ти, ако сте живели в онези години, можете да я дописвате безкрай. И, ако го направите, ще го приема като награда за труда си. Защото всичките тези години чакат неподкупните си хронисти. Аз избрах рокенрол за свой водач през годините, защото вярвам в неговата искреност, зареден съм с неговата енергия и изповядвам повика му за свобода. Ти можеш да избереш нещо друго. Важното е да оставим на децата си истината за нашия живот. Защото без нея те никога няма да достигнат до истината за своя.

“Щурците” изпяха съществена част от тази истина. И затова препускаха през Времето цели четири десетилетия. Без да се уморят, без да се повторят и без да ни изляжат. Петото десетилетие за тях ще започне с нов албум, ново турне и нова прегръдка с публиката, която винаги ги е обичала. В очакване на този пореден емоционален трус аз ти поднасям тяхната изповед и своето ненатрапчиво посредничество. Благодаря им и ги обичам, както личи от всяка следваща страница. Благодаря и на близките си, които ми дават кураж, миговете тишина и вътрешната тяга, за да напиша най-дългия си журналистически текст. А книгата посвещавам на теб, защото вече знаеш, че свободата не се реже като салам.

София, май 2007 г.

Румен Янев

* С одобрението на автора „Парадокс“ посвещава своите усилия за издаването на тази книга на светлата памет на големия български журналист Стефан Станчев, създал и първи главен редактор на сп. „Ритъм“. Задади девиза ни: „Ритъм – това съм аз, това си ти, това сме всички ние.“

документална сага за
неколцина мускетари
с китари и техния поход
през духовната зима
на един несвободен народ
рассказана от самите тях
и записана от

ПЪРВА ЧАСТ
Зимата на **ЩУРЦИТЕ**

Северните тигри,
Шадоус и
Бъндараките

Пепи, Бъндака, Кирю, Вано

На границата между 50-те и 60-те светът отвъд желязната завеса все по-трескало започва да выбира в ритъма на дяволската музика, изпълнявана от Бил Хейли, Чък Бери, Литъл Ричард и Елвис Пресли. До България достигат слаби резонанси от тези вибрации, старательно заглушавани с индустриски дози Салавъров Седой, Давид Тухманов, Йосиф Цанков и ижеподобна естрада, призвана "да доведе до широките народни слоеве най-значимите постижения на социалистическата култура", както е обяснено във Вестник "Народна младеж" по повод среща на представители на съюзите на композиторите на социалистическите страни през 1962. Конкретно за България, това е същият този съюз, който току-що е обявил за невъзможно от музикална гледна точка съществуването на формация от две електрически китари, бас и барабани. Часовете пред старите лампови радиоприемници, които част от българската младеж брутално е отминала от времето за идеологическа самоподготовка, показват обаче точно обратното. И сред пукане, вой и магнитни бури, напук на заглушителните инсталации край село Столник, младежкият слух започва все по-често да доловя звън на електрически китари, задъхан ритъм и оптимистични кръсъци. Рокенролът настъпва към България...

По това време националният ни оптимизъм се гради върху решенията на XXII конгрес на КПСС и VIII конгрес на БКП, избрането на гр. Тодор Живков за председател на Министерския съвет и категоричните обещания, че на 1 януари 1980 България ще влезе в комунизма. По този повод шегаджията Васил Цонев публикува в края на 1962 обръщение към момчето, което ще се роди на този исторически ден, в което му обяснява как сме издърпали сънцето на комунизма със въже, за да грее то над щастливото му детство и му поднася извинения за несъвършения ни морал, облик и думи. Дали това послание е достигнало до щастливия младенец, май никой не знае. В спомените ни е останала една друга 1980, в която поляците направиха показвано за цяла Източна Европа как се събarya бараката на илюзиите, вместо безмислено да се търси ключът от нея. Но това е по-късно...

А сега сме в началото на 60-те, когато социалистическа България "процъфтява" и от лозунг на лозунг укрепва своята мащабна икономика. Националната ни валута се превръща в главно оръжие срещу империалистическата диверсия и новият български лев, заменил 10 стари, направо притиска върху омаломощения задоceanски долар. Историографията мълчи по въпроса, но добре осведомени източници твърдят, че българският възход е причина за поредицата катаклизми в американското общество, започнала с провалилото се нападение срещу режима на Кастро в Залива на свинете и продължила едно дълго десетилетие под виетнамски, латиноамерикански и арабски съпровод. Да не говорим за неизброимите препирания на американския флаг пред официални сгради, посолства или просто в гворовете на университетите.

Но да не прекаляваме с политиката, защото нашата история започва да се цупи и час по час да пита, какво става с китарените момчета.

Точно в този момент с нашите герои не става нищо кой знае какво. Част от тях ходят на училище, друга – по казармения плац, а в софийските кинотеатри прожектират кинопрограм с концерт на Бил Хейли. По време на този концерт публиката се държи неко казано неприлично, ако може така изискано да определим бруталното ѝ отношение към седалките в залата. Всъщност, това е и подтекстът на прожекцията в столичните кина: вижте сами колко уродливи са рокенролът и младите хора гледат. По няколко пъти. Понякога – в един и същи ден. Защото следваща среща с Бил Хейли не се предвижда. Поне в годините до светлото комунистическо бъдеще.

За сметка на това курсовете по модерни танци са вече една от главните грижи на

комсомола, както става ясно от младежкия официоз. Изучаването на Валс, танго, ча-ча и блус се превръща в стратегическа задача на младежката естетика, предвид "из-
кълчените движения" на младите хора по забавите. Ами така де – като гледат тези
рокенроли...

Скоро след този скандален кинопрезглед, в столичната зала "Универсиада" са демонстрирани истински електрически китари. Те съпровождат шведската певица Джейн Сверт и са в ръцете на нейния състав – "Северните тигри". Залата е претъпкана. На първия ред са седнали милиционери с фуражки на главите. Светлините уgasват, напрежението достига връхната си точка и... китарен акорд, грохот на истински комплексни барабани, публиката скочи на крака, а фуражките на милиционерите се изтъркуват на земята (ако е имало подтекст, той е бил извън сценария). От този момент напатък, защото ще се говори месеци наред, адвама съученици от софийския квартал край Консерваторията направо са убедени, че ще бъдат следващи тигри. Пък макар и балкански.

Единият се казва Кирчо и е кръстоска между две, добре поставени в духовния живот на страната ни фамилии – Маричкови и Левиеви.

Другият е Иван, викат му Вачо или Малкия Бъндарак. Защото има и голям, който се казва Димитър Милев и всеки момент ще се уволни от казармата.

Същата радост очаква и един праплеменник на проф. Александър Цанков, познат от тогавашните учебници по история с прозвището "Кръволов". Той се нарича Пепи и все още не знае, че ще бъде най-добрият ученик, а после и асистент на Великия преподавател по ударни инструменти в Консерваторията – Добри Палиев.

Съдбата все още е застинала в очакване, защото те всеки момент ще се съберат на едно място, което ще е родното на първия български вокално-инструментален състав (ВИС) с електрически китари – "Бъндараките".

Впрочем, кое е това родно място? Дали апаратаментът на улица "Джовани Горини", който през 60-те става като предградов площад за цялата налична столична, пък и не само, групация? И в който живеят братята Бъндараки. Или таванът на Кирчо Маричков, където групата репетира и връзва първия си репертоар?

Ние с моята несериозна история се плъзваме елегантно край тази дилема и отговаряме с "Да". След което се връзваме и опразваме сцената за истинските участници в действието.

Вачо, Кирчо, Бънди

Иван Милев – Вачо:

Тук, на "Джовани Горини", е минал животът ми. Отсредша, в това училище, сме учили с Киро от първи клас до абитуриентския бал.

С брат ми бяхме работнически деца. Баща ни беше обущар. Но, когато Бъндарака порасна, баща ни му купи акордеон и плащаше на учител да игва въкъши. Бъндарака свиреше, а учителят пиеше ракия с мед и си тръгваше от нас мъртвопиян. Мисля, че това беше аристократичната тръпка на баща ми – да покаже, че и синът на обущаря може да се занимава с музика. А на Бъндарака музиката му беше в пръстите. В крайна сметка, идеята да направим група все пак бе негова. Голям авторитет имаше той пред нас. Омагьосваше ни от малки. И все намираше какво да вършим и да ни е интересно.

Кирил Маричков: Години наред си седяхме с Вачо на един чин. А и не само В училище бяхме заедно. Е, когато не свирех. Защото В края на 50-те, когато и до нашите уши достигна рокенролът, аз се занимавах с класическа музика. Дядо ми по майчина линия – Борис Левиев, който дълги години дирижираше оркестъра на Музикалния театър, имаше амбиции да ме прави музикант. И аз свирех всеки ден на пиано.

Хе-хе – изхилва се моята палава, любопитна история – наистина ли всеки ден? Защото на нея ѝ е известен онзи случай с приятеля на Кирчо, който свирел наистина сериозно и то по 8 часа на ден. Та, Кирчо го навил да посвирва два часа на неговото пиано, за да чува от долния етаж дядо му, че упражненията вървят с пълна сила, докато гядовата надежда играе с пълна сила на гвора. Брилянтната комбинация скоро се разпаднала, защото Кирчо, като играел в гвора на кооперацията и силно викал, бил заловен. Но сам признава, че гядовата тирания много му е помогнала В онова, което покъсно за него става съдба.

Вачо: Киро, като малък, го мърчеха да свири на пиано, но той много не залягаше. Сестра му – Любка, беше по-старателна. А Киро реши да кангуватства В Консерваторията с кларнет. Защото през 1962 за първи път разрешиха да се отлага Военната служба като си прием да следваш. Ама В последния момент нещо се отказа от Консерваторията и влязохме и двамата В ИСИ.

Купонджийски години бяха това. Най-често се събрахме у нас, защото нашите не мъркаха, а имахме и магнитофон. Пеехме всички песни на онова време – като започнеш от Пол Анка и свършиш с "Евърли Брадърс". Танцувахме като бесни.

Още В средата на 50-те ходехме В Студио "Музика" – наг зала "България", където В събота, по незнайни причини, пускаха парчета на Бил Хейли и Елвис, които никъде другаде не можеха да се чуят.

Така си живеямя нашите герои, когато В един декемврийски следобед току-що уволнилият се от родната казарма Димитър Милев – Бънди, ги строявя В хола на "Джовани Горини" и наблягайки на френското "r" заявява: "Новобр-р-ранци, сега ще Ви покажа какво свирят хората на Запад". Онова, което свирят хората на Запад, се оказват дветри парчета на "Шадоус", които Бъндарака е научил В казармата, В комплект с всичките си китарни умения. Възхищението В очите на новобранците го стимулира незабавно да гаде гласност и на следващата си заповед: "Сядайте да Ви науча да свирите, защото ще правим група". И така...

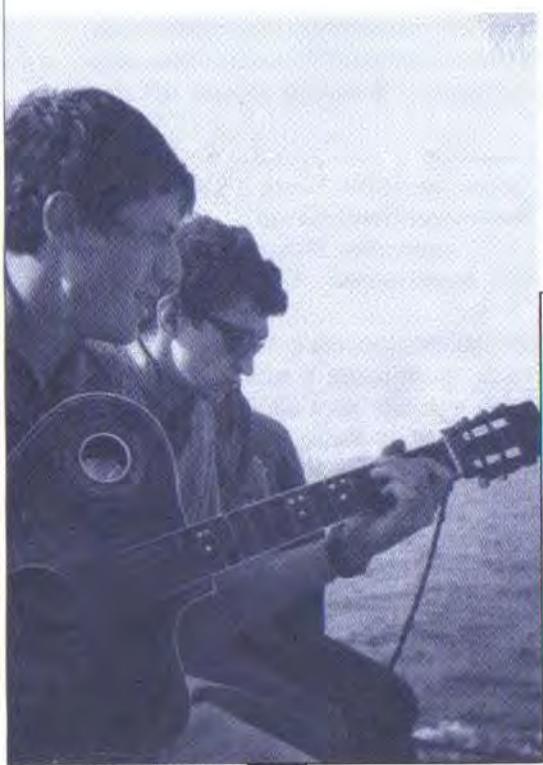
Вачо: Бъндарака си имаше група още В ученическите години и на рождени и именни дни, както и по купони, свиреха с тромпет, акордеон, китара и барабанче. Тогава пеехме разни нечувани песни – "Дайте ми, ало, централа"... Ама след като се уволни работата стана по-сериозна. Мен ме хвана изъко и за няколко месеца ме научи да свиря на китара. Спомням си, че първото ни излизане пред хора беше В Лесотехническия институт на някакъв купон. Киро пееше с нас и на "Хелоу, Мери Лу" чукаше по една консервена кутия. После изляхме още нещо, Бъндарака направи някакво парче на Елвис и това беше първият ни сценчен успех.

Кирчо: Та, след като решихме, че търъдно правим група, намерихме още две кухарки и започнахме репетиции. Да, ама се появи един стратегически въпрос: кой ще свири бас? Защото В тези китарни групи без бас и комплект барабани не може. Нали те правят бийта?! По въпроса за баса Бънди бе категоричен – на бас ще свири най-високият, защото това е китарата с най-дълъг гриф. И аз започнах да уча басовите партии на четирите дебели струни на кухарката. Репетирахме и стъпки, точно както "Шадоус" пристъпват синхронно на бугито. Парчетата падехме по слух. Бъндарака не четеше ноти, но беше много музикален. И бе роден китарист. Такъв усем към китарата по-

ле не съм Виждал у никого. Яд ме е, че си пропиля и пропи таланта... Та, така направихме "Бъндараките", но да ме убиеш – не знам какво означава името. Това просто си бе прякора на братята.

Вачо: "Бъндараки" гоѓде от прякора на брат ми – Бънди. Тогава той е бил 6-7-годишен. Разболява се тежко от някаква ангина и за да го изведат на разходка, са го возели в количка. Това става някъде 1945-46. В България – глад, а победителите ни пращат хуманистична помощ. Голяма заслуга за нея имал някакъв английски лорд – Бънди, който бил инвалид и го возили в количка. Та, като сваляли брат ми с количката за разходка, архитектът на кооперацията ни се засмял и казал: "Лорд Бънди го извеждат на разходка". И така тръгнал прякорът...

Та, ние в Студентския дом първо излязохме да свирим под името "Таралежите", но публиката веднага се развила: "Какви таралежи, бе? Не Виждате ли, че това са Бъндараките? Ето ги братоците". Човек не може да избяга от прякора си. Той е като съдба.

Пепи и Бъндарака

Годината е 1963. Созополското лято е отминало и Харманите са чули всички хитове на сезона в изпълнение на нашите герои и други техни приятели. Китарите са вървели от ръка на ръка като буталка бяло и софийската тайфа е заковала критериите за новия концертен сезон. Време е за репетиции. В началото като отговорник за бийта е извикан Паното, но по общото мнение на групарате, той не се Вжива във особено в мисията си и е освободен поради несериозност. В този именно момент Кирчо Вижда едно познато от Харманите лице, което отгоре на всичко се оказало, че учи ударни в Консерваторията и забива в разни джазбендо. "Здрасти, Пепи, що не гоѓеш да се видим? Ние тук правим една група...". И Пепи Цанков отива на Кирчовия таван, където Вижда за първи път в живота си истинска пълтна електрическа китара в ръцете на Бънди. Това е прочутият инструмент на алжиреца Рашид – студент в Художествената академия и квартирант на братоците и първи рок-меценат в културната история на България. В този исторически момент китарата е включена в радиоапарата "Симфония", съпровождат я две кухарки с адаптери, а Пепи носи цял комплект барабани, взет назаем от приятеля Гео Кукуров, защото Кирчо много е държал на касата. Сещаме се там, за онова нещо, което се нарича бийт...

Впрочем, за да се постигне това нещо, освен таланта и силното желание, са необходими и технически средства. А за техническите средства са нужни банкноти. И то – с ликовете не на горди български юнаци, а предимно – на напускани американски президенти. Защото инструментите и апаратурите се произвеждат и продават там, зад непроницаемата завеса, спусната през Европа – от Шеччин на север, до Триест на юг. И всеки опит на български комсомолец да се сдобие с музикалните оръжия на идеологическата гиверсия се превръща във валутно нарушение или даже – в престъпление. С моята непосредственна като характер история прескачаме няколко години напред, за да илюстрираме казаното току-що с един документ от началото на 1970, с който се удостоверяват резултатите от обиск, направен в дома на Иван Стефанов Милев (въщност – Бънди) и се разпорежда конфискуването на 40 шатски долара, 50 000 американски лири и 45 австрийски шилинга, на обща стойност 243 лв. и 46 ст. по курс "Шумете дебри и балкани". Тази валута братята Бъндараки са къмали, за да си добавят нещо към наличната апаратура. Цивилните изкуствоведи, обаче, не спят...

Кирчо: Някъде към края на 1963 баща ми се застяга да ходи в командирочка до Западна Германия и ние го наповарихме с куп задачи. Първо, да се свърже с някакъв познат на братята и да вземе от него купената за тях уредба, за да я донесе в София. Второ, да купи за мен бас-китара и уредба като за целта вземе пари от леля Анче, коя-

то живее в Шутгарт. Бог да я прости, тя се оказа вторият меценат за българския рок. Баша ми изпълни задачите перфектно и за баловете в Художествената академия ние бяхме оборудвани съвсем прилично. С бас-китара "Фрамос" и усилвател "Динакорд" в този момент бях най-оборудваният групатор в София. Обичайната съръженост тогава бе "Моно 25" и радиоапарата "Симфония" – 8 Вата.

Вачо: На Кирчо баща му донесе една италианска китара, едно синьо "Еко", което остана за мен. А китарата на Рашид я върнахме. Тази, синята, после я продадохме на Божан – китариста на Вили Казасян.

Първото ни свирене като Вече оборудвана група беше през декември в Студентския дом. Свирихме във фоайето и правихме предимно неща на "Шадоус". Бяхме вклочили гъва микрофона в китарните апаратури. А на барабаните май още беше Паното. Репетирахме на тавана на Кирчо. Беше много приятно. Слушаме парчета и видим. Въобще не се сещахме за училище. Как вървеше следването, един господ знаеше. Но за нас по-важно беше да правим репертоар. А Кирчо и брат ми бяха перфекционисти. Всичко трябваше да е едно към едно. Само че текстовете се хващаха много трудно, независимо, че учехме английски. По едно време даже се намери някакъв наш фен, който преподаваше английски, та ни помагаше при виденето на думичките.

Един ден майката на Кирчо Води при нас Борето Карадимчев. Послуша ни той и Вика: "А, много хубаво това – стила ѝе-їе." А ние пеехме "Ши лавз ю" на "Бийтълс". Както и да е, взе ни да запишем в радиото няколко песни като съпровод на певиците. Но тогава разбрах: не "Бийтълс", Джими Хендрис га си, попаднеш ли в ръцете на български естраден композитор – спукана ти е работата. А с Гошо Минчев в радиото записвахме нелегално. И най-често – през нощта с Mumko Грозев като тонрежисъор. Бумилка "Плиска", няколко бури и – купон... Та, сега Гошо все още има наши контрабандни записи от онова време.

Гошо Минчев: Нито един от нас тогава нямаше усещането, че прави история. Просто обичахме тази музика и се отдавахме на любовта си. Да дрънкам на китара ме научи в казармата Бисо (Бисер Киров – бел.авт.). Останалото беше ясно. Като на повечето от нас. Знаехме всички шлагери на това време – с интродукциите, пеенето, солото (изпято с глас), финала...

В онези години Гошо е слабичко, височко момче с очила, което знае френски и на този език пее роковете на задокеанските звезди. Дори, когато през 1965 излиза на сцената в БИАТ, забива "Джони би гуд" на френски. Върху листчето с текста Бисо е написал буквени означения на акордите и Гошо запомняща си акомпанира. Може би предчувства, че до голямата сцена му остава съвсем малко път. Чистилището, обаче, е зад гърба му.

Гошо Минчев: В казармата ме изключиха от комсомола, защото съм танцувал туист, харесвал съм Америка и съм мразел КПСС и другаря Хрущев. Наклевети ме едно мекере – Стайко Топалов се казва – и сега сигурно е приватизирал ТКЗС-то в родното си село и е милионер. Както и да е. Влязох в Икономическия "Външна търговия" на общо основание. Той, обаче, ме намери и там и направи така, че да ме изключат и от института. Въобще не знам защо го направи. Или си е бил природен калтак, или са му обещали нещо. Все пак завърших. Задочно.

Та, един ден през 1963 или началото на 1964 Кирчо ми се обажда (знаехме се от со зополските лета) и Вика: "Гошо, направили сме една група с братята. "Шадоус" са нищо пред нас". Викам си: "Леле, леле...". И отивам у тях. А те си вклочили китарите в гъва радиоапарата, Пепи седнал зад едно барабанче и фус. Свирят "Шадоус" – жестоко! Аз – така – с отворена уста. Кирчо май беше получил вече баса от леля си, а Бънди сви-

Бънди, Кирчо, Вачо

реше още с китарата на Рашид. Веднага ги попитах не може ли да направя някоя песен с тях и те казаха: "Зашо не?". Та, направихме няколко парчета и се появих с тях на баловете в Художествената академия.

Баловете в Художествената. Е-е-ех! Връх на антитоталитарната масова култура. Пролетни надежди за бунтовната интелигенция, която букално се бие, за да се добере до залата, където на две сцени една над друга свирят джазмените на Ванко Пеев и китарджиите "Бъндараки". Ванко е събрал талантливи младежи като Банана, Пепи Славов и Золу, които небрежно музцират ретрорадиодни медисъни и боса-нови. От време-навреме откачат и удължителите за Високата групска сцена и... без ток – няма рок. Шегички... И тихи скандалчета.

Тези балове са най-запомнящите се събития в музикалния поп-живот на столицата през 60-те. От 1964 в купоните дейно участват и "Сребърните грибни", което променя организацията им и удвоява напрежението. Цели се в две зали на различни сцени и празникът е пълен. "Грибните" забиват "Ролинг Стоунс", "Бъндараките" – "Бийтълс" и "Кинкс", а Гошо Минчев пее парчета на Клиф Ричард и Елвис Пресли. Ситуацията направо е като в американски филм. "Бъндараките" дори имат вече менеджър – Киро Гачев, който си взима 10-те процента и им осигурява хонорари от мащаба на 20-25 лева. Петарката, която получава всеки от групата за самоотвреждания си труп, сега може да изглежда смешна, но в онези години дава възможност за вечеря в ресторант с гадже и такси до къщи.

Пепи Цанков: Първото ми излизане с "Бъндараките" бе в Художествената. Едно гадже на Бъндарака ни направи гарсонетки, които носехме на главите си, а бяхме облечли ризи без яки. Нали тогава "Бийтълс" излизаха с едни сака без яки. И свирех на страховтната конфигурация – малък барабан, фус и том-том. Прав! На два метра Височина, а долу – комбото на Ванко Пеев, с Милчо Левиев, Банана, Пепи Славов. И ни спират тока. А феновете лазят чак догоре, за да ни пипнат.

Вачо: От баловете в Художествената си спомням навалицата и микрофоните. Отвън винаги ни приглеждаха най-верните ни фенове, грабваха по нещо от апаратурата и хоп – с групата вътре. Та, веднъж не можахме да започнем навреме, защото Бъндарака артиса някъде и после охраната не го пускаше. Не можело да влезе, защото те, музикантите, отдавна вече били вътре и даже – повече от заявлението. Та, едва го вкарахме, за да можем да засвирим. А микрофоните бяха едни руски, с предусилватели и се включваха в мрежата. Допреш ли ги с устни и те лови ток. Да не говорим, че направо хвърляха искри. Война!

В края на 1963, обаче, "Бъндараките" направо са си оборудвани като за балканско и тръгват на турне със Сатиричния театър.

Бънди, Вачо, Георги Минчев и Пепи Цанков

Заверата е направена от Гошо Минчев и той участва в програмата, в която "Бъндараките" свирят две части – една с Гошо и една – самостоятелно. В репертоара, освен "Шагоус", присъстват "Бийтълс", "Сърчърс" и даже няколко собствени композиции. Тогава Кирчо написва първата си песен по текст на Mumko Спасов. Тя се нарича "Разходка" и единственият, който я притежава на запис, е Гошо Минчев. Звуковата агресия на бандата в този момент е смазваща – дава усилвателя по 45 дата, събран отмук-оттам комплект барабани и дава микрофона. Централно озвучаване в този исторически момент все още не съществува. Но това не пречи на публиката в провинциалните театри от време-навреме да се провиква: "Намалете звука! Много е силно!".

Това турне превръща китарените момчета евва ли не в богатashi. Хонорарите им са по 12 лева на човек на Вечер, което представлява суза, невъзможна за изхарчване и всеки от групата се прибира в София с по стотина спестени лева, което тогава си е направо едно море. Тези пари спокойно могат да бъдат приеми за първите, спечелени с рокмузика финикийски знаци от българи в България. Не, че групата е вече професия, но гостта от момчетата с китари започват да мислят и по този въпрос. Тези момчета засега не са много, но това е само началото.

Въщност, малко след "Бъндараките" и преди "Сребърните грибни" се раждат две други банди – "Огнените момчета" със Сашо Грибната и Валъо, плъсък младия певец Борис Годжунов, и "Сините звезди", където се подвизават Жордан Банов, Трошан Владовски и едно младо, но много амбициозно китаристче, за което често ще става дума по-нататък – Пеци Позелев. От тези две формации през 1964, чрез деление и прегрупиране се появяват "Сребърните грибни", а Пеци се среща с Веско Кисьов и правят "Сънчевите братя". Постепенно българското рок-дърво ще се разклони, но него ще се появят имена като "Викинги", "Везни", "Пчели"... Ще звукнат групите на езиковите гимназии и на по-елитните техникуми. Извън Концертна дирекция, извън официалните структури, извън сериозното и скучно общество неусетно се ражда и заживява свой живот една неформална общност от свободомислещи, интелигентни млади хора. Събира ги любимата им музика, откриваща пред тях частичка от големия свят, зачеркната безкомпромисно като "загниващ" от идеолозите на светлото бъдеще. Рокенролът обединява, отсява и неусетно формира

Обществото на интелигентните бунтари

Зачатието на това общество е някъде в края на 50-те и се извършва в центъра на София – кварталите около "Попа", сегашното НДК и Консерваторията. Созопол обаче е задължителна-
та лятна явка на рокенролиционерите, а "Харманите" – пъсъчната сцена на бъдещите сценич-
ни величия. В началото на 60-те южното море предлага изобилие от свобода, миди, бяло вино
и бостани със зрели гини. Това е времето, когато Ирина Чмихова вече е облякла синьото еле-
че и е тръгнала по галечния път край Марица, а Емо Димитров подсвирка настървено "На-
шият сигнал". На созополския плаж, обаче, Владства рокенролът и кухарката обикаля от ръка
на ръка, следвайки интуитивно траекторията на бутулката "бяло". Безспорни лидери върху пя-
съчната сцена са Гошо Минчев, Бънди и Пепи Цанков. Всеки си има репертоар и никой не се
бута в чужда територия. Благородството е като в мускетарска Франция. Още тогава Гошо
изпъква като бард и набляга на собственото си творчество, в което се открояват шедьов-
ри като "Отивам да си купя боб", "Прег щанда за кефали" и станалото вече христоматично
за съвременната радио-аудитория "Хляб и мармалад". Парчето е върху мелодията на един ба-
вен рок на Литъл Ричард и посланието му недвусмислено отразява досконошното Войнишко би-
тие на поета:

О, дай ни хляб и мармалад, старшина, о-о-о

Инак ще умрем от глад, старшина, о-о-о

О, дай ни, дай ни да ядем, старшина, о-о-о

Нима ти искаш да умрем, старшина, о-о-о...

В това време Бънди забива "Хеду, Мери Ау", а Пепи Цанков пее смешни песнички или със сес-
тра си на дъре китари – парчета на Елвис, "Евърли брадърс" и Пепино ди Капри.

Кирчо: В онези години край Созопол настроението беше неописуемо. Свобода! И дини. Там се събирахме истински. Гошо си носеше китарата, Бънди и Пепи Цанков – също. Всеки си имаше свой репертоар и го изпълняваше съвестно. Ние – новобранците, се кокорехме и попивахме песни, акорди и истини за живота. Тогава Все още бях ученик и ходех на море с родителите си. Братята, обаче, си ходеха Все сами – на палатка. Веднъж отидохме на Алепу (сега в северния край на този залив е комплексът "Дюни" – бел.авт.). Огромен пуст залив. И кристално чисто море. Свирихме, пяхме, плувахме, ядохме дини – естествено, загигнати от околните бостани. По едно време компанията изхвърли динените кори в морето, а аз влязох във водата и ги събрах. Не можах да понеса тази гледка: чистото море и плувашите в него отпадъци. Всички ми се смяха и казаха, че от мен групата и хипър няма да излезе. 20 години по-късно, когато световните рок-звезди започнаха екологичните си акции и концертите в защита на природата среда, някои от компанията ми припомниха този случай и признаха, че съм бил прав.

Първата спонтанна екологична акция на български групари минава някак незабелязано за световната история, което си е изцяло за нейна сметка (на историята, имаме предвид). Натрупането на културен ънърграунд-потенциал не може да остане без последствия и в столицата успоредно с официалния афиш, където са отразени всички налични възможности на Концертна дирекция, върви и нелегалната разгласа на купоните със съществуващите в момента групи. ВИТИЗ, Художествената академия и Студентският дом се превръщат в своеобразни центрове на зараждащата се поп-култура. Баловете на езиковите гимназии – също. Да не забравяме и 8-а и 22-ра гимназии – училища с доказани музикални традиции.

Впрочем, с моята направо негисциплинирана история отново ще прескочим правилата и ще вкараме в повествованието един, на който още не му е дошло времето, но ще се появи официално, когато се родят "Щурците".

Веско Кисъев: Учех в 8-мо училище – на "Шишман", свирех на цигулка и пеех в хора. По едно време някой, мисля, че беше баба ми, ми подари китара и започнах да се уча да свиря на нея. Като се понаучих, с три съученички и двама съученици направихме група. Единият беше Чавдар Селвелиев, който още тогава свиреше страховито на пиано, ние двамата акомпанирахме на акустични китари, а момичетата пееха. Впрочем и трите свиреха на пиано и бях пели в хор "Бодра смяна". Пеехме на няколко гласа, четяхме ноти и участвахме във всички училищни веселби. Чавдар бе страховит пианист и имаше много разнообразен репертоар – от Шарл Азнавур до Джери Ли Лус. От нашето училище излезе известната тогава дамска вокална група "До Ре Ми Фа", но, мисля, че ние не бяхме по-слаби от нея. Пеехме в оригиналната тоналност "Керъл" на Нил Седака, "О, соле мио" и други италиански канционети, песни на Робертино Лорети. В по-тесен кръг обичах да пея парчета на Бил Хейли и Айтъл Ричард. Учехме английски и текстовете ни бяха съвсем ясни.

В кварталчето около "Битошка" и "Патриарха" имаше една агитка, която се събираще често и покрай един мой приятел аз се присъединих към нея. Това беше компанията от 22-ро училище. Още помня Воин Стумбов – много интересен спиритов тенор. Наи-честите събирания с тази агитка бяха на тема "Платерс". Воин пееше соловите партии, а ние пригласяхме на три гласа. Христо Чохаджиев свиреше на пианото. Около пеещите и свирещите винаги имаше и една друга групичка, която наричахме "естети-те". Те оценяваха по достойнство нашите изпълнения и даваха съвети. Сред тях беше и Бедо Манукян, чиито родители бяха оперетни артисти. По-късно те заминаха за Калифорния и един ден Бедо ми се обади по телефона: "Здрасте, Веско. Какво правиш?

Бедо ти се обажда. От Калифорния...". Звучеше невероятно. В края на 60-те ти се обажда някой от Калифорния и те пита как си и продължавате ли да свирите?!

Когато Бедо се обажда от другата страна на океана. Веско не само свири, но и пее и не къде га е, а в групата, за която сме се събрали и листам тази сага. Но, прегу "Шурците" и прегу в България да се заговори за бийт-музика има много съществен и закономерно необходим джаз-период. Той се простира на границата между петото и шестото десетилетие на нашия век и привлича млади и интелигентни музиканти, които освен музикална имат и езикова култура, ерудиция и добро семайно възпитание. Всички тези хора са свирили на класически музикални инструменти, четат ноти и изпъват органическа непоносимост към тоталитарната система и нейните идеологически ограничения. Бийтът се появява по-късно, но неговата хранителна среда е джазът, театърът и бунтарската поезия. Около тези културни оазиси се събират интелигентните и свободомислещи деца на големия социалистически град, за да създават своята рок-гилдия.

Пепи Цанков: Аз завърших реална гимназия, но тогава можеше паралелно да се взимат и специалните предмети в Музикалното училище, което правех и аз. Но през 1960 добиже нов директор – Тръндафил Миланов, както го нарочах и издаде заповед, че така не може. Или си в музикалното или – не. И аз трябваше да прекъсна гимназия, за да се явя на приравнителни изпити. Явих се, изкарах отличен и трябваше да ме приемат в X клас, но другарят Миланов ме изхвърли от училището като потомък на "кръволовка" Цанков. Така загубих една година, приключих с флейтата и започнах да свиря на саксофон. А щях да бъда в един клас с Банана... Както и да е. Затова пък в 34-то училище бях съученик с Гошо Минчев.

По това време направихме с Чавдар Селвелиев първия комбо-състав в България – китара, контрабас, барабани и тенор-саксофон. Пеехме "Платерс" и ходехме цивилни, със сака, което беше недопустимо за ученици. Изнасяхме концерти с един никому неизвестен състав – "Мелоди", в който свиреха пианистът Развигор Попов, акордеонистът Иван Пенчачански и пееше едно много талантливо момче от ВИТИЗ – Емил Димитров. Нашето име го измисли един кремен от Концертна дирекция и ако не е било нарочно – жалко, защото звучеше повече от иронично – "Белите гълъби". Нищо общо с действителността, особено като се има предвид, че Чавдар Селвелиев е половин арменец и е черен като дявол. Та, ние, "Мелоди" с Емил Димитров и гамският вокален състав "До Ре Ми Фа" изнасяхме концерти на току-що откритата лятна естрада в Западния парк и в Летния театър. При това, пеехме на живо – без микрофони.

В средата на 60-те години светът се лъшка между надеждата за мирно съжителство на демокрацията и комунизма и катаклизмите на тоталното противоборство. Козметичната критика срещу сталинизма много скоро е заменена с Брежневата доктрина на ограничения суверенитет, обяснена с показвано в Чехословакия през 1968. Виетнамската война отново изправя световните ядрени колоси един срещу друг, а много близо до театъра на военни действия, в милиарден Китай под формата на културна революция, хунвейбините се гаврят с най-светилите умове на нацията си. Антивойните движения на Запад набират мощ, а рокмузыката се превръща в глашатай на жаждите за свобода, мир и демокрация млади хора. Песните на Боб Дилън, Джон Бейз, Джими Хендрикс стават предвестници на бунта срещу институциите, а пропагандата от сама железната завеса веша гибелта на прогнилото капиталистическо общество. Като пример се сочат същите тези кумири на поколението, което у нас, освен с учение, е ангажирано в бригади, спартакиади, ленински съботници и санитарни полудни.

Тук моята фриволна история отново Вади едно действащо лице от близкото бъдеще, с което за пореден път се изпlezва на догматичните критици на теорията за относителността.

Косъо Аманасов: У нас, а и в целия соцлагер, по онова време с рок се занимаваха предимно интелигентни момчета. Особено онези, които успяха и се задържаха, бяха от по-будни семейства и възпитани с европейски машаби. Такива са почти всички групари от 60-те години в София. И докато рокът в Западна Европа беше проводник на леви политически идеи, у нас той беше десен. Комунистите бяха направили така, че най-демократичната музика бе обявена за контрапреволюционна и опасна. Така рок-феновете минаваха автоматически в десния политически спектър и ставаха антакомунисти, без дори да са се замисляли по въпроса. Освен това, групите тогава бяха предимно студенти, интелигенция. И всеки, който се опитваше да представи тази музика като просташка, автоматично губеше аргументи, заставайки лице в лице с нейните изпълнители.

Независимо от сянката, която хвърля желязната завеса над половин Европа, въпреки информационните затъмнения и идеологическия терор, в българската рок-сцена се виждат страховит купон. Все се намират начини за доставянето на тази или онази чисто нова тава с поредните шедьоври на "Бийтълс", "Стоунс", "Кинкс" или "Дъ Ху", от "Рејгио Лаксембърг" или "Рагио Бейрут" се процежда информация за новостите по световните рок-сцени, а от съседна Югославия се промушва по някой и друг "Джубокс Магазин" или други шарени списания, половината от които – мръсни. Останалата част от живота е – купони. В читалища и училищни салони, в ОФ-клубчета или просто по квартали. С усилватели или само с кухарки. По-масови или по-камерни. Но във всеки един от вариантите – обединени около любимата музика. В това време мълвата или по-скоро дозирваната дезинформация, сътворявана от "цивилните изкуствоведи", нашеща за оргии с индустриски количества алкохол, дрога и разлездан групов секс. Тези, които са в събитията не обръщат внимание на подобни глупости, а онези, които надничат през плема, пъшкат: "Леле, леле – това е живот – като на Запад". След което грабват сътърчетата и отсичат главата на гнусната идеологическа диверсия пред съответното съмлчано комсомолско събрание.

Кирчо: Не е въпросът в това, че направо щяха да ни приберат, ако правим оргии. Просто възпитанието ни беше такова. В София имаше хипария, имаше и дрога (е, не толкова, колкото се мълвеше по клошетата), но ние предпочитахме да изкарваме цялата си агресия върху сцената. Пък и в хипарството има три неща, които аз лично не понасям: наркотиците, мръснотията и груповия секс. Иначе терени правехме непрекъснато, но не се уливахме. Събрахме килима в хола и танцувахме рокенрол, а на бавните парчета гасяхме лампата. Имахме си гаджета и държахме на тях.

Тук моята малка и по младежки недоверчива историйка се изхилва хъшлашки и подхвърля: "Хайде де, чак пък толкова хрисими!". И започва да припомня едни неща, които особено по-възрастното поколение си спомня с огромна наслада. Например, как малко преди полунощ за опашката на трамвая е завързвана боклукийска кофа и целият квартал се превръща в менекеджийница. Или когато в хола на Жоржан Банов дружно се разковава паркета и се стъква огън в средата на стаята. А минаването през останките и неразумно затворени холни Врати? Кромки били... Всъщност, ако сравним българската групация с британската или американската от втората половина на 60-те, нашите май наистина са божи кравички. Интелигенция... Това е положението.

И защото говорим за една прослойка от тогавашното българско общество, която консумира култура в по-големи количества, отколкото свинско със зеле, например, прос-

то няма начин да отминем транзит едн храм, еднакво гостоприемен, както към изящната словесност, така и към музикалната хармония. Става дума за храма на Мелломена. Или още по-точно – за нейните светилища на софийските улици "Стефан Караджа" и "Г.С.Раковски". Жрецът, който ни интересува в конкретния случай се нарича Леон Даниел. Тогава – в средата на 60-те, е по-скоро млад, отколкото възрастен, по-скоро амбициозен, отколкото утвърден и при всички случаи – нестандартен, Вместо – идейно правоверен. Неговата роля за утвърждаването на българската рокмузика е така значителна, както га речем, ролята на Джордж Мартин в сагата за ливърпулските рошъловци и мястото им в световната култура. Машабите естествено са различни, но това в никакъв случай не омаловажава заслугите на този най-скандален за онова време театрален режисьор. А неговата връзка с пионерите на българския рок е колкото идейна, толкова и лична. Както обикновено се случва не само на Балканите, а и в други, много по-европейски места.

Пепи Цанков: Бил съм 5-годишен, когато са ни изселили от София. Слава богу, заповедта за изселване не посочвала точно място, а само разстояние – 300 километра от София. Сигурно е трябвало да отидем в Белград или Атина, но родителите ми избрали Русе, може би защото там са имали много приятели. Баща ми естествено бил лишен от възможността да практикува като адвокат и започнал работа в статистиката. Това не продължило дълго и след като останал без работа, се зал с културния живот на града. Преди да завърши право той е следвал в Консерваторията. Сега вероятно щеше да е първата флейта на България, ако чичо ми, който тогава е бил ректор на това учебно заведение, не го е изключил. Но това е друга история. Важното е, че баи Асен, както всички го наричаха, никога не се бе разделял сериозно с музиката. Та, вика той двама свои приятели и с тяхна помощ създават Русенската опера и симфоничния оркестър на града. Онези двамата са Добрин Петков и Константин Илиев. По това време най-малкият брат на ядото ми – Хрисан Цанков, дългогодишен главен режисьор на Народния театър, е оставил на доизживяване в Държавния музикален театър, където се е съbral с Борис Левиев – ядото на Кирчо Маричков. Двамата правят страховчен тандем и това е златно време за българската оперета. Та, чичо Христо беше поканен в един момент да постави в Русе един руски мюзикъл – "Кето и Коте". Вижда, че театърът има много добър състав и освен музикалния спектакъл, постави и шекспировата трагедия "Ромео и Жулиета". С един от най-добрите Ромеовци в цялата ни театрална история – Евгени Хаджиянков. Освен това препоръча на градското ръководство един млад, току-що завършил в Съюза режисьор на име Леон Даниел. Градската управа прие това предложение и Леон Даниел, също както малдите Константин Илиев и Добрин Петков, се паркира в Русе. Театърът живя, но малдият режисьор реши да възроди и позамрелите читалищни традиции и възстанови театралната трупа на читалище "Зора", където пък на конкурса за актьорски състав се явихме и ние със сестра ми. Аз – първо отделение, тя – трето. Изиграхме балконската сцена от "Ромео и Жулиета". Като свършихме зад масата на комисията не се виждаха глави. Всички бяха долу. Но ни приеха и така започна съвместната ни работа с Леон Даниел. Когато се върна в София и започна да прави новите си неща в Сатирама, се видяхме. Заинтересува се какво правя с групата, каква музика свирим и реши в "Обличането на Венера" да постави един чисто брехтовски шант с жива китарна група. Групата, естествено, беше "Бънгарациите".

Поставянето на сатира от Добри Жотов на елитна столична сцена само по себе си тогава е малка културна революция. Свободомислещата интелигенция гледа по няколко пъти спектакъла, защото очаква всеки момент той да бъде свален от репертоа-

ра, а Леон Даниел – изпратен за главен режисьор на Балканския театър. Самата самота бичува самоотвържено недъзите на тогавашното съобщество, обобщени години след това в теоретичните постановки на първия партнен и държавен като "малката правда". Това е само половината от предизвикателството. Защото като Венец на режисьорското свободомислие, от делните действия на спектакъла са разделени с четири музикални интермедии, изпълнявани наживо от ВИС "Бъндарациите" – състав, който, според каноните на Съюза на българските композитори не би могъл да съществува. Вероятно поради тази причина, при първото турне на "Бъндарациите" с театъра, към групата е прикрепен и пианист, който акомпанира на китарджиите. Съпротивата на "правоверните" срещу тази малка културна революция е ожесточена, но драматургът, режисьорът и цялата театрална трупа са категорични: момчетата са нужни на спектакъла. Цивилните изкуствоведи и партийните секретари накрая омекват и бандата на Бънди започва да разучава партитурите на композитора Кирил Дончев. В интерес на истината, доработка на четирите песнички почти не се налага и есента на 1966 "Обличането на Венера" Вече е събитието на сезона.

Мизансценът е прост: В края на действието пред сцената се спуска една подвижна стена, неречена от героите ни "тарабата", пред която с китари, чинел и барабанче те изпяват една песен. Усилвателите са вътре на сцената и звучат иззад тарабата, която прикрива и смяната на декора по време на това бийт-нашествие. На пръв поглед – просто, но всяко представление се превръща в проверка за професионализма на музикантите. Спектаклите са поне два пъти седмично, което създава стабилни трудови навици в не особено сериозните поне към следването си младежи. Осигурява им и постоянен доход, което пък е съвсем ново усещане за тях. Но не само навиците и редовните хонорари са придобивката от това пътуване в света на театъра.

Кирчо: Това беше бомбата на сезона. Играеше се непрекъснато пред пълен салон. Посрещаха ни с овации. Чрез тази постановка влязохме в сериозните артистични среди. Свикнахме със сцената и с публиката. Създахме си режим на работа и научихме много неща, свързани със сценичното поведение. А постоянните контакти с хора като Добри Жотев, Леон Даниел и Кирил Дончев бяха направо курсове по свободомислие. Те ни накараха да осъзнаем онова, което до този момент вършехме несъзнателно – подтиквахме младите хора към свобода на духа. Всъщност, това бе и посланието на нашата музика. Духът на рокенрола.

Пепи: Кирил Дончев се оказа композитор, който притежава много тънка чувствителност, без която нямаше да се получи това странно за времето си съчетание между театрална и рок музика. Ние също си сложихме нашия звук, но всичко стана с голяма лекота. Прекрасно сътрудничество между несъответстващи си познания в музиката, които се допълват взаимно. Да не говорим, че именно по този начин ние получихме обществено признание. Това беше нашата голяма сцена. Друга просто не ни се позволяше.

Освен това, ние попаднахме сред хора, които бяха върх в българската култура. А и май не бяха много съгласни с онова, което се случваше в общество то ни. И изразяваха това свое несъгласие много езоповски, но все пак го изразяваха. Самото ни участие в спектакъла също беше някакъв начин да се бодне идеологизираната културна сфера. Та, много бързо намерихме общ език с тези творци. А да не говорим за школата, която изкарахме в театъра. Научихме се на точност и отговорност. Няма значение къде си бил и как се чувствуваши – ти си на представление и си длъжен да гадеш максимума от себе си.

Тези месеци под покрива на Държавния сатиричен театър дават маята, превърнала нейтасалото още групарско място в гърмяща музикално-сценична смес, която години по-късно ще взривява концертните зали, ще ровичка в неспокойните мозъци на тийнейджърите и ще им внушава по най-прекия и разбирам за тях начин императивите на човешката свобода. Свободата, без която никое общество няма право да се нарече демократично. Тези месеци върху театралната сцена променят и отношението на младите покажки към съдържателната част на песните. От този момент напътък, те първо стават по-взискателни към текстовете на българските си песни и второ – започват не само да ги пеят, а и да ги драматизират. Сценичното поведение става обект на особено внимание при подготовката на концерти. Малко по-късно, този натрупан опит ще открои "Щурците" като първата българска рокгрупа с осъзнато поведение на сцената и с ясно послание към публиката. Заради което тя често ще гризва дървото на цензуранта.

Има още нещо, свързано с театралните подвизи на нашите китарджии. Това са гафовете, които при един многократно повторящ се спектакъл са просто неизбежни, а в конкретния случай са пряко вързани за ладащата отгоре тараба.

Пепи: Много смях имаше с тази тараба. Но и на много неща ни научи. Аз бях лесен – излизах с едно барабанче и един чинел. Но другите теглеха три кабела, защото уредите бяха в дъното на сцената. Веднъж, идвай редът ни, включваме усилвателите и Кирчовият не светва. А на сцената вече гасят светлините. Отгоре започва да се спуска проклетата тараба и шах! Ровим пинешком по уредбата, за да видим къде беше бушончето. И шепнем нервно. Разгеле – светна. И ние – давай напред, но в суматохата минаваме през прозорците. Имаше един прозорец в декора, слава богу – без стъкла, които след това действие трябва да се видят. Аз – с барабанчето – както и да е, но те тримата – с кабелите. И ако сценичните работници видят прозорците, ще дръпнат кабелите и ще ни изключат. Не го направиха, но след това трябваше да ги черпим. Друг път Бънди се забави и остана зад тарабата, а на едно представление ми се счупи стойката и трябваше да свиря с барабанчето в ръце. Всичко това ни научи на първо място да не се шашкаме и ако е възможно да превръщаме дефекта в ефект.

Кирчо: Историята с Бънди зад тарабата беше първият ми урок за дефекта-ефект. Тогава кабелът на Бъндарака се закачи за един стол от декорите на сцената и докато го откачаше, тарабата се спусна и той остана зад нея. Публиката започна да се смее, а ние засвирихме, както сме си – тримата отпред, а Бънди – отзад. И после Леон Даниел ни каза, че се е получил страхотен гег. Когато стана аварията с барабанчето на Пепи, пък аз се смях, а публиката и не разбра какво се е случило. Започваме да свирим и чувам някакво странно потропване откъм Пепи. Поглеждам и започвам да се хиля, така че не мога да пея. А картината – защеметяваща: Пепи, стиснал барабанчето с лакти, изкривил китки и почуква с палките като небъгав.

Най-запомнящият се гаф е следващата година, когато в спектакъла участва Вече току-що сформираната група "Щурците", наследила от "Бъндараките" този незабравим театрален ангажимент.

Пеци Позелев: Беше първото ми участие в спектакъла. Киро и Пепи имаха опит, но ние с Веско бяхме новаци и страшно се притеснявахме. Идваш моментът за излизане и тръгваме ние с инструментите през това бойно поле, в което е почти невъзможно да не си закачиш кабела в крака на някой стол. Естествено, моят се закача, но мисълта, че няма да изляза пред тарабата е самоубийствена, дърпам рязко, при което късам джака и започва неистов брум. В този момент тарабата пада, аз се измъквам пред нея и заставам пред публиката облян в пот. Ни жив, ни умрял. Другите започват да свирят, гледат ме с убийствени погледи и пеят. Трагикомедия! И изведнъж от тъмнината отпред се чува глас: "Какво е това, което бръмчи?". Аз си викам: "Край, обезглавиха ме". И отговарям треперливо: "Кабельт се скъса и затова уредбата бръмчи". Гласът: "Това може ли да се оправи?" Аз казвам: "Да, но ми трябват две минути". "Имате ги". Тогава научих две неща, които спазвам неотклонно. Първото е, че при подобен гаф по-добре е да спреш и да отстъпиш причината, вместо да замазваш и да се правиш, че нищо не се е случило. И второто – никога не излизам на сцена без поясник в чантата. А гласът беше на Леон Данuel.

Както вече е ясно, "Щурците" съществуват, но ние все още не знаем как се е случило това. Търпение. И на него ще му дойде страницата. Сега все още вървим по театралните сцени, вдишваме праха на кулисите и се попадяме в магията на едно изкуство, което през всичките тези години държи идеологическата цензура в напрежение. Защото там, в притихналите и загърнати под булото на мрака театрални салони, се забърква магията на личностното самоосъзнаване, на тихия, откровен разговор със собствената съвест и на тайното мимолетно бягство от полигона на социалистическото строителство в ловните полета на свободата. Мелромена в тези години е любимата жена на еретиците. Поради тази причина, напълно закономерно, в най-свободомислещата трупа – в кратко покивелния Театър на поезията и естрадата, отново Леон Данел изкарва електрически китари на сцената. Пиесата е "Малки трагедии" на Пушкин, песните отново – на Кирил Дончев, групата е "Щурците", а групарате направо са вкарани в действието. В салона на БИАД, където тогава се подвизава въпросната трупа, се забърква драматургия, която би накарала Александър Сергеевич не просто да се обърне в гроба, а да стане от него, да научи английски и да изчете Керуък и Буковски, за да се включи хармонично в собствената си творба. А той сигурно не би устоял на това изкушение... Защото в "Пир по време на чума" бунтът на сърдитите млади хора от 60-те, макар и облечен в средновековни обядки, прозира като коминочистач зад матово стъкло и заразява с дивия си купонджийски вихър.

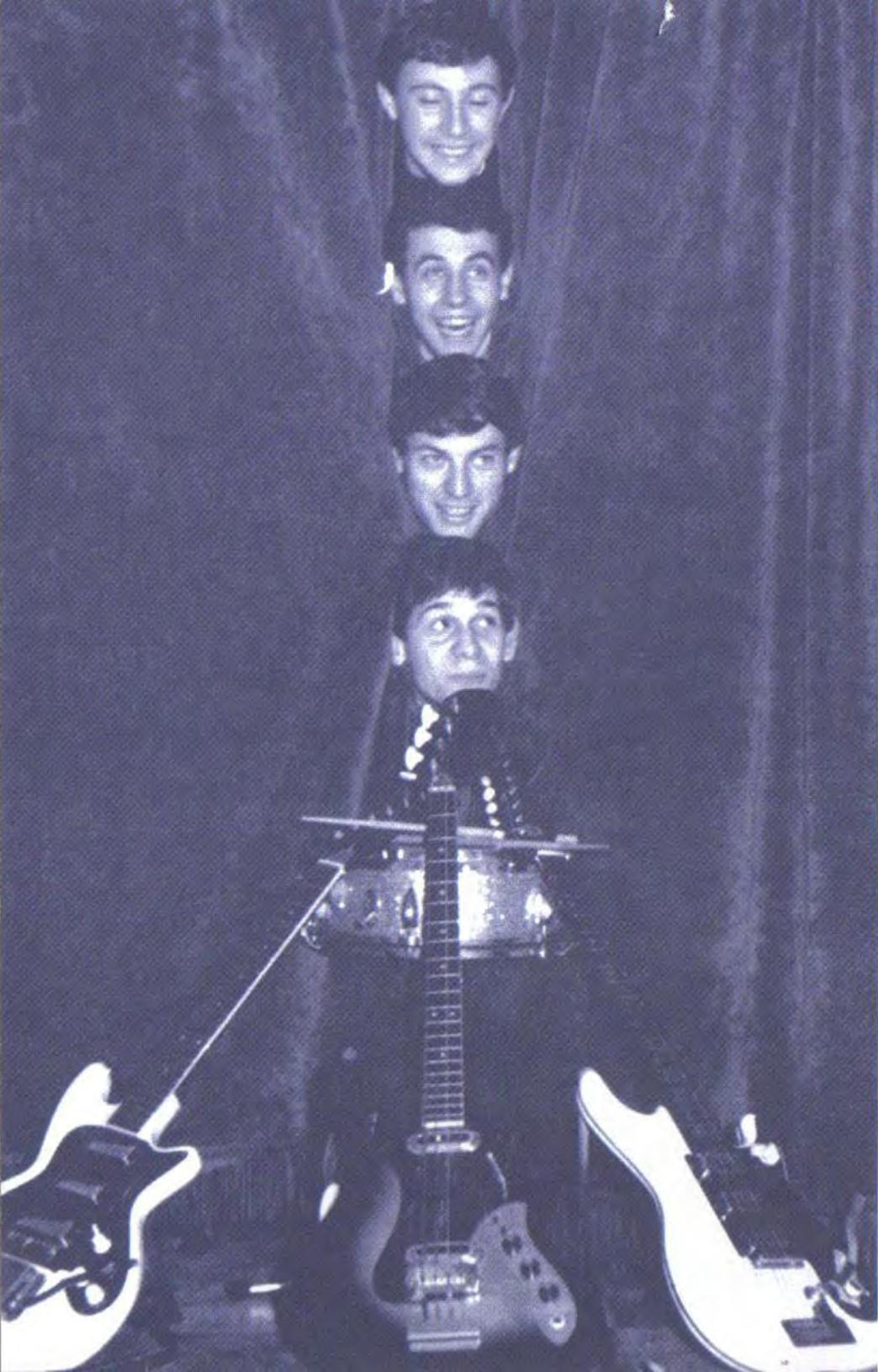
Там Пепи Цанков играе истинска роля, с реплики и подобна тръпка не избледнява...

Пепи: Не зная, дали Леон Даниел тогава беше чел Керуък. Аз лично не бях. Но решението на "Пир по време на чума" бе точно в стила на хипи-комуните и онова, което в този момент се случваше на хиляди километри от България. Младите в тази новела са именно хората, които искат да живеят свободно, да си правят музиката и никой да не им пречи. Искам просто да чувстват, а не да се обясняват и да се съобразяват. Отричат ограниченията на консервативното общество. Леон Даниел реши тази част от постановката именно като бунт на младите. Защото, когато обществото започне да боледува, първи скакат младите. И правят това бурно и безкомпромисно, което страхотно дразни възрастните. Мисля, че дори уж средновековните ни перуки целяха това. Защото момчета с китари и дълги коси... Май все пак режисьорът бе чул нещичко за хипитата. А играехме сериозни роли. Новелата започваше с монолог от три страници и половина, който звучеше от моята уста. Аз се дърпах, но Леон Даниел каза: "Ти ще играеш! Ти си барабанистът на групата и олицетворяваш хъса на цялата история. За какво ми е друг актьор?". И играх. В сериозна роля, с мерена реч, а до мен – Апостол Карамитев, Коста Цонев, Андрей Чапразов, Досьо Досев, Стефан Илиев, Асен Кисимов, Невена Мангаджиева – цветът на българския театър! А действието започва с мен – с барабанистчето на някакъв китарен състав!...

Спектакълът започваше страховито. Ние се мотаем в салона и подкачаме публиката. В един момент хукваме през хората към сцената и започваме някакъв страхотен рокенрол. На живо! И пеем: "Александър Сергеевич Пушкин, здравейте!". Защото, нали, песента е на Пушкин. А текстовете на песните – на Иван Теофилов. Беше неповторимо. Към нашата група като слян цигулар се включваше и Ицко Финци. Страхотен спектакъл, но го играхме петнайсетина представления и го спряха...

Пепи, Кирcho, Веско и Пещи

Театърът на поезията и естрадата събира действително цвета на актьорската ни галерия. Дружината Боги Андрей Чапразов, а главен художествен ръководител е Леон Даниел. Естествено, този празник за душата не може да продължи дълго и след танкова-та 1968 театърът е закрит. Основната трупа след време създава театър "София", който и до днес е в авангарда на аркашите. А Леон Даниел е изпратен "на сянка" и във петилетки събира гъби и снима научно-популярни филми. До театрална сцена се добира след дълго, дълго гъбарстване. А нашите герои продължават да озвучават набъналото от скрито напрежение Време с любимите на Вече няколко поколения парчета на "Бийтълс", "Ролинг Стоунс", "Кинкс", "Енимълс", "Крийм", с първите свои песнички и усилвателите им разкъсват тишината на привидната безметежност в малката задунайска почти съветска губерния. Пригласят им равностойни или почти равностойни групи като "Сребърните грибни", "Викинги", "Везни", училищни и читалищни агитки като бандите на езиковите гимназии, техникума "Попов", "Сълнчевите братя"... От мазета, заражи и тавани долят нахъсени акорди, нестройно потропване върху пионерски барабанчета и ентузиазирани възгласи: "I can get no Satisfaction". Групариета е Вече факт. И без да е официално призната, за своето си поколение е символ на културата. Тя си има Вече история, иерархия, сърцевина и периферия. А в сърцевината ѝ пропичат бурни процеси. Те ще доведат до

Раждането на съръхновата

В средата на 66-та светът се е втренчил по посока на Китайската стена и отвъд нея. Индонезия Все още пере кървавите ризи от комунистическия мятеж, неговата контра и развихрилите се в суматохата кланета, а в Пекин бодри хунвейбини кичат фасадите на сградите с гадзibaо, носят до сърцето си Червената книжка с цитатите на Мао и започват кръстоносния си поход срещу "очилатите" и онези, които "мислят, че в чужбина луната е по-къргла". Виетнам Все повече се превръща в тресавище за американската Военна машина, а антивоенните настроения обхващат едно цяло поколение в Америка и Западна Европа. От Голанските Възвищения до Берлинската стена терористични организации напомпват допълнително напрежение в международния интериор, а в университетските градчета на консервативния Запад зреет студентският бунт. Светът малко по малко замирисва на изгоряло, но между Владайската и Перловската река това Все още не се усеща.

Българският народ изпълнява с възновение повелите на VIII партиен конгрес, лее основите на комунизма и си пие ракията през работно Време. Децата му играят футбол на малки Вратички, пушат тайно по градинките и още по-тайно слушат я Би Би Си, я нещо подобно. Така до ушите и душите им достигат гласовете на Джон, Пол, Мик, Боб, Ерик, Джанис, Джими и други далечни символи на свободата и младежкия бунт. Нашите бъдещи рок-величия в това Време репетират по тавани и мазета, правят едно към едно "Къщата на изгряващото слънце" и се затрудняват при ваденето на нетрадиционните бийтълсови хармонии. Милицията, комсомолът и училищните власти гледат не много строго на тези залитания, от време-навреме някой дългокос (малко косица над ушите – бел.авт.) групатор получава призовка, в която пише: "Да се яви в... районно управление на МВР в качеството си на "ПОДСТРИГАН"! И... толкоз.

Баловете по училищата, читалищните и студентските забави се вихрят сякаш под повърхността, а отгоре върви сериозната обществена дискусия за опасността от активизиращото се буржоазно влияние в културната сфера. Подражателството на "фалшивите идоли на западната масова култура", "чуждопоклонничеството", "безкритичната консумация на естетически сурогати" планомерно и последователно се осъждат във всекидневната и специализираната преса. Вестник "Народна култура" не прощава на младия Емил Димитров наченките на комерсиализъм в програмите му. Генко Генов задълбочено анализира участието на младия и талантлив певец в Бургаския фестивал на естрадната музика, което било изградено върху стила "бийтълс" и "шейк" и като цяло носело белезите на нехудожественост, ниска възискателност и сладникавост. Не само Емил Димитров а и Лили Иванова, Богдана Карадочева и Боян Иванов не са пренебрегнати от зоркотооко на критиката. Идеолозите са взели на прицел естрадата и полагат трогателни усилия да я обуят в цървули, да ѝ препашат престилка и да ѝ вържат забрадка. Срещу шейка тръгваме въоръжени с вихреното българско хоро!

В тази дискусационна 1966 и по най-високите етажи на българската рок-гиляндия върви дебат на тема: "Професионализът като начин на живот". Или с други думи – накъде ще вървят "Бъндараките"? Не че има някакви възможности за смяна на географията, а просто е дошло време, в което всеки да реши за себе си ще прегърне ли рока като своя професия, присъда и съдба или ще си свири за кеф в свободното си време. Резултатът от дебатите е 2 : 2. Кирcho и Пели Вече са се определили в полза на музиката. Братята гледат на групаторстването по-скоро като на флирт. Камализатор на разцеплението се явява една от националните български светини – гроздовата. Впрочем, това е художествена хипербола, защото Бънди не стига чак до такива обобщения. И до такава висока степен на върност само към едно питие. Той просто си пие и в този период това негово занимание на моменти започва да му пречи на свирене-

Веско, Пели и Пеци

то. Или по-точно – на хармонията в бандата. Защото Бъндарака Все още е този неподражаем китарист, който и мъртвополия може да завърти соло за милиони. Но пък и спокойно може да пропусне концерт. Или запис в радиото.

Пепи: Първият ни официален запис в радиото. Всичко е готово, а ние се мотаем, настроиваме китари, сменяме струни и се чудим как да печелим време. Защото Бънди го няма. Тонрежисьорът Юрката Искренов – човек, спокоен и уравновесен, не се усеща и ни вдига страхотен скандал, че се тумкаме. А ние: "Сега, сега, тукам само трета струна нещо... А може ли да отида до тоалетната?". Ей такива хитринки, които го въбесяват и той започва да крещи. Ние вече решаваме, че си губим шанса за запис и в този момент в студиото влиза Бъндарака, къркан до козирката и невъзмутимо пита: "К'во става, бе? К'ви са тия крясъци? Няма ли да запишваме?". Взема китарата, включва се и си изсвирва нещата като бог. А на нас ни треперят ръцете и свирим като неандерталци. Не знам коя ми е лявата ръка и коя – дясната. А бях облечен като папагал – с една синя блуза на цветя, с широки ръкави, обут в клош-панталони. Правим се на звезди, защото, нали – запис в радиото. А солистът на групата – мотан. Комедия...

Вачо: За нас, с брат ми, свиренето беше част от купона, докато изкарале следването, докато за Кирчо и Пепи нещата бяха по-различни. Кирчо беше много амбициран да направи стабилна група, а на Бъндарака душичката му беше в рисуването. Пиенето допълнително усложняваше нещата, но той пиеше и от притеснение. Така събираще кураж. Иначе беше уникален китарист. Сега, на концерта в негова памет, Пеци се опита да изсвирпи едно негово соло и не може да го хване. Изсвири го по свояму. Okaza се, че Бъндарака е имал някаква по-особена постановка, която си остана тайна. Чешим беше брат ми. И бунтар. Научи се да шие, за да си прави сам грехи, каквито иска. Мразеше властта и ченгетата и си имаше неприятности с тях. Може би, защото от малък е гледал как тормозят баща ни, че е частник и не ще да влезе в кооперацията.

Та, в средата на 1966 положението в групата започва да се изяснява. Кирчо и Пепи вече нямат съмнения за това, което искат да правят. А то е рокенрол. И то – не покрай другото, а като професия. Макар че все още Концертна дирекция и разните други институции се правят на ощипани и не признават на групата статут на професионални музиканти. А и гилдията на естрадните певци гледа с подозрение на младежите с китари, които кой знае как пълнят залите и веселят публиката с три акорда и вокали на бърснарска терца. Фактите обаче са безспорни и столичната младеж без афиши и радиореклама мигновено научава кога и къде ще свирят "Бъндараките", "Викингите", "Везните" или "Сребърните грибни". И се тъпче в читалища, училища или аудитории. Бъдещето се очертава като ясно. Дори и на хоризонта да има облаци – на кого му пuka?! Момчетата са млади и пълни с енергия. Генетичният сблъсък между приоритетите на гвамата Кирчови ядовци завършва с победа на диригента, а при Пепи пътят вече е определен, защото тъй и тъй следва ударни инструменти в Консерваторията. Трябва да се открият още гвама сериозни групари. И по принципа "който търси – намира", на един бал в зала "Универсиада" Кирчо и Пепи си заплюват гвама младежи от ВИС "Сълнчевите братя". Единият свиря много професионално на китара, а другият пее страхотно и държи ритъм. Okaza се, че са студенти, имат желание сериозно да свирят в група и нямат нищо против да направят тази група с гвамата "бъндараци – отцепници". Солокитаристът се казва Петър Гозелев, ритмистът – Веселин Кисьов.

Пеци: На китара се научих да свиря, за да сваля едно гадже. Основните акорди научих за един следобед, но преди това бях свирил 7 години на цигулка. После гаджето,

естествено, мина на заден план, но аз вече бях луднал по китарите. Навивах агаптели, търсех магнитни, докато намерих един майстор и после той завъртя бизнес от тази мания. Както и да е. През 1964 вуйчо ми ми донесе от Чехословакия една полуакустична китара – "Йолана" и направихме групата "Сините звезди". Аз свирех соло-китара, Трошан – ритъм, Жоржан – барабани и Спас, на когото кой знае защо викахме Франко – бас. През лятото много искахме да отидем на морето да свирим, но уредът беше направо невъзможно. "Бъндараците" тръгнаха на турне със Сатиричния театър, "Огнените момчета" на Сашо Грибната, Валъо и Борето Гуджунов получиха ангажимент за Международния лагер в Приморско, а ние увиснахме. И решихме, че тръгваме за Сълнчев бряг. Защото на Жоржан майка му е там на курорт. Аз имах палатка и куче. Баща ми спомена за някакъв камион, който имал път в тази посока и в един прекрасен момент се озовахме в центъра на курортния комплекс с куп багаж, уредби, китари, барабани, палатка и куче. По метода "трима носят, един пази багажа" пренесохме всичко в къмпинга на края на комплекса и после отдохнахме в администрацията, да си получим ангажимента. Преговорите учудиха и гъвгето страни. Те се шашнаха от ентузиазма и наивността ни, а ние – от факта, че договорите за свирене през лятото били подписани още от есента на миналата година. Все пак решихме да ни чуят и ни разрешиха да посвирим пред сладкарница "Русалка". Занесохме уредбите, подредихме се и в 5 следобед забихме. Моментално поляната пред сладкарницата се напълни с народ. Дойде милиция, стана суматоха и ни изгониха от курорта. С указането, кракът ни повече да не стъпва там. А репертоарът ни беше хубав – "Шагоус", "Бийтълс", "Ролинг Стоунс". Пееха Трошан и Жоржан. На един микрофон, който се местеше непрекъснато. А уредбите ни бяха зашеметяващи. Направи ги онзи, същият майстор. Моята беше 18 часа. Най-трудно обаче им беше на басистите, защото бас-говорителите тогава въобще не се намираха. Та, на Франко му намерихме един руски, с електромагнит, който се включваше в мрежата. Отгоре на всичко, в усилвателя му имаше една руска лампа, голяма колкото лимонадено шише, която грееше като котлон и разтопяваше спойките на говорителя. Та, знаехме си – свирим 20 минути и после правим почишка, за да поизстине уредбата и да запоя жичките към мембраната на говорителя. Изгониха ни тогава от Сълнчев бряг и отдохнахме в Бургас. Там, от "Културен отдих и украса" ни разрешиха да свирим в петък и събота на "Плочата" и даже ни даваха хонорар по 3 лева на човек. Така си намерихме квартира, за която плащахме с хонорарите, но се налагаше да ни хранят приятели. Изкарахме два месеца. Дори свирихме на една сватба в Карнобат и си спечелихме пари за влака до София.

В София настъпиха някои трансформации, които донеха "Сребърните грибни". А аз, заедно с един колега от Университета, който свиреше на барабани и с Веско Кисьов, с когото се запознах по това време, направих "Сълнчевите братя". Веско пееше страхотно и гласът му много подхождаше за репертоара на "Бийтълс". Първите им три албума ги бяхме повторили едно към едно. Междувременно свирех вечер в "Попското", за да си изкарам пари за своята китара и уредба. Търдото място решил, че ще ставам групапар и предложението на Кирчо и Пепи да го вземат за мен в много подходящ момент. Навих Веско, който в интерес на истината не беше маниак като мен, но имахме нужда от неговия глас. А и знаех много добре английски.

Веско: Аз също съм от цигуларите. Свиря от малък и родителите ми насърчаваха заниманието ми с музика. Те бяха ценители на изкуството. Майка ми и Рагои Ралин са братовчеди, но това научих едва, когато Рагои написа текста на "Веселина" и станах скандалите. Впрочем, за времето си "га се любиме пеша" май наистина беше революционна фраза. Как така пеша? Любовта да не е нещо, което се прави "на крак"?

На цигулка свирих до IX клас, когато я смених с китара. Учителя си г-н Кацаров няма да забравя никога. Интелигентен, благороден, от старо буржоазно семейство, той ме научи не само на техниката на свирене, а преди всичко на уважение към музиката, към стойностите неща в живота и изкуството. Със същата признателност си спомням и учителката ми по английски – г-жа Елена Енева.

Та, когато през 1964 ме приеха "Радиомехника" в МЕИ и се запознах с Пеци, Вече свирех на китара и знаех английски. Не си спомням кой ни запозна, но посвирихме малко и се сприятелихме. Пеци не го приеха в първите класирания и той отиде въйник. Дни след това обаче влезе в последните списъци и го пуснаха от казармата. Още си го спомням остриган. Обади ми се веднага и започнахме да обмисляме варианти за група. Той Вече беше наясно със себе си и знаеше, че следва само за да отложи Военна-та си служба. Чрез Тото Шкембето получи ангажимент в "Попското" и започна да събира пари за китара и уредба. Учеше се на техника чрез "Шадоус", а образец му беше Ханк Марвин. Закодираното парче "Ниврам", което е обрънатата фамилия на автора, беше пробен камък за майсторството на нашите групачета. Пеци го правеше перфектно. Имахме един 18-ватов усилвател с два входа, правен от майстор Горко. Пеци ме заведе при него и той ми направи първата електрическа китара. Страхотен майстор беше и май обслужваше цялата столична групация. Тази китара за мен си остана най-добрата. Имаше най-верния и удобен гриф, който съм държал някога. Горко правеше китари, усилватели и даже адаптери, но после започна да поставя фабрични. Ако живееше в Америка, вероятно щеше да има славата и парите на Лео Фендер. Та, с Пеци направихме "Сънчевите братя", а после той ме включи и в турнето на Канъо Бедров. Аз по принцип гледах на свиренето повече като на хоби и си залагах върху ученето, но ми беше много приятно да се занимавам с рокмузика. Имаше нещо бунтарско в това музициране, нещо, което ни правеше част от големия свят.

Само няколко дни след този младежки бал, Кирчо и Пеши отиват да погледат и послушат Пеци в "Попското", след което нещата се решават светкавично и новата група, все още без име, започва репетиции в ателието на Кирчовата майка. Репертоарът е предимно "Бийтълс", "Стонс" и "Кинкс", но много скоро ще бъде създадена и първата собствена композиция – "Песен без думи". До края на годината предстои едно ужасно халтураджиjsко турне, много репетиции, безименен дебют на студентския празник и продължаване на театралния ангажимент на "Бънгарациите" в Самарата. Радиоконкурсът за име на групата още не е измислен, но името Вече съществува в нечии под- или надсъзнания. Въпреки че до зимата има цели два сезона...

Срешата между ритмичната и мелодичната секция на бъдещата страхотна и все още безименна българска рокгрупа може и да е случайна. Но като се знае колко ни е голямо селото и как всички в него сме на "здрасти", няма начин да е съвсем случайна. Въпреки че това съвсем не е най-важното. Важното е, че групата започва да втласва и за да втласа съвсем, събата ѝ сервира едно незабравимо турне. То е през лятото на 1966 и е с програма от типа "за всекого по нещо". В нея има народна музика, естрага, фокуси, хумор, стари градски песни и дори китарен състав. Съставът е "Сънчевите братя", а ангажиментът е поет с единствената цел – пари. Парите са нужни на Пеци и Веско, за да си купят уредба за пеене. Договорът е толкова сериозен, че гори се налага Кирчо Маричков да се включи на финала като ритъм-китарист на мястото на Веско Кисьов, който се връща в София, за да оправи някакъв изостанал изпит. Групата акомпанира на Мими Иванова, но прави и два-три кавъра на "Бийтълс". Грозеят на това шоу е един судански студент – Али Таха, когото организаторът

Пеци и Кирчо

представя като Джеки Нелсън от Западен Судан. Номерът с артистичното име – както и га е. Но трикът със "Западен Судан" си е направо Връх на съобразителността. Защото в онези години – Западна Германия, Западен Берлин, Западна Европа... Самата дума "запад" е напомнана с подтекст, чиято привлекателност е добре известна на таруката-импресарио. А той е Канъо Бедров – фолклорен музикант и роден шоу-менеджър.

Веско: От това турне ние с Пеци Взехме добри пари. Канъо беше перфектен организатор и определяше хонорарите по никаква точкова система в зависимост от количеството публика, реакцията ѝ към конкретния изпълнител, неговата известност и разни други. Никой не знаеше колко взима другия и най-важното – нямаше мъркане. Парите се даваха на ръка и тогава получихме повече, отколкото взимахме и след това с "Щурците". Канъо сам правеше всичко. Наемаше летните театри, отпечатваше афиши, уреждаше разлепването им, организираше продажбата на билети, настаниваше ни в хотели. И пълнеше театрите с по 2-3 хиляди зрители.

Може да е било кич, халтура, ниска тонка, но тък се оказва полезно. Веско и Пеци купуват един "Динакорд", малък усилвател "Фендер" и две китари. Цялото това богатство, събрано с "Динакорда" и баса на Кирчо, плъс "Аматите" на Пепи прави най-добре оборудваната българска група. И четиридесета групари следват, което отдалечава казармата поне с три-четири години. И четиридесета са свирели на класически инструменти – Кирчо и Пепи – пиано, Веско и Пеци – цигулка. Четат ноти и разбират от солфеж. Обичат една и съща музика и имат страхотната амбиция да я свирят професионално. Тази благородна цел се постига по един единствен и твърде прозаичен начин – с репетиции. И те свирят. Всеки ден и с часове.

Пепи: Онова, което си спомням от тези години, е едно безкрайно репетиране. По цял ден. Ние трябваше да се научим да свирим. Импровизациите гайдоха много по-късно. Импровизацията е разсъждение върху никаква тема. Може да е блус, може да е джаз, може да е рок'ерол. Но, за да разсъждаваш, трябва да си овладя инструментариума. Не можеш да импровизираш реч, ако имаш проблеми с говоренето. А при нас говоренето, освен всичко друго, беше и групово. Години ни бяха нужни на нас, гвамата с Кирчо, за да станем истинска ритмична секция. Не просто да се чуваме, а да се чувстваме. Всеки от нас да знае какво ще изсвири другият в определен момент. Нужно беше направо да започнем да дишаме заедно. С "Бъндараките" не успяхме да стигнем до това равнище. Достигнахме го с "Щурците" – и то – след време. И след страхотно бачкане, което ни донесе усещането за професионализъм.

Четиридесета буквално живеят заедно. Ако някой реши да кани гости, първо кани групата, а ако е поканен на гости, ходи само при положение, че са поканени и останалиите трима. На кръчма – цялата група. На купон – всички заедно. Ходят си направо като гаджета. Впрочем гаджетата си върват с нашите герои като закопчани и тайфата, заедно с най-близките роднини и приятели, е не повече от два файтона хора. Дневният режим на бъдещите звезди е госта стереотипен и включва най-големи дози репетиции. Останалото е сън, малко учене и участия. На първо място – в Самурая, където продължава да върви "Обличането на Венера". А другите участия започват след благосклонно възстановения от партийното и държавно ръководство студентски празник.

Именно 8 декември 1966 е бойното кръщение на новата група. И не къде да е, а отново в един от храмовете на Мелломена – във ВИТИЗ. По въпроса дали тогава са се качили на сцената с името "Щурци", съществува разнобой. Повечето от свидетелите твърдят, че бандата е дебютирала анонимно. Но не и скромно. Дори напротив. Чети-

римата поднасят репертоар, който направо влудява публиката. Най-новото от "Револ-Вера" на "Бийтълс", "Last Time" и "Satisfaction" на "Ролинг Стоунс", "My Generation" на "Ху". Всички усещат, че пред тях стои истинска група. С убийствен синхрон и нечувана дотогава мощ. С електричество. Около нея, като че ли се създава някакво силово поле, което те омагьосва и те подчинява на ритмичните и хармонични импулси, излъчвани от сцената. Това Вече е група с пулсация. Или – още по-точно – ТОВА Е ГРУПАТА!

Веско: За това първо участие се бяхме подгответи специално. В деня на концерта гори отидох специално на ушен лекар, за да ми промие ушите. Което беше напълно излишно, защото, като ударихме първия акорд и публиката ревна, после докрая свирихме на автопилот. На сцената почти не се чувахме един друг. Добре, че бяхме репетирали здраво. А, за да се опазим от любовта на феновете, си бяхме взели и бодигардове. Не явно, разбира се. Двама от тях бяха мои първи братовчеди. Между пръстите си бяха стиснали големи гвоздеи, за да респектират напиращите към сцената. По едно време единият от тях изва при мен и креши: "Те нищо не усещат. Ние ги бодем, а те напират и не чувстват болка".

Този концерт заковава табелката над Вратата на младата група. Върху табелката, обаче, все още няма име. Две майки – Кирчовата и на Пепи, предлагат състава да се нарече "Щурците". Според Вачо, още преди някой да предполага, че ще се събере банда в този състав, Кирчо си е харесвал това име и в най-ранния си период "Бънгарациите" са излизали с него на концерти. Може и така да е. Самият басист не си спомня тези подробности. Важното е, че в края на 1966 момчетата правят опит да легализират в Концертна дирекция името "Щурци". Там хората са прозорливи и моментално зърват скритото под Воля теленце. Нали онези рошъловци от Ливърпул са "бръмбари", а? Значи, онези там – бръмбари, а вие тука – щурци?! Не по Врам, а по шия. Хайде же. Ние, като сме от Балканите, да не пасем магарешки тръни?! С една дума, името не минава. Дори се стига до категоричната декларация: "С това име? Ни-ко-га!!! Освен това, къде ви е певицата?". Пеци се опитва да обясни, че са като една латиноамериканска група "Лос Парагуайос". Те пеели сами и си акомпанирали с китари, но сърдението не се приема. Твърде силна е приликата с "Бийтълс". И твърде опасна. Ситуацията замириসва на безнадеждност. Само че онези от институциите не знаят с кого си имат работа. Защото момчетата са не само амбициозни, музикални и интелигентни. Те са и комбинантини. Освен това разполагат с резервен мозъчен тръст в лицето на родителите си, които за твърде кратко време са преминали от лагера на мърморковците в лагера на симпатизантите. Този факт не е без значение, защото е поредното доказателство за социалното и идеино съдържание на феномена "български рок" през 60-те. Китарната активност на тези момчета е израз на акумулираната културна енергия и на естествения съпротивителен рефлекс в най-будната и просветена част от младото поколение. Този своеобразен протест срещу бетонираната и изкуствено отделена от останалия свят социалистическа система е точката, в която се срещат разминаващите се в музикалните си вкусове, но сливаващи се в стремежа си към свобода, различни поколения. А Кирчо, Пепи, Пеци и Веско, освен с талант, хъс и сравнимително добро оборудване, разполагат и с демократично мислящи родители, които са техният стабилен и много нужен в конкретната ситуация тил. Вероятно там някъде се разработва и малко по-късно се разиграва радио-пиесата "Един студентски състав търси име".

В младежката редакция на Радио София посрещат едва ли не с ентузиазъм предложението слушателите и Журналистическият екип да станат кръстници на един Все по-нашумяващ китарен състав. Подготвя се специално предаване, в студиото бива записана "Песен без думи", Верните приятели са инструктирани относно естетическите предимства на името "Щурци" и някъде около Нова година играта се завърта.

Предложението са стомици. Първо Всякакви разцветки китари – червени, сини, зелени, огнени, златни... Застанана е и част от пернатата фауна – синигери, бухали, щъркали, врабчета. Предложени са Всякакви видове момчета – добри, огнени, златни, червени, черни, цветни... Две от играите са защеметяващи. Първата е СЕКС (студентски естрадно-китарен състав), а втората – "Монасите на електрическия резонанс".

Организацията на конкурса е желязна и предложението за "Щурците" са най-много. Тъй като всичко е публично, никой не успява да каже "копче". Противниците са защеметени със словесни каскади на фолклорна тематика, в които щурецът е символ на Волната българска природа, на Вкоренената в съзнанието ни преданост към земята, тучните ливади и... С една дума – щурец свири на поляна. Опонентите са туширани, группата е кръстена и вече като "Щурците" участва в "Малки трагедии" на сцената на Театъра на поезията и естрадата. И под това име с Гошо Минчев момчетата отиват през лятото на "Златния Орфей". Започва етапът "Бяла тишина" – "Двете битничета".

От "Орфея" до танковете

Блажени години!

Млад е не само рокенролът, а и тъустът, и шейкът. Да не говорим за Гошо Минчев, който направо си е момченце "с вид на изглед". В смисъл – на аспирант по атомна физика. Момченца са и Кирчо, Пеци, Веско и Пепи. И въобще не е чудно, че направо пленяват естрадно възпитаната публика в Сънчев бряг. Та даже – и журито. И през лятото на 1967 "Бяла мишина" става абсолютен хит.

А "Щурците" – официално признат от институциите ВИС (в онези години това не е застрахователна компания, а съкращение, означаващо "вокално-инструментален състав" – бел.авт.). Вторият, след "Сребърните грибни", които вече са пускани по телевизията.

В същото време "Викингите", "Везните" и подновените "Бъндараци" остават в ъндърграунда, без това да намалява популярността им в столицата. Характерният глас на Вили Кавалджиев и страховитият репертоар от хитове на "Ролинг Стоунс", "Енимълс", "Спенсър Дейвис Груп" и "Ху" гарантират на "Викингите" запазеното място на любима "твърда" банда. В същото време "Везните" четват "Кинкс" от кора до кора, попрелистват "Ярдбърдс", но не забравят "Бийтълс" и "Стоунс". Бънди и Вачо събират нови сили и за две-три години през групата минава доста народ, но тягата в нея постепенно отслабва. Независимо от всичко до края на дните си Бъндарака остава безспорната легенда на българския рок.

Като цяло родната ни интонационна среда в тази относително спокойна 1967 (сравнително тревожно летно от международния фон е Шестдневната война в Близкия Изток, в която арабите отново изядват няколко силни шамара от Израел – бел.авт.), е "мюордо глөвеч". Муслин Магумаев и Егума Пиеха делят ефира с Георги Кордов, Ирина Чмихова, Емил Димитров и Лили Иванова. Тънки френски намеци поднасят Стефчо Воронов и Константин Казански. Отвъд западната ни граница долита китарният звън на "Корни група" и "Про Арте – Индекси", а в студиото на Радио София "Гриайните" плетат национални шевици. Останалото е хор "Бодра смяна", Филхармонията и Военният духов оркестър. С една дума – купон. Последният преди затягането на дисциплината година по-късно. Затова и "Щурците" си свирят по забави и балове, та даже и на "Златния Орфей".

Въщност, това участие е преди всичко една голяма случайност, която може и да е предварително организирана, но гори и да е така, организаторите си трайт, а публиката мощно ръкопляска.

Гошо Минчев: Има две неща, за които определено нося вина – първият запис на "Бъндарациите" в Радио София и първото излизане на "Щурците" на "Златния Орфей". Някои твърдят, че това изпълнение на "Бяла тишина" им е отворило Вратата към голямата сцена. Може и така да е. Но гори и да не е, пак си струваше да направим тази песен.

Някъде през 1966 трябва да е било, когато Борето Карадимчев гоиде у нас и на пианото ми изсвири новата си песен. Чудеше се с кого да я направим и аз му предложих да се обадим на Кирчо. Той се нави, аз още същия ден звъннах и се разбрахме, че ще записваме заедно. Кирчо, като я чу, каза: "Това е. Само че трябва да я направим със струнен квартет". Борето се нави и направи така аранжимента. А въобще не беше слушал "Еленър Ригби" или "Ръби Тъсдей". Богомил Гудев едва по-късно написа текста и записахме "Бяла тишина" с квартета на радиото и с Бебо Кююмджиев на органа. А Пеци точно си беше купил първото echo и още не можеше да си служи с него, та се получиха едни дефектни ефекти. И това беше парчето ми с "Щурците". Друго няма.

Taka нашите герои се озовават на най-престижната българска естрадна сцена и честно казано не се чувстват особено уютно върху нея. Но след като си казал "а", дължен си да кажеш и "б". Особено ако си мъжкар и истински безстрашен групап. А нашите герои са. И облечени с абритуриентските си костюмчета, те кацат на "Златния Орфей", омайват публика и жури и отнасят голямата награда. Въщност, защо пък не? Момчетата пеят чисто, могат да си настройват китарите, свирят вярно и в добър синхрон. Плюс това не се напиват, не ругаят гръмогласно и не трошат декора по сцената. Генко направо ги харесва, а останалите... Въщност, останалите са все свои хора.

Пепи: Ние пробихме след "Орфея", но не заради някаква страхотна стратегия на идейните, както някои Вървам. "Орфеят" Въщност си беше тогава една семейна сбирка. Правеше се пред няколкостотин души Във Варненето на Сълнчев бряг, където свиреше оркестърът на Paguo София, дирижиран от Милчо Левиев (тогава Вили Казасян свиреше като пианист в бенда), участваше квартет Арамов, а режисьор на всичкото беше Леон Даниел. Това си беше едно дисидентско забързоче под крилото на Йожи Цанков. Факт, че след успеха ни на този фестивал пред нас се отвориха много врати, но мисля, че и това беше съвладение. Защото в края на есента телевизията направи "Мелодия на годината" и ние спечелихме първа награда с "Бяла тишина". И май не "Орфея", а телевизията ни отвори вратите.

Кирчо: "Бяла тишина" си е една поп-песничка, която си носи духа на времето и съдържа ~~намеци за рок~~, но не е нищо повече от една младежка, добре аранжирана за китарна група и оркестър, естрадна песен.

Веско: Мисля, че участието ни на "Златния Орфей" беше елемент от дирижираното ни създаване. В онзи период официалните власти решиха, че трябва да противодействат на т. нар. западна култура с по-тънки методи, защото грубата сила по-скоро отблъскваше младите хора. И подпомогнаха създаването на български еквивалент, който, обаче, да не носи опасните идеологически послания на капиталистическия Запад. Ние ставахме много за тази цел и не беше никак трудно интересът на младата публика да се насочи към "Щурците". Бедата *gouge* от факта, че се оказахме непослушни и после се наложи строго да ни наказват. Но в началото беше морковът. Тоягата все още я криеха зад гърба си.

Пеци: От самия фестивал не си спомням нищо, свързано с музиката. Спомням си, че кой знае защо имаше модно ребъло. Първи пристигнаха българските манекенки с някакви срамежливи мини-поли, четири пръста над коляното. На следващия ден се появиха чехкините с доста по-къси полички и българските цяла нощ в хотела подкъсяваха. На сутринта се появиха рускините, които направо сразиха конкуренцията и отново нощта бе за скъсяване на поли, като този път в акцията се включиха и чехкините. Накрая пристигнаха полякините, които май изобщо бяха без поли и суматохата в хотела стигна връхната си точка. С това запомних "Орфея. А, другото, което помня е, че закъсняхме тежкарски за коктейла след закриването на фестивала и когато влязохме в залата, върху масата имаше само покривка и празни чинии. Та и там научихме нещо...

От фестивалната сцена "Щурците" скачат право във водовъртежа на ангажиментите. От една страна, към тях с определено любопитство и надежди за сътрудничество поглеждат даже сериозни членове на СБК, а от друга – Концертна дирекция ги включва в календара си и ги пуска из страната да жънат пари и овации. Парите – за институцията, овациите – за момчетата. В този момент бюрократичната машина засича. И започва агонията с афишите. Къде да бъде писана групата – при оркестрите или при солистите? И с какви букви? А как да се плаща – като на оркестранти или като на солисти? Защото, видите ли, те и четириимата свирят, но и четириимата пеят?! Проблемът с афишите продължава да виси дълго време, но плащането се урежда, защото, както обикновено се намира някакъв финансово гений, който решава соломоновски, че хонорарите трябва да са като на оркестранти, но към тях трябва да се прибави и един солистичен, разделен на четири. Аргументацията е желязна като партийна директива – песните се изпълнявали от цялата група и въщност всеки пеел по една четвърт от вокалните партии!!!

Концертите, ученическите и студентски балове се редят като тополите от една все още ненаписана песен. Редят се и финалните изключвания на тока. Между групите и цивилните изкуствоведи съществува някаква негласна уговорка, че скандали няма да се правят и естетическите разногласия ще си останат зад завесата, Независимо къде са, те съществуват и отразяват главното Вътрешно противоречие в подхода на официалната Власть към рокаджийте, обобщено от мъдрия ни народ с фразата: "Е, не може хем това в онова, хем душата в рая". На Властвта обаче ѝ се иска и хем пуска "Шурците" пред публиката, хем им реже финалите, в които бандата забива всички любими на публиката западни хитове.

Пеци: След успеха в Сълнчев бряг започнаха масово да ни канят на концерти, но изглежда очакваха да пеем само "Бяла тишина", "Звън" и "Веселина", а ние си правехме и кавърите, което непрекъснато ни създаваше проблеми с организаторите, с местните власти и с милицията.

Кирчо: Направо нямаше концерт, който да завърши нормално. Но пък това ни създава славата на група, която я спираят и принудителните финали се превърнаха евва ли не в част от шоуто. По едно време даже започнахме да поемаме ангажименти за гучасови концерти, въпреки че репертоарът ни беше от гвайсетина парчета. При това – кратки. В онези години емоцията се изливаше в 2-3 минути. Групата се притеснява, че няма да можем да напълним програмата, а аз ги успокоявам: "Не се бойте. Пак ще ни спрат и няма да свирим два часа". Както и ставаше. Дори да нямаше милиция или цивилен изкуствовед, все се намираше някой "правоверен" да се обади и колата пристигаше. Само ги молех да ни предупредят, за да си направим по-нормален финал. Пристигаше "органът" и ни казваше кромко: "Хайде, момчета, свършвайте!". И ние забивахме "Satisfaction" или нещо подобно, след което те изключваша захранването. Публиката пощуряваше, свиркаше, крещеше и въобще не загряваше, че репертоарът ни е по-къс от предвиденото време. Но кавърите ги правехме страховито. Дори сега като слушам записи от онова време, си давам сметка, че сме били здрава професионална група.

Времето след юни 1967 за четиридесетата "Шурци" е гъсто като желе. И е под знака на непрекъснатото свирене. Дали ще са репетиции и вадене на нови парчета или концерти и балове, дали ще е разучаването на поредния композиторски рок-опит или ще е запис в радиото... Думата е свирене. По много часове на ден. Което създава и неповторимата за години напред спойка между четиридесета.

Пеци: Репетирахме, следвах и пак репетирахме. Учехме чужди парчета, опитвахме се и да правим свои, което е доста по-трудно от изсвирването на нещо вече измислено. Но в този момент превес имаха кавърите. Защото, когато съществуваш в условията на едно изкривено общество, онова, което вършиш, също е някак си изкривено. Не че "Бийтълс", "Ролинг Стоунс" или другите Велики банди от онова време не са свирели кавъри. Те също са започнали, подражавайки на някого, но при нас кавърите имаха и друго предназначение. Ние създавахме с тях публиката си. Защото в България по това време рок почти не се чуваше. Естрадата беше доминирана от италианска и френска музика плюс задължителните руски песньовки. И за да привлечем своя публика, ние първо трябваше да ѝ поднесем най-доброто и популярното от жанра. Което правехме с удоволствие и така се научихме да свирим като група.

И всичко това ни отнемаше много време, защото пък искахме да сме перфектни. Китарните техники си учех сам, стъпка по стъпка, защото нямаше откъде да ги видя или прочета. Колко време съм изгубил в откриване на топлата вода! Но пък после това много ми помогаше.

Записите ни в радиото още от началото тръгнаха много стегнато. Всички там говореха колко бързо записвали "Щурците". Първо направихме няколко инструментала, а после и песни. Песните правехме с гва синхrona. Тогава още нямаше многопистови магнитофони и всичко се правешенакуп. Първо изсвиряхме плеъбека, а после добавяхме солата и вокалите. Влизахме в студиото, правехме преби за сила, бленда и т.н., изсвиряхме парчето за една репетиция, правехме гва записи, кавахме се горе, избрахме единия и си отивахме. Бяхме като часовници.

Макар че малко ги е страх от това, момчетата постепенно стават истински професионалисти. Опасенията им, че професионализмът убива търпката и ще отнесе магията, остават в сферата на теоретичните спорове, които се вихят горе-долу непрекъснато. Те започват успоредно със записите за първата плоча на "Щурците". Няма тогавашен почитател на бандата, който да не пази в дома си като скъп спомен тази малка черна винилка, събрала първите четири публикувани изпълнения на Кирчо, Пеци, Веско и Пепи. В нея са включени "Звън" на Атанас Бояджиев, "Веселина" на Петър Ступел, "Малкият светъл прозорец" на Атанас Коев и "Изпращане" на Борето Карадимчев. За собствена тиражирана продукция още е рано. Независимо от веселбата в лагера. Все пак композирането е сериозна работа и не може да се повярва безотговорно на неукрепнали в естетическо и идеологическо отношение младежи. Въпреки че младежите усърдно се труят и на моменти досада се поизпомняват, за да пригответ предложените партитури към търсения китарен звук. Но не е се. Тази композиторска акция в момента носи повече полза, отколкото времето. За групата това е нещо като официална легитимация, а за композиторите – успешен флирт с тийнейджърската аудитория. Като бонус изгват снимките за телевизията. И "Звън" се превръща в първия български музикален клип.

Кирчо: Снимахме в Боровец с Васко Делов и това ще си остане за мен най-приятният спомен от онова време. Изкарахме няколко дни като в приказка. Никой не ни притесняваше и настроението ни личи в клипа. Иначе, телевизията си я спомням най-вече с фибите. Непрекъснато ни прибраха косите с фиби, сакън да не заприличаме на онези рошльовци от Любърпул. Направо мразехме да ходим на снимки, но трябваше, защото в края на XX век не можеш да си звезда, без прякото участие на телевизията.

След "Звън" заснемахме и "Малкият светъл прозорец", но "Веселина" не успяхме. Забраниха ни, защото текстът бе на Радой Ралин. Да не говорим, че в последния момент се наложи Радой да го преработва, тъй като Вчера имаше такъв пасаж: "И Валери Петров / срещнал нова любов / пише стих посветен / и на теб, и на мен." Само че Валери точно тогава нещо бе сгазил лука и песента за малко да бъде арестувана. Но Петър Ступел помоли настоятелно Радой да промени текста и той доби следния вид: "Всеки хубав поет / пише всеки свой рег / пише стих посветен / и на теб, и на мен."

Слава богу, "га се любиме пеша" остава... Това обаче е само началото. И от този миг до "20 години по-късно" компромисите ще бъдат постоянен спътник на музикалния, сценичния, медийния и всяка какъв друг възход на "Щурците". Компромиси неизбежни, досадни, често незначителни, но натрапчиви. За да си знаят групартчетата, че свободата тук идва не с първата гълътка въздух и първия бебешки вик, а с разрешението на съответната инстанция, която отговаря за теб. При това, количеството свобода е дозирано и никога – в изобилие. Пробверките са задължителни. И чести. Трудният преход от художествената самодейност към професионализма е под контрол и групата непрекъснато се прослушва. За каквото и да е. Първо има прослушване, после – съветване. Как да се облекат, как да се подстрижат, как да застанат на сцената, как да направят съветска песен... Последното никак не става. И как са се отървали "Щурците" от съветска песен в репертоара си, изкуствоведите мълчат. Вероятно сега някой от тях се тръшка, че е пропуснал шанса да им организира подобно "обогатяване" на репертоара, за да може след години да се изрепчи: "Какво се правите на толкова отворени и демократични? Нали и вие пяхте съветските песни?!" . Какъв пропуск!

Пеци: През тези месеци започнаха и първите ни вътрешни конфликти. Дileмата съвсем не бе проста. От една страна ние бяхме вече месици на новата младежка култура. Носехме усещането за свобода и принадлежност към един друг свят, от който сме безнадеждно откъснати. Нашата публика ни приемаше безрезервно, но пък категорично отхвърляше официалната естрада, налагана от Властвата и медиите. При

това положение имаше опасност да приеме като предателство българските ни песни, още повече – писани от признати композитори. Съществуваше Вариант да си останем под повърхността и да правим само кавъри, докато ни спрат съвсем. Както впрочем се случи с госта от другите банди година-две по-късно. Аз лично бях екстремист и настойях да си останем Верни на рокенрола. Защото "Зъбы" може да е приятна песен, но сравнена с "You Really Got Me" е като "Зайченцето бяло". Независимо, че солово то го бях правил по образец на Джими Хендрикс. Времето показва, че не съм бил прав. Защото този компромис, който направихме в началото, ни позволи в крайна сметка да стигнем до "Стълбата", "Вкусът на Времето", "ХХ Век".

В тези усиленни месеци след лятото на 1967 четиридцатата трупам усилено музикален и социален опит, инструментална и вокална техника. И апаратура. Защото Кирчо, Пеци, Веско и Пепи са все още студенти, ергени и ползват всички приоритети от живота при мама и тате. Храната е осигурена, квартират – безплатна, разходите – минимални. И всичко, което изкарват от концерти и всяка вида други ангажименти, се влагат в апаратура. Началото с гвата "Динакорд" и 30-ватовото "Фендерче" е проблягдано на галоп. На хоризонта заблестява ерама на "Боксът".

Първата придобивка, носеща мognата за нова време фабрична марка "Бокс" е един гистършън, който майката на Пеци донася от една своя заграницна екскурзия. По думите на барабаниста, приставката е по-скоро за фасон и върха на нейните възможности е "да възпроизвежда на комар пръдната", но Пеци е много горд с ефекта си и болезнено ревнив към него. Поне, докато не го сменя с по-качествен и окичен с групата легендарна марка – "Маршал".

Но това става малко по-късно и след мистерията с легендарния "Бокс".

Пеци: Първият "Бокс" в България донесе Валъо Грибната. Той беше лампов, 30 Вата и когато "Грибните" се явиха с него на баловете в Художествената, направо ни съсипаха. Всичко живо тичаше да види "Бокса". А те го бяха поставили на една масичка и го показваха като експонат от изложба. Направо – поклонение! Амбицирахме се и много скоро слънцето изгря и на нашата улица. Един познат получи наследство в чужбина и ние веднага му се накачувахме на главата. Не че наследството беше кой знае какво – колкото да си купи една кола на старо, но му остана малко Валута и се нави га ми купи уредба. Това беше транзисторен 100-ватов "Бокс" с отделна колона. С него записах парчетата за първата ни плоча. Три месеца в София се говореше за него.

Аз го пазех и на новогодишните балове през 1968 реших да го покажа в Зала "Универсиада". Те бяха три или четири дни и ние се появихме на мяст с новото си оборудване. Междувременно и Кирчо си беше купил "Вокс", само че неговият беше 50-ватов. Забихме както си трябва, прибрахме уредбите в залижката зад сцената, където всичко се пазеше под ключ и се прибрахме по къщите си. На следващия ден отиваме, видим апаратурата, за да я подредим на сцената и се оказва, че моя усилвател го няма. Колоната си стои, а усилвателят – изчезнал. Бре тук, бре там – няма го. Скандали, разследвания... Така и не се разбра какво е станало. Отидохме до Кирчови, взехме стария му "Динакорг", включихме го в колоната на "Вокса" и така свирих останалите вечери, а и няколко месеца след това, докато си купя "Маршал".

Историята с "Вокса" се коментира дълго време и предимно в духа на шпионския жанр. Всички догадки обаче висят като мокро пране и на коментаторите остава само възможността силно да се съмняват в легендата, че обикновени апации са влезли в охраняваната като Партийния дом зала, отключили са служебния вход към сцената, преровили са внимателно цялата събрана и грижливо покрита апаратура и са взели само този усилвател, при това – без колоната.

Веско: Няколко месеца след кражбата на "Вокса" имахме концерти в Югозападна България и някой уреди на Пеци посещение при Баба Ванга. Той отиде и ясновидката му казала да престане да търси откраднатия усилвател. Виждала го, как някакви хора го разглеждат, разглобяват и по-добре било Пеци да не роби повече.

Така и става. Пеци осъжда администрацията на залата да му плати обезщетение, пропадва колоната на китариста на "Гласовете" и се втурва към следващата грандиозна покупка. Тя вече е като за световно – 100-ватов "Маршал", лампов, с две колони, в които има по 4 говорителя. Радостта от придобивката е толкова голяма, че отмяната на съдебното решение за обезщетението от откраднатия "Вокс" почти не наскърбява китариста. Той има усилвател за какъвто доскоро даже не е и мечтал. С него захлупва цялата група и това добавя нова интрига във вътрешните взаимоотношения. Защото както и да гласят баланса, китарата на Пеци все избива. Чак после става ясно, че това не е само от егоцентризъм, а и от липса на опит и трябва да мине известно време, за да се обладеят тайните на чудовищната уредба. Постепенно Пеци започва да се оправя по-грамотно с блендините и балансът в групата се възстановява. Горе-долу по това време е и много показателната история с една стара и много ценна китара.

Пеци: Това беше един "Гибсън Ес Джи Стандарт", с какъвто свиреше Erik Clapton по времето на "Крийм". С две симетрични рога, вишнево дърво, произведена около 1957. Купих я от един русенец. По-точно – размених я за моя "Хофнер" и му доплатих 50 лева. Той я беше купил от друг русенец, който получил наследство в Шатите и си купил две китари, но понеже свирел на педъл-стил, продал тази за 300 лева. И аз я взех. Онзи пък много хареса "Хофнера", щото бил лъскав, с копчета и трампата стана. Само че "Гибсънът" има страхотен тон. Дълъг. И няма нужда от ефекти. Затова, като включих дисторшъна, тоњът се разпада и нищо не става. Шах. И решихме, че китарата е повредена. Кой да ти знае, че на тази китара се свири без ефекти или дисторшънът се намалява и изобщо, че това е китара на чистия тон. След като не иска да свири с дисторшън, значи е развалена и трябва да се продаде. Което и направих. Продадох я на Тенко Славов с 50 лева печалба, а той веднага я продал на някакъв друг със 100 лева отгоре. Онзи заминал за Норвегия и там я шипнал на някакъв ценител. А аз си останах с втория "Хофнер" и се разминах с възможността да притежавам истински уникат. Все едно през ръцете ми да беше минала картина на Пикасо и аз да я програм

за стоминки, защото не ми харесва, че смахнатият художник е поставил накрило очите на хората.

Подобна минавка се помни цял живот и обикновено не се повтаря. В случая не се появява и повод за повторение, защото съдбата не поднася на Пеци Втора китара от същата класа. Самият той, след покупката на "Маршала", наблюга на модела "Лес Пол", който подхожда най-добре на апаратурата и начина му на свирене. Първата такава китара е "Ибанец" от този модел, защото за истински "Лес Пол" Пеци Все още не е заработил достатъчно. Независимо от всичко това, той е китарист номер едно между българските групари и защитава авторитета си с мощните соли при публичните изяви и с многочасово свирене в къщи в останалото време.

А концерти има. Първо, по линия на Концертна дирекция и Второ – младежките балове по училища и институти, плъс периодичните забави в зала "Универсиада". Групата има достатъчно ангажименти, за да започне да се взима все по-насериозно и Кирчо да организира нейния "Вид на изглед". В смисъл – костюми, прически, сценично поведение. На улица "Марин Дринов" започва да се появява от време-навреме фризьорката Даниела, която подстригва българските рок-звезди и им оформя камбанариите. За властите и телевизионните режисьори тези подстригвания никога не са достатъчни като обем и затова четиримата избягват да се разхождат около "Пона", на "Славейков" и по други, опасни с милиционерските си хайки места, а в телевизията редовно им слагат фибите.

Костюмите са другата Кирчо-ва активност. Първите са като на "Бийтълс" – сиви, с малки ревери и обшири с черно кадифе яки. За ранните поколения фенове на "Щурците" скъп спомен с тези костюмчета е телевизионното клипче на "Малкият светъл прозорец".

Следващите сценични одежди прехвърлят мост между хипарската естетика и българския фолклор, защото силно напомнят униформите на либърпулската четворка от корицата на "Сардъжънт Пепър", но в същото време са проектирани в национален стил и са обширни с прекрасни български шевици. Идеята за тях отново е на Кирчо и съвсем не случайно кореспондира с напълнилите вече музикални стремления на квартета да композира и изпълнява български рок. Да ашладиса тази чисто англосаксонска музикална стилистика върху балканската ни черноземна душевност, да я сроди с неравноделните ритми и да поднесе словесното ѝ послание на чист български език. Една съвсем не лека задача, особено като се има предвид, че се осъществява на границата на рука.

Пражка пролет, фестивално лято и предчувство за зима

Времето, в което се срещаме с някои наченки на впечатляваща мащабност в намерението на четиримата български покажки, е характерно най-вече с буреносния си зарад. Америка и Западна Европа се тресат в ритъма на студентските протести. В Китай лумпениадата, наречена "Културна революция", върви със страхотно темпо и погълща огромни количества интелектуалици, за да ги прекара през месомелачката на идеологическото пречистяване. В суматохата на съветско-китайските противоречия Източният блок започва да избира и в Чехословакия набира сили един партиен актив, който има смелостта да изрази гласно намеренията си за очовечаване на социализма. Формулировката на тези високохумани идии е заквасена в интелектуалните и културни среди на това, влюбено в бирата и спокойствието, централноевропейско общество, а разпространението им до голяма степен е предоставено на студентите. Заредената по рождение със свобода и протест рокмузика се превръща в естествен носител на тези идии и нейният взривен заряд разтърсва едновременно и Запада, и Изтока. Като резултат от тези пулсации в стената, разделяща двата лагера, се появяват пукнатини, през които преминават послания, еднакво опасни за закостенелите политически структури и от двете ѝ страни. Едната от тях, обаче, се страхува по-вече.

"Не бива да пренебрегваме опасността от буржоазното влияние върху някои, особено върху младите граждани на нашата страна. Нека не забравяме, че срещу нас стои коварен и олтмен противник. Империалистическите държави, които издигат ант комунизма като свое идейно знаме, разполагат с мощни средства и методи на пропаганда. Печат, радио, кино, музика, изкуство, танци, шпионски централи и какво ли не още пускат те в ход с едничката цел – дано някак въздействуват върху съзнанието на отделни наши граждани, особено върху някои младежи и учещи се, дано ги оплетат в своята отровна паяжина, дано посият в тях бацила на съмнението и разложението и ги отвляят от правия път."

Това са признатите страхове на българската комунистическа върхушка, намерили място върху страниците на отчетния доклад, прочетен от Тодор Живков пред VIII конгрес на БКП.

И в тази амалгама от младежки ентузиазъм, музикално-социално-естетическа енергия, идеологически ограничения и властови терор "Щурците" се опитват да наложат една нова култура, родена в лагера на "Врага" и съобразена с националния дух на българина. О, бедни ми Сизифе!

Веско: Страховете на институциите дойдоха в момента, когато Виждаха, че са подценели силата на нашето въздействие върху публиката. Защото в началото на нашия брак по сметка те си мислеха, че с нас ще отклонят вниманието на младите хора от нахлуващата неудържимо в България западна рок-култура. И Виждаха нашата роля в тоталното противопоставяне, а не в културното взаимодействие, както пък ние си я представяхме. Ние се опитвахме хармонично да преливаме чуждия образец в нашонародната ни култура и постепенно започвахме да вкарваме свое съдържание в универсалната форма на рокенрола. Това беше компромис, но премерен. Никога не отидохме докрай. Развихме се по свой собствен начин и спечелихме любовта на публиката си. И точно в този момент Властвата загуби спокойствието си. Не беше допустимо така публично да се демонстрира одобрение и направо любов извън казионните места и по-воги за това. На партийни и комсомолски конгреси, манифестации или младежки бригади – да. Към партията, правителството и комсомола – да. Но към някакви си китарджии, които отгоре на всичко приличат на онези рошльовци от Ливърпул? Катеворично не! И започна затягането на дисциплината.

Кирчо: Имам един спомен от ранното си детство. В демската градина ни подреждаха около масите в столовата и ни казаха: "Деца, замворете си очите и кажете: Дядо Боже, дай ми бонбонче!". Ние си замваряхме очите и казахме молбата си. После отваряхме очи и Виждахме, че върху масите няма нищо. Според учителките това категорично доказаваше, че Бог няма. След което ни казаха: "А сега си замворете очите и кажете: Чичко Сталин, дай ми бонбонче!". И ние повтаряхме молбата си с новия адрес. Отваряхме очи и – върху масите имаше бонбони. "Виждате ли? – казаха учителките – Сталин обича децата и се грижи за тях". Така ни учеха в любов към Сталин и в неверие към Бога. След години, естествено, стигнах до истината и разбрах, че Сталин Всъщност е един психопат, който е изкалал маса народ и е обрекъл на гладна смърт милиони, сред които и много деца. Но, независимо от това, до август 1968, аз все още вярвах, че нещата могат да тръгнат нормално. Сталин вече бе развенчан, култът към личността му – осъден, в Прага открыто се говореше за социализъм с човешко лице. Вярвах, че системата може да бъде ремонтирана, че изкривяванията в нея са плод на лични грешки и недостатъци. Но след 21 август 1968 всички тези надежди умряха. Влизането на съветските танкове в Прага сякаш събори някаква стена в съзнанието ми и пред очите ми светна: тази система няма оправяне, защото е уродлива в самото си зачатие. В този момент разбрах, че не Сталин е деформирал системата, а системата е създала Сталин. Това бе мягът на моето отрезяване. За разлика от Бънди и Пепи Цанков, които бяха наясно по въпроса много преди мен.

Пражката пролет и жестокото ѝ смазване от обединените въоръжени сили на Варшавския договор са белег върху лицето на съвременната политическа история, който маркира един от т. нар. мигове на истината за "демократизма и миролюбието" на световната социалистическа система. Участието на България в тази срамна акция пък е задължителен елемент от безрезервната преданост на българските комунисти към всички безобразия на заслепените от военната си мощ и великолържавнически амбиции съветски групари. Азиатската бруталност, с която е попълкан естественият приют на чехи и словаци към лична свобода, социална справедливост и хуманизъм, е обоснована с изprobвания вече през 1956 в Унгария "зов за помощ и спасяване на социализма от попълзванието на контрапреволюцията". Винаги се намират неколцина Васали в ръководството на съответната компартия, които да смогнат да извикат на помощ "големия брат".

И така, на 22 август 1968 българската преса излиза на първите си страници с офи-

циалното съобщение на ТАСС, че "СССР и други съюзни държави удовлетвориха молбата на партийни и държавни деятели на ЧССР да окажат на братския чехословашки народ неотложна помощ, включително и помощ с Въоръжени сили. В изпълнение на това решение, на 21 август Военни части на съюзни социалистически държави встъпиха в Чехословакия".

Едва три десетилетия след този ден и по време, съвпадащо с писането на нашата лекомислена и уж чисто музикална история, българският президент Петър Стоянов поднесе официално извинението на своя народ към народа на Чехия за причинените болки и страдания, за унищожението и за накърняването на най-свещеното човешко право – правото на лична свобода и достойнство. Добре че по време на тази, инспирирана от големия източен брат акция, български ръце не се омърсяват с кръв. А иначе, в България се поднася единствено информация за едва ли не радушния прием, който чехи и словаци оказват на съюзните войски. Толкова радушен, че гори са вдигнати указателните табели по пътищата, за да се изгубят военните колони и да си останат там. Онези, които се съпротивляват, защото в информациите не може да се лъже безкрай и макар и осъдно се споменават подобни инциденти, се представят като объркани от западната пропаганда инсигвици, агенти на имперализма или просто болни. Камо студентта Ян Палах, който се самозапалва в знак на протест в центъра на Прага и е обявен за психопат. Или самият Дубчек – генералният секретар на чехословашката компартия, който се оказва нещо като немски шпионин и е изпратен на курорт в дън гори тилилейски, където за отмора сече дърва. Емигрантска вълна от чешки интелектуалци залива Западна Европа, а песните на Вацлав Хавел са инкриминирани. Това, че са забранили творчеството на бъдещия чешки президент, на членетата все още не им е ясно.

В този, зареден с напрежение август, България се готви да посрещне помпозно пратениците на демократичната младеж от целия свят и да им спремне световен фестивал за чудо и приказ. Целият трети срок на учениците от софийските гимназии и техникуми е жертвен за репетиции на масовите физкултурни съчетания и защеметявящия фон при откриването и закриването на фестивала на националния стадион "Васил Левски". Месеци подред из Борисовата градина, известна по онова време като "Парка на свободата", се разхождат момичета и момчета с разноцветни флагове под мишница и оживено дискутират по проблемите на световната революция, строителството на социализма и национално-освободителното движение. Кой знае защо, те вършат това, държейки се за ръце, а в най-задълбочените моменти на дискусията, сядат на пейките и се целуват. Някои носят в чантите си грамофонни плочи и дискрептно си ги предават от ръка на ръка. Върху обложките на тавите има снимки на младежи с дълги коси и електрически китари, плос надписи на английски език. Всичко това показва емоционалния подход към световните проблеми и дълбоко вкоренения интернационализъм в поведението и мислите на младите българи от 60-те.

Добре познати и даже много известни представители на тези млади българи са Пеци, Пепи, Веско и Кирчо или казано с една дума "Щурците". През това лято те също са включени във фестивалната суматоха. Защото на света и по-специално на младежта от неговата западна половина трябва да се покаже, че в България няма ограничения на културния процес и младите хора се разват в пълна свобода. Съществена част от показването се пада на "Щурците" и "Сребърните грибни" и за целта се подготвя специален репертоар. Музикалното творчество отново е възложено на утвърдени композитори, а поетичното послание – на също такива поети. Само че в комсомола, както обикновено, никога някоя недостатъчно бдителна личност и сред песните

се появява една на Борис Карадимчев и Рагои Ралин, в която се пее: "Стоп, стоп –
сто хиляди стона / Стоп, стоп, ах, кой ни закона?!" Хигиенистите на словото не спят
и малко преди грандиозното събитие песента "Стоп – стоп" изчезва от фонотеката
на Pagio София и от фестивалната програма на "Щурците". Вероятно в чест на току-
що създаденото Шесто управление на ДС, с което някои филолози свързват и Възник-
ването на жаргонната фраза "Плюха ми в мозъка". Дисертации по Въпроса май не са
писани, но немалко наши живи съученици са запазили именно този физиологически прив-
кус във фестивалните си спомени. Пък и не само във фестивалните. Но, да се Върнем
към идеяния заряд в представителната програма на нашите герои. В нея остават
"Двете битничета", "Празник на цветята" и "Обещай ми последния танц".

Около текста на последната песен също се разгаря спор, но той е по-скоро национал-
но-емоционален, а не идеологически. Става дума за това, че лирическият герой, зап-
ленен от красотата на чуждоземната гостенка на фестивала, изпада в състояние на
слабоволие и страдалчески ѝ признава, че фаталната среща "крамък спомен остави
във тебе / Вечен спомен остави във мен". Гордият дух на българските групари направ-
и възтава срещу такава постановка. И те предлагат строфата да се изпее обрат-
но. В смисъл, че Вечният спомен е за нея, а крамъкят – за нашия герой. Само че
комсомолът не е съгласен, защото се подкопава принципът на интернационализма.
Затова българският момък ще си страда, а групартата от Куба, Гватемала или брат-
ска Киргизия ще си развява опашката. Всъщност, по време на самия фестивал тази
песен е драматизирана на живо от госта български момчи, които впоследствие се на-
лага да лекуват Вечния си спомен в кожно-венерическия диспансер. Така че, в крайна
сметка текстът излиза пророчески.

Интересното е, че от самия Световен фестивал на младежта и студентите наши-
те герои не си спомнят почти нищо. Което вероятно се дължи на факта, че нищо не
са и видели.

А не са видели, защото се движат по графика на участията си и добиват представа само от залите, сцените и публиката на концертите, в които участват. Световният празник е за гости и българските организатори. Членовете на културната ни делегация са настанени в АОНСУ (това е голямата партийна мислителница и ковачница на кадри за световната революция – бел.авт.) и комуницират само с представените в програмата им индивиди и колективи. Песни, танци, любов... Това го научават после от разкази на очевидци. Истински шведки?... (А бе, вярно ли е, че там правели сексуална, а не социална революция?) Рокенрол! Истински западни групи! Всичко това е в зоните, ограничени за достъп на българи. Навсякъде, където става нещо от фестивалната програма, се влизат със специални пропуски, които са в различни цветове и осигуряват достъпа на отбрана публика. Милиция и отрядници следят зорко за реда в столицата.

Западните рокгрупи по правило свирят пред свои сънародници. Една югославска банда дава повод на пазителите на реда да извадят палките край лятната естрада в парка и да укротят ентузиазма на публиката, сред която в този момент са Бънди и Вачо. Подобни веселби с активното участие на властта и пасивното – на любопитните ученици и студенти се организират и в "Маймунарника". Всичко това, обаче, за четиримата "щури" е загадър. И не само за тях, защото и ние – тогавашните средношколци от софийските гимназии, се информираме за фестивалната програма по системата "развален телефон", т.е. късно, неточно и с излишна украса. За съжаление там, където можем да ходим обикновено, не се случва нищо. Нашето място е в сектор "B" на Националния стадион с флагчета в ръце и поглед, вперен в коменданта на фона. Въщност, ние сме фон не само при официалните церемонии на стадиона. Фон сме и в самия град. Служителите на реда бяят за нашето поведение и външен вид, за да олицетворяваме ежеминутно светлото социалистическо настояще на гостоприемната ни родина.

"Щурците" също са избрани да олицетворяват. Ушили са им специални костюми, малко демоде, но от хубав плат. Возят ги с микробус, в който с тях постоянно пътват и четирима цивилни изкуствоведи. По един за всеки. Слят в АОНСУ, хранят се с делегацията и участват в концерти и срещи на дружбата. Най-сериозната им изява е в Самиричния театър, където излизат на сцената след съветската естрадна звезда Егита Пиеха. За беда, точно по време на нейното изпълнение става авария с електроизгарянето и ѝ обърква програмата. Звездата побеснява и обвинява за гафа нашите групички. Скандалът не ги разстройва видимо и те си изпяват песничките без грешки.

Грешката игва малко по-късно и от днешна гледна точка си е направо Варна, но тогава на подобни солови акции се гледа с повишена строгост.

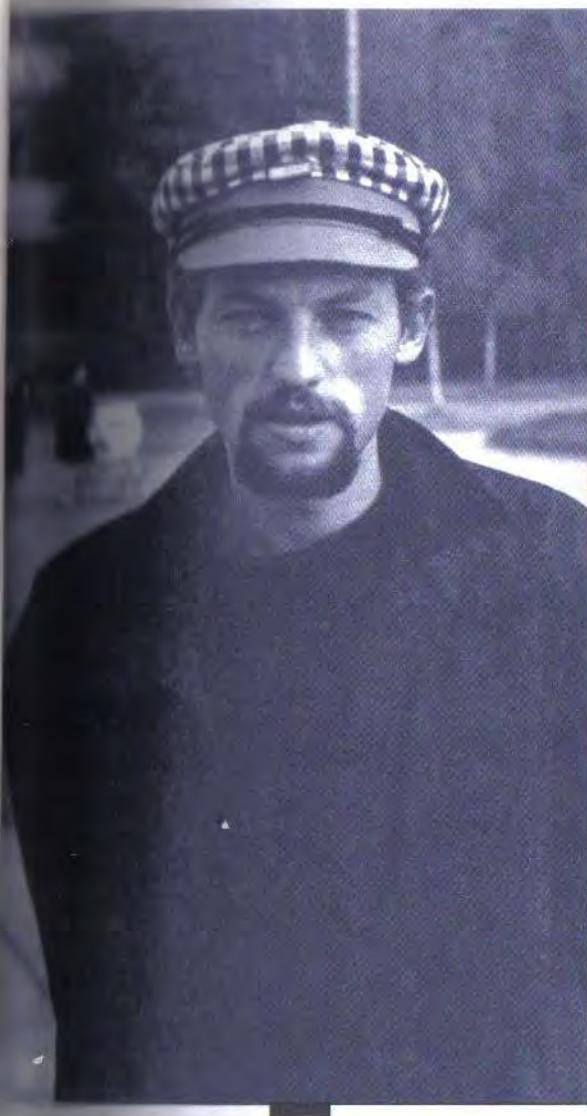
Кирчо: Танковете вече бяха влезли в Прага, а в София тече Световният младежки фестивал. И в един момент се разбра, че пред храма "Св. Александър Невски" чуждестранни студенти ще правят демонстрация и митинг против влизането на Варшавския договор в Чехословакия. Това по принцип си беше недопустимо, но в рамките на фестиваля нямаше как да се ограничат демократичните права на чуждестранните гости. И милицията им беше осигурила възможност да изразят протеста си така, че столичното граждanstво да не разбере за събитието. Аз и Жоржан Банов успяхме да се промъкнем и се включихме в демонстрацията. И хем сме горди, че участваме в такова нещо, хем ни е шубе, че не ни познаят членгетата. А наоколо – пълно с членгета. Колко са били цивилните не знам, но униформените милиционери бяха оградили цялото пространство. И ние вникаме с чужденците, но гушим глави, за да не правим много впечатление. И после се прибрахме спокойни, че никой не ни е видял. Да, ама се оказа, че не само са ни видели, а и са ни заснели. Защото после ни извикаха в милицията и ни показваха филма от събитието, където сме и ние. Теглиха ни едно конско и с това се размина. Но вече беше ясно, че ситуацията се стяга злокобно.

Още преди фестиваля започва "да мирише на изгоряло", както обича да се изразява барабанистът на групата. Не че нашите групари вършат кой знае какво. Не че са дисиденти или отявлени антикомунисти. Не че изпълняват пъклени планове на някоя империалистическа подгрифна централа. Те само си свирят. И доставят видимо удоволствие на своята публика. А публиката – има-няма три четвърти от младите хора на България. Битките с Властта, доколкото ги има, са неофициални и представляват по-скоро всекидневие, отколкото събитие. Спират и им отменят концерти, подстригват ги, укротяват възторжената публика, цензурират репертоара им, ограничават звукоzapисите и излъчванията на песните им по радио и телевизия...

Но, не е имало арести, изселвания, присъди, конфискации. Би било пресилено да наречем момчетата дисиденти. Но едновременно с това, музиката, която правят, пулсацията, която излъчват, хъшлашкото пренебрежение към ограниченията, което демонстрират, автоматично ги прави противници на режима. Бруталното им цапардосване би създало на управляващите по-сериозни проблеми, защото би повишило налягането в младежките микро- и макросреди. И тогава комитето може да гръмне. Затова "Щурците" се държат на кашка и под контрол, но в прилична кондиция, за да отварят от време-навреме клапата и с тяхна помощ младежката енергия да излита в пространството.

Поне така е в зората на тяхната история. И до лятото на 1968. След което...
54

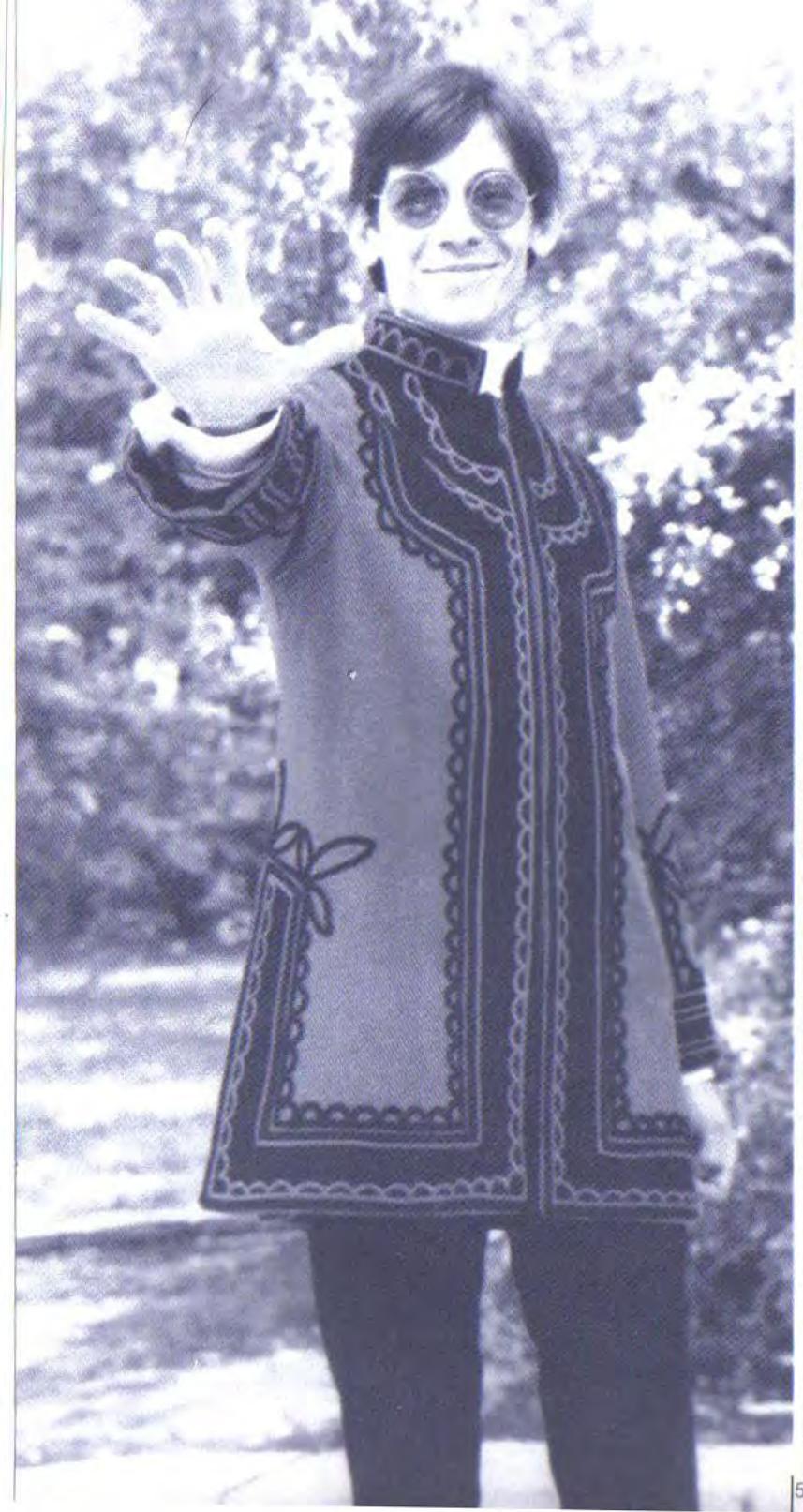

Пепи: Усещахме, че нещо става. Хилехме се, закачахме се, но нещо стягаше душите ни. Ако някой иска да ми говори за смелост, нека заповядва. Когато духът ти е смазан, когато ти треперят мартичките, опитай се да бъдеш свободен. Нека го ѹде да ми говори. А аз ще му разказвам за страхата. За страхата, която ме изяжда отвътре, защото никой нищо не ти прави, но въздухът около теб започва да се сгъстява. Не можеш да отреагираш, да удариш нещо или някого. Само усещаш напрежението около себе си. А от цялата група аз най-добре знаех какво е напрежение, защото цял живот съм го носил в себе си. Биографията ми беше като присъда и изпълнението ѝ течеше още от ученическите ми години. Като се започне от онова изхвърляне от Музикалното училище, та се мине през казармата, където ме шитнаха от спортната рота и се стигне до Консерваторията. Досието ми вървеше с мен и затваряше Вратите под носа ми. Петър Карпаров пея риска да ме приеме в Консерваторията и то след като свирех на приемните изпити последен и пред всички канцелат-студенти, за да е публично ясно, че съм най-добър и няма шаши. И бях най-добър, но преди това цели три години не си бях показвал носа на улицата. Само свирех.

Този ден имахме концерт в Русе. Става дума за 21 август 1968. Настанихме се в хотела и аз фукнах по улиците. Беше ме стегнало и единственото, което исках е да се развея ей тaka, без посока. А Русе ми е като роден град и самите му улици ме успокояват. Само че още на втората пряка ме хванаха. Тогава ходех с една брадичка а'ла Александър Цанков, но милицията не знаеше каква е била брадата на "Кръволова" и не ме закачше. Този път не ме подминаха. Освен това на главата си носех едно каскетче, което бях купил от някаква сергия в Созопол. На сини карета, с червена козирка и надпис "ORWO" на околовръстата. Има го на някои от ранните ни клипове. И заради това каскетче ме задържаха. Конфискуваха каскетчето, защото надписът му е на латиница и – право в бърснарицата. Шам – косата, шам – брадата. Няма "Щурци", няма музиканти. Инструкцията беше ясна: да се предотврати всичко, което малко или много напомня Чехословакия. Върнаха ме в хотела и там разбрах, че войските на Варшавския договор са влезли в Прага. Прибрах се в стаята, легнах по гръб и загледах тавана. А вчера в мен – гора от емоции...

Кирcho: Това турне беше малко преди фестивала. Пристигнахме в Русе, настанихме се в хотела и Пепи излезе да се разходи, а аз седнах във фоайето и започнах нещо да чета. И в този момент по радиото тържествен докторски глас започна да чете официалното съобщение за влизането на войските в Чехословакия. Никога няма да забравя този глас. Произнасяше думите, сякаш реги каменни блокове. Стомахът ми стана на монка. "Край, казах си, каквото беше, беше". Ние тaka се надявахме, че Дубчек и хората около него ще успеят наистина да променят лицето на социализма и това ще го ѹде и при нас. Че идиотщини като забраняването на рокенрола, дългите коси и тесните панталони вече няма да има. Студентите във Франция също се бяха надигнали. В Америка горяха публично повиквателните си за армията в знак на протест срещу войната във Виетнам. В целия свят младите се бяха опълчили против корумпираните политици, тесногръдите военни и тъпите учители. Това, което ставаше в Чехословакия за мен бе частница от общата мозайка на Волния младежки протест. И изведнъж – танкове в Прага!... И както си седя като гипсиран във фоайето на хотела, на Вратата се появява Пепи, гологлав, подстриган, обръснат и от вътре му страни – по един милиционер. Стана ми гадно. Разбрах, че сталинизъмът се връща и всички надежди за свобода умират. Ние вече бяхме опасни. Идеолозите смятаха, че процесите в Чехословакия са започнали от рок-клубовете и електрическите китари. Още не знаехме, но в този ден за нас започва сезонът на забраните.

Така, не само за нашите герои, а и за едно цяло поколение, и не само в България, а в половин Европа, 1968 се превръща в границица. От едната ѝ страна остават надеждите, усмишките, музиката. От другата – сивите костюми, свъсцените лица, недоверието, предателството. Но, всичко това все още е под повърхността. Поне в София. Защото в столицата на гостоприемна България продължава световният младежки празник и той не бива да се помрачава. Но, веселбата постепенно загъхва. И, независимо, че "Щурците" си носят шарените костюмчета с шевици (собственият им принос към световната хипарска мода!) и свирят тук и там, доверието на институциите към тях видимо намалява. Така преломната 1968 постепенно превала, оставяйки в родната ни рок-история десет записани песни и две малки плочи на "Щурците", запомнящо се участие на "Бъндараките" с Гошо Минчев и песента "Сребърни ята" на "Златния Орфей", началото на фолк-периода в дискографията на "Сребърните грибни" и все още мощн групарски ъндърграунд в лицето на "Викингите", "Везните", и още няколко обществено легитимирани банди. Някъде по това време Гошо Минчев записва със "Сребърните грибни" "Пусто но лудо и младо" с онзи китарен мотив, взет назаем от Питър Грийн ("Флийтмууг Мек"), който убеждава българските музиковеди, че родният ни фолклор е неизчерпал извор на идеи за британския рок. Това плодотворно сътрудничество продължава с "Дай си, Въсе, ръчицата" и "Вечеряй, Pago", след което Гошо си взима шапката и заминава да учи в Белгия. Две-три години по-късно подобен ход ще предприемат и "Грибните", за да се появят в България десетилетия след това и то – само за малко.

Та, ставаше дума за това, че преломната 1968 Вече си отива и на хоризонта се появява годината на първата карантина за "Щурците". Тя е последица от онзи запомнящ се концерт в Двореца на културата и спорта във Варна, изльчен по Интервизия и известен като заключителен етап на телевизионния конкурс "Мелодия на годината". Един любим на българския телевизител конкурс, внасял юлом и празнично настроение в панелните гнезда през всички онези времена на сивкаво спокойствие и стадна безметежност. Събитието е в самото начало на 1969 и обхваща две вечери. Първата е нещо като репетиция с публика, а втората е пряко излъчване в ефир. "Щурците" участват с рецитал и първата вечер, извикани на бис от публиката, забиват "Hey Jude". За момента това е хит номер едно в света, но България все още не е признала официално "Бийтълс". Още повече мероприятието, за което става дума, е издигнато в ранг чак до ЦК на БКП и през втората вечер то е удостоено с личното присъствие на тогавашния главен идеолог Венелин Коцев, първия секретар на ЦК на ДКМС Иван Панев и естествено – директорката на телеви-

зията Лега Милева. Режисьор на спектакъла е Алберт Анжел.

Инструкциите към Вокално-инструменталния състав са ясни: Няма да пеете "Веселина", защото текстът е на Рагой Ралин. По същата причина няма да пеете и "Стоп – стоп". "Hey Jude" – в никакъв случай!

Кирчо: Изпяхме си ние трите утвърдени от официалната критика песнички – "Песен без думи", "Звън" и "Малкият светъл прозорец" и публиката пошурия. Бис! Ами сега?! И избрахме по-малкото зло – изпяхме "Веселина". Публиката Вече реве: "Хей Джуд, Хей Джуд!". Очевидно из Варна се бе разчуло, че сме я пели предната вечер. Алберт Анжел трепери, на нас също ни омекнаха коленете, а отзад някой съска: "Повторете нещо от предишните парчета!". Ние, обаче, не! Как ще повтаряме нещо, което сме пели преди пет минути? И тогава Викам: "Я га ударим и "Hey Jude", пък ако ще га се разчуе". И я направихме. Публиката подгивя, а ние умряхме от кеф. Отгоре на Всичко, преди да я изсвирим, казах няколко думи с гвоздено дъно. Нещо от рода на това, че сега ще изсвирим едно парче, което вие много харесвате, ние също го харесваме, но има и хора, които не обичат тази музика. И Всичко това – в ефир пред цяла България и соцлагера, защото концертът върви по Интервизията.

Фурорът от това изпълнение е пълен. Залата ще се срути от овации, пред телевизорите обезумели тийнейджъри се щипят и не вярват на очите и ушите си, а Лега Милева, естествено, е бясна. Знаешки какво единство на противоречията е тази жена, в която по странен начин съживителстват интелектът и ерудицията на писателя-преводач и праволинейната безпощадност на цензора-идеолог, четиримата герои просто очакват присъдата си. Защото директорката неведнъж е размахвала камшик над главите им. Било за косите, било за грехите. Впрочем, онези костюми с шевиците са обявени именно от нея за упадъчни и на режисьорите в телевизията им е забранено да снимат групата с тях. Та, целият, не особено богат, но пък достатъчно красноречив опит на групата говори: скандалът е неизбежен.

В гримърната настроението е революционно, а напрежението – върховно. Данчето Христова, Люси Чешмеджиева, Богдана Карадочева и още неколцина колеги успокояват храбрите бунтари, но Алберт Анжел е ни жив, ни мъртъв. И в този момент, по коридора проехтяват тежки стъпки на широкоплечести музикални критици. "Край – казват си момчетата – сега ще ни отведат да пишем обяснения". Вратата на гримърната се отваря и в рамката ѝ застава един в сив костюм, а гвама остават зад него. Китарджаите вечно са готови да тръгнат по осияния си с тръни път, когато сивият костюм проговоря: "Изпратиха ни да поканим другарките на банкета в Евксиноград". Другарките, обаче, вероятно повлияни от революционния заряд на момента, отказват любезното милата покана на другарите Коцев и Панев и ешмединето е минало някак си, без участието на естрадни певици. А напрежението в гримърната спада. Режисьорът даже се усмихва, а бунтарите се наслаждават на свободата си. На следващия ден става ясно, че насладата ще е пълна и продължителна. Лега Милева се е погрижила до всички окръжни градове да бъдат изпратени циркулярни писма от съответния отдел на ЦК на БКП, гублирани с аналогични депеши и от ЦК на ДКМС, в които ясно и категорично се нарежда: "Щурците" да бъдат свалени от всички предстоящи концерти или други забавни програми. Телевизията и радиото тутакси прекратяват излъчването на техните песни, а в Двореца на културата и спорта остават заключени китарите, барабаните и апаратурата на групата. На врата, над която със златни букви пише "Щурците" е залепена карантинна. И върху нея, вместо червен кръст, але-нее петолъчка.

Щурецът си е Винаги щурец

Зимата на 1969. Време за репетиции. И за тичане по инстанции.

Първото е изцяло занимание на момчетата. Второто – повече на родителите им. Нещата се развиват закономерно, както и може да се очаква след междната 1968. "Щурците" са напъхани в кубритена кутийка и песента им е достъпна само за близки приятели. Свирят непрекъснато, но не пред публика. И правят нов репертоар. През това време бащи и майки търсят пролуки в карантината, но инстанциите поне в началото не се дават. Момчетата – също. Инстанциите искат съветски песни, групата вади парчета на "Тен Иърс Афтър", "Степенуулф", "Крийдънс Клийруотър Ривайвл" и "Лег Цепелин". И свири все по-добре. Слава богу и евалла цензору, че това става все пак на същите китари и апаратури, които през януари остават заключени във Варненския Дворец на културата и спорта. Инстанциите са се смилили поне дотолкова, че да не конфискуват оръжиета на "диверсантите". Но все още не са отмекнали по отношение на забраната за публични изяви.

Пепи: Нашето поведение тогава не беше революционно. По-скоро беше младежки протест на хора, които искат да се занимават с любимата си музика, а държавата не им позволява. Ние се бунтувахме най-вече срещу това, че не можехме свободно да си вършим работата. Пречеха ни. И се стигаше до конфликти. А след тях ние се превръщахме в герои и мъченици. Забраняваха ни да свирим на едно място, ние отивахме на друго. Прекъсвала ни концертите, ние пак се връщахме на същото място. Беше нещо като игра на криеница. Но постепенно нещата загрубяха. Контактът ни с хора като Леон Даниел, Добри Жотев, Рагой Ралин ни качи на друг етаж и ни отвори очите. Постепенно под егва наболите ни бради се оформяха здраво стиснатите целости на мъже, които са наясно с нещата около себе си. След събитията в Чехословакия, след фестивала и онази "Мелодия на годината" разбрахме, че разговорът е дебел и сериозен. Успоредно с това се развиахме и музикално. Съвместната ни работа с Кирил Дончев ни обогати страховто. В създаването на онази уникална за Времето си театрална музика ние участвувахме равностойно с него. Той ни дава възможност да аранжираме композициите му в стила на нашето Време, без да ни се меси и без да ни надзирава догматично. Така, постепенно навлязохме в етапа на собственото си творчество. Започнахме да усложняваме простата будителна форма и още в "Двете битничета" при аранжимента на материала, който ни дава Наско Бояджиев, вкарахме вътрешни цели блокове – солата. Същото беше и със "Стопа" на Борето Карадимчев.

Някак естествено "Щурците" стигат и до първата си сериозна композиция, която освен характерното музикално зучене, носи и послание, концентрирало в себе си духа на 60-те и хъса на групата. Послание, преминало през Времето и гори дало идеята за написването на тази история. Плюснейното заглавие. А знаете, че в определени случаи шансата е не по-малко важна от онова, кое то е под нея. И нерядко нещата започват именно от нея.

Въщност, "Песен за Щурците" е любимият хит на столичната младеж през 1969 и следващи години. В него има китарни рифове, гисторшън, барабани и хъс, който, съчетан с текстовото послание, превръща парчето в своеобразна клетка на групата пред тяхната публика. Поезията в тази програмна реч, произнасяна стотици, а защо не и хиляди пъти от Кирчо и компания, е сътворена от Димитър Стойчев, но е вдъхновена от четирите карантинни месеца на групата.

*Makar da e супров за песни климатата
и в студ да зъзнат сивите Врабци,
ний пеем, пеем, пеем и през зимата,
при все че се наричаме "Щури".*

Поколението, израснало и съзряло през последните десетина години, малко трудно ще разбере страховития за онова Време втори план на стихотворното послание. И както малък Кирчо (става дума за сина на басиста, който към този исторически момент още не е роден – бел.авт.), вероятно би казало: "Е, какво пък толкова сте изпели?!".

Само че в онази 1969 нещата изглеждат много по-различни и на нас – ...найсетгодишните, моментално ни става ясно защо е "супров за песни климатата" и кога са зъзнешите в студа сиви Врабци. И с тъга посрещаме постепенното излиняване на рокгилдията, в която, за да се влезе сериозно, ти е нужно не само скъпото оборудване, а и куражка, да го придобиеш чрез заобикаляне на социалистическия Валутен режим. От който момент, всъщност, започват истинските неприятности. Защото официалните власти и диржираното от тях обществоено мнение започват да гледат на теб като на обществена опасност. Ти се превръщаш в проводник на упадъчната западна култура, където според мощната социопропаганда властва насилие и морален

разгул. Освен това, застрашаваш пряко здравето на малолетната си публика, тъй като с убиствената мощност от трийсетина Вама направо си я смазал със звукавана вълна. И като канак на всичко, музиката, която правиш е толкова различна от официално утвърдената естрада, колкото "Мерцедес 220 S" от "Москвич 408". Да не говорим, че ако се подхълзнем по автомобилните сравнения, ще трябва да слезем и няколко класа по-надолу, поради наличието на песньовки, които могат да се нарекат условно само "Запорожец".

И като стана тъй и тъй дума за този феноменален автомобил, така характерен за епохата на социалистическия интернационализъм, не можа да премълча разказа на един мой преподавател. Горе-долу по това време той специализира в Италия и се подвизава в тази заджелязнозавесна държава със собствения си "Запорожец". От онези, дето са като калинки и на всеки 20 километра спират с Вирнати задни капаци, тъй като движателят прегрява. Италианците ги обзела голяма радост при възга на този автомобил, любопитно го разглеждали и никак не искали да повярват, че е сериозно производство. Твърдо били убедени, че моят мил преподавател сам си е скобил колицата. Цялото това лирическо отклонение е нужно най-вече, за да се маркират периметрите на героизма, стоицизма и чисто нашиенския инат, без които в този момент никой не може да стане и да остане групър в България. Твърдя го от личен опит, тъй като три незабравими години от ученическия ми живот съм вършил предимно това. Имам предвид свиренето в радиограмофон, безкрайните репетиции на един таван, училищните забави и екзалтираното "дивеене" пред блесналите погледи на девойките с черни престилки и бели якички. Незабравими мигове!... Ами воденето на текстове, при почти пълното отсъствие на знания в областта на английския език? Хитовете звучат почти като истински, но един англоговорещ и англоразбиращ посмъртно не би хванал смисъла на песенното послание. Всичко това, обаче, е нищо пред техническите гърчове на младия групър от онова време. Към напъните да научи английски и нужните музикални сръчности, се прибавят стремежите му да овладеят радиотехниката, защото само така ще може сам да си налепи усилвател и да си скове колони. Нашата, известна сред няколкостотин ученици банда, като групата на Немската по онова

време разполага с двама технически гении, единият от които гори успява да превърне българска полуакустична електрическа китара в невиждан електронен инструмент. Младежът е познат в групърските среди под кодовото название Левски. Когато заминава за месец-две в ГДР на гости на омъжената там своя сестра, към София и дома на пишещи тези редове политични писма с почти пълна инвентаризация на магазините за радиочасти. Когато преглеждам тази отдавнашна кореспонденция, разбирам колко прекрасно луди сме били.

Та, в онези години групите на Немската, Френската и Английската гимназии са си сериозно нещо и забиват здраво, макар и в училищни мащаби. Но точно през тази 1969 комсомолът нещо се развира и обединява пролетните балове на езиковите гимназии в един мега-бал в зала "Универсиада", където главни действащи лица са съответните ученически банди. Като хедлайнери на този рок-концерт са поканени "Шурците".

Сега съм абсолютно уверен, че с изключение на най-близките приятели на групърите-самодейци, цялото елитно гимназиално войнство е очаквало с истинска тръпка именно появата на забранената група. Защото този пролетен бал, въщност, маркира края на карантината и от него започва следващ етап в живота на "Шурците". Дори вървят слухове, че Веско напуска групата.

Затова крамките музикални програми на гимназиалните банди служат просто за награждане на атмосферата, но групърите в тях имат съвсем друга гледна точка към съ-

Румен Янев

битието. Те свирят в зала "Универсиада" (Йе-е-е!), на истинска голяма сцена (Йе-е-е!) и заедно с кого?! Свирят заедно с "Шурците" (Йе, Йе, Йе-е-е!). Такова нещо се помни цял живот и животот доказателство за Верността на това съждение оставя за момент писането и нико се покланя.

Спомените, естествено, са разпокъсани и силно замъгленi. Най-жив от тях е онзи за омекналите колене, вървените китки и пръсти и безумния страх от събъдващата се в момента мечта. После идва самото свирене, при което настъпва неописуем хаос, тъй като микрофоните са включени в централното озвучаване на залата и гласът ти долита от колоните отсреща, докато звуцът от китарата те удря непосредствено в задника, тъй като уредите са на сцената. Най-смешното е времето разлика между тези два звука, която е от порядъка на секунда и причинява пълно объркане у изпълнителите. Дали в този скоблимен момент ние, самодейците, свирим с апаратурите на "Шурците" – това мисля, че никой не си спомня. Помня само, че излизам на сцена-та, включвам бас-китарата в никакъв усилвател, който ми посочват и започвам да свиря. Само че заедно със свиренето, решавам и да "дивея", което се оказва фатално за конфигурацията инструмент-джак-кабел. С една дума, когато си настъпил кабела си, е най-малкото глупаво да видиш високо китарата. Резултатът винаги е поне разпоен кабел, но в 90 на сто е счупен куплунг. Та, това се случва някъде към средата на второто парче от знаменателното участие на "тия от Немската". Басистчето е, меко казано, като препикано. И в този момент се появява звездата Кирчо Маричков, пъха в ръцете му своя "Фендер" и от този миг онова момче се занимва върху подиума и не мърда четири парчета Време. Никой не помни дали тогава, в прилив на безгранична благодарност към басиста на Великата група, момчето от Немската не е обещало да стане летописец на "Шурците". Никой не помни и друг подобен бал, защото тази сбирка на елитните езикови гимназии май си остава уникатна. За разлика от абритуриентските балове, които от същата пролет се превръщат в културно-масови мероприятия на съответния териториален комитет на комсомола, съвместно с отдел "Образование" към местния народен съвет.

До текезесарското масовизиране на абритуриентската трънка остава още около месец, а на този пролетен бал "Шурците" забиват новия си репертоар и докарват средношколския елит на столицата до незапомнени от зората на бригадирското движение върхове на масовия ентузиазъм. Най-топлите хитове на "Бийтълс", "Ролинг Стоунс", "Кинкс", "Крийм", "Лег Цепелин" и други декадентски формации разтърсват конгресната зала и за минути изтряват от съзнанието на щастливите тийнейджъри напластваните в часовете по полипросвета постулати за опасността от идеологическата диверсия и пълзящата контрапреволюция. Които, видите ли, използвали точно тази музика, за да разклатят у младите хора в Чехословакия вярата в светлото комунистическо бъдеще и да подронят основите на социализма. В миговете на този пролетен бал, обаче, единствените основи, които са атакувани реално, са основите на зала "Универсиада". Сдържаната в течение на няколко месеца енергия – и от двете страни на микрофоните, избликва в неповторим фойерверк, който съдържа в себе си намека за предстоящи бурни събития. Те все още са заг завоя на Времето, а в този празничен ден всички тълкуватели на знаците на съдбата са се отнесли в космическа посока и се опитват да предвидят, какво ли точно ще види Нийл Армстронг, когато на 20 юли същата тази 1969 стъпи на Луната.

Веднага след този езиков пролетен бал в "Шурците" е извършена първата персонална промяна. Веско Кисьов напуска групата и концентрира младежката си енергия в овладяване на електрониката. И го прави много успешно.

Веско: По принцип нямах проблеми със следването. Още повече – обичах специалността си и ми беше интересно. Свиренето в "Щурците" ограничаваше във времето възможностите ми за посещаване на лекции, упражнения и явяване на изпити. Младежкият фестивал през 1968, например, съвпадна с някакъв изпит и трябваше да го отложа. От фестивалния щаб mi гадоха бележка до катедрата и нещата уж бяха наред. След фестивала, обаче, нещо стана и не ми признаха бележката. Така се наложи да презапиша и изгубих една година. Само че преди да завърша, измениха и закона за Военната служба и вместо да служа половин година, трябваше да отива в казармата за година и половина. И така, заради една единствен изпит загубих цели две години.

Размятата дойде съвсем естествено. Месеци преди това директорът на Радио София Богомил Нонев в една разговор ни предупреди, че предстои затягане на дисциплината. Той беше много ерудиран и свободомислещ човек и страшно ни помагаше. Но в онази ситуация нищо не можеше да направи, освен да ни предупреди. И след забраната в началото на 1969 реших, че пътят ми е в друга посока.

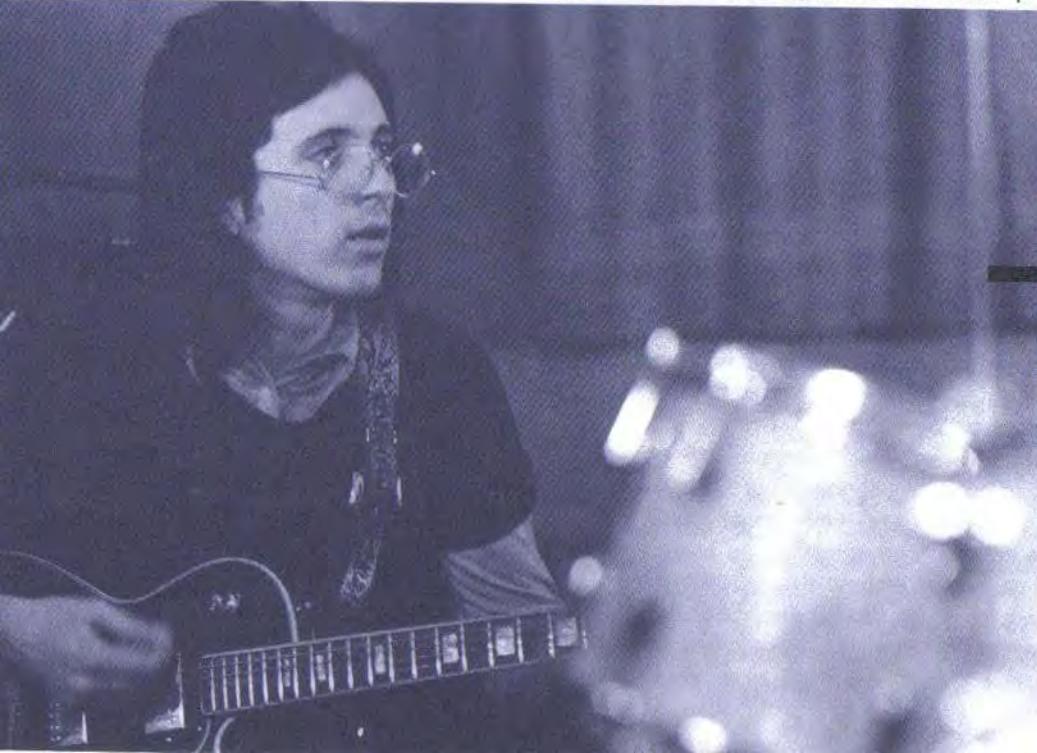
Разбрахме се, че ще изчакам докато се намери подходящ мой заместник.

Заместникът всъщност от доспа време е налице и често се навърта около ателието на художничката Ирина Маричкова (нужно ли е да напомням, че става сума за майката на Кирчо), където репетират "Щурците". В интерес на истината, навъртращите се са двама, но – с едно име. Единият е Косьо Марков и му викат Дългия. Той свири на бас и след известно време ще направи първата българска уейв-банда с име на езическия бог Тангра, а десетилетия след това, заедно с Кирчо Маричков ще пуснат в ефира над София и частното радио със същото име. Другият е Косьо Атанасов и е агски подходящ за мястото на Веско Кисьов. Той тъкмо се е уволнил от родната казарма, свири много добре на китара, пее и композира. Никога не го е признавал на глас, но явно си е мечтал за мига, в който ще започнат да го наричат Косьо Щурец. През пролетта на 1969 една мечта става реалност.

Косьо Атанасов: [REDACTED]

С Кирчо се познавахме от няколко години и без да сме близки приятели, поддържахме постоянно връзка. Това беше времето на "Бъндарациите" и "Грибините", в което една електрическа китара да дрънне и се събирахме. Аз не живеех в махалата зад Консерваторията, но бях наблизо – на улица "Аксаков".

И при мен свиренето започна с цигулката, на която отелях голямо внимание цели седем години. После някак естествено се появи интересът ми към китарата. Започнах с една акустична, но много скоро с Косьо Марков си направихме електрически при бай Горко. Започнахме, разбира се, да кроим планове за група и гори в края на 1966 имаше приказка да се съберем с Кирчо и Пепи, които вече се бяха разделили с братята Бъндараци. Само че през 1967 ме взеха в казармата и осъществяването на тази идея се отложи.

Кирчо: Раздялата ни с Веско бе един доста тъжен момент, но Всеки има право на лично избор. Той реши, че за него по-важно е да завърши МЕИ и да стане инженер. Освен това, в този момент непрекъснато ни заплашваша с изселване и какво ли не и на него му писна. Мисля, че и родителите му повлияха за това решение.

Въсъщност, през 1967 и 1968 Властата май ни изтърва и позволи да се превърнем в звезди. Може би ги заблудихме с песни като "Звън" и "Двете битничета" и те си помислиха, че могат да ни контролират. Да, ама се оказа, че не е така. И затова ни удариха секуратата. Обаче, в същото време ние вече сме звезди и хората ни очакват, така че не върви никак си да ни забранят занаяти. Затова ни притиснаха и започнаха да ни мачкат. На Веско му писна и реши да се махне.

"Махането" на ритмиста е свързано и с някои чисто материални последици. Например, какво ще стане с апаратурата и китарите, които ще са нужни и на бъдещото попълнение? От една страна те са си на Веско, но от друга – са съществена част от оборудването на групата. За едната брошка доскорешните приятели, съмишленници и едвали не – заговорници, га се скарат. В този момент се намесва мъдрият адвокат Маричков.

Веско: Стана в един много напрежнат момент. Разправяхме се у Кирчови. Изведенъж на Вратата на стаята се почука и при нас влезе баща му. "Извинете ме, – каза той – но оттамък се чува за какво спорите и искам да Ви предложа нещо. Вие сте културни момчета и трябва да знаете, че такива неща в живота се случват. Едни проявяват наматък, други се оттеглят. Всеки има право на собствен избор. Няма защо да се караме. В един град живеете и не се знае кога съдбата отново ще Ви срецне. Най-добре е да се разделите с добро, а аз се наемам да подгответя споразумението за имуществените и другите последици от тази раздяла. Така, че и вътре страни да са удовлетворени".

И го направи. Всички си китарата и уредбата, изплатиха ми дял от другите неща, които останаха в групата и оставих 12-струнната китара, която им беше нужна. Разбрахме се, че нямам претенции към името и други неимуществени права и се разделихме спокойно. С една дума – старият Маричков свърши много добра работа. Яд ме е само, че после гадох на Косьо сценичния костюм с шевиците за никакви снимки в телевизията и той не ми го върна. А щеше да ми е хубав спомен...

Taka Веско се отправя към аудиториите и кабинетите на МЕИ, за да завърши инженерното си образование, а Косьо започва да учи репертоара на "Щурците". Стапендирана, която бившият ритмист на групата получава от един институт за изчислителна техника (ЦИИТ), определя за години напред неговия професионален път и чест му прави, че той го извървява като "щурец". И днес Веско Кисьов е един от признатите компютърни специалисти в България.

Първата раздяла в "Щурците" има и чисто музикален аспект. В този период от време рокмуzikата започва да се променя. Стандартната 12-тактовна схема, заимствана от ритъм-енд-блуса и основана върху трите основни акорда, започва да отстъпва на по-сложните музикални форми, белязали творчеството на колоси като "Бийълс", "Ролинг Стоунс", "Лед Цепелин" и... (музикоедите биха дописали това изречение по-компетентно от мен). Схематичното разделение на постовете в една група, характерно за зората на десетилетието, вече е подложено на силни съмнения. Ролята на ритъм-китарата постепенно се иззема от клавиците, а определянето на едната китара за солиращ инструмент, за сметка на съпровождащата роля на другата, започва да поражда и междуличностни колизии в малоформатните, но доста агресивни като его формации. С думи прости – откъде-накъде единият китарист ще вихри sola, а на

другия ще му се схваща показалецът от барета? Или – кой е казал че пеещият китарист не може и да врътне някоя по-ефектна жица? Да не говорим за цитриите на Джордж Харисън и Брайън Джоунс, свирките на Манфред Ман и Все по-открояващото се поливалентно отношение към музикалните инструменти сред членовете на световната висша рок-лига. В този исторически момент рокът отново доказва своята неповторима жизнеспособност, ексцентрична непредвидимост и огромен творчески потенциал. Той просто хвърля старите колежански дрешки и се появява хипарливо опърпан, психоделично оцветен и музикално обогатен. Но, Все така прям, присмехулен, неподкупен и млад. Все така – анти-догматични и анти-конформизма. Един рошав хъшлак, без чието присъствие светът щеше да е подреден и спретнат като Всенно гробище.

Да се върнем Все пак при нашите "шурчета", които гори и в този съвсем нелек период от съществуването си полагат максимални усилия да вървят в крак със световната рок-хармония. И защото става дума за Becko, той самият си дава сметка, че по-нататъшното развитие на бандата ще изисква от него и нови умения.

Becko:

Ритъм-китарамата постепенно се превръщаше в отживелица, настъпваха клавири и за мен оставаше само пеенето. Не започнах да уча други инструменти и имаше опасност в даден момент да намежка на групата. Въпреки че съм свирил и доста нехарактерни за ритъм-китарамата партии – с доста колиращи елементи. Камо на "Lucy In The Sky With Diamonds" на "Бийтълс". Имах Все още бърза ръка и подчертано влече-ние към хармонията. Свирех с пълни акорди и не спестявах баретата. Имах и добри арпежни изпълнения. Но всичко това Все пак не надхвърляше ролята на ритъм-китара.

В интерес на истината Косъо Атанасов не започва кариерата си в "Щурците" като соло-китара. Той просто заема мястото на ритмиста, но с течение на времето китарните му партии се усложняват и в групата засвирват две солиращи китари. Пеци е перфектният, точният, агресивният и титулярен соло-китарист, но редом с него започва все по-често да избива и хаотичната, но чувствена и по-демска напористка китара на Косъо.

Групата продължава да реди репертоар и без да е реабилитирана напълно, вече не е толкова много забранена. Тих пристан за бунтарите с китарите отново се оказва тематралната сцена. По-точно – ложата над нея. Защото в постановката на Държавния музикален театър "Къщичка от карти", режисьорското решение на групата участие е – в ложата. Оттам "Щурците" коментират в познатия си китарен стил събитията, разиграващи се в спектакъла. Не е кой знае какво. Не е и така свирено както в постановките на Леон Даниел, но все пак е участие. Постоянно и платено. А и публиката отново вижда момчетата, около които напоследък вървят само слухове. При това – злокобни. И изведнъж – "Щурците". Живи, здрави и... свирят. Имат нов ритъм-китарист и сигурно са направили нови парчета. Има ли смисъл да обяснявам, че това участие също е част от фамилната подкрепа за групата (сещате се чий дядо е дългогодишен директор в този театър)?

Годината се търкаля, ситуацията се поуспокоява и лека-полека "Щурците" се връщат към нормалното си всекидневие. В смисъл – репетиции, концерти, записи и пак репетиции. Идвай сезонът на абитуриентските балове, в които групата е върхът на тогавашния сладолед. Самите балове са уедрени и преъвърнати в културно-масови мероприятия от районен мащаб. На хаотичното събиране по ресторани и барове е сложен край. Баловете се правят по график, утвърден от съответния отдел "Просвета" на народния съвет и съответния комитет на комсомола. В концертни зали. За да няма скъпи автомобили, западна музика и излишен разкош. И да няма разслоение по видове училища. Затова – порайонно. Една езикова гимназия, две реални, три техникума и няколко СПТУ-та – заедно в зала "Универсиада". Или в зала "България". Нека се понемешат бъдещият пролетариат и бъдещата интелигенция. И те се омекват. Само дето стават търкали. И дето, вместо в една вечер, баловете започват да се правят в две. И да се шият по гъва тоалета. А колите возят само до двора на училището, където става пак същият цирк, допълнен с ритуалното потегляне на автобусите. Важното е, че някой е успял да си напише актъв с новата организация и е спазил принципа "Дайте да гадем!". А "Щурците" свирят евва ли не пред цялото столично абитетуиентство, защото са връх в програмата на балната масовизация.

Веднага след светската суматоха, ознаменуваща постгимназиалното съзряване, отново идват онези турнета с Емил Димитров, известни на съвременниците с мотото "Ние сме на 20 години". Никой не обръща внимание на грешката в наслова, икономисала на възторжената публика цели пет години социалистическо строителство и шоуто си върви пред пълни зали и претърпани летни театри. Междувременно втасва и следващата малка винилка на "Щурците", в която са събрани "И една звезда" на Петър Ступел, "Стар албум", "С китара по света" и онази клетвена декларация, по силата на която "Щурецът си е винаги Щурец". Две от парчетата са всъщност кавъри на "Кинкс" и "Крийм" – банди, чиито хитове са съществена част от концертния репертоар на "Щурците". Плюс цялата тава "Abbyroad" на "Бийтълс", "Fireball" на "Дийл Пърпъл", парчета на "Ролинг Стоунс", "Лед Цепелин" и разни други рокаджийски вкусностии. Една от впечатляващите композиции на групата – "Въртележка" не влиза във винилната колекция, но е любим хит на публиката и също бележи етап от музикалното развитие

на момчетата. Които вече са на по 20 и кусур години и всеки момент ще започнат да се женят. Това, обаче, въобще не пречи на зорките настаници от всякакви инстанции и рангове да съветват музикантите как точно да изпълняват музиката, която никой в България не познава по-добре от тях самите.

Кирчо: Когато записвахме "С кимара по света", се опитах да изпляя парчето с типичния за "Крийм" агресивен вокал, но не ми позволиха. Та, на концертите го пеех, както си трябва, а в плочата е с "елегантното" канто, наложено ми от продуцентите. Така, в игри и забави, под карантини и сред къщички от карти, репетирашки, концертирашки и подгонили препускащото време, "Щурците" влизат в кръглата 1970, която ще се запомни със страховитите купони в 272-а аудитория на Университета и последните маниашки пролетни балове в Художествената академия. Групата още не знае, че я чака премеждие с динозавър, скандал с комсомолски апартчук и "откровен" разговор в ЦК. Вятаърът все още духа в гърба ѝ и момчетата не долавят засилващите се казармени ухания. Затова нехаят, но всяко нехайство се плаща...

Годината на динозаврите

Със същия успех границата 1970 може да бъде наречена и година на мамонтите. Защото символиката се върти около праисторическата допотопност на идеологемите, наложени върху чисто естетически явления като популярната музика, например. Или в частност – рокенрола. През тази година героите ни преживяват член удар с тромавата неадекватност към духа на Времето на апаратчиците. В допотопните чиновнически реакции, в смазващата безкомпромисност, в смехотворното самоизживяване като неоспорими младежки лидери има нещо толкова динозавърско-мамонтско, че на моменти историята ми даже забравя конкретния палеонтологически повод за това претенциозно обобщение. А той се състои в един праисторически скелет, за който още се спори дали е на динозавър или на мамонт – подробност не особено важна за естетическите хоризонти на нашето фриволно подскочане през годините. Още повече, че този скелет пада в историческата битка с младежкото дръзвновение. Но падайки, затрупва под отломките си Волния дух на студентското беззръжно веселие и успява да контузи челния мускатарски отряг на българския рок.

Всичко това се случва в една година, за която само историците знаят дали е начало на ново десетилетие или край на предходното. Те могат да ни припомнят, че това е годината на Лениновия юбилей (един век от раждането на Владимир Улянов), на изключването на Александър Дубчек от компартията на Чехословакия и на договора между Съветския съюз и Западна Германия, поставил началото на "новата източна политика" на тандема Вили Брандт – Валтер Шел. Някои от нас могат пък сами да си спомнят, че в тази година е поредното ни излагане на световно по футбол – "Мексико '70", което довежда до уникалната увогна статия в партийния официоз "Работническо дело" със заглавие "Докога ще се търпят недъзиите в българския футбол?". А за хронистите на родната ни групация това определено е годината, в която шумно и скандално завършва първият етап от историческия поход на "Щурците" през зимата на българското свободолюбие.

Началото на 1970 не вешае особени катаклизми. Новогодишни балове, рутинни концерти, репетиции, профилактика на все по-увеличаващото се оборудване... Косьо Атанацов се е вписал в групата и китарата му все по-уверено влиза в диалог с "Лес Пол"-а на Пеци. Репертоарът на "Щурците" продължава да е убийствено актуален и освен собствените няколко любими хита на публиката, включва всичко, което в последните месеци е стъпвало по върховете на световните рок- класации. Така, съвсем естествено се стига и до концертите в 272-ра аудитория на Софийския университет, последният от които е исторически. Той ще се запомни с претъпканата до издуване учебна зала, със смазващия звук и с онзи тавански преход на част от публиката, който принася в жертва невинния скелет на допотопното изкопаемо.

Кирчо: По Време на концерта ни в 272-ра аудитория Всъщност не стана нищо особено. Свирихме, както си свири – е, може би малко по-нахъсено, защото Все пак – Университета, студенти, една такава магия на съпричастие... Но си беше концерт, а не оргия, както после някои определиха събитието. Имаше маса народ и се бяха наблюдавали като сардели. Вероятно това е и причината няколко студентски банки да пострадат. Като канак на Всичко дойде и злополучната със скелета и ни обвиниха в рушене не само на социалистическата, ами и на праисторическата собственост. И както обикновено в подобни случаи, инстанциите пуснаха окръжното за поредната забрана на групата.

Историята със скелета е направо прозаична. А предисторията е свързана с диалектическото противоречие между желанията и възможностите. С по-прости думи – публиката, напираща към Въпросната аудитория е повече, отколкото позволяват възможностите на конкретното затворено пространство. Поради тази причина постъпите към мечтаното светилище на рока са блокирани от силите на реда и студентите започват да търсят обходни пътеки. Познавайки добре лабиринтите на Алма Матер, група поклонници на китарния звук минала през тавана на централното крило, където кръжокът по палеонтология търпеливо е съbral и сглобил гигантски скелет на някакво праисторическо животно. Сложните маневри с прибежки и припълзявания на бързящите към заветната учебна зала млади хора влизат в драстично противоречие с неподвижността на огромната антична маса от костни образувания и като резултат историята отстъпва пред съвременността. По-късно тази младежка непредпазливост е окачествена като Вандализъм, провокиран от агресивната западна рок-култура, чийто основен проводник сред неукрепналите идеологически студентски маси е кой? Естествено – ВИС "Щурците". Следователно... Нататък е ясно. Чак до подписа и печата с петолъчката в средата.

Пени: 272-ра за мен е Времето, когато правехме "Въртележка". Това беше страховито парче, силно повлияно от късните "Бийтълс", в което търсехме по-богати музикални форми. В този период страшно си падахме и по "Дийн Пърпъл". Киро пееше страховито, а с изването на Косъо отскочихме инструментално, защото той си беше китарист и Все искаше да свири "истински" – не както и да е. Вече ни бе паднал детският пух и ни разтяха истински пера. Крилете ни заякваха. И точно тогава ни бастисаха... Не съм сигурен, но, според мен 272-ра беше след бала в Художествената, въпреки че може и да е било обратното. Важното е, че в Университета свирихме като за последно и извадихме саунд като за световно. Бяхме взели от грибнярите някакви уредби назаем, за да подсилим нашата апаратура и направо взрияхме залата. Жоржан (Банов, барабанистът на "Сребърните грибни"! – бел.авт.) тогава получи звуков удар и припадна. Няколко души бяха изнесени навън, защото им прилоша от звука и навализата. Пак беше тръгнал слух, че ни спират и цяла София се юрна да ни види за последно. Атакуваха Университета от всички възможни точки. Само хеликоптери дето не бяха използвани. И тогава някои минали през тавана на централното крило и съборили скелета на мамонта. Само че и това се пише на нас. Ето, "Щурците" с музиката и агресивното си поведение довеждат дори до рушенето на скелети на древни животни?!.... Както и да е. Тогава, обаче, свирихме наистина жестоко. Спомням си, че точно бяхме направили "Come Together" на "Бийтълс" и много си играх, за да постигна същия ефект на барабаните. Правих соло на барабани, пях "Mister Moonlight"... Беше не забравимо.

Така е. След като Все още има бивши студенти, които с трепет си спомнят концертите на "Щурците" в Университета. Дълго Време този спомен ще остане единствен

ната позволяна от Властиите рок-тръпка в университетското пространство. За разлика от техническите Висши институти, където самодейните състави се разват и на уредби, и на репетиционни, та даже и на публичност. Очевидно цивилните изкуствоведи са изпитвали по-голям уплах от проникване на западното влияние в средите на хуманистичната интелигенция, отколкото от Волното му присъствие сред бъдещите инженери. Това, естествено, са само предположения, основани върху личните наблюдения на хрониста през студентските му години и единствено членствата знайат точно кое как е било.

В нашия случай от съответните инстанции към регионалните им подразделения отново тръгват депеши, в които категорично се изисква ВИС "Щурците" да бъдат свалени от концертните програми, в които лекомислено са били включени. Тези депеши не навсякъде стигат навреме и там, където съответните местни концертни босове са или по-свободомислещи, или по-сметкаджии, нареднанията се появяват върху бюрата им най-изненадващо в деня след концерта. Когато вече е било късно за предприемане на каквито и да е мерки. Та така, в игри и забави с институции, инстанции и публика групата стига до баловете в Художествената академия, които, знайно е, са фойерверкът в пролетния светски сезон на една балканска столица, започваща със "С".

Кирчо: След концертите в Университета ние отново се оказахме опасни. За всички видове динозаври – от палеозоя до комунизма. Забраните тръгнаха, но този път, като че ли механизъмът някъде забуксува и това ни позволи да стигнем до баловете в Художествената. Естествено и там ни помогна един приятел, който беше някакъв студентски комсомолски лидер. Нека го наречем условно Пани, както и му викахме тогда.

Пепи: Пролетните балове в Художествената бяха тогда събитието на интелектуална София. Траеха три дни и събраха най-отворените младежи. В сградата имаше различни зали, в които течеше едновременно разнообразна програма. Свиреха поне две групи – ние и "Грибините" – задължително. Имаше барчета. С една дума – купон. А вътре беше като в трамвай – прави и един до друг. Ние бяхме в страхотна форма и тези участия наистина ще се запомнят. Пеци и аз вече импровизирахме. Усещахме се страхотно на сцената. Кирчо пееше като змей. Тази пролет бяхме достигнали един от върховете в музикалната си кариера. И ако не беше скандалът с онзи пиян апаратчик, траекторията на групата може би щеше да е съвсем различна.

Младежки конкурс
през 1970.
Последното
участие
на Пепи Цанков
с групата.

Скандалът в Художествената и последвалата идеологическа дискусия счертават един от най-пикантните моменти в нашата история. И той би бил много забавен, ако не довежда до ампутацията на най-здравия и разлиствен клон от дървото на българския рок. Слава богу, клонът показва чудеса от жизненост и след време израства отново, с което вероятно предизвиква тих ужас в душите на екзекторите си, но историята ни още не е доподскачала дотам.

А тази пролет в Художествената е направо прекрасна. Толкова прекрасна, че просто няма начин някой комсомолски активист да не се опита да я развали. В залите цари истинско веселие, "Щурците" редят хит след хит, влюбените се държат за ръце и се целуват направо на дансинга... Барчетата работят свръх сили и всеотдайността на някой от барманите изважда на бял свят тъмните сили от скритата душевност на апаратчика. Той изпълзява от приземното царство на Бакхус, възнася се до сцената, върху която "Щурците" цепят "Satisfaction" и фокусирали с цената на известни усилия поглед върху снажния басист, съзва подканящо показалец към него. Сиреч: "Момче, я ела за малко!". Кирчо му връща жеста с отворена длан, което на всички езици означава: "Ей сега, само да си съвърши парчето". И продължава да пее. Онзи явно се изнервя, но не тръгва към микрофоните. Публиката реє възторжено, Пепи омаломощава барабаните и... Кирчо се приближава към комсомолското началство. А то бавно и закръгляйки думите му казва: "С тази музика – готови! Оттук напатък – само хора и ръченици!". Кирчо го пита: "Кой си ти, че да ни казваш какво да свирим?". "Аз – отсича онзи – съм представител на българската младеж". "Като си представител на българската младеж, кажи ѝ сам това!". "Не – инами се апаратчика – ти ще ѝ го кажеш!". Басистът кимва разбирашо и застава пред микрофона. Публиката жужи напрежнато, но Кирчо вдига успокояващо ръка и сред възциралата се тишина бавно и отчетливо произнася: "Тук един другар, който претендира, че е Ваш представител, ни забранява да свирим повече рок и нареди да преминем на хора и ръченици...". Спонтанният вик от залата: "Кой е този, бе?!" отваря клапата на младежкия възторг от срещата с "представителя". Той моментално бива приласкан от масите и гарен с толкова обич, колкото никога не си е представял и в най-интимните мигове на усамотение. Младите хора се втурват към него с озарени от щастие лица и буквально на ръце го изнасят от залата...

Тук действието на любовната драма се измества въстани от светлината на прожекторите и ние можем само да се досещаме за евентуалното развитие на съжелето. А в залата, след кратко двоумение програмата на "Щурците" продължава от мястото, където е била прекъсната. Хармонията е възстановена и никой не обръща внимание на скучвашите се над витоша черни облаци...

Пепи: Цялата гадост в Художествената я забърка един комсомолски активист, който реши да се изфука пред гве гаджета. Беше се намотал долу в барчето и като всеки комплексиран простак реши да се изяви публично в най-неподходящия момент и по най-неподходящия начин. Тълпата го засмука и после се разбра, че са го били. Но той сам си го изпроси, защото и мястото, и момента просто не бяха в негова полза. И друг път ни се е случвало властимашите да се показват по подобен начин, но този път... Хората се веселяха, ние свирехме нови неща, които току-що бяха станали хитове по света и удоволствието беше огромно. И онзи, с пияната си кратуна решава да тръгне срещу това масово удоволствие. Ами как няма да го смачкат?! Реакцията на хората беше спонтанна, но не и първобитна, както после се опитаха да представят нещата отговорните комсомолски фактори. Но, когато властта удря с юмрук по масата, аргументите трудно се чуват...

Кирчо: Нелепа случка. Ние свирим, хората долу се кефят и – не щаш ли – на сцената изпълзява някаква пияна комсомолска свиня. А те тогава ходеха по баловете, но не се веселяха с масите. Пиеха си Богката долу, в някакво барче и пошипваха моделките. Така се веселяха комсомолските функционери. В крайна сметка – тяхна си работа. Но, що му трябваше да се заяжда с нас? Сигурно някое вярно "ухо" му е подслушвало, че горе едни с китари свирят "Бийтълс". А знайно е, че точно от тях започва контрапреволюцията. И ако тя почне, ще им вземе голите моделки и Богката и тогава – лошо... Затова контрапреволюцията трябва да се пресече в зародиш. Сигурно така е мислил, за да понесе пияната си глава към сцената и да се опълчи сам срещу цялата публика. Която, според мен, реагира съвсем адекватно и го изхвърли на вън точно както се изхвърлят пияниците от кръчмите. А ние продължихме да свирим. Като за последно... На следващия ден героите от спектакъла се срещат в една друга зала. Там няма сцена и действието се развиба около голяма заседателна маса, застлана със зелено сукно. Сценографията е изградена предимно от портрети – на видни "рокаджии" – съветски и български. Някои от тях – вече безсърдни, други – все още живи. От едната страна на масата седят Винаги Верните на партията – с разтворени бележници и добре наточени химикалки. От другата – обвиняемите групари. Мястото на действието, естествено, е ЦК на ДКМС. Главен обвинител е въпросният представител на българската младеж, а приятелят Пани седи като върху кактуси и дума не обелва, защото... А бе – саламчето в сандвича. Знаете как е.

Разговорът е продължителен и потискащ. Започва се с претенциите на обвиняемия за официално извинение, които Кирчо бързо и лекомислено отхвърля, излагайки цялата истина за начините на пролетно веселие, предпочитани от някои представители на българската младеж. Пепи направо строшава кокалчетата на басиста от подритвания под масата, но ръководителят на групата в този момент не разбира от намети. Набрал е скорост, убеден е в правотата си и е забравил, че каквото и да каже, най-много камъни пак ще се посипят в градината на барабаниста. Защото в тези институции нещата са точно и ясно подредени – като тухли в стена. И върху една от тези тухли е написано, че Пепи е потомък на "Кръволока" Цанков, от което следва и най-голямата доза вина за всяко идеологическо заливане на "Щурците". В този момент, обаче, подобни съобръжения са далеч от съзнанието на Кирчо, който все още се надява на откровен и даже – на честен разговор с лидерите на казионната младежка организация.

Кирчо: Започнах с описание на веселбата в приземното барче и им обясних, че онзи се е качил пиян на сцената, за да въвежда някакъв измислен в момента от него ред. Той пък поискав да му се извиня и за това, че съм го нарекъл пиян. Казах, че няма да се извиня, защото за състоянието му има стотици свидетели. И тaka се джафкахме известно време, а Пепи ме рита под масата, защото накрая все той опираше пешкира. А и знаеше какво е това изселване. Мъкнах и тогава баш-тарторът каза: "Добре, га видим каква е Вашата концепция". Бре, викам си, тези май наистина искам да си поговорим. И се изпълних с надежда. Голям наивник съм бил. И започнах да говоря. Аз говоря, а те записват в бележниците. Казах им, че в цяла Западна Европа върстниците ни се борят за демокрация, против насилието и произвола на властите. Че в Чехословакия исканията на младите са били именно за такива положителни промени в обществото и не е трябвало войските ни да спират с оръжие този процес. Обясних им, че хипарското движение е преди всичко за хуманни отношения в обществото и против войната във Виетнам. Че току-що е излязъл и един страховрен музикален филм, който критикува американската интервенция в Индокитай и се казва "Коса". И че на-

шата музика подкрепя именно тези прогресивни настроения на младежта в целия свят, защото трябва да сме единни с Връстниците си в желанието им да направят живота по-добър... Аз говоря, те записват... И като свърших, баш-тарторът ме погледна и каза: "Ясно. Значи Вие сте последователи на Маркузе". И на мен ми увисна ченето. Защото за Херберт Маркузе май бях чувал нещичко, но цялата му революционно-философска концепция ми бе абсолютно непозната. За останалите от групата не съм сигурен, но май и те бяха на моето ниво на освобождение. Едва след години намерих и попрочетох нещо за своя "идеен Водач". Все пак им казах, че нямам честта да познавам гражданина Маркузе и неговите идеи постулати, но музиката, която свирим е демократична и е против Всякакъв консерватизъм, било той десен или ляв. С което, изглежда, съвсем оплетео концепте, защото те скочиха моментално и в хор започнаха да ми обясняват, че не може песните и левичият консерватизъм да се поставят на една плоскост, тъй като, знайно е, че песните е много повече консерватизъм. Докато левичият... И се отмече. Разбрах, че от този капан няма излизане и май Пепи е бил напълно прав, че е много по-добре, ако си мълчим. Но Вече беше късно.

Пепи: Не си спомням в детайли този разговор, но имаше един момент, който бе изключително благоприятен за нас. Независимо от отвратителната атмосфера, която напомняше заседание на светата инквизиция, имаше точка, където Все още можехме да обърнем нещата. Шефовете на онзи глупак видяха и разбраха, че пред себе си имат интелигентни хора, а не никакви животни, за каквито са ни мислели. Те май си представяха всички свирачи на китари като никакви аборигени с кокал в косите и халка на носа. Ние се оказахме направо приятна изненада и за едната бройка разговорът да се обърне. По едно време направо си мислех, че ще напуснем тази зала като победители. Кирчо, обаче, не усети психологията на момента и тръгна в атака. Сега, от дистанцията на Времето, си обяснявам много неща. Ти отиваш на тази среща направо с茫然. Системата Вече те е овършала. Около теб се е създал Вакуум. Започваш да се чувстваш малък, слаб и беззащитен. И те викат в голямата къща, където в големия кабинет, зад голямо бъро седи твойт съдия. Ти знаеш, че си обречен. Но ето, че разговорът се обръща. Може и да е било демагогия. И сигурно е било. Но си мисля, че този момент тогава можеше да се използва...

Има и още нещо. Ние Вече бяхме много популярни. Само писмата, които получавахме всеки ден, бяха стотици. По улиците ни спираха, искаха автографи. Не бяхме кога да е. И не беше така лесно да ни изтряят от афиша. Това изглежда подпали фитила на Кирчо да тръгне в стила "ние – Вие". И да им изнесе лекцията за демокрацията и порива на младежките маси към свобода. Каза им, че зад нас стои многохилядната ни публика и само да свирнем... Или нещо от този род, но главният пребледня и като се разкрещя... Не си спомням какво викаше, но като че ли ключовата фраза бе: "Щурци не е имало, няма и няма да има!". Замириса на изгоряло. Аз съм изселван и знам какво могат да направят с теб. Обвиних Кирчо за всичко, взех си торбичките и се скрих в Русе. Той се опита да продължи контакти си с мен, но аз му казах, че той колкото и да се мисли за лидер на групата, не я е създал сам и никой не му дава правото да я руши сам. И прекратих гълъбията. Много му бях сърдит, но сега си мисля, че едва ли друг би издържал на тази психомелачка, която мля Кирчо през всичките години на "Щурците". Защото Все пак той бе гърмоотводът във всички конфликтни ситуации. Та, това е. Те прекъснаха следването си и влязоха "на сянка" в казармата, а аз, понеже бях ходил войник, се скрих в Русе и там написах първата си музика за театър. За Кирчо и Пепи скоро щеше да почне Втората серия на "Щурците", а за мен – съвсем друг спектакъл...

След "откровения" разговор В цитаделата на младежката комунистическа идеология Пеци е така изчерпан, че заспива в колата на бъдещата си съпруга и тя в продължение на часове не успява да го събуди. Даже се съветва с лекари и те ѝ казват: "Остави го, така ще се Възстанови по-бързо".

Кирчо също се оставя в прегърдите на бъдещото си семейство и отива да обядва с предстоящата си тъща. За Пеци и Косъо историята мълчи. Първата китара на групата си спомня само, че са ги изключили от комсомола и скоро след това гвамата с Кирчо започнали да разпродават апаратурата. За целия скандал Пеци само махва с ръка и казва: "Ма-а-ни го, онзи Витанов!".

А в този момент "Щурците" наистина са супергрупата на България. В Пловдив носят буса им на ръце. Във Видин спортната зала за малко да се срине, след като някакъв цивилен изкуствовед дърпа шалтера още при първия китарен риф. Предвидените по програма гва концерта се сливат в един, който така и не се провежда. Става меле и групите са отведени в милицията. Цяла нощ феновете скандират преи Окръжното управление на МВР "Щур-ци-те!". Онова, за което на Запад импресариата дават луди пари, у нас си става съвсем безплатно и даже с похвалното усърдие на официалните власти. Около групата грейва ореол на слава и мъченничество. Кремените, обслужващи системата, с тъпашкото си усърдие да пресекат с телата си попълзванието на империализма, създават психоза около един китарен състав, като по този начин директно го превръщат в символ на младежкия порив към свобода.

Горе-долу по това време немският режисьор Фасбиндер прави един от христоматийните си филми със сентенциозното заглавие "Страхът изяжда душата". Цялата история около "Щурците" в този период може да допълни безспорно мъдрата констатация с още една дума "...и ума". Защото нелепото поведение на комсомолските апартчици е букварен пример за поредица от нелогични действия, продуктувани единствено от страхът за евентуален пробив в идеологическата монолитност на българската младеж. И оттам – за евентуални санкции от страна на партията-майка. Затова, ако някой ще каже, че е станал герой по стечание на обстоятелствата, не бързайте да се смеете. Година по-късно една друга печална история помърждава изводите за крименятия на идеолозите. Маса народ е задържан, влечен по милиции и изселван заради любовта си към нелепо загиналиите при Витиня прекрасни български футболисти Гунди и Комков. Масова почит,уважение или просто харесване към друг, освен към Партията и нейните лидери, е престъпление към социализма, т.е. – към държавата.

В месеците от пролетта до късната есен на 1970 основна тема за разговори в репетиционната на "Щурците" е евентуалното изселване. Изведнъж се появяват и маса "доброжелатели", които вкупом съветват момчетата да проговарят без забавяне инструменти и китари и да се захващат със следването. Групата очевидно е забранена, като че ли завинаги. И наистина най-логичното би било Кирчо и Пеци да си завършат образоването и да поемат по трънилия път на младите специалисти. Като Веско, който вече изцяло се е отдал на учението си. Те, обаче, се държат като герои от роман на Оруел. Което не е никак странно, като се има предвид шантавата житейска ситуация, в която са поставени. И решават доброволно да постъпят в казармата. На Кирчо му помага един проницател преподавател в "Лесото", който след няколко изпитни проби му казва: "Мога да ти пиша тройка. И ще ти я пиша, ако наистина мислиш да ставаш инженер. Но ако си решил твърдо да се занимаваш с музика, тази тройка не ти е нужна. Кажи ми честно!". И Кирчо му казва. След което, с помощта на гвойката от този изпит, прекъсва следването си и се явява на конкурса за ансамбъла на ГУСВ (Главно управление на строителните войски – бел.авт.). Издържа го без проб-

леми и есента на 1970 облича Воинишката униформа. По тази, вече утъпкана пътека, Пеци преминава половин година по-късно. И през пролетта на 1971 гвамата се събират в Ансамбъла.

Кирчо: Това, да отидем в казармата, го решихме гвамата с Пеци. Видяхме, че няма да ни пуснат скоро на сцена, че ще ни натискат, докато омекнем и си казахме: "Какво пък, що да не използваме това време да отбием Воиницъла, който тъй и тъй няма да ни се размине?". Бяха ни обявили едва ли не за врагове на държавата. Пепи се скри чак в Русе, Косъо се заби да си учи икономиката, а да бягаме зад граница не ни се искаше. Та, прогадохме някои неща и се застягахме за казармата. Сега ме е яд, че прогадохме микрофоните "Шур", които бяхме купили от Пловдивския панаир за по стотина лева, а струваха по 100 долара всеки. Бяха адски качествени и с онзи ретро-дизайн, които и сега е много моден. Но както и да е...

Знаеш ли, кое е най-тъжното? Като чета сега текста на "Песен за шурците" си давам сметка, че не е нещо кой знае какво. Но тогава тази песен беше откровение, клемтя. Беше като забранения плод. И като че ли това го разбирахме само ние, които бяхме от едната страна на барикадата и умните ченгета, които бяха от другата. Мнозина въобще не си даваха сметка за подтекста на песента. Същата история като с Висоцки. Сега викам: "Какво толкова пее?". Ами не пее. Даже и не свири. Но казва истини, които тогава никой не смееше да каже на глас. Така е и с някои от нашите песни. Нас поне ни спасяваше това, че свирим рок и той, поне като хармония и ритъм, се харесваше на всички. Даже и на онези, които въобще не се замисляха за какво пеем и какво искаме да кажем. Та, всичко това ми прилича на едно стихотворение на Стефан Цанев за късния сняг, дето попари първите цветя. И те му казват: "Ех ти, късен сняг, защо така ни попари? Ние бяхме толкова красиви, свежи, смели... А сега избуяха други, но нас вече ни няма". Та, така и с мнозина от нашето време. Ние все пак оцеляхме, но "Грибините" не оцеляха. "Викингите" не оцеляха. "Везните" – също... Тъжна се оказва тази 1970 не само за българския рок. Светът се прощава с две легенди на ритъменблуса, соула, психоделика и неподражаемата импровизация, живели, творили и проповядвали извън общоприетите правила за поведение, хармония и движение. Джими Хендрикс и Джанис Джоплин преминават по пътешката към рокаджиjsкия рай, по която още личат следите на отишлата си година по-рано русокос "търкалящ се камък" Брайън Джоунс.

Година след легендарния Уудстокски фестивал завършва не просто едно десетилетие, а цяла епоха в съвременната човешка история. Епоха на сблъсък между идеологии, поколения, естетики, етики и дори армии. Епоха на общопланетен младежки бунт срещу отеснелите рамки на обществено поведение, против управленската безотговорност, корупцията и държавното насилие. Епоха на емоционални взриове, цветни сънища и електрически китарен звън. Свободната любов от 60-те вероятно никога вече не ще се завърти по спиралата на времето към своето бъдеще. Както и наивността, добромата и природният порив към хармония на децата-цветя от онези години.

Там някъде, в тази многоцветна картина, ще останат и първите "Шурци" с цвете си дузини песни, три малки винилни площи, стотици концерти, стотици хиляди почитатели и нито един албум. Напук на апартчиците, цивилните изкуствоведи и партийните идеолози те, обаче, са вътре – в картинатата. И то – в най-цветната ѝ част. Заради таланта, младежкия си хъс, упорството и страхотното прозрение, че независимо къде, човек се ражда свободен и тази свобода е най-ценното негово благо.

Край на първа част. Завеса. Антракт.

Рокът на Войниците

Въщност, това е подпагонният антракт в тежкия поход на две щурчета през зимата на тоталните истини, светлото бъдеще и непогрешимите Вождове. Зимата, която успява да вледени Волния дух на певеца и да заключи песните му в глетчера на подозрението, но не съумява да разпиlee докрай щурчовото гнездо. А в него остават зародишите на идващото предизвикателство, което е още по-мощно, по-звукично и много по-осъзнато.

Невероятно е Кирчо и Пеци да са предчувствуvalи в онези месеци и години музиката, която ще създадат след десетилетие, но е очевидно категоричното им намерение да продължат по пътя на "идеологическата диверсия". И то – не къде да е, а в армията – страж на социалистическите завоевания. Е, в този род войска, където отиват нашите бунтари, повече се коне и по-малко се стреля, а пък в конкретното поделение да же и не се коне. Там се гради класово-партийният облик на масовата и популярната песен. Но след като басистът Маричиков и китаристът Позелев влизат в Ансамбъла на строителните войски, там тутакси се сформира ВИС или по сегашному – група. В нея, освен половината "Щурци", влизат Любомир Денев (пиано), Иван Цачев (ритъм-китара) и художникът Егу Демирджиян, който по онова време борави с палките гости по-авторитетно, отколкото с четките. Тази банда има страховтен успех и гори прави парчетата на "Крийдънс" на английски. Докато един строг полковник не слага край на това безобразие и не принуждава остриганите групари да направят български текстове на любимите си хитове. Какво да се прави? Ново десетилетие, ама стар режим...

Кирчо: В казармата осмислих много неща и научих швейковските номера. Разбрах, че за да оцелее човек в тази среда, му е нужна мимикрия. И започнах да се приспособявам. Още в началото ми предложиха членство в партията. Този номер ми беше ясен – приляпвам те и после няма мърдане. Аз, обаче, се показвах идеино незрял. Започнах да раздубвам за неприятностите ни с властите, хвалех американските филми и се присмих на съветските. Биха ме на разговори, ама аз все не разбирах какво ме съветват и говорех обратното. Така и не ме приеха в партията. Останах си прост войник и музикант. Слава богу!

Това, с простият войник, си е направо швейковски номер и Кирчо много елегантно се измъква от партийните клещи. Които в годината на десетия конгрес хващат кадифено, но после стискат здраво. Защото уроците от 1968 не са забравени и вниманието към създателите на художествени ценности е изострано до маниакалност. В програмата на БКП, публикувана за всенародно обсъждане през март 1971, изрично е отбелязано, че главното за националната ни култура е съобразяването ѝ с класово-партийния критерий. Постулатът за ръководната роля на партията е фундамент и на всенародно обсъжданата в същия този момент Конституция на НРБ, закрепила тоталната власт на номенклатурата в незабравимия "Член Първи". С една дума, добрият войник Маричков отказва да сподели ръководната роля и се отдава изцяло на пускането на мустаци и на музикалното си усъвършенстване. То не са репетиции с оркестъра, то не е пеене в хора, а да не говорим за онова съставче, в което свиренето си е направо удоволствие. Все пак себеотдаването не стига до пълно сеbeотрицание, защото отвъд казармения плац има една Доротея, която в качеството си на законна съпруга всяка вечер посреща забегналия от ротата пеещ войник. Всъщност, той не е единственият беглец от служещите в ансамбъла софиянци. Което не е оневиняващ аргумент за онзи полковник, дето... "Крийдънс". И Кирчо спи няколко нощи в ареста. Лошото е, че след това не може да пее, защото настига лесно и цялата програма на хора силно се разклаща. А без масовите песни идеологическото въздействие на програмата драстично спада и... я по-добре Маричков да си спи въкъщи.

Независимо, че Пеци влизаш в ансамбъла със следващия набор, т.е. – през пролетта на 1971, гвамата с Кирчо все едно не са се разделяли. Ядрото на "Щурците" е остригано и под пагон, но свири. И което е най-важно – свири рок. С онова съставче, предизвикало маса възторзи из цяла България при турнетата на ансамбъла. Благодарение на стегнатия си репертоар, на професионалното свирене, а и на мълвата, че всеки момент на сцената ще се появят "Щурците", които, видите ли, не били избягали в Америка, а влезли в казармата и сега пътували с ансамбъла на ГУСВ.

Кирчо: Веднъж имахме концерт в Бамак. Пред входа на залата някакви момчета си говорят, а един от ансамбъла минава и им казва: "Хайде, влизайте, защото ще изтървеме "Щурците"!". Те се хилят и му отговарят: "Стига бе! "Щурците" са в Америка и отдавна си свирят там". А нашият: "Глупост! Киро и Пеци са войници и са в ансамбъла". Онези гледат недоверчиво и тогава се намесвам аз и им казвам: "Вярно е, момчета. Действителността е прозаична". Но, направихме хубав концерт.

Друг път един хитър пловдивски импресарио облепи Карлово с афиши на ансамбъла, върху които пишеше, че в концерта участват и "Щурците". Лялото кино – под обсада. Всякакви видове билети – продадени. Полковникът тихо стоеше и се държи за гладата. Ами сега? И ни прати да изрепетираме с групата няколко наши парчета, за да не ввесим публиката. Направихме ги, а вкарахме и още няколко, извън редовния репертоар. Дойде моментът за излизането ни на сцената и конферансието обяснява на публиката, че това, което ще види, не са точно "Щурците", но все пак, тъй като Кир-

рил Мариичков и Петър Позелев са си Войници и служат в ансамбъла, значи може да ще каже, че... А бе – нещо като "Щурците". Ръкопляскания, ама не много бурни. Публиката каниса и на половин "Щурци". Ама като ни видяха с Войнишките униформи и с остри ганите глави, от публиката се чу едно "Е-е-е...". А ние с тези тъжни музунки... Както и да е. Забихме и накрая даже много ни се разбраха.

Taka си текат дните, седмиците и месеците на гвамата групари с Войнишки кепета. Якото свирене им помага не само да поддържат формата си, но и да научат някои нови неща. За Кирчо тези новости са свързани най-вече с школуваното пееене, правилното дишане, оркестрацията, аранжиментите. А през това време Косъо Атанасов отбива предложения на други групи да започне да свири с тях. Отказва даже ангажимент за чужбина. Само за един месец се събира с Косъо Марков, Жордан Банов и Боти Панов и правят едномесечно турне из България. Останалото са сухи тренировки и следване в Икономическия. Успешно – както показват събитията по-късно.

Докато нашите момчета изпълняват своя Войнишки рокенрол, светът бавно се променя. Войната във Виетнам се приближава към своите Паришки споразумения, между великите червени империи – Китай и Съюза, припламват искрите на geopolитическите противоречия, обвиват отново в мъглива идеологическа фразеология, по северните средиземноморски брегове покълва семето на еврокомунизма, а Хелзинки се превръща в символ на мирна Европа. У нас на това му викат международно положение, посвещават му пленуми на ЦК на БКП и отдават високо признание на нерушимата дружба, крепкото единство и прочее атрибути на лагерната дисциплина, която все повече ще се превръща в проблем на Москва. С тези тревоги, обаче, китната ни родина още дълги години няма да има нищо общо.

Междувременно из София групартският живот не спира. "Бъндараките" все още ги има и скоро отново ще захраният "Щурците" с барабанист – този път – Атанас Атанасов, "Викингите" и "Везните" продължават да разбутат ученическите и студентските забави, а в западните покрайнини на столицата се ражда група "Фактор", стъпила уверено върху кадровия потенциал на кого? Отново на "Бъндараките"... Кирчо Вече са го отстрягали, когато на 8 декември 1970 е осъществен сценичният дебют на тази и до днес актуална рок-банда. Както си е прието и в нея водещата роля се пада на басиста, който е даже по-висок от главния ни герой. Дори е най-високият басист в България. А защо не – и на Балканите?! Впрочем, никой не знае дали ръстът е помогнал на Веселин Тодоров (Весо Кокала) да съзре отдалеч таланта на един студент от Икономическия, но на този първи концерт, заг чисто новата "Фарфуса" се кефи, изсипва каскади от сложни акорди и пее едно бъдещо "щурче" на име Владимир Томев – Валди.

И може би именно тук му е мястото, покато Кирчо и Пеци са в казармата, да се запознаем по-отблизо с една много основна фигура в нашата Вече понабъблена и поузряла история.

Валди: През 1969 завършил Втора гимназия, дето сега е шивашкият техникум. А живее отсреща. Парцелът, върху който е кооперацията ни и още три като нея, е бил на баба ми, но го отчуждили в интерес на обществото. Същото това общество 19 години по-рано пратило баща ми да живее в град Левски, защото е учил в Американския колеж, а всеки, който е завършил това учебно заведение, се е смятал за шпионин. Сега мога да пиша в автобиографията си, че произхождам от прогресивно шпионско семейство и до 6-годишната си възраст съм живял под наблюдението на Властите в една китно градче.

Въсъщност, бащата на Валди – Томю Томев е хирург-травматолог, с подчертан афинитет към спорта и е един от основателите на ВИФ. А чи то му – Анастас Томев, е кул-

това име за Всеки дипломиран юрист и заклет левски. Музикалният ген е осигурен по майчина линия, където сред близките роднини се забелязва името на Йосиф Цанков. Пианото в дома заг шивашкия техникум е купено в началото на Века и е избирано от маestro Атанасов за дядото на Валди. Бъдещото "щурче" сяда на кръглото столче пред бяло-черната клавиатура някъде 6-7 годишно, като преди това е започнало Вече да учи солфеж. Никой не казва, че солфежът не е скучно занимание, но като си успял преди това Вече да научиш английски, какъв ти е проблемът?

Valdi: Майка ми ни научи с брат ми на английски още преди да се научим да четем и пишем на български. Това стана преди да ни позволят да се върнем в София. Там, в град Левски, ние си стояхме повече външи и в градината, защото хората страняха от нас. И това дава възможност на майка ми да ни налее английския в немските глави. Което след години се оказа много полезно. Маса групи ме искаха, защото мога да пада текстове и разбира姆 какво пея.

А първата ми среща с рокенрола беше при баба ми, където живееха под наем някакви студенти. Те непрекъснато мъкнеха грамофони, плочи и правеха купони. А пък едни познати шотландци донесоха плоча с "Rock около часовника" от едната страна. Години след това купоните вървяха на тази плоча. По схемата: между 50 и 70 пускания на "часовниковски рок" и около 20 – на другото парче. Някъде по това време баща ми преписа от братовчед ми гве бугита и ми ги даде да ги изсвиря. Направих го с голем кеф. Много ми хареса този точкуван ритъм. И така започнах да се срещам с попмузицата.

В средата на 60-те тези срещи на Валди стават все по-сериозни и през 1964 се стига до първата електрическа китара – от онзи, дето им викат "тупалки" – с гве агантера, седефче и груб гриф. Конфигурацията китара-радиоапарат-Нако Циганина се оказва историческа, защото Валди научава италианския строй, но пък не особено стабилна. Защото Веднъж Нако пак взел китарамата "за малко" и не я върнал. Продал я за пиене. Дано там, горе има достатъчно амброзия за тaka рано отишля си български Джими Хендрикс.

Много скоро към китарамата е добавен и магнитофон – 4-пистов "Филипс". По купоните Валди е като пригответък към "Филипса" и никакъв интерес към гаджетата. Години след това пропуските са наваксани, но в онзи момент тръпката е само музикална. Първите записи – албумите на "Бийтълс", една тава на "Стоунс", "Рансдия в синъ" – за мама и Шарл Азнавур – също за мама. После – "Кинкс", "Спенсър Дейвис Груп", малко "Ху"... Музикалната тръпка се разрасства, а в махалата се появява и Асен Гаргата, който се е завърнал от Куба, но преди това е живял в Чили и носи три истински китари, барабар с уредба. С него, Хаджията и Mumko Кучето, Валди Томев поставя началото на груповския период в живота си. А първото му излизане на сцена е през 1965 в читалище "Петър Берон". С един Mumko (акустична китара) и приятеля Геш (пioneerско барабанче със заварена за него метална пръчка за чинелата и върху нея – сингджирче от 8 стоминки, за да съска), Валди изпълнява на роял "Къщата на изгряващото слънце", подпирајки огромния инструмент с коляно, тъй като единият му крак бил счупен. Изпълнението е посрещнато с въздорг от публиката, независимо, че е само инструментално. Никакво пеене, никакъв английски! Вокалните изпълнения са легализирани година по-късно, когато започват самостоятелните акции на талантливото момче в училищните салони. Само с електрическа китара, включена в радиоуребата и с един приятел вместо стойка за микрофон, Валди реги песен след песен от албумите на "Бийтълс", така както са си върху плочите. Два часа и нещо. Приятелят Емо само решава ръцете, държейки микрофона пред устата на изпълнителя. Не концерт, а апомеоз на мъжкото приятелство! Или по-добре – стойка на сцената, отколкото – публика в

Валди: След първите ми свирения с Хаджията, Гаргата и другите в махалата, обвързване ми с група стана в юрейския културен дом "Емил Шекерджийски", на площад "Възраждане". Разбрахме отнякъде, че обявяват конкурс за ВИС и решихме да се явим. Йонко Попов, Петко Колев – Петеца и един барабанист – Джобана. Събрахме се в сладкарница "Преспа", на "Графа", която после стана "Ну, погоди", и започнахме да се уговоряме какво ще свирим. Не познавах само Джобана, който почти въвършенството наподобяваше Джинджър Бейкър, с характерните бакенбарги, брадичка и цвят на косата. С другите бях свирил на "Монте Карло" – заг Френската гимназия. Та, Джобана пое инициативата и казва: "Копелета, каквете сега в какъв стил ще свирим". И изреди пет-шест. Жестоко! Камо че ли сме свирили 20 години заедно и поотделно и сега въпросът е само да решим с какво от хилядите неща, които знаем и можем, ще шашнем нещастниците от читалището. Джобана беше артист... В "Емил Шекерджийски" обаче ни взеха и от 1967 до 1969 свирихме там. Репертоарът ни беше предимно английски, но там хората бяха либерални и не ни притесняваха. Съпровождахме и една мадамска вокална група, а Веднъж свирихме и със "Стакато", които тогава бяха ВИС и пееха. Иван Пендачански беше голятата им атракция.

Преди тази дългогодишна рок-карюера Валди пропуска възможността да свири с "Щастливиците", които са били оборудвани като за световно от една госпожа, купила всичко необходимо за една група поради непреодолимото си преклонение пред таланта на певеца. Всичко е било от марката "Хонер" и – чисто ново. Г-н Томев обаче решава, че 15-годишният му син не е достатъчно зрял, за да тръгва по турнета и му удря спирчката. Няколко години по-късно историята с кашоните и мириса на чисто нова апаратура се повтаря в една къщичка в квартал "Захарна фабрика".

Валди: Приеха ме в Икономическия и първата година – нищо. Лятото на 1970 отивахме на бригада в Дървеница, на общежитията – боядии. И още първия ден избра някакъв от комсомола и пита кой свири на някакъв музикален инструмент. Обадихме се неколцина и той се разпореди на следващия ден да отидем и да получим от ЦК на ДКМС инструменти и уредби. Отидохме, взехме ги, стоварихме ги в общежитията и започнахме да се запознаваме. Тогава пак се появи онзи и вика: "Готови ли сте? Защото след два часа ще правим забава и вие трябва да свирите". Да умреш от смях. Ние още не се познаваме, а той иска два часа репертоар. За един следобед научихме четири парчета, които изсвирихме и после пак се наложи да изкарам соловата си програма. Само барабанистът остана с мен. Както и да е – струваше си. Защото иначе – боядия.

Същата тази 1970, само че през есента, ми се обажда някакъв по телефона и ме кани да свири в група, която сега щели да правят. Разбираме се, че ще се видим на другия ден пред Университета в 7 Вечерта и той ще е с портокалови панталони. Е, тези портокалови панталони ме изпълниха със съмнение. И реших, че някой ме будалка. На срещата не отидох, но и не излязох от къщи и към 7.30 ч. мъжкият глас се обади пак. Тогава разбрах, че работата е сериозна и... хък-мък. Както и да е, направихме си нова среща, на следващия ден, пред овалния РЕП на Халите. И пак – портокалови панталони. За да се застраховам напълно, си направих и среща с гаджето на същото място. Гаджето дойде и гледаме един дългуч с портокалови панталони, подпрял РЕП-а с коляно и гледа над него – Веселин Тодоров, сега по-известен като Кокала. Представих се и тръгнахме. Качихме се на тройката и потеглихме към "Захарна фабрика". Вече се стъмваше и трамваят навлизаше в квартали, за чието съществуване не бях и подозирал. Слязохме на последната спирка и тръгнахме по едни улички, където вече бях

сълзотно сигурен, че ще ни бият. Надявах се поне да започнат от портокаловите панталони на Богача ни. По едно Време чувам иззад някакви къщи изумително чист звук на китара. И то – на хубава китара, включена в качествена уредба. А и онзи, който я държи, знае как да пина струните. Въобще нямам представа къде сме. Топуркаме в тъмното, гаджето ме стиска за лакетя и трепери, а срещу нас – вълшебни звуци. Влязохме в един двор и се запътихме към някаква барака. Там седяха непознати хора, а около тях бяха разхвърляни кашони, върху които пиеше "Маршал". Спомнихи си, че през 1966 бях видял подобна картина при Сашо Щастливеца. От кашоните бяха изведени огромни, ама огромни уредби. И миришеше на ново и на Запад, както само истинска стока може да мирише. Пълен комплект инструменти и апаратура, осигурени чрез Техноимпекс от фабрика "Лилияна Димитрова". Май само барабаните не бяха пристигнали с тази пратка. Но, барабани имаше и зад тях седеше Капъша с характерната си темерутска физиономия, гледаше мрачно и недоверчиво. Подстриган нула номер, както се полага на някой, който току-що се е уволнил от казармата. Разбра се, че басист е Весо Кокала, китарист е Жоро Алкохолната пара – бивш "бъндарак", а ритъм-китарист – Юрката (Николай Сингжирлиев), който също идваше от "Бъндараките". Юрката се беше подпрыгал на една китарка и имаше ужасно дълга за онова Време коса. Запознавам се с Всички, но най-силно Впечатление ми прави чисто новата "Фарфиса" модел "Фаст 5", с Високо столче. Микрофони, стойки, уредба за пеене – "Динакорд – Гигант" – 100 Вата. Чудо на чудесата! Забиваме някаква блус-схема, за да се види как свиря. После им изпях едно парче и ме взеха. Репетиции започнахме още на следващия ден. А първото ни участие беше на 8 декември 1970 в Художествената. Веднага направихме голямия хит "Мами блу" и репертоар, който почти изцяло се състоеше от "Юрая Хийп" и "Гран Фънк". Юрката пееше парчетата на "Юрая", аз – на "Гран Фънк". Весо държеше вокали. Това свирене мина госта добре, но го изкарахме без соло-китара, защото Жоро, Верен на пръкора си, бе преминал в друго агрегатно състояние. Като начало падна върху кутиите с микрофони, които, слава богу, бяха празни. После седна вътре на сцената и се опита да свири оттам. По едно Време реши, че ще свири легнал, но не се получи и накрая спря съвсем. Изобщо – купонът стана.

На този студентски празник бандата Все още не е известна с името "Фактор". То се появява през пролетта на 1971, заедно с новия китарист – Mumko Пейчев от групата на Юри Ступел "София Експрес". Раздялата с Жоро е трудна, защото гвамата с Весо са приятели от детинство, но е необходимо, тъй като китаристът Все повече не участва в музикалните дейности, наблягайки на коняка. А в близката кърчма той е само 44 стотинки. По това Време си тръгва и Капъша и на негово място се появява Жоржан Банов. През тази 1971 "Фактор" правят знаменитите си концерти в клуба на Университета, където ги виждат и чуват Кирчо и Пеци, та 5 години по-късно да се срещат за Валгу и да го извикат в "Щурците". Така е в живота – никога не знаеш откъде ще ти дойде някой Кирчо.

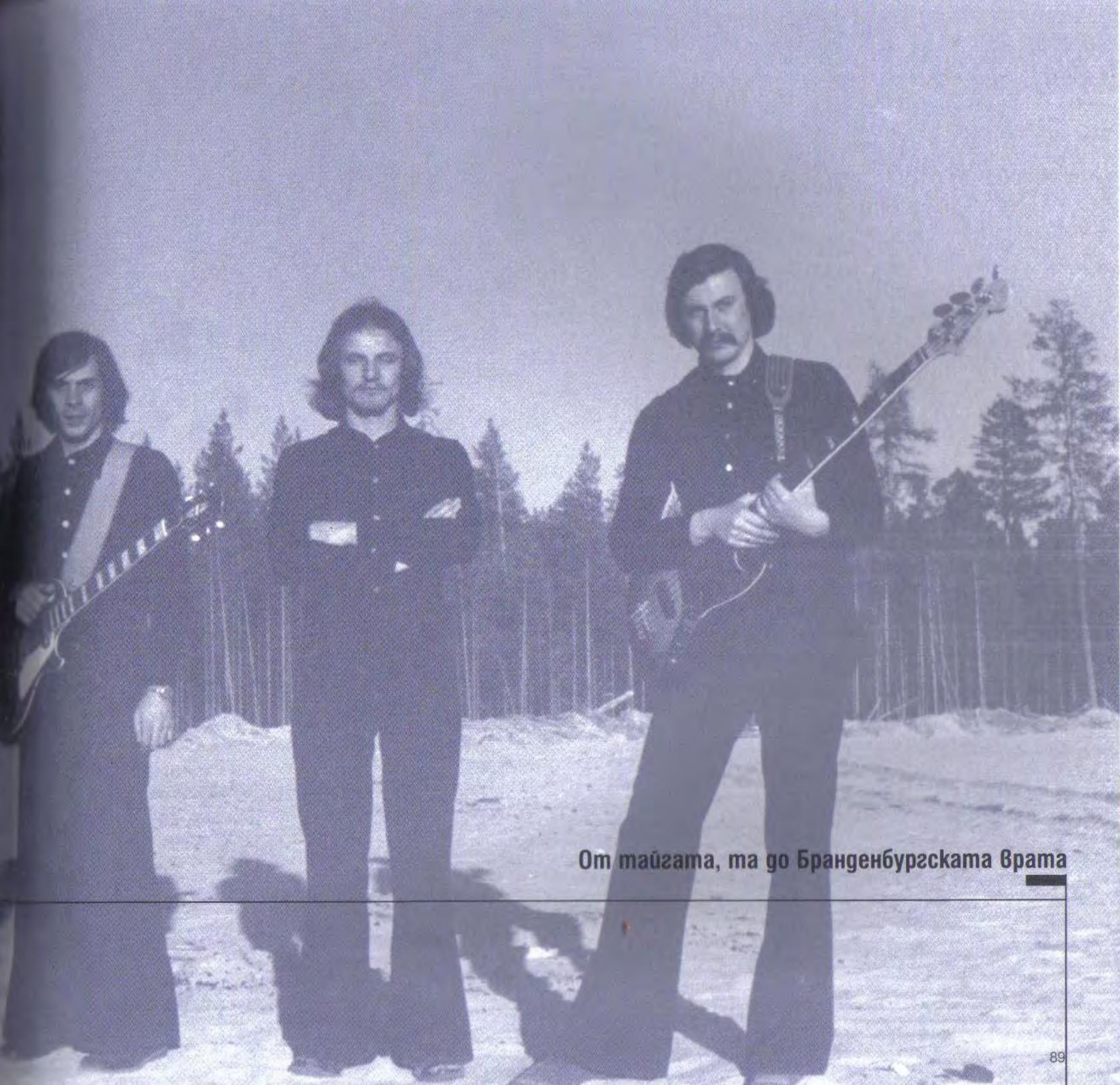
През 1973 на "Фактор" обаче им идва Емил Димитров и превръща групата в състава на "Синьо-белите". Дебютът на новата формация е в Сълнчев бряг, на сватбата на Генко Генов с Дариана. По това Време и Асен Гаргов минава през тази формация, но скоро я напуска и отива в "Студио В", където

се вихри едн бивш "щурец" – Пепи Цанков, заедно с Петко Петков, Ани Върбанова и Надя Казасян. Българската поп-музика живее, та чак избухва, но върху нея твърд рок трудно се хваща. Защото изкуствоведите бият и плевят. Пък и в Европа започва епохата на АББА, като паралелен и безпроблемен свят на все по-сложняващият се лабиринт от арти и прогресив модификации на технологично развиващия се рок.

В този преломен за световната попкултура момент, Кирчо и Пеци едн по едн скатават за последен път Войнишките униформи и тръгват отново по цивилните пътища рокаджийски, които още през 1973 ще ги отведат.

От тайгата, та до Бранденбургската Врата

С китари, а не с винтовки. И с песни, а не с гръмовно "Ура-а-а!". Защото това все пак е историята на една рокгрупа, а не на Червената армия – освободителка. Въпреки че допреди малко сме били с униформи...

Та, в края на 1972, Кирчо Маричков сваля войнишкото кепе от главата си, обръща временно мустасите и започва да си отглежда коса. Косъ Атанасов моментално се явява, за да долови, че е готов тутакси да се размрази и да се влезе в групата, а самоотълчките на Пеци от ансамбъла зачестяват, защото от "Бънгараците", заедно с барабаните си, Атанас Атанасов Вече е пристанал на "Щурците", което прави репетициите напълно възможни, та гори и задължителни.

Междувременно Пепи е седнал зад барабаните на биг-бенда на Радиото и Телевизията и успоредно с това пее весели песнички в състава на Вокалната група "Студио В", което красноречиво показва, че щурчовата страница в живота му е изписана докрай. Може пък и това да е бил късметът на групата, като се знае, че през изтеклият година около него най-силно е миришело на изгоряло. Което, вероятно, е реалният социализъм на Пепи Цанков, защото и веселбата край Вили Казасян не трае колко дълго. През 1976 кадровикът на оркестъра отстранява барабаниста с буржоазен произход направо от студиото, та едва два месеца след това Пепи успява да си прибере барабаните. Но това е Вече друга история...

През пролетта на 1973 "Щурците" Вече са в пълен комплект и даже са пробили карантината. Или просто някой я е прибрали в сейфа, за да е под ръка, когато потрябва. Главното, обаче, е, че те репетират. Насо седи стабилно зад барабаните и гори оказва вокална подкрепа на Кирчо, Пеци е прекрачил в цивилизацията, а Косъ просто си е бил там и ги е чакал. Групата влиза отново в календара на Концертна дирекция и успява да запише една малка плоча с четири песни. Вътре е едно парче на "Слейд", което в българския си вариант носи името "Виолета", едно – на "Гран Фънк", наречено "Капитан", "Две момчета" – на Атанас Коев и една песен на Кирчо – "Ще срещнем нашата мечта". Отпускат им Вече първа композиция в плоча!!! Плюс цялата грижа за оборудването на групата. Която в началото са носели всички поравно, но на този етап тя Вече ляга основно върху Кирчо и Пеци.

Косъо Атанасов, Кирил Маричков, Атанас Атанасов и Пеци Гозелев

Пеци: Още преди казармата събрахме пари и купихме апаратурата "Голдън Саунд" – мишкулт, две стъпала и две колони. Това беше предвестникът на модерния тип озвучаване. Но като влязохме в казармата, разпродадохме една част. Запазихме си инструментите и усилвателите, както и две стъпала и през 1973 започнахме отново да събираме. Купихме нов, 16-канален мишкулт, говорители "Електровојс", сменихме ехото на "Динакорда" с ново, започнахме да мислим за мощно предно озвучаване. Особено след Берлинския фестивал.

Младежкият фестивал в Берлин – столицата на ГДР, е едно от събитията на 1973 и възлов момент в нашата история. Но преди него "Щурците" правят своето сибирско турне, в което няма никакъв гаден намек. Просто, Концертна дирекция е поела грижата и за българите – дърводобивници в Коми, които в тези години стават все повече и повече.

Кирчо: В началото на 1973 вече бях сигурен, че отново ще пробием като група. Репетирахме здраво, търсехме нов облик и този период на търсения продължи доста дълго. Но, успоредно с това вървях и ангажиментите ни, което отново ни превърна в активно концертираща група. Даже ни включиха в международния календар и ни изпратиха в Коми. Е, не е Ливърпул или Сан Франциско, но пък турнето беше много весело и интересно. Видяхме тайгата, която наистина е безкрайна. Борови гори, чисти води, бели нощи... Беше средата на май. Спомням си, че играхме футбол в полунощ. Направихме хубави концерти в Суктишкар и Архангелск.

Това турне направо си е жива екзотика. Апаратурите се превозват през тайгата с Бе-Те-Ер-и, а в ръцете на групартите се появят пушки и, вместо на репетиция – хайде на лов. Програмата на концертите е сборна, както си му е редът и, освен хумористът Саркис Мухибян, е включен и дамски струнен квартет, чиято основна задача е да отбива неудържимата любов на руските девойки към българския рок. По непомърдени данни, битката е вървяла с променлив успех, но затова пък непрестанно, а коментарите за неразривната връзка между електрическите и акустичните струнни инструменти впоследствие запълват свободното време на маса клоакари. Всичко обаче си остава в сферата на догадките, защото главните действащи лица са поразени от амнезия и нямат нито един лиричен спомен от това турне. А в дневника на Кирчо, който той започва да води стриктно за всички концерти и турнета на "Щурците" от 1973 напатък, опорна точка за нездраво любопитство не би намерило и КГБ. На всички по-интимни въпроси фронтменът на групата отговаря единствено: "Тогава аз бях вече женен." Това е положението, любопитковци.

Редове от дневника:

Москва, 10.05.73 – Концерт в Профсоюзната школа. Публиката – възрастни хора. Другият полюс – българи. Най-тихото ни свирене, а на тях так им е сълно. 7 песни. Суктивкар, 12.05.73 – Концерт в Бумажния завод в Ежва за съветска публика. Свири добре, но малко сълно. Публиката реагира учудено, но добре. Явно не е свикнала с такава сила. Много топло посрещане и изпращане. Много автографи. След концерта – неприятности с шефовете за силното свирене и обсъждане на мерки за укротяване. Силата на звука очевидно в този момент е една от главните теми за разговори между организатори и рок-музиканти. Другите теми са изгубени някъде из лабиринтите на многобройните банкети. Тези банкети направо са потресли нашите групари, които никога дотогава не са виждали така масово и организирано да се изпива и изядва народно имущество. След всеки концерт – банкет. На всеки банкет – първи секретар на някакъв партиен комитет и до него – съответният първи комсомолец. Ядене – на корем. Bogka – в индустриски количества. И – пълен набор от назидателни реплики: "А бе, вие – така... много така. Не може ли по-така?...". Нашите, обаче, са обладели в кашармата всички швейковски номера и въобще не влизат в дискусии. Оставят трапезата да изглади всяка идеологическа несъответствия. Още повече, от един момент напатък назидателните реплики звучат глухо и неясно, когато долитат изпод масата. Само Веднъж Насо не издържа и за всеобщо учудване той, а не Кирчо, дръпва една реч в защита на демокрацията и рокенрола. Този път ритмачият по кокалчетата е фронтменът Маричков, а нищо не забелязвашият е барабанистът Атанасов. Последицата е поредното писмо до съответните инстанции в София, които Веднага си припомнят, колко опасна за реалния социализъм е група "Щурците". Пълните зали в Коми и възторжените прием в братския Съветски съюз нямат никакво значение. Групата продължава да свири сълно!!! Тя пее на английски и проповядва някаква несоциалистическа свобода на духа. А това е опасно за системата. Затова институциите решават, че би било много рисковано такава група да се появи на Десетия световен младежки фестивал в Берлин – столицата на ГДР. И "Щурците" са отрязани от българската делегация, въпреки че преди това е имало сериозна приказка да бъдат включени като лауреати от предишния, софийски фестивал. И, за да е мирно селото, са вързани и другите "попове". В културната ни агитка въобще няма българска рок-група. А на "Щурците" им се ходи в Германия...

Кирчо: Отиването ни на този фестивал за нас беше въпрос не само на престиж, а и на нужда от информация и творчески контакти. ГДР за нас беше позната територия,

зашпото още през 1969 направихме там първото си задгранично турне. Но през изминалите четири години нещата там бяха се изменили коренно.

Онова турне е плод на немска инициатива и е свързано със снимки за някакво естрадно телевизионно шоу, плюс концерт на живо. Вероятно на "Златния Орфей" представител на източногерманската телевизия е видял "Щурците", харесал ги е и се е стигнало до тази покана. Това май е и първото официално излизане на български групари зад граница. И въпреки че тогава Източен Берлин не е Запад, все пак е Европа. По магазините има Всичко, хората са добре облечени, стоките са сравнително евтини. Но, за огромно учудване на "шурчетата" в ГДР няма рокенрол. В телевизията – фаби и брилянтин, плюс някаква естрада, в сравнение с която "Песен за Щурците" си е направо хеви-метъл. Целият този анахронизъм, на фона на богатия пазар и сравнително високия стандарт на живот, направо шашва българчетата и те даже не разбирам, как са се съгласили да изпълнят по време на телевизионното шоу и една немска песничка. В нея се пее нещо за "Блюмен цур Зомердайт", което нашите трябва да научат за два часа и га го изпят пред набирените източногерманци. Групата се опитва да изсвири песничката по-кутарно, но организаторите с учили, но непреклонни усмивки обясняват, че песента Вече е записана като плейбек от естрадно-симфоничния оркестър на шоуто и тук въпросът е само до пеене и снимки.

Кирчо: Направо бяхме принудени да изпрем немската отврат, за да можем да вкараем в програмата и нашите две парчета – "Песен за Щурците" и "Стар албум". Те направиха много силно впечатление, а онези "Блюмен" бяха заснети така, че и не се разбра, кой изпълнява бозичката.

На следващия ден Вече свирехме на живо в една от големите им зали – на "Александерплатц". Такава една – кръгла и много голяма. Там направихме голямо шоу. Забихме "White Room" на "Крайм", "Purple Haze" на Джими Хендрикс, "Whole Lotta Love" на "Лед Цепелин", "My Generation" на "Ху", хитове на "Бийтълс", "Ролинг Стоунс"... Докато не го дойдоха техните цивилни изкуствоведи и не ни спряха тока. Все пак бяха по-бедри от нашите. Или може би това се е дължало на русите коси и сините им очи. Но – същите дебели Вратове и настойчивост на Валяк. И – същите сиви костюми. Но бяха гости по-учтиви и спряха концерта постепенно, а не от раз. Даже не успяхме да се скараме с тях. Бяхме впечатлени от възпитанието им.

Младежка доверчивост! Защото информацията до съответните български служби за опасното поведение на "Щурците" тръгва още същата вечер. Обяснено е подробно, колко е вреден репертоарът на групата, изграден главно от парчета на упадъчни западни рок-групи и основан на подражателството на чужди на социалистическия морал и ценностна система музикални течения. В Концертна дирекция срещу името на "Щурците" отново светва червена лампа.

Източногерманските импресарии, музиканти и режисьори обаче харесват нашите рокаджийчета, а пък и си нямат все още свои и два месеца по-късно отново им уреждат снимки в телевизията, плюс няколко концерта. Така, през 1969 "Щурците" дефилират победно из страната на немския социализъм, весело гърмейки с електрически китари и барабани и развявайки не много, но все пак – дълги коси. На фона на татошното обществено мнение за правоверността на българските комунисти, "предният пост на световната социалистическа система", както наричат тогава ГДР, е направо потресен. Значи, в България може да се свири рок, а в центъра на Европа не може?... И дали поради този гранитен или поради Вече назрели обществени и културни процеси (нека не забравяме, че колкото и да забраняваха на източногерманските младежи да слушат и да свирят "упадъчната" музика, всички антени на телевизори и

радиоприемници тогава бяха насочени към Западна Германия и колкото и да бе висока и здрава Стената, езикова бариера и стена в ефира нямаше. – бел.авт.), свободомислещата интелигенция предизвиква едно решение на тамошния комсомол (FDJ), с кое то се дава зелена улица на рока и свързаните с него атрибути. С изключение на безкомпромисната цензура върху текстовете, които в никакъв случай не могат да критикуват социалистическия начин на живот и да проповядват контрареволюция, всичко друго е позволено. Няма ограничения върху облеклото, прическите, силата на звука, музикалните стилове, начина на пеене... В Централна Европа започва ерама на рока. Само за две-три години в ГДР, Унгария, Чехословакия и Полша избуват групи, чиито химове прехвърлят даже Стената и стават популярни на Запад. Имената на "Локомотив ГТ", "Омега", "Скорпио", "Карам", "Пусис", "Червоне гитаре", "Скалдовие" се произнасят с уважение в почти цяла Европа, където са разпространени и плочите им. А онези, които няколко години по-рано са били едва ли не пример за идеологическа разодърваност и носители на рок-бацила, които със звука на електрическите си китари са скандализирали охраната на "предния пост", все още нямат тава и трябва дълго да чакат, за да вкарят свое парче в някоя от малките си Винилки. През тази 1973 "Шурците" усещат колко е осъдно малкото им щастие да свирят и колко е рамкирана свободата им да правят рокенрол. Затова неистово ги теглият към Берлин, защото там, във фестивалния град ще бъдат всички водещи банди от "братските" страни, плюс разни други от "вражеските". Да останеш в страните от тази Веселба е равносилно на самозазиждане. А Кирчо, Пеци, Косьо и Насо не са мъже, които ще клечат край губара, ако могат да го прескочат. И, тъй като комсомолът не променя индиферентната си позиция по отношение на рок-групите, басистът Маричков разработва План с коговото название "Къде го сееш, къде никне". Той е прост, изпълним, коварен и почти брилянтен, какъвто е планът на Зайо за отвлечането на Бебето Ру.

Петър: Демонстрира се кротост и послушание на родна земя. **Второ:** Прекратяват се въпросите към ЦК на ДКМС, свързани с евентуално участие в Берлинския фестивал. **Трето:** Изявява се желание пред Концертна дирекция за ресторантски ангажимент в ГДР. **Четвърто:** Подготвя се съответният репертоар от евъргрийни и се изсвирва пред съответната наша комисия. **Пето:** Грабват се паспортите, визите и апаратурата и се отпътува за ГДР. **Шесто:** Уговаря се с Българския културно-информационен център (КИЦ) в Берлин участие по време на фестивала. **Седмо:** В ресторанта, където е съответният ангажимент се изсвирва целият рок-репертоар и се предизвиква прекратяване на договора. **Осмо:** Причините за "недоразумението" се стоварват в доворовете на съответните импресарски агенции в световни страни. **Девето:** Грабва се апаратурата и се заминава за Берлин!

Кирчо: Идеята за този коварен план ни даде, без да подозира, самият шеф на Концертна дирекция Димитър Ганев – Ганди. В един разговор стана дума за това, че ни се ходи в ГДР и той каза, че можел да ни прати, но в ресторант и със съответната програма. Тамън сме щели да му се махнем за малко от главата. Каква програма е нужна? Egu-kаква си. Направихме пет евъргрийна и той ни уреди ангажимент за някакъв ресторант в Гера. Прекрасно, малко, чисто немско градче. С черквичка, преметен площад, кафененца, градинки. Ресторантът – в същия стил. Да ти е мъчно да го разрушиш. Защото това, което възnamеряхаме да направим, направо си граничише с бомбардиранка. В целия план бяхме посветени само аз и Косьо. Пеци – донякъде, защото той като честен и праволинеен човек не одобряваше такива коварства. А на Насо нямаше нужда много да обясняваме – той и без нас би направил същото. Още първата вечер се оказа подходяща за осъществяване на плана ни. В ресторанта Вечеряха предимно въз-

растни дами и господа, които ни погледнаха строго още по време на петте евъргрийна. Изсвирхме ги, направихме пауза и ударихме нашия репертоар – "Пъртъл", "Цепелин", "Гран Фънк", "Стоунс", "Крайм"... Сервитеорите моментално напуснаха кухнята и се скучиха в салона, отвън започнаха да напират тийнейджъри, които портиерът герично отблъскваше, а бабичките и дядовците бяха направо втрещени. Чиниите им подскачаха и пържолите в тях извършваха неприлични движения, Вилициите и ножовете звънтяха. Веселба. Тази и следващите три вечери управлятелят запази спокойствие, което направо ме притесни и се уплаших, че ще провали плана ни. Но на петата гойде при нас и попита видимо разтревожен: "А бе, момчета, вие нямаете ли друг репертоар?". Ние се направихме на учудени и му обяснихме, че са ни пратили да свирим в рок-клуб и затова...

Този диалог, както и последвалият го телефонен разговор със София са христоматиен образец за практическото приложение на класическата литература и по-точно на уроците на добрия войник Швейк. Виковете на Ганди: "Какво става там, бе? Пак ли вие? Докога ще се разправяме с вас? Веднага да си видите китарите и да се прибирате в София..." и обясненията на Кирчо: "Ама ние само си свирим и изпълняваме репертоара, който...", довеждат до мъдрото решение на музикантите да бъдат платени изработените вечери, плюс пътните до България и договорът да бъде прекратен по взаимно съгласие. Паспортиите са налице, визите – също. Има и малко джобни пари, плюс уговорка с познати от Културно-информационния център на България в Берлин. Какво повече е нужно, за да започне фестивалната фиеста?!

Междувременно младежите от Гера са харесали много нашата група и е постигната уговорка с Младежкия дом за концерт на "Щурците" след фестиваля с хонорар от 2000 марки (източни). Освен това, с тяхна помощ е осъществена и една от най-сложните пътно-товарни операции в историята на рок-музыката, а може би и на ж.п. транспорта. Защото влакът за Берлин има престой на гарата в Гера около пет минути, а групата притежава апаратура, която от четирима души, при най-добра организация се товари за десет. Цял ден се чертаят схеми, правят се изчисления, но всички варианти завършват по един и същ начин: групата остава на гарата, а част от апаратурата заминава за Берлин. Най-добрият вариант би бил, ако и част от групата успее да се метне на влака. Но пък тогава останалите двама няма да могат да наполовинят останалата в Гера апаратура. За спането по гарите въобще не се и говори – то е малка грижа. И точно в този критичен момент на помощ идва българо-немската групопарска дружба. Момчетата от младежкия дом се включват в акцията. Апаратурата е разпределена така, че да се атакуват няколко врати от дваме страни на влака едновременно и в уречения час акцията е проведена. За по-малко от две минути цялото оборудване на "Щурците" е качено в няколко вагона и до половината път към Берлин бандата успява да се събере на едно място с целата си звуковоизвестаща техника. Няколко часа по-късно четиридесета вече седят върху колоните на перона на берлинската гара и чертаят звездни планове.

Първото, което трябва да се реши е настаниването. Телефонният разговор, който Кирчо провежда с посветеното в акцията лице от българския КИЦ, му дава вързката с една българка, омъжена за немец, чиито роднини давали стапи под наем. Квартираната се оказва евтина, приятна, а хазияте – дружелюбни. Къщата постоянно мирише на "Kuchen", сиреч – на сладкиш, а кварталчето е тихо и по немски чисто и подредено. Единственият трън във волната групопарска душа през тези фестивални дни и нощи (защото фестивалът вече е тръгнал – бел.авт.) е безпарището, което в един момент лишава пушачите от цигари, бирачкиите от бира и заплашва да доведе най-верния си

приятел – глада. В този критичен за животото тегло на групата момент, Кирчо относно се оказва на висотата на своите отговорности, събира всички налични пари и отпуска на Всеки само колкото е нужно за поддържане на елементарните жизнени функции. Кризата е само два-три дни, а после идват ангажиментите. Между другото, фестивалната програма си тече и на различни сцени в Берлин забиваат различни групи, които нашите ходят да гледат. И после да се ядосват, че както става обикновено, най-добрите са сред зрителите. Което не винаги е така, защото някои от концертите нашистина са забележителни.

Косьо: Тогава големият хит бяха "Локомотив ГТ" и в Берлин ги гледахме. Това за мен беше страховито преживяване. А и цялата обстановка. Навсякъде млади хора с китари, по улиците имаше джек и пиана. Музиката беше на всяка крачка. Вървяхме като омагьосани... Ние също имахме голям успех. Видяха ни и ни харесаха. Разбраха, че имаме прилично оборудване, че свирим и пеем професионално.

Това нашистина става ясно, след като започват ангажиментите. Първо, българският културно-информационен център потвърждава концерта на "Щурците" и гори обещава някакъв хонорар. В този, пълен със светли надежди миг става ясно, че братът на хаяката ще се жени и иска на купона да свирят българската група. При това си и плаща. В следващите дни плодове дават и старите връзки от 1969 и нови два концерта се очертават на хоризонта. При това – в рамките на фестивала, но в немската програма. Което прави "Щурците" неофициални участници в Десетия световен младежки фестивал "Берлин '73", като независим културен субект, извън българската делегация. И като канак на всичко идва радостната вест от Гера, че е установена връзка и с младежкия дом в Магдебург, откъдето също канят нашите момчета за специален концерт. Така, от дума на дума, си става цяло турне.

Фестивалът върви, българската официална делегация участва дейно в политическите дискусии, а неофициалното ни културно участие забива здрав рок по берлинските сцени и радва разноезичната и разноцветна публика. Преки контакти помежду им няма. Поне в началото. Първата опасност за сблъсък е избегната с бърза маневра, включваща прибежки и припълзявания в района на Александерплатц. Един ден, както обикновено, младежта на света е приседнала небрежно и на групички върху плочките на световноизвестния площад, пуши, бъбри, дрънка на китари и разменя значки, адреси, знаменца, клемви за любов и вярност. Кирчо, Пеци, Косьо и Насо естествено са в шаренията. Имат си нови приятели и заедно с тях се разват на слънчевия ден. Изведнъж, обаче, от другия край на площада се чува строева стълка, команда за песен и над площада еква "Тих, бял Дунав". Българската официална делегация пристига организирано на неорганизираното младежко средище. Ефектът е поразителен. Разговорите секват и всички стреснато се втренчват в групата еднакво облечени и прилично подстригани комсомолци. Нашите мускетари с китари потъват в земята. В които и да е смисъл на думата. Веднага им става ясно, че ще е най-малкото неуместно, да се срещнат лице в лице с марширащата млада България.

Кирчо: Като се изключи концертът ни пред нашия културен център, които ни донесе страховити неприятности, в този фестивал ние направо си участвахме като част от немската делегация. Свирехме на техни сцени, ходехме с тях по купони. На един концерт ни видяха някакви българи и се вцепениха: "Я, "Щурците" били туки!... Кой ги е поканил?", "Ами домакините" – отговорих им аз и те онемяха. А концертите бяха страховити. Немските банди вече свиреха много професионално, имаха добра апаратура, правеха свой репертоар. Спrijателихме се с "Карат", които и до днес са ни много близки приятели. След това години наред сме правели заедно турнета в ГДР. Запознах-

ме се с "Локомотив ГТ", с "Неотон Фамилия", "Скорпио"... Свирихме на едни сцени с най-добрите и те ни оцениха. Нямахме техните апаратури, но Все пак – три "Маршала". А и такава здрава група от България те не очакваха да видят. Приеха ни като приятна изненада. И най-важното – тези контакти ни отвориха Вратите за бъдещите турнета в ГДР, които се превърнаха в ежегодна традиция.

Авантюрата "Берлин '73" се очертава като звезден миг за "Щурците" и напълно законочно е някой българин да промени пейзажа. Така и става. На 1 август е отдавна уговореният концерт пред българския КИЦ. Видната е малка естрада и групата на режда уредите си. Мястото по принцип е централно – на "Унтер ден линден", но на валица около този културен институт рядко се събира. Този ден обаче явно е бил предвиден като Ден на стълпоптворението, защото още след първите акорди пространството пред Центъра се изпълва с народ. Кирчо и компания започват, както си знаят – "Песен за Щурците", "Стар албум", парчета на "Крийм", "Цепелин", "Ху" ... Докато една от служителките не дотичва с изменено лице зад сцената и не започва, кършайки ръце, да шепне Високо: "Кирчо, Кирчо... Спреме, спреме!". Ами сега? Как да спрат концерта по средата пред очите на над хиляда души, които видимо одобряват рок-посланието на българите? Още повече, в този момент не е ясна причината за обратния завой на хората от Центъра. Кирчо само разбира, че първият секретар на ЦК на ДКМС Енчо Москов е пристигнал, казал е, че музиката е много силна и да се спре това безобразие. Докато се изясняват позиции пред очите на смяната публика, някой дърпа шалтера и: няма ток – няма рок. Групата го удрят на молба. Поне да ги оставят да си завършат с още едно-две парчета концерта, за да се избегне скандалът. Иначе се излагаме като кифладжии пред немците. А немците недоумяват, стоят и чакат. Тогава в нечия отговорна глава явно е светната сигналната лампичка, защото токът отново потича и "Щурците" криво-ляво довършват това свое участие. Публичният скандал е спестен, но после, по домашному той се отприщва.

Редове от дневника:

Берлин, 01.08.73 – Свирие пред Българския културен център. Трагедия. Всичко започва добре, но шефовете Е.М., П.М. и С.В. там – слушат. Точно в този ден умрял В. Улбрихт. Казват, че свирим страшно силно. В. Фикова Вика, а ИВ. Фиков игва на сцената. Получава се много жалка ситуация. Спират ни за малко и тока. Абсолютно ни се скапва самочувствието. Иде ми да потъна в земята от срам. Унизителна история.

Ако на някого му трябва пример за малшанс, може да използва именно този случай с "Щурците" в Берлин, защото уговореният преди седмици концерт пред българския КИЦ нелепо съвпада със смъртта на един от създателите на ГДР – Валтер Улбрихт. Нелепа е цялата ситуация, защото смъртта на бившия пръв партиен и държавен ръководител е обявена официално в пресата на следващия ден, а в този момент още никой нищо не знае. При това положение разминаването в настроенията и подхода към концерта при музиканти и политици е съвсем естествено. Едните искат да продължат своя и на публиката празник, другите считат това за кощунство. Все пак, като пример може да се посочи реакцията на официалното партийно и държавно ръководство на ГДР. Фестивалът продължава и юва след неговото тържествено закриване на 6 август, ден по-късно Валтер Улбрихт е погребан и е обявен траур. Нашите май отново се оказват по-католици и от папата.

Кирчо: Споменът от този концерт за мен е направо потискащ. Всичко можеше да се реши по съвсем друг начин. Нямаше нужда да се Вика към сцената, да се спира тока, да се излагаме пред публиката. Можеше просто някой да го диге при нас и тихо да ни каже: "Така и така, случи се трагично събитие...". Щяхме сами и без никой да разбере

да приключим. Но, не е и само това. После, в самия Център имаше разговор, които никога не бих нарекъл цивилизиран. Първо ни навикаха, че сме в Берлин и свирим, без да сме вклучени в официалната българска делегация. После се нахвърлиха върху Пеци. Защото той, както стомици други младежи на този фестивал беше вързан през челото си лента с цветовете на нашия трибагреник. Това го правеха всички и така идентифицираха националността си. Енчо Москов, обаче, обяви този акт за гавра с българското знаме и се посипаха един заплахи... В този момент разбрах, че тези хора са непоправими. Имаше реплики от рода на това, че нищо не е забравено и ако ние си правим илюзии, жестоко се лъжем и т.н. Заповедта беше: Веднага марш в България! Само че ние имахме други намерения, а освен това – и паспорти. Трябаше да изпълним ангажиментите си към младежките домове в Гера и Магдебург, а пътеш се повиха и други участия. Тъй че довършихме немската си експедиция достойно и докрай. Даже заложихме мая за няколко следващи. А в София, по линия на комсомола – нищо. Май бяха забравили.

Може и га са забравили. А може и да са си дали сметка, че викането е било пресилено. Нищо чудно да са получили и прекрасни отзиви за концертите на българските рокаджии върху германска земя. Както и да е. Наказанието се разминава, но башинството на Кирчо – не. Докато са повдигали фестивалния рокаджийски градус в Берлин, в София Доротея ражда Кирил Маришков – Младши, а щастливият мамко Вижда сина си на едномесечна възраст. Музикантска съдба... До края на 1973 групата още веднъж пресича държавните граници и изнася няколко концерта в Чехословакия, заедно с Маргарита Радинска. Поканата е от българския културно-информационен център в Прага, а този път ужасът е в очите на чехите, които направо не смеят да пуснат "Щурците" в столицата си.

Редове от дневника:

Кутна Хора, 26.09.73 – Концерт в Културния дом. Малко публика, но хубава. Представител на посолството ни прослушва. Правим много добър концерт. С Радинска – също добре. Човекът от посолството казва, че е силно. Същото казва и човекът от партията в Кутна Хора, поради което отменят концерта на следващия ден.

Все пак концертите в Чехословакия минават добре и последващите отзиви по принцип са положителни. Момчетата се връщат в родината и довършват 1973 концертно и с онази поредна малка плоча, за която вече знаем.

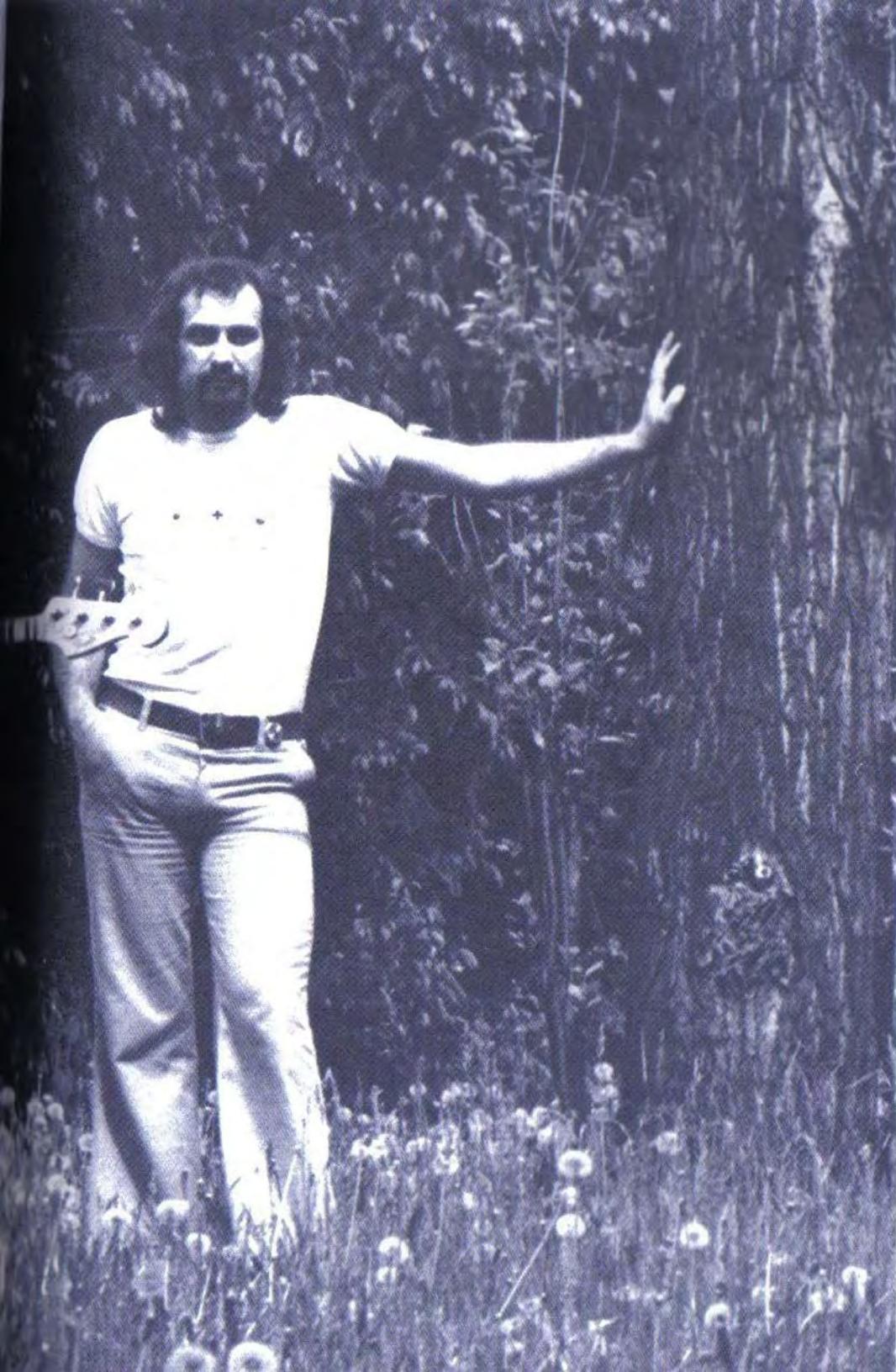
Публиката у нас вече не се учудва на концертната активност на любимата си група, пълни зали и се опитва да си представи, че е някъде другаде. Тъй като не знае как точно изглеждат нещата там, някъде, а има някаква поизкрайена, целенасочена, режисирана полуинформация за "уродливото лице" на западната музика, мода и начин на живот, поведението ѝ на моменти буги тревога. И не само сред властите.

Редове от дневника:

Димитровград, 32.11.73 – Два концерта, които минават добре. Малко силно свирене. Малко бързи темпи. "Две момчета" се клати. "Песен за модата" – припева по-бавно. Общо – добро ниво. Огромен успех. Претъркано с хора. Чупят столове. Момичетата плачат след концерта, а момчетата си удрят главите в стената. Големи разправии по този повод в Хасково.

С изтичането на тази година "Щурците" приключват детския си период. Първите седем години вече са зад гърба им. Започва най-трудното. Онова, което някои наричат съзряване, други – пубертет, трети – кръстопът на илюзиите, четвърти... Започва нещо, с въпросителна накрая и много риторика във фразата.

А сега накъде

Несъмнено 70-те са период на преструктуриране. Светът е на кръстопът, както биха се изразили мастигите политолози или направо си е разкрачен, както би обобщил бай Симо в кварталната кръчма. С единия си крак е стъпил на пътеката на Войната, а с другия – край огъня на разбирачеството. В едната си ръка държи томахавка, а в другата – лулата на мира. Една война свършва, но друга започва да се разгаря. Великите сили разговарят, а в същото време "Баадер-Майнхоф", "Червени бригади" и други юначни организации сеят смърт, страх и несигурност. Стадионът в Сантяго се превръща в кървав символ на Военната гикатура, а просперираща Америка се чуди как да изчисти от лицето си петната от аферата "Уотъргейт". На Изток Брежнев мери идеологически, но и военностратегически мускули с Великия кормчия и Китай е обявен за пръв враг на реалния социализъм. Към компанията на "Врага" изведнъж се присламчват и две европейски соцдържави, което допълнително обвърква ситуацията и малка България се оказва обградена от врагове. На румънци и албанци са им се дръпнали очите, Югославия води колоната на необвързаните, а отдолу весело шуми южният фланг на НАТО. В тази обстановка ръководната сила на българското общество няма друг избор, освен братската прегърдка и влажните целувки с другаря Брежнев. А, който мисли различно значи е луд и мястото му е в лудницата. Практика, добила широко разпространение във Великата съветска страна именно през това преходно десетилетие.

Цялата тази картичка не може да не окаже въздействие и върху опорните точки на различните изкуства. Затова и музиката на 70-те е по-различна от музиката на 60-те. Рокът прави стратегически завой и забива в посоката на сложните музикални структури, мощния саунд, светлинната атака и престава да се интересува от дребния живот на дребния човек. Той започва да решава глобални естетически въпроси. А отношението на хората към политиката, парите, насилието, отчуждението, става тема на политическата песен, събрала в една компания бардове от девете страни на железната завеса, които дружно хулят американците.

В един такъв много интересен исторически момент (знаете мъдрата молитва: "Не ме наказвай, Господи, да живея в интересно време!" – бел.авт.) "Щурците" започват дългия и госта объркан път към собствената си идентичност. Започва търсенето на собствения стил, на точния състав и на характерния звук. Започва събирането на нужната, а не просто – голяма апаратура. Започва ходенето по мъките...

Пеци: След казармата започна най-мрачният период в живота ми. Бях без работа, без пари. Нямахме достатъчно ангажименти, нямахме нужната апаратура. Освен това, през тези години и рок-музыката се бе променила и трябваше да търсим ново зучение. Уж не бяхме наказани, но не бяхме и опростени и в провинцията не знаеха да ни канят ли или – не. Аз също вече бях женен и карахме с по 35 лева на месец – социални помощи. През това време само свирех. Изпипах всички номера на Ричи Блекмор. Свирех неща на Джими Хендрикс, Ерик Клептън, а си падах и по Джони Уинтър. Започнах да изучавам стиловете на свирене на "Сантана", "Чикаго"... В тези години станах универсален китарист. Не ходех никъде. Седях си в къщи и свирех. И още не ми е ясно, откъде събрах пари, за да си купя оборудването през тези ужасни месеци?!

А в самата група имахме безконечни спорове, каква музика да правим. И всеки имаше пристрастия. Минахме през "Емерсън, Лейк енд Палмър" ("Песен за атомната гъба", 1975), "Дийпъл Партил", "Пинк Флойд". Това, което беше до Уесток, вече го нямаше. Песните отстъпиха място на парчетата. Звуцът ставаше все по-смазващ и това поставяше пред нас проблема за апаратурата. Ако през 60-те мелодията и хармонията водеха при възприемането на тази музика, през 70-те бяха вече само един от компонентите. На преден план излизаха аранжиментът и саундът. А саунд се прави със

стъпала и колони. Години наред сме ковали и боядисвали колони, правили сме стъпала и сме събиравали осветление. Превърнахме се в дърводелци, железари и техници. По едно време поянникът си живееше в ръцете ми по-дълго, отколкото китара. До един момент, когато осъзнахме, че сме прехвърлили всякааква мярка.

През тези години, между 1973 и 1975 "Щурците" записват само девет песни, сред които – "Ти не разбра" – първата композиция на Пеци В родната ни дискоография. Тя представлява една от илюстрациите за влиянието на "Дийпърпъл" върху българската рок-стилистика. Това, естествено, са подробности, защото в тези години всички оцели и току-що раждащи се банди изпитват непреодолима привързаност било към "Слейд" или "Сумън", било към "Юрая Хийп", било към "Лед Цепелин", а да не говорим и за "Йес", "Дженесис" или "Пинк Флойд". Там, отвъд Стената, рокът, колкото и да е по-различен отпреди, продължава да тръбожи слуха, духа и сънищата на потребителското общество. А то го търпи и даже му плаща. Как га устоиш на това очарование? И да не се изживееш поне за малко като един от тях!

Но, да не се отвлечаме, защото палавата ми история лесно заскучава и започва да се прозъява. Защото, нали все пак – "Щурците"... Които се разделят с Косъо Атанасов и приемат в групата атрактивния пианист и цигулар Борислав Панов – Боти. Причината за отдръпването на Косъо Вероятно е чисто творческа, защото той продължава да свири, композира и записва свои и чужди песни. През 1977 даже се връща за известно време в групата, но подчертавайки, че е само гост-музикант.

Боти също не се задържа кой знае колко и през 1976 е заменен от Валди Томеев. Така, в средата на 70-те "Шурците" намират своя състав.

Но още през 1974 намират и барабаниста, който... Той е Георги Марков, грабнат направо от Консерваторията и заведен в ателието.

Жоро: Доколкото си спомням Стефан Широков бе в основата на контакта ми с "Шурците". Той ме свърза с Пеци, а после се запознах и с Кирчо. Бях изкаран една година и точно започвах втората, когато се появиха тези разбойници и ми провалиха дипломирането. Ама то се оказа, че не ми и трябва, защото ми осигуряваше единствено постиянна солистична категория, която иначе аз си взимах всяка година. А изпитите за категория В началото провеждаше Добри Палиев, а после – Пепи Цанков.

Когато учен в Консерваторията, слушах най-вече джаз. Били Кобъм ми беше идол. Свириеше с Жан-Люк Понти, Ал Ди Меола, Стенли Кларк... Направо се захласвах. И като Били Кобъм носех много къса коса. Въобще, нямах рок-имиџ. А и свирех с класическа постановка.

Довolen съм, че още тогава започнах да изграждам стила си на свирене под влияние на джаз-рока. Там няма случайни неща, няма неотработени моменти. Има едно спокойствие и барабанистът придобира назад останалите. Много характерно второ време, което се забелязва и при Йън Пейс. От него също много съм учил.

Жоро се появява точно навреме и осигурява на групата нужното спокойствие, за да може тя да извърви без особени кризи пътя към своята истинска.

Кирчо: През 1974 ние вече бяхме на възраст, в която не можеш да се занимаваш с музика ей така, между другото. С Пеци имахме семейства, аз правех 30 години и беше крайно време да престанем с безцелните експерименти. Освен това, времето налагаше да обогатим звученето си. Нужен ни бе клавир. Аз също свиря на пиано, но не исках да оставя баса и да застана зад клавира. Затова извикахме Боти, който свиреше и на цигулка и даже ѝ беше поставил адаптер. Това беше направо атракция и у нас никой до този момент не беше го правил. С Боти се познавахме отдавна и знаех, че е госта особен и нестандартен. На моменти – даже над гопустимите граници. Това понякога си даваше отражение в групата, а и вън от нея, но пък си беше и една екзотика, плъсък музикалното обогатяване, което в крайна сметка целехме.

Някъде по това време се разделихме и с Насо, който мислеше за всички инструменти и свиреше на всичко по малко, а ние искахме барабанист, който да си мисли само за барабаните. Така, Насо направи вокалната група "Стил", а ние с Пеци намерихме Жоро Марков, който си легна точно на мястото. Преди да се запозная с него, той изглежда бе влязъл във връзка с Пеци, но на мен ми звънна по телефона и в типичния си стил каза: "Разбрах, че търсите барабанист. Няма нужда вече да търсите. Аз съм този, от когото имате нужда". И на следващия ден се видяхме в сладкарница "Роза". Като го зърнах, направо ми се прииска да заявя обратно. Къса косичка, диоптрови очила – приличаше на всичко друго, но не и на рокаджия. Но, като седна зад барабаните и удари без грешка всички тестове, които бяхме измислили с Пеци, направо ни взе акъла. Едно от нещата, които направи, бяха барабаните на Мич Митчъл на някои от хитовете на Джими Хендрикс. А колкото го косата, тя си порасна. Е, за едни снимки пред "Александър Невски" му сложихме перука.

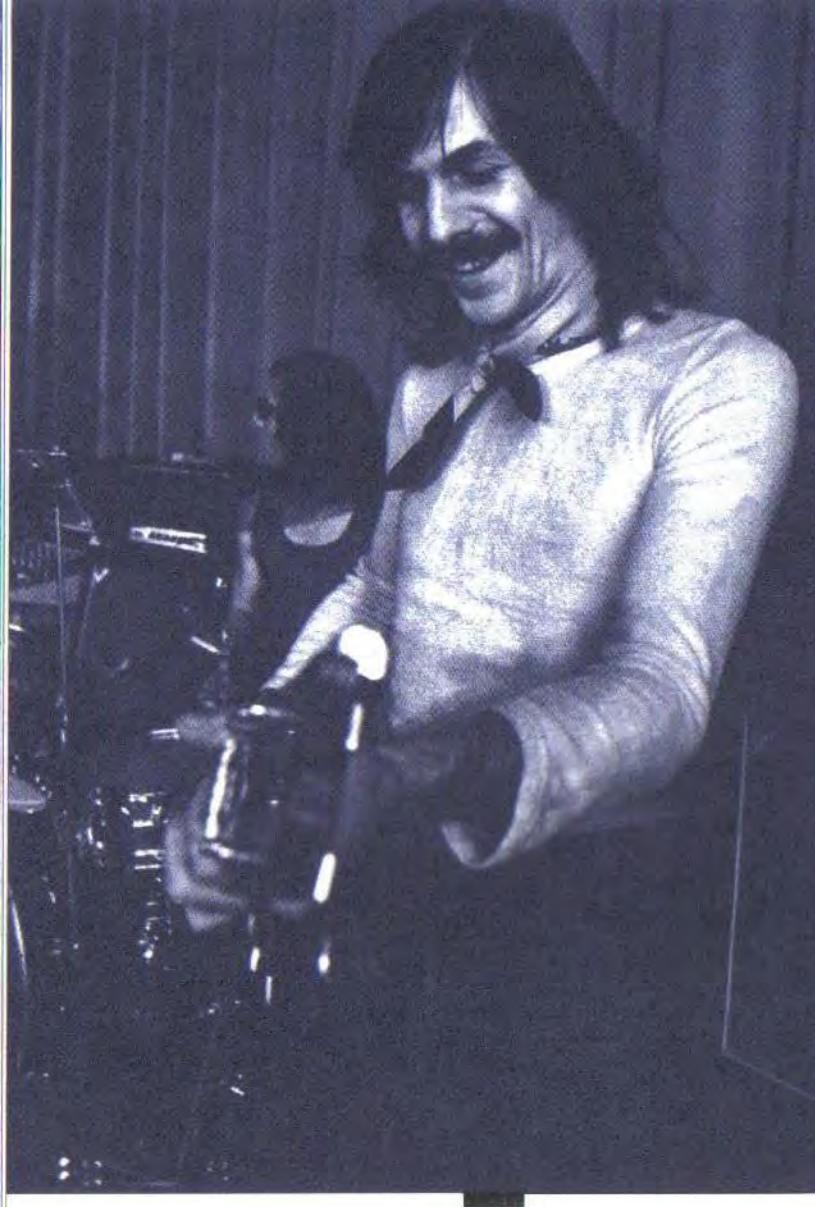
Така Жоро започва да пази гърба на "Шурците" и се лишава завинаги от възможността да се развие "нормално" и като голяма част от своите колеги, завършващи Естрадния отдел, да се откаже на ресторантско музициране. Така е – някои неща или се започват навреме, или въобще се подминават.

Жоро: Първото, което направиха с мен тези разбойници, беше да ми развалят класическата постановка, защото не била рокаджийска. Независимо от факта, че този начин на държане на палките въобще не пречи на свиренето на рок-музика. А другото – накараха ме да видя по-високо чинелите, защото било по-атрактивно. От гледна точка на шоуто може и да са били прави, но за мен това беше абсолютно хлапашка работа. Съгласих се, защото по принцип мразя разправиите. А и цялата кариера на едн групач е компромис.

Няма да забравя първите турнета. Пътувахме с едн автобус на Концертна дирекция. Половината седалки се сваляха, за да се натоварят "Маршалите", барабаните и няколко колонки "Голдън Саунд" – 200 Вата от едната страна и 200 Вата от другата. Барабаните озвучавахме с едн микрофон, пъхнат в средата. Каквото хване. И така свирехме, например, в големи летни театри. Какво е чувала публиката, не знам. И на какво толкова се кефеше? Че ни вижда га мърдаме ли? Защото не вярвам га е чувала нещо. Или поне не е чувала онова, което трябва га се чуе на голям концерт. Но, хората изважаха, пълнеха летните театри и се веселяха лудо. Осветление също нямахме. В читалищата свирехме на лампи, а в театрите – на театралното ефектно осветление. По едно време си купихме гва прожектора и постепенно започнахме да събираме голяма апаратура.

В тези години апаратурата действително се превръща в тема номер едно за всички български групи. Не само поради новите изисквания на рока от 70-те, но и заради чисто нашенските проблеми, произтичащи от затворения пазар, ограниченията във валутната търговия, липсата на качествена озвучителна техника. Плюс широко разтворената ножица на цените между гвата свята, разделени от Стената. Направо е невъзможно да си купиш цялостно оборудване, барабар с колоните, ако не разполагаш с валутните сметки на ЦК на БКП или поне на Министерството на Външната търговия. На по-ниски външнотърговски или посолски равнища също може да се проведе подобна операция, но къде ти е гарантията, че после няма да се наложи да пишеш обяснения. Пък и такава апаратура, при положение, че непрекъснатата война между групачи и всякакъв вид чиновници е все за силата на звука, се приема едва ли не за

Вражеска. Затова, единственият начин за решаване на проблема е "Направи си сам". Този връх в самозадоволяването, превърнат малко по-късно в начин на живот за едно цяло развито социалистическо общество, Въсъщност Богу началото си от титаните на българския рок. Защото всички те събирам оз-вучителната си мощ наполовина с пари, наполовина с Всеом-даен труд. При което единици от тях придобиват квалификация, която съперничи и гори надхвърля способностите на мнозина техници в екипите на световните рок-гиганти.

Пеци: Пояникът Винаги беше у мен. Грижех се за цялата апаратура. Поставях говорителите, правех плочки, на които се монтираха каноните и жаковете, запоявах жичките. Докато аз правех кабелите, а не техниците, не сме имали нито един проблем. Правил съм две мултикорди. А мултикордата е страхотна работа. Това е кабел с много жила. В мишуплата има 16 входа и поне 3 изхода. Това прави общо 19. Всеки е с по 3 жички, значи – 57 спойки. И на цялото това нещо от другата страна трябва да се запоят канони, което прави по гве. Всичко – 171 спойки. Освен това, всичко трябва да е без грешка, защото всяка грешка се плаща на сцената. Аз имам кабели, които съм запоил през 1971 и още свиря с тях.

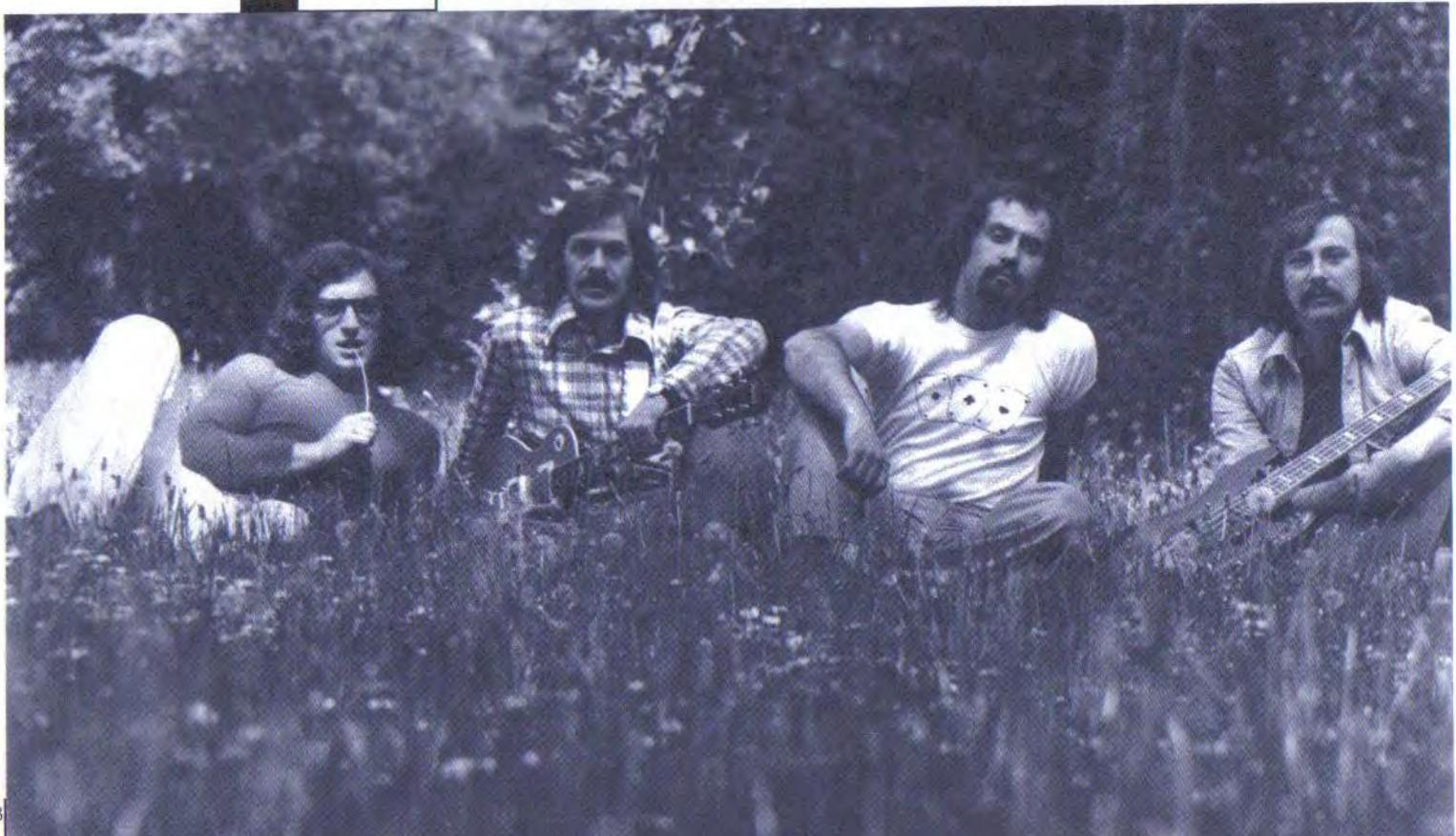
Събирането на апаратура не е само главоболна и скъпа, но и направо подгудяваша работа. Има опасност в даден момент да се шашнеш и да престанеш да правиш музика. Тръгваш, например, в една посока и купуваш микрофони. Оказва се, обаче, че пултът ти е малък. Събиращ пари и купуваш нов мишупл. Да, ама нямаш достатъчно колони. Започваш да събиращ говорители, ковеш колони, правиш мощност и извънъж се оказва, че ти липсват усилватели, за да осигуриш тази мощност. Тръгваш за усилватели и точно в този момент излизат нов тип колони и трябва да започнеш отначало. И така можеш да се въртиши по тази спирала, докато забравиш защо въобще си тръгнал по нея. Добре че по онова време Пеци и Кирчо четат много техническа литература и събирамт актуална информация, за да избягат от омагьосания кръг.

Пеци: Апаратурата ни трябваше задължително да отговаря на три условия: да е компактна, модулна и качествена. Компактността е много важно изискване, защото за нашите условия е безумство да пътуваш с три камиона. Когато е на модули пък можеш да вземеш само това, което ти е нужно за конкретното участие. А мощността постигахме с качество. Последните колони, които правихме, бяха с 400-ватови говорители. По два – в колона. Трябваше да имаме и усилватели по 800 Вата, но на Запад те струваха 2000 долара. Затова си направихме тук. Не бяха 800, но постигнахме 600 Вата. И накрая вече имахме апаратура над четири киловата. Но това стана по-късно.

В годините, през които Все още си подскачаме с нашата история, голямата апаратура на "Щурците", барабар с осветлението и ефектите, е само мечта. В тези месеци, до изването на Валди, групата свири само на предно озвучаване, няма монитори и си е купила гва прожектора. Обикаля България с автобуса на дирекцията и прави около 200 концерта годишно. Няма други професии, няма странични занимания, няма нетрудови доходи. Има заплати от 150 лева, срещу които задължението за 80 планови концерта на година. Всичко над тях се плаща, като хонорарът е 27 лева на човек. Освен това, репертоарът трябва да е одобрен от дирекцията и в съотношението – 50 на сто български, 20 на сто западни песни на български език и 30 на сто соц. Този репертоар трябва да се обновява частично всеки месец. И като канак на Всичко, почти на всеки концерт има мъркане за силата на звука, има спирания на тока и разни други удоволствия, които направо те карат да се запиташ: "Това ли е Въсъщност купонът?". Явно, обаче, че Кирчовата банда не си задава този въпрос. Или поне не си го задава по този самосъжалителен начин. Защото си върви по пътя, прави си концерти и даже си композира новите песни. "Песен за щурците" има вече нов, по-търговски аранжимент, а Кирчо и Боти аранжират "Ти не разбра" и "Песен за теб", които направо си стават хитове. Групата постепенно се приближава към първия си албум и започва подготовката му, Все още търсещи отговора на съдбовния въпрос за върната посока.

Кирчо: Още отпреди се знаеше, че за да издадем албум трябва да включим в него песни на някои определени личности. Ние, обаче, се опъвяхме до последно. И през 1975 се видя, че дългосвиреща плоча ще има, ако приемем в нея някои от "постоянното присъствие". А това бяха: директорът на Балкантон (Александър Йосифов), музикалният директор на Концертна дирекция (Тончо Русев), музикалният редактор на радиото (Иван Калчинов) и музикалният редактор на телевизията (Найден Андреев). Песни на тези композитори имаше във всяка плоча. Защото това ще има, ако те продуцира Балкантон. Турнето зависи от дирекцията, а новите песни могат да стигнат до хората единствено чрез ефира. Просто и ясно. И певците сами ги молеха да напишат песен за тях. А те си седяха ни лук яли, ни лук миризали. И чакаха сами да им паднем в капанчето. Както и стана. Най-интересното е, че въобще не им пukаше дали песента ще звучи така, както са ни я дали или ще я преаранжирате до степен прекомпозиране. Важното беше имената им да са в плочата. И да си получават авторските. Всенак, с различните композитори беше различно. Някои бяха по-близо до нашия стил, други – по-далече. Но, за нас най-истинско беше онова, която си правим сами. Записахме албума с Боти. В него вкарахме три мои песни, две – на Боти, две – на Пеци, един кавър на западно парче и две задължителни – на Сашо Йосифов и на Найден Андреев. Веднага хитове станаха "На прага" и "Дяволски сезон". А след излизането на тавата, през 1976, откряхме за себе си златната формула на шоубизнеса: албум-радио-телевизия-турне. И от този момент нататък винаги сме се опитвали да спазваме. И почти никога не сме успявали напълно.

По линия на "формулата" първите пробиви изгват с нарушения график за излизане на албумите. А другото препъни-камъче се оказва подборът на песните, които радиото и телевизията излъчват. Пример: "На прага" е парче на Кирчо, а "Дяволски сезон" – на Пеци. Но В мегиите по правило върят двете "задължителни", плюс "Далечен залив". Кавърът "Говори се за нещо", който става едно от най-любимите парчета на поколения фенове, почти не звучи. Неговият текст и думичките на "На прага" също е написал басистът, но много скоро след излизането на албума му е намекнато, че амбициите му да превземе и поетичния рубеж изгват като свръхбагаж. И е по-добре да не отваря нов фронт срещу себе си. Стига му битката с композиторите. Защото, ако се сърпа и с поетите, тогава – я, щурчетата – я, жабчетата... Първоначалният тираж на този албум е 56 хиляди бройки и свършва за една седмица. Вторият също изчезва за дни. А хонорарът на Кирчо, който е най-висок, поради най-мащабно авторско присъствие, е 400 лева. С допълнителните тиражи и "малките права" Вероятно е набънал до 700. Е, не можеш да си купиш кола, но пък бутилка Богка тогава е 1.80. Само дето Кирчо не пие... През тези дълги месеци, изпълнени с автобусни пътувания, творчески търсения, технически подвизи и издателски трепети, Валди Томев служи на родината и се мести от поделение в поделение. Зад гърба си има четири години здраво свирене с "Фактор", последната от които – под псевдонима "Синьо-бели". Има собствена "Фарфиса" и е глава на тричленно семейство, тъй като през декември 1973 Доли го е гарла с дъщеря. Когато В края на 1974 и той тръгва към Ансамбъла на строителни Войски, му остават един-два изпита, за да завърши семестриално икономика. Взима ги по време на службата, но не се дипломира и е горд, че е отървал България от още един специалист по Вътрешна търговия. Войнишката му пътека е живописна и постепенно отдалечаваща се от София...

Валди: В Ансамбъла изкарах от октомври 1974 до края на 1975. Бях най-заетият човек. Започвах в 8 сутринта като корепетитор на танцьорките. От 10 – репетиция с хора. После – половин час за обяд и начало на репетицията на естрадния оркестър, който тогава се дирижираше от Морис Аладжем. След всичко това – репетиция с групата, в която освен мен – заг съответната "Фарфиса" бяха: Пламен Панчев – Паното (бас), Шуши (кутара), Кайчо Каменов (барабани) и Иван – Славейчето, който после си остана в "Тоника". Върхи се прибрах чак след 18.30 ч. и обикновено напусках поделението последен, оставяйки ключа във Водосточната тръба, както си беше прието. Затова и не разбрах мотива за преместването ми в Суходол – "Не ношува в поделението." Та, никой от софиянци не спеше в поделението. А аз си имах и семейство. Както и да е. След Суходол ме преместиха в Бусманци, а после – в Челопеч. Все със същия мотив. Е, от Ансамбъла бях с трамвай, от Суходол – с автобус, а от Челопеч – с влак.

Там, в поделението край Челопеч се случва незабравимото за редовия Войнишки състав събитие, когато на портала се появява Пеци Щурец. Това се случва в ранната есен на 1976 и Валди Вече се е разбрал с Емил Димитров, че след уволнението си ще се върне в "Синьо – белите". Още повече, работата с Емил е спокойна и доходна.

Валди: С Емил се работеше леко, а и се печелеха пари. Особено, както се бяхме разбрали да му правя аранжиментите. Пложите му имаха огромни тиражи и щях да си живея доста по-хорошо. А на концерти той лично доплащаше на всички хонорарите, за да се закръглат на 30 лева, защото тарифата беше 27. За едно турне от един месец изкарвах 1300 лева, което направо си беше годишната заплата на мал спешни специалисти с висше образование. Е, разходите на музиканта са други – инструменти, оборудване, грехи, храна в ресторант... Но, това все пак си бяха сериозни пари. И въпреки всичко,

когато В поделението се появи Пеци и дежурният готича запъхтян при мен, Всички уговорки с Емил просто отпаднаха. Бях поканен да свиря в рок-група и не В коя да е, а В "Щурците". И направо приех. На 13 октомври се уволних, а на 14-ти бях на първата репетиция.

Кирчо: С изването на Валди просто ми светна пред очите. Изпитах усещането, че "Щурците" се възраждат такива, каквито бяха В началото. Валди ни върна доброто настроение, усмишката. Снова групата. Той възстанови доброма стара традиция на Пепи репетицията да започва с Виц, с шега, с усмишка. Ние с Пеци сме по-затворени. Освен това, Валди пое голяма част от вокалните тежести и това обогати звученето ни. Някак си започнахме да намираме себе си и да се измъкваме от блатора на съмненията и хаотичните търсения. Усетихме се отново като група.

Преди, обаче, Валди да се влезе в бандата, "Щурците" правят онзи незабравим концерт в столичния летен театър, който се оказва поредното предизвикателство към организите... на Властица. Това е последният концерт с Боти и е през лятото на 1976.

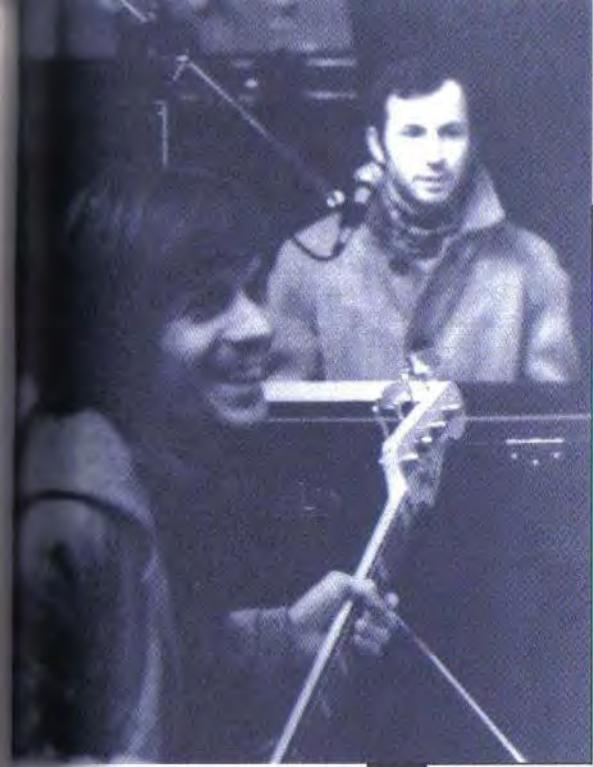
Боти е в страхотно настроение, прави жестоко шоу на сцената и с цигулката си направо подглътва публиката.

Кирчо: Тогава направихме едно парче на "Канзас" и едно наше, което беше много здраво и шоуменско, и публиката издиша. По едно време даже си помислих, че няма смисъл да се разделяме с Боти, но това беше емоционално, моментно настроение. Както и да е – концертьтът вървеше нагоре и изведнъж пред сцената се строиха милиционери и се опитаха да изтласкат публиката към седалките. Тя се опъна и стана меле. Започнахме да хвърлят камъни по милиционерите и да ги освиркват. Нас ни прибраха в гриймърната и там се опитаха да убият един полковник да ни пусне да изпееем поне още една песен, за да завършим нормално концерта и публиката да се успокои. Но, не! Тълпата освирепя, излезе на улицата и обърна няколко коли. Стана страшно... На следващия ден отново ни забраниха. Так тичане, так разговори, так молби, Любко Левчев... Нищо. А точно в този момент ни бяха одобрили една песен на Пепи Цанков за конкурса "Морето, Бургас и неговите трудови хора". Пепи много искаше точно ние да я направим. И сега – забрана. По едно време вече си мислех, че някой наблюдава Пепи и само като направи нещо – хоп – теслата. Сигурно не е имало нищо такова, но в тази ситуация човек започва да вярва в призраци. Дори и Пепи получи комплекс. Забраната, обаче, ни направи такава реклама, за каквато в Америка дават луди пари. И когато все пак ни пуснаха на бургаския конкурс, публиката щеше да се избие да ни види. А на конферансчето му бяха забранили да ни обявява с името на групата и той се събра.

Каза: "А сега за Вас – група "Щ..."... и увисна. Наша парчето с Боти и след това започнахме репетициите с Валди. Който ми дойде като манна небесна. Защото до този момент всички солови партии пеех аз. Освен това правех аранжименти, разпращах се с Концертна дирекция, милиция и разни други чиновници. Вечно бях прегръден, преуморен и изнервен. С изването на Валди балансът в групата се възстанови и започнахме да работим много по-смислено.

Първите стъпки на Валди като "щурец" са съпроводени от серия материални загуби. В деня на уволнението и преди първата репетиция Валди и Доли се пренасят в новото си жилище в "Дианабаг". В един куфар са прибрани комплекс златни лъжички за кафе и сервиз от австрийски кристални чаши за бяло вино. Плюс парцалите за чистене на новия дом и нотите на парчетата, които Валди трябва да разучи за репетицията. В суматохата по осигуряване на максимата, куфарът изчезва. Появява се мистериозно на следващия ден, но без материалните ценности. Слава богу, нотите са налице.

Valdi: Кирчо много прилежно пишеше ноти. Като Влязох в групата и аз приех тази практика. Защото в един момент, когато песента е разписана много лесно можеш да си я припомниш, ако не си я свирил дълго време. А с течение на годините, ние напротив хвахме голям репертоар и някои неща просто се забравят.

Първото свирене на Valdi с "Щурците" е в Бургас, където, за да не забрави дебюта си с групата, от гримърната му свиват дънките. Чисто нови "Wrangler". Пеци направо е възхитен, защото до този момент обикновено са крали само негови вещи и оттук-нататък се надява, че господ е изпратил Valdi, за да си поделят последиците от кражбите. Той, обаче, не знае че господ е изпратил Valdi и за да има кой да разказва с вкус, чар и усмишка разни истории от разни концерти, пътувания или обикновени житейски ситуации.

Valdi: Това първо турне с "Щурците" беше през декември и веднага след Бургас трябваше да свирим на някакъв бал в Асеновград. Пристигаме ние на местоназначението и чакаме техниците с апаратурата. Но, някъде около девет вечерта, когато трябва вече да сме на сцената, Ники и Румен се обаждат по телефона и ни съобщават, че са катасрофирали с "Нисама" в Карнобат. Програмата на бала си тръгна, ние чакама апаратурата. Доиде към полунощ с три "Волги". Ники и Румен разставиха арчки бързо и трекаво всичко и в един момент се оказва, че "Маршалът" на Кирчо не работи. Случват се такива работи и с "Маршалите". Техникът се шашна и пита: "Какво да правя?". И тогава Кирчо каза нещо, което дълго време след това остана като лаф в групата. Друсна се в един фотьойл и процеди: "Направи необходимото!". И "Маршалът" просвиря... После бяхме в Габрово, където Гошо Минчев пя с нас някакви рокове на английски и завършихме с новогодишните балове в зала "Универсиада". Там Пеци ми забрани да излизам на сцената с куфарчето.

Сега звучи смешно, но имаше и такива ситуации. Педалите за ефектите към пианото си носех в едно червено куфарче от естествена кожа, с което излизах на сцена – да си подреждам моя ъгъл. Но Пеци реши, че това накърнява имиджа на групата и ми забрани. Със сак може, но с куфарче – не. И обяснението, както обикновено, беше с поучителната фраза: "Не се прави така". Това беше много характерен израз за Пеци. Например: "Не се пие уиски следобед." Аз си мисля, че се пие, когато ти се пие. А Пеци, като не пие въобще... Ние с Жоро даже и пушехме, а след 1980 Жоро остана да си пуши сам. Всъщност, ние си живеехме направо като семейство. Кирчо и Пеци бяха строгите родители, Жоро – вуйчото непукист, а аз и техниците – палавите деца. И в номера, смях и забави годините си вървяха неусетно.

Само да не избръзваме. Защото все още се намираме в ничията земя между първия и втория албум на "Щурците". Valdi току-що е засвирил и запял с групата. Все още няма свои композиции в репертоара ѝ и засега просто изпълнява вокалните и инструменталните партии на Боти. Сменил е куфарчето със сак и е разбраł, че при Кирчо и Пеци "нema лабаво".

Нема лабаво и на идеологическия фронт, където китарите отново влизат в действие, но сега дружно насочени против световния империализъм. Събитията в Чили, Вълненията в Португалия, краят на Виетнамската война и расовите вълнения в Щатите, издигат на гребена на вълната бардове като Джоан Бейз, Боб Дилън, Дийн Рийд, Виктор Хара и цяла плеяда техни последователи, охотно подкрепяни от партийно-държавните структури на изток от гнилия капитализъм. През февруари 1975 е големият фестивал на политическата песен в Берлин, а осем месеца по-късно – първият фестивал "Ален мак" в Благоевград. В тогавашната преса четем, че на 2 ноември същата година гр. Тодор Живков се е срещнал с организаторите на този фестивал, потупал

ги е бащински по рамото, дал е няколко ценни напътствия и е казал: "Дерзайме!". И те приемат присъреце тази заръка и дерзат повече от десет години. В интерес на истината, обаче, покрай целия комсомолски плакатен кич и несръчната самодейност, на тези фестивали се появяват чуждестранни гости с интересна музика, дълги коси, бради и госта свободно сценично поведение. А някак си не върви да подстрижеш гругарите от братска Никарагуа, Чили или Португалия. Не върви и да им дръпнеш шалтера, защото свирят рокенрол и при това – силно. С една дума – фестивалът, призван да обслужва музикално и поетически идеологическото настъпление на социализма по пътя му към световната революция, вкарва и таралежче в гащите на своите създатели. Защото отваря клапата на рокмуzikата и я легитимира като прогресивно послание към младите хора, допуска съпътстващите я аксесоари на сцената и в живота и показва нагледно, че с песен и стих можеш да кажеш на властниците някои нелицеприятни за тях неща. В тези ранни за маковия фестивал години, споменатите слободи са все още само загатнати, но с течение на времето госта български поети и музиканти прекарват именно през благоевградската сцена бунтарските си произведения. За да се стигне в едно от последните му издания и до участието на групи като "Axam", "Ера" и даже "Щурците". Друг е въпросът, че цивилните изкуствоведи могат с едната ръка да галят по главата Боб Дилън, а с другата да запушват устата на Алис Купър. Съвсем отделен пък е въпросът с обявяването на Джон Ленън за комунист. И това съвсем не е обърквация. Просто – един от милионите житейски примери за това как дяволът чете евангелието. Но в нашия случай основното е, че нещата вече са докарани до фазата "четене". А при нея отношенията не са както преди. Пак има гоненица и криеница, но е невъзможно да задраскаш онова, което вече си признал за съществуващо. Фундаменталната фраза на комсомолския началник, възпроизвела на културологично ниво шопските терзания пред клемката на жирафа – "Щурци" не е имало, няма и няма да има! – си остава там, в края на 60-те.

Кирчо: Вече не можеха да ни скрият. Хората знаеха за нас, обичаха ни, ходеха на концерти и купуваха нашите плочи. Ние вече бяхме необходимото зло за системата и тя не можеше да ни крие. Дори напротив, ситуацията вече изискваше да ни показват на света, за да демонстрират демократичност. Сиреч – видите ли и у нас има рок-групи – "Щурците", "Танга", "Сигнал", "Диана Експрес"...

Показването става по обичайния начин – концерти, радио, телевизия, чат-пан – задгранично турне. За "Щурците" – обикновено в ГДР и през тези години – все с "Карам". Което въобще не е лошо, защото немците показват мощ, сценично присъствие, светлинно шоу и госта други интересни нещца, които нашите момчета сръчно пренасят в българските си концерти. Е, понякога желаното въздействие се постига единствено при наличието на съответната апаратура, но с течение на времето и тя се на товарва в камиона на "Щурците".

Кирчо: В Германия видяхме какво означава саунд, постройка на концерт и градация на програмата. Немците забиваха страхотно и без да имат апаратура на "Пинк Флойд" например, постигаха огромно въздействие върху публиката. Част от техния опит пренесохме в България.

А веднъж при тези пътувания до ГДР направихме и няколко участия в Полша с Мими Иванова, която тогава все още беше омъжена за един от китаристите на "Но То Цо". Той беше голям симпатияга и си спомням, че когато се събрахме вечер, често казваше: "В Полша скоро ще има революция и комунизъм ще бъде съборен." Ние много му се радвахме, но хич не ни се вярваше, че това наистина може да стане. И действително след по-малко от пет години в Гданск започнаха големите вълнения. А той ни

обясняваше, че профсъюзите ще поведат протест на хората. Okaza се, че съм един от малкото българи, които са знаели предварително за плановете на "Солидарност". Той често ме питаше защо ние българите сме толкова смирени и приемаме безропотно съветския диктат. Опитвах се да му обясня, че в това отношение ние имаме дълбоки традиции и сме свикнали да живеем в робство, че свободата е хубаво нещо, но има народи, които гори не знаят какво да правят с нея. Ето, за такива неща си говорехме с полските рокаджи.

През 1977 "Щурците" правят голямото си немско турне с "Карам", а през следващата – гъвеме банди обикалят България. Немското турне започва на 15 юни и продължава по-вече от 20 дни. В него като пети член на групата участва и Косъо Атанасов.

Редове от дневника:

15.06.77, Магдебург – Много голяма зала, много хора. Ние – с настроение, но си развалиме баланса. Пеци – много силен. Публиката ни харесва много. "Карам" са по-добри от нас – особено в озвучаването.

16.06.77 – Волмщед – Малко по-добър концерт. Имаме успех. Осветлението започва да става.

17.06.77 – Плауен – Три пъти изгаря бушона на осветлението и това доста скапва концерта. Аз – малко прегражнал. Не пея "Lonely Street". Публиката – главно войници и офицери, ни харесва.

18.06.77 – Франкфурт на Одер – Четвърти концерт в ГДР – на открито...

01.07.77 – Гьорлиц – 15-ти концерт в ГДР. Летен театър. Публиката се държи малко тъпло, а ние – още по-тъпло. Пеци и Косъо – мрачни. Ужасно е да се държиш така пред публика. Иначе – нормално...

Кирчо: Приятелството ни с "Карам" и съвместните концерти помогнаха на "Щурците" при изграждането на концепция за звук, светлини, ефекти и цялостна режисура на спектакъла. В това отношение те бяха брилянтни. Като свирене, обаче, ние не им отстъпвахме. Даже на една пресконференция журналистите и фенове на "Карам" признаха, че ние сме се представили по-добре. Уплаших се, че немските колеги ще ни се обидят и ще си развалим отношенията. Ношо подобно. Даже те самите казаха, че сме страхотна банда и направо ни завиждат, че можем да пеем кавърите си на английски. Защото при тях това не бе позволено.

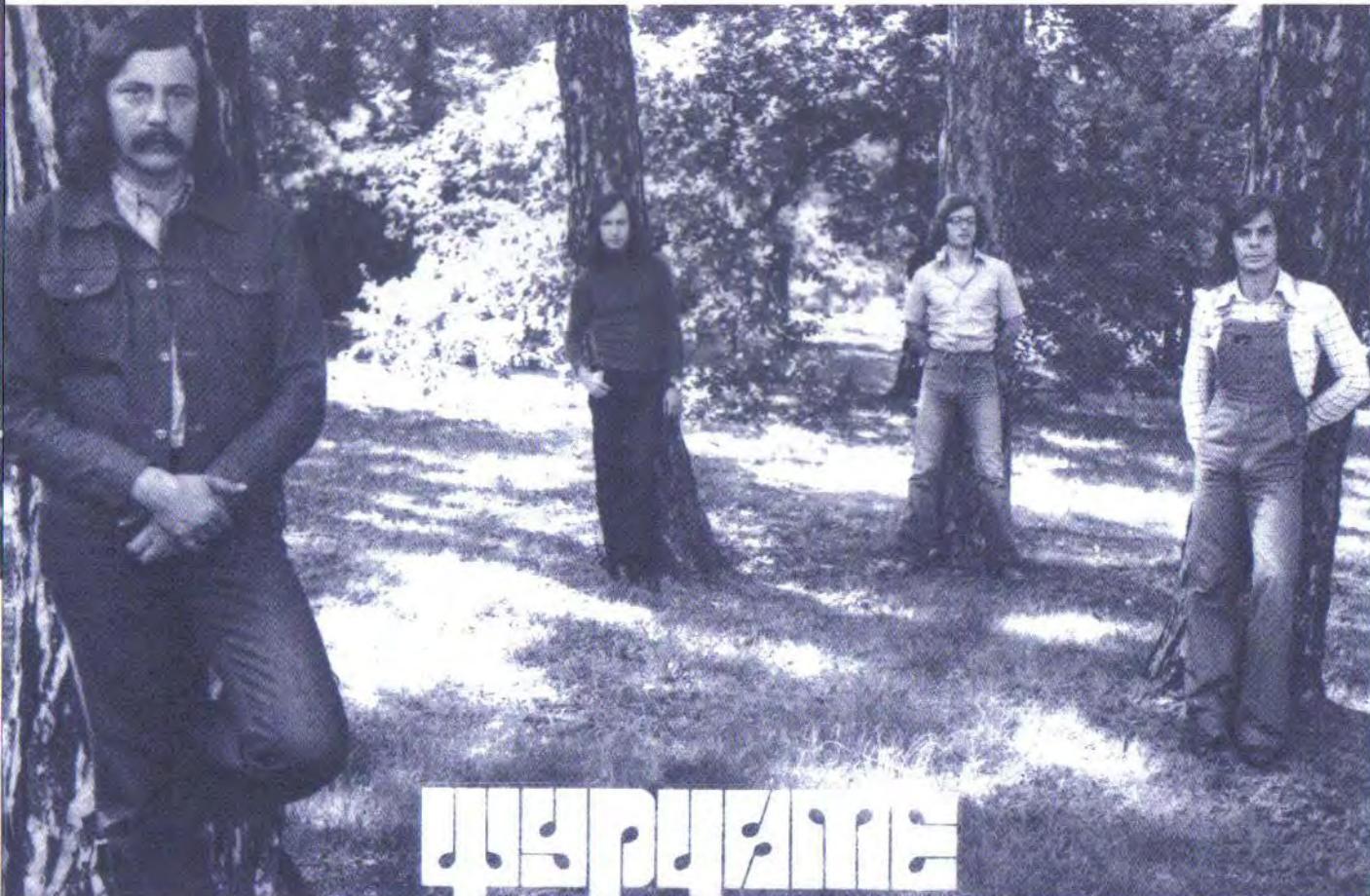
Тези пътувания на "Щурците" помагат много за развитието на имиджа на групата. Кирчо е човекът, който много държи на постановката на цялото шоу. Когато в тези години към оборудването започва да се премества и ефектно осветление, концертите на "Щурците" действително се превръщат в спектакли. Нека си спомним първите костюмчета от 1967, а после и онези – с шевиците. Басистът – фронтмен никога не е бил равнодушен към цялостния облик на любимата си група. А в момента, към който е запонала нашата мила историйка, обликут е "Слейд". Мустаци, брадички, прически, шалчета, финтифлюшки и тем подобни възглавнички. Но и стил на пеене, кавъри на групата... След завръщането си от немското турне с "Карам", "Щурците" влизат в студио и правят втория си албум, който така и се казва. Междувременно са записали в ГДР на немски някои от хитовете си – "На прага", "Дай ми малко нежност", "Дяволски сезон", "Далечен залив". Амакуват тамошните класации. При това – успешно. А в София и вече с Валди правят втората си тава, в която е и Кирчовата инструментална група "Карам", посветена на българо-немската рокаджийска дружба. Тя е интересен момент от търсенията на групата, но отразява по-скоро залитанията, отколкото основната посока. Независимо от това, албумът си е събитие и тиражът му отново надхвърля сто хиляди.

При сценичното представяне на парчета като "Някои от Вас" или "Бяла светлина" Кирчо е във вихъра на сценографското си въображение и в действие влизат маски с мигащи светлини, пушещи, сола на барабани...

Жоро: Беше прието да се правят сола на барабани. Публиката ги искаше, а и Кирчо настояваше. Но, на мен ми беше неприятно. Считах го за излишно самоизтъкване. А солата с маска на главата бяха най-ужасното ми изживяване. Направо не можех да дишам. Но – имидж... Трябваше да се примирявам. Същото като историята с певиците. Никак не подхождаха на стила и програмата ни, но онези от дирекцията все си пробутваша протежетата да ходят с нас на турне. Момичетата въобще не бяха виновни за това и се държаха добре. Не се надуваха, но беше смешно – рокгрупа и естрадна певица. Въщност от тези смесени програми си спомням само Ани Върбанова, другите направо съм ги забравил.

С втория албум на "Щурците" идва и времето на сериозната озвучителна техника. С групарате вече пътува и технически екип, който в началото е от двама, после от четирима души. Техническото усъвършенстване включва и барабаните "Лудвиг" на Жоро, които са сменили старите му "Амати", както и "Фенедер"-пианото на Валди, дошло след виртуозна сделка с Пешо Немеца.

© Вокалиста на "Карам"

Валди: Пеци успя да продаде изгодно моята "Фарфиса" и гage парите на Пешо – българин, саксофонист, женен за западногерманка. Той снабдяваше половината български и половината немски групи с инструменти. Не знам дали въобще му оставаше време за свирене. Нашите много не му вярваха, но аз рискувах и спечелих. За голямо учаудване на всички и най-вече – на баща ми, получих за 3000 лв. пиано, което в магазина там струва 2600 марки. Пешо го изпрати от Източен Берлин, защото там беше госта по-евтино. Така след време си взех и "Хонер"-клавинета. И тогава тези деяния си бях направо валутни престъпления. Но без валутно престъпление нямаше начин да се сдобиеш със свестен музикален инструмент. Апаратура си взех малко по-късно и в началото Пеци ми даваше единия си "Маршал", за да можа да свиря. После си купух от "Карам" един синтесайзер и една уредба. Това стана през 1978, когато немците бяха на турне с нас в България. И като стана време да си ходят, просто забравиха някои неща в нашата репетиционна.

Клавинетът се появи с активното съдействие на лелята на Кирчо, която, както се знае, живее в Шутгарт. И за която се разказват легенди. А в музикалната гилдия май почти никой не вярваше в съществуването на тази леля. Всички си мислеха, че Кирчо я измисля, за да обясни по някакъв начин снабдяването си с нови инструменти. Ама точно по това време бендът на Вили Казасян в намален състав свири в някакъв ресторант в Шутгарт. И Вили отива в най-големия музикален магазин в града, където в този момент била и Кирчовата леля, за да изпълни поредната поръчка на племенника си. Собственикът на магазина – един полски евреин – Каплински, се втурнал да запознава българските музиканти с лелята. И тогава Вили произнесъл знаменитата фраза: "Значи, наистина имало такава леля!"

Покрай обзавеждането с инструменти се вижда и оборудване с колони, стъпала и осветление. В техническия екип се появяват добри приятели – групари, които в момента не свирят. Това са Косъо Марков и Милко, които допълват с апаратурата на "Танго" звука и осветлението на "Щурците" и така се тръгва на турнето с "Карам" из България. Оборудването е огромно, тежко и с дефекти. Смесителният пулт, наречен "Боинга", е самоделка от западни части и е дело на Милко, който и си работи с него. Огромен като командното табло на самолет, от време-навреме той откача и тогава за радост на публиката техниците започват да го побигат, да го накланят в определена посока и под определен ъгъл, да го тръскат, докато "нещото" в него се наимести и той отново заработи. В тези случаи коментарят на Милко е: "Няма нищо – грешки на растежка."

Десетилетието полека-лека се изнизва, рокмузиката се втвърдява, но успоредно с нея се виждат леки танцуvalни ритми, умело поднасяни от вокални групи като "АББА", "Бони М", "Иръпшън". Някъде на границата между рока и попа се е изправил като мраморен монумент зад многоетажната си клавиатура Курт Хауенщайн и като че ли вече са го уведомили, че с "It Ain't Ease" ще премине през десетилетията и ще запише групата "Супер Макс" в енциклопедията.

Саундът и ефектното осветление все повече започват да вадят нашите герои от равновесие и се превръщат в някаква мания. Концертна дирекция разполага с някаква апаратура, но там играе системата "свой човек – чужд човек" и е много трудно да се добереш до нея. Още повече – тя се ползва безплатно. В един момент "Щурците" успяват да покопат нещичко и от тази апаратура, но то е малко и върши работа само за мониторния кръг. Едва след години, когато тръгва турнето "20 години по-късно" дирекцията дава цялата си апаратура под наем, която заедно с озвучаването на "Щурците" прави 10 киловата.

Пеци: На "Кристал" колоните и стъпалата бяха основната тема. Кои какви говоримели бил намерил, какви колони се правят в момента, кои има чертежите за тях... Мания. И в този момент някъде се разбиват "Златни струни" и се появява група "Сигнал". Стефан Широков прави страховта рекламна кампания, групата тръгва с летящ старт и с един хит – "Може би". Започва да събира публика повече от нас. А ние – апаратури, ефекти, сценарии, режисури... Да не говорим, че на един от концертите поради липса на тон-техник Стефан седнал да им прави звука и забравил да пусне предното озвучаване. Та, изкарали цял концерт на монитори. Публиката, обаче, пляла, викала... И това ми го разказват Данчо Караджов и Румен Коня и хем се ядосват, хем се смеят. Е в този момент ние казахме "Стига!".

Кирчо: Това наистина бяха месеци и години на терзания. Каква апаратура да съберем? Какви проектори да купим? Каква музика да свирим? Въпроси, въпроси... И докато ние се замотаваме все повече и повече в собствения си лабиринт, се появява група "Сигнал" и обира овациите. Отивам да ги видя и чуя на един концерт и ми става и тъжно, и смешно. Защото саундът им е госта по-слаб от нашия, свиренето и пеенето не е по-добро, а и във вокалите ние ги превъзхождаме. В същото време публиката подговаря на "Може би" и даже да я изтрананикат на кухи кичарки, нак ще се кефи. Тогава ми стана ясно, че залитнем ли по техническото усъвършенстване, ще забравим да правим песни, а очевидно хората искат преди всичко това. Беше вече 1979 и нямаше никакво време за хамлетовски настроения. Публиката иска рок и ние трябва да ѝ го дадем. Няма нужда да се правим на прогресиб, арт, спейс и незнам к'воси-рок, няма нужда да влячим тонове апаратура и да ковем по цял ден колони. Ще бъдем това, което сме – мелодични, но и твърди. Могати си е мода и ако залитнем да я гоним, после цял живот ще трябва да се съобразяваме с моментните тенденции. Накрая ще забравим кой сме. Тъй че жребият бе хвърлен и започнахме да правим "ХХ век".

Маршът на мускетарите

Пристигваме през прага на предпоследното десетилетие на ХХ век, пронизани от предчувство за пролет. Защото зимата не може да е вечна. Защото чуваме капчуките да пеят рокенрол, а зад гърба на цивилните изкуствоведи интелигенцията обогатява своята душевност с Bogka и Висоцки. "Изкуствоведите" са в шах, защото Вече не е ясно кое изкуство е опасно. Или още по-точно – кое сега е безопасно?!

Агонията на системата се забелязва с простооко. Забранено ни е да говорим одобрително за поляците, но в Гданск и Шчечин не се повтаря сценариум от 1968. Полша започва плавния си завой към демокрацията, минавайки през цялото чистилище на прехода, докато ние приветстваме XII конгрес на БКП и неповторимия пореден лозунг, който сега е: "Дела, дела и само дела!". Защото Вече никой не си прави илюзии, че дълги години сме живели под момото: "Локуми, локуми и пак локуми...".

В десетилетието на Карол Войтила, който от октомври 1978 Вече е папа Йоан Павел II, на Роналд Рейгън, на Маргарет Тачър и на Михаил Горбачов постепенно започва подготовката на човечеството за новото хилядолетие. Икономическият възход на САЩ и Япония, европейската интеграция, исламският фундаментализъм и крахът на световната социалистическа система рисуват контурите на един нов свет, доста по-различен от света на студената война. Западноевропейските социалисти се отказват публично от марксизма, а източноевропейските комунисти започват да се подготвят за капитализма. Съветската империя повтаря виетнамската грешка на основния си съперник и затъва в планините на Афганистан, така както затъват и опитите за терористичен нападък върху демократичните правителства в Европа, Азия и Латинска Америка. Съветската ракета, свалила на 1 септември 1983 пътническия Боинг-747 на Южнокорейските авиолинии, убиетството на шведския премиер Улоф Палме на 28 октомври 1986, взривът в западноберлинската дискомека на 5 април 1986, трагедията с Боинг-747 на Pan Am над Локърби в Шотландия на 21 декември 1988 и още десетки терористични акции не постигат политическите си цели. Цивилизованият свет постепенно обединява усилията си в битката срещу политическото насилие. Паралелно с това почват, върху която вирее този смъртоносен бурен, постепенно започва да се спича и да ражда все по-малко и по-малко блага. Във втората половина на десетилетието Съветският съюз и Верните му сателити срамежливо, но със сълзи на очи Вече протягат ръка за продоволствена помощ, тъй като социалистическото земеделие се оказва неспособно да изхрани населението на плакатно проспериращите страни. През 1986 гъръмът Чернобилската атомна електроцентрала и цяла Източна Европа е подложена на риска от радиационно замърсяване. Симптомите за разпадане на монолитната някога соцсистема стават все по-видими, ухапванията на тайните служби – все по-злобни, но като цяло светът се променя към по-добро, а социализът започва своята подмолна модификация, по време на която в общи линии всеки се спасява както може.

Освен лозунга за делата и Народния дворец на културата "Людмила Живкова", България през тези години издига крайморския металургичен комбинат в Дебелт и мечтата за република на младостта в пограничните райони на Странджа и Сакар. Партийният показвалец Владимир Каракашев дава съвети на Кеворк Кеворкян и Янчо Тиков, как да направят по-съдържателна "Всяка неделя", Васил Михайлов фокусира народната общ в образа на Капитан Петко Войвода, изборите на VIII Народно събрание са спечелени от ОФ с 99,93 на сто, а "Щурците" издават албуми, правят концерти и обикалят братските държави, присъединявайки към тях Франция и Норвегия.

С албума "ХХ век" на практика завършва зимният сезон в творческия живот на групата. Идеологическият нападък върху нея Вече не е така масиран, възможностите за ма-

неври са доста по-широки. Популярността и намереният свой стил гарантират мястото на четиримата рокаджии в златния елит на българската популярна музика. Албумът, записан и издаден през 1980, определено е една от най-добрите колекции на "Щурците". Месеци преди да излезе на пазара, "Две следи", "Среща" и "XX Век" вече са хитове, познати на публиката от концерти и абитуриентски балове. С този албум започва третият етап от похода на музикантите с китари – най-плодовитият, най-натаовареният и най-звездният. Зад гърба им са творческите терзания, техническите мани, семейните проблеми, разводите. Напред са личния стил, авторските албуми, страхотните концерти, заграницните турнета, собствената апаратура, новата любов.

Кирчо: Този албум направо ме направи щастлив. И не само мен. Разбрахме, че най-сетне сме намерили себе си. Че няма смисъл да се опитваме да се правим на сложна група, особено, след като вече съществуваше ФСБ и е най-точно да продължим да правим онова, което можем най-добре – хард и мелъди рок. В "XX Век" присъстват и двете направления – "Две следи" и "Среща" – мелодичното, "XX Век" – твърдото. Във "Вкусът на Времето" – титулното – твърдо, "Вълшебен цвят" – мелодично. После – "Стълбата", "Конникът" и "Рок в минало време" – хард, "Хамлет", "Ти и аз" – мелъди. Освен това, при нас се получи така, че инструменталът ни е по-агресивен, а вокалите – по-меки. И поне за себе си намерихме златното сечение между мелодията и твърдото зучене. Останахме верни на хармонията, а засилихме пулсацията на групата. И публиката определено одобри избора ни.

В "XX Век" композиторското присъствие продължава да е внушително – Иван Калчинов, Христо Ковачев, Александър Йосифов, Найден Андреев. Практиката на "задължителните песни" преминава и в двойния албум "Вкусът на Времето" (1982), за да изчезне през 1985 в "Конникът". Някои от тези песни стават и групата само обогатява аранжимента – "Еньовден", други – пак стават, но след коренно прекомпозиране – "Среща". Голямото "бинго", обаче, в този период е съвместната работа на "Щурците" с Волен Николаев и Димитър Керелев. Волен прави текста на "XX Век" по готовия музикален макет и нареджа всяка сричка толкова на място, че с абсолютна сигурност може да се каже – песента се е родила цяла. Дори минава през комисията в радиото, независимо, че по едно време има спорове за строфата "някой чупи рекорда /някой пада зад борда". Защото, как тaka ще пада зад борда? У нас само се чупят рекорди. Сега чак се появиха подозрения, че фразата е оставена, за да има материал, който шегаджите да използват при по-соленички коментари около Валутния борд. Но и това са само гогадки...

Естествено, има и други прояви на рентгенова зоркост от страна на пазителите на социалистическата хигиена. В "Сватбен ден" също бива съзряна идеологическа мина и поради тази причина парчето доста време не звучи по радиото. Там проблемът е, че лирическият герой е готов да живее с любимата си в празния хол, само с хляб и сол и с този рокенрол. Първо, какво иска да каже авторът с този празен хол – че у нас малите семейства живеят мизерно и не могат да обзаведат жилището си? А младоженските заеми, а грижата на партията и правителството за младежта? И защо ще живеят само с хляб и сол? Толкова ли нямат възможност да си купят нещо друго за ядене? Да не би авторът да твърди, че у нас има гладувачи?! Да не говорим, че съчетанието "хляб и сол" е свято за българина и няма място редом с рокенрола в една лековата песничка, изсвирена с електрически китари. Та, такива работи...

Впрочем, две години по-късно пламва цяла гискусия по радиото, предизвикана от песента "Ален Делон". Целта е публично да се обясни, че не френската кинозвезда, а илю-

зията на девойката е "този син балон". Но за Всеки случай спорната песен не се излъчва, за да не набреди на българо-френските отношения!

Кирчо: Независимо, че в онези години започна някакво разведръване в културата, аз все още изпитвах смешната сега тръпка да пея текстове със скрити истини. Ние определено бяхме клапан за изпускане на напрежението и даже си спомням, че един от идеолозите на партията – Стоян Михайлов, тогава написа такава монография за отдушниците на общественото напрежение, след което изпадна в немилост. А ние бяхме точно като овцата в онази приказка на Иван Кулеков, дето все ритала менчето като я доели, без да знае, че въщност я отглеждат заради вълната. Та и ние все ритахме менчето, без да си даваме сметка, че ни търпят заради друго и освен това ни показват на света, за да си градят имидж на демократи.

Някъде по това време Кирчо, макар и все отказал се от поетична кариера, все пак понаписва по нещичко и го кътва за по-добри времена. Защото той не владее езика на метафорите така брилянтно, както Волен Николаев, а си передаши на прав текст, който в онзи момент е, меко казано, ерес. "Аз не съм комунист" е песен точно от този период, но са я чули само неколцина верни Кирчови приятели, които веднага са забравили чутото, а и гори не са пожелали да я изслушат докрай. Автоцензурана, белязала мисълта на цели поколения източноевропейци и в онези години, а и до днес, действа безотказно. Безотказно действа и народната милиция, подпомагана от доброволните отряди на трудащи се. Нищо, че светът се променя, че ухае на перестройка, че съветските рок-групи са по-шумни, по-ексцентрични, по-агресивни и по-разнообразни от нашите. По концертите на "Щурците" милиционерските изпълнения са просто част от програмата. Пък и не само на техните концерти. Случаят със "Сигнал" в бургаската зала "Изгрев" не е забравен. Както и едногодишната карант이나 на Данчо Караджов и компания.

Редове от дневника:

01.01.86 – София, зала "Универсиада" – Новогодишен бал. 3000 души. Възторжено! Психоза! Шпалир от отрядници и барети. Изблъскват ги на 2-3 метра от сцената. Непрекъснато извеждат момчета. Ужасно неприятно.

02.01.86 – София, зала "Универсиада" – Новогодишен бал. Препълнено – 3500 души. Същата атмосфера като вчера + милиционери! Звукът е по-лош и крив. Няма ниски. Болчев прави скандали, че е силно.

Кирчо: Правехме по стотина концерта годишно. Понякога и повече. Търканията с власитите вече бяха по-скоро рутинни, но все се намираше някой да мърка я за силата на звука, я за правата публика в залата. Но спирания на концерти вече имаше доста по-рядко. Един от тези случаи беше през 1985 във Велико Търново. Вече бяхме издали "Конникът" – първият наш албум без задължителните композиторски песни и правим турне из България. Във Велико Търново имаме голяма концерта в един ден, в залата на ДНА (за десетата на демокрацията – дом на народната армия – бел. авт.). Местната концертна дирекция отново, както си е практиката, е пуснала повече билети и вътре е като в софийски трамвай в 6 следобед. Даже си спомням, че някакъв падна от балкона. Но не тупна на земята, а бавно потъна между хората. Май на следващия ден Тодор Живков трябваше да открие паметника на Майка България и от София беше дошла комисия, за да видят резултатите от подготовката за посрещането. На пръв поглед – нищо общо между двете събития. Но кой знае защо, на големиците им хрумнало да видят какво става в ДНА и ще виждат на сцената точно за бисовете на първия концерт. А един от тях е "Еньовден", парче с граматургия, за което обличаме двама от техните в стилизиран кукерски костюми с маски и те танцуваат отпред на сцената. Светлинни

те намалени, изведнъж – пушещи, ефекти, блицове, кукерите излизат и гледам – пред микрофона стои някакъв цивилен. После разбрах, че бил генерал. И настоява публиката да седне. А бе къде ще седне? То, няма места за правостоящи, той – да седне. Публиката реагира логично: "У-у-у! Махай се! Кой си ти, бе?! У-у-у!". Ние му светнахме задните прожектори, за да види колко е пълна залата, но той стои като Вцепенен и не влява. Както и да е – успокоихме го и завършихме криво-ляво. Но, той се разпоредил и отмениха втория концерт. При това, не ни платиха първия и даже ни глобиха. От дирекцията после ни обясниха, че сме се отървали много леко.

През тези години четиримата живеят почти непрекъснато заедно. Турнета, репетиции, концерти, записи, снимки в телевизията... Поне 300 дни в годината. От град на град, от зала в зала, от хотел в хотел или просто – на път.

Жоро: Репетирахме като луди. Особено в началото. Аз много не одобрявам това, но Кирчо беше твърдо убеден, че парчетата трябва да ги научим така, че на концерт да не мислим за изсвирването. Всъщност, ние с него много бързо се сработихме, въпреки че в началото имахме някои ритмични конфлиktи. И тогава свирехме с метроном, за да се види в крайна сметка кой е прав. Въпреки че и с метронома не бива да се прекалява.

От 1973 до 1987 не съм правил нищо друго. Само свирене и пътуване. С Шоша (Стефка Маркова – бел.авт.) се оженихме през 1977, а преди това ходихме две години. Изхранвахме се само с музика. С родителска помощ купихме първата кола – Лада 1200, а после Валди си купи една Лада-комби от Съюза и по-късно ми я продаде. Тя беше много удобна за пренасяне на барабаните. А и въобще, с колите стана много по-мобилно всичко. Аз определено съм домашар и след концерт направо се мятах в колата и – към София. Ама няма значение дали сме в Перник или в Силистра. Бързах да се прибера. Мразя хотелите и ресторантите и ако се наложи все пак да остана, прибирам се в стаята, хващаам бирата и книжката и – в хоризонтално положение. За щастие, на мен фенките не ми досаждаха. Те налитат на фронтмените. И слава богу, защото аз много мразя.

Валди: Жоро беше абсолютен пазител на морала. Понякога седеше до сутринта с нас и ни пречеше в установяването на социални контакти. А нещо не стане ли до разделяване, пиши го бегало. Та, Жоро седеше до сутринта и говореше неща, които имаха за цел единствено развалянето на емоционалната тръпка.

Не че ние бяхме готови във всеки момент да се откажем на напиращите групи, защото с тях трябва много да се внимава. Ако нарушиш мярката, ти се качват на главата. Да не говорим за чисто медицинските опасности. Само в Куба бяхме спокойни. И нямаше никакви последици. Както ни каза един българин, живял дълго там, ако хванеш нещо, значи си спал с българка.

В Хавана нашите кацат на 1 април 1981. Започва най-безмеждното, най-безгрижното и най-топлото турне на "Щурците".

Жоро: Същински рай. Това беше най-сладкото турне на групата. Прекрасни хотели, прекрасен транспорт, малко концерти – само 15-тина за 40 дни. Пълна почивка. Вкусна храна. А и много българи сред публиката. Направо се чувствах уютно.

Валди: Настанихме се в хотел "Хилтън" и седнах на терасата на стаята си, която беше на 21 етаж. Седях един час и не смеях да мигна, за да не изпусна миг гледка. Под мен – изумруден океан, ограйн от слънце. А ние избиваме от мъгла, студ, мръсотия... А бе, София в ранната пролет. А в Хавана – зелени палми, бели къщи и океан. Направо се вцепенях. После си сипах една чаша уиски и с Юрката поръчахме от румънския някакви сокове и кафе, за да проверим каква е системата – плаща ли се или не. Оказа се, че се плаща само алкохолът. И като започнахме – джусове, сладоледи, плодове...

Тези шест седмици южно от Флорида за групата са єдва ли не полагаемата отпуска за последните петнайсетина години. След всеки концерт – ден почивка. Програма като за туристи. Показване на забележителности. Като замвора на остров Пинос, където е бил Фидел, заедно с Че Гевара, Камило Сиенфуегос и други герои от революцията. Замворът е музей, но килиите са запазени, както са си били тогава. Като хотелски стаи. Целият замбор – от мрамор, защото там е най-голямата мраморна кариера. И кръгъл. В средата – огромна кръгла колона с амбразури за картечниците, а килиите – без врати и решетки. Политическите замворници са били в отделен бункер и при полуксозни условия, в сравнение с криминалните. Те са имали пружинени легла, мрежи против комари, бани, тоалетни...

Всъщност, оказва се, че в Куба комарите хапят само един час. Когато е затишето привечер, преди да се обърне вятърът. И тогава комарите излизат и хапят като за цял ден. Обикновено точно в този момент Валди е на сцената и дава тон на Пеци, за да се настрои. Удря клавиша, натиска педала, за да отзвучи тонът и си бие шамари. Пеци не може, защото са му заети ръцете и после просто се почесва.

Концертите започват с гръм. На този етап "Щурците" Вече, добре обучени от немските си приятели, правят сценично шоу с всички подръчни средства. Като калиев перманганат и сяра. Техниците смесват, палят и... един Вечер гърмът вдига от сцената жаба-лелка и я качва върху микрофона на Кирчо. Въпрос на секунда е фронтменът да изруча жабето, но го вижда например и интродукцията се удължава с четири такта. Няколко дни по-късно, обаче, с този гръм българските пиромани подпалват телевизионното студио в Олгин. За един ден заснемат там 12 песни, които у нас вероятно биха снимали седмица. Цялото студио – в целофан, но в името на шоуто – "Бум!" – и целофанът пламва. Нашите – в паника, а кубинците ще умрат от смях. Посмяли се, изгасили го и продължили снимките. Ни скандал, ни забележка. Даже ги накарали пак да гръмнат за снимките.

Валди: Много спокойни хора са кубинците. Преди един от концертите, идвам при нас секретарката на кмета и ни кани на коктейл. А до началото на концерта остават пет минути. Обикновено започваме в 10 Вечерта. Благодарим и ѝ казваме, че не можем, защото трябва да излизаме на сцената. А тя се смее и казва, че публиката може и да почака. Само да пуснем някаква касета. Пуснахме касета и отидохме в съседната зала. Там – огромна маса с всякакви коктейли – гаукири, мохито... Една стомана от това да бяхме изпили и щяхме да се отровим. Както и да е, пийнахме, постояхме около час и в 11 започнахме концерта. А публиката ни чака, танцува си и въобще не се изнервя.

Няколко са нещата, които правят силно впечатление на чужденеца – дружелюбните и весели хора, жените и хлебарките, на които викат кукарача и не ги закачат. Жените излъчват секс и царственост. Може би, защото никой не ги обижда. Дори, когато им подвикват, им говорят комплименти, а не мърсости.

В един от градовете ни поканиха на кабаре. Техниците ни се сприятелили с танцьорките от програмата и – хайде на живот. В кабарето имаше някаква мексиканска група и ние. А в онези години, на обикновения кубинец му беше забранено да установява контакти с чужденци. В хотела етажите бяха изолирани и от кубински етаж не можеше да се проникне на етаж за чужденци. Та, седим си ние в бара, гледаме танца, посветен на полета на кубинския космонавт и си пием коктейлите. Свършва идеологическата еротика и момичетата идват при нас. Почва купонът и Емо Каймана се опитва да обясни коя от танцьорките му е харесала най-много. Само че той е зле с

езиците и започва голяма Веселба. Втората отляво или третата отдясно? И в този момент се появява солистката, която е била в скафанда. Господи, боже мой! Махагонова статуя. Емо е направо грамаден, но в този момент се смили като третокласник. А тя се приближава към него, момичетата ѝ казват нещо и тя сграбчва нашият техник, който направо изчезва. Стопни се още при първата целувка.

А с езиците наистина беше доста интересно на моменти, въпреки че ние се оправяхме по принцип на английски. Научихме и няколко испански думи, но ставаха и гафове. Както с името на крайбрежния булевард в Хавана, който се нарича "Малекон". А "малекон" е педераст. Тъй че се случваше да помолим някой таксиметров шофьор да ни заведе "на педераст", вместо на крайбрежния булевард. А в Хавана хомосексуалисти да търсиш! Сами избаха и внимателно ни питаха: "Нордамерикано?". Там няма такава държава като САЩ. Има Северна Америка.

От Куба "Щурците" се прибират през май и веднага тръгват по абитуриентските балове. Публиката се е затъжила за тях, радва им се от сърце и ги държи, колкото може по-дълго на сцената. На бала в Габрово, сред участничките в конкурса за най-красива абитуриентка Кирчо Вижда една Веселина, на която дава автограф и после се опитва да я забрави, че току-виж го помислили за педофил. Е, все нак успява да ѝ каже, че той лично е бил за нея и второто място, макар и призово, е твърде малко признание за нейната красота и вроден интелект. Продължението на този разговор е след три години, когато Весето Вече завърши Библиотекарския институт в София, признава на Кирчо, че е фенка на "Щурците", показва му паспорта си, за да види, че не е малолетна и се съгласява да му стане жена. Тази история продължава и до ден днешен, а музикално-поетичният ѝ апомеоз е озаглавен "Вярвам в теб".

Междувременно животът си тече по групарски – градове, зали, концерти, фенове, милиционери, отрядници, чиновници, комсомолци, хотели, ресторани... Ресторанти...

Валди: По турнетата, обаче, най-ужасното нещо бяха ресторантите. В цяла България ресторантите приемаха поръчки до 22.15 ч. Минута по-късно – и си обречен на глад до сутринта. Краят на всеки концерт за нас беше свързан с паническото тичане към най-близкия ресторант. Плос унизителните молби към управители, сервитьори, готвачи, бармани и всяка къде друг персонал. И така, докато не влез мерки. А те се състояха в набавянето на сух пакет за вечерта. Защото, иначе, ставахме жертвии на агресивното българско гостоприемство, което се състои в активното налагане на вкуса на домакина. Карам те да пиеш, когато не ти се пие или да ядеш нещо, което не ти е вкусно. Дай, сега ще изпиеш бутилка уиски, защото съм пич, а ти, като си рок-звезда, ще пиеш с мен, за да видиш какъв голям пич съм аз. И никой не те пита, какво всъщност искаш ти самият. А най-често то е бутилка бира, нещо за хапване и да отидеш да си легнеш, защото в главата ти бълскат гва седа барабани. Но като кажеш това, те поглеждат с презрение и чуваши за хиляден път: "А бе, вие не знаете да живеете!". Защото всички българи знаят, как да живеят и най-важното – знаят, как да живееш ти самият. И накрая стигаш до сметката в ресторантта, където са те правили на маймуна, защото, какво като си рок-звезда. Но, дойде ли ред за плащането, ти си звезда и няма защо да издребняваш за никакви си стотина процента надписване. Затова – сухият пакет. Винаги си имах гве бирни, консерви, домати, краставици, сиренце, хляб и като употребя нещо, на другия ден допълвам запаса. Жоро правеше същото, с тази разлика, че при него бирата в колата беше една каса.

Взаимоотношенията "Шурци" – сервитьори могат да бъдат тема на една съвсем отделна и доста богата история. Но случката с Кирчо в Албена е просто като за учебник. Учебник по гражданско самочувствие и самоуважение. В този момент басистът е без групата, но със сина си – също Кирчо, за близките – просто Шошко. Двамата влизат в една ресторант и сядат с надеждата, че ще обядват бързо, обилно и евтино. Първата надежда се изпарява след около 40 минути, прито които никой не им обръща внимание. Точно, когато една сервитьор Все пак ги забелязва и демонстрира намерение да установи личен контакт с мях, в ресторантта влизат група чужденци и Кирчовците отново потъват в забрава. При това седнали на маса, от която персоналът още не е видял използваните съдове и прибори. В един момент, когато Кирчо Все пак успява да спре една от келнерите и да го попита, докога ще ги заобикаля, онзи му изтърска, че не отсервирали маси не обслужва. В този момент очите на дигитента на рок-группа "Шурците" грейват с онзи, познат на групари и музикални чиновници блъсък, който наявният келнер тълкува като: "Добре, момче, влизам ти в положението." Всъщност, той не е много далеч от истината, защото Кирчо действително хваща покривката за четирите краища, вдига я с цялата събрана в нея стъклария и я треска в средата на пътеката. След което следва въпросът: "Сега ще ни вземете ли поръчката?". Чужденците посрещат изпълнението с ръкопляскане, а Кирчовците гордо напускат полесражението, след като честно са платили 20 лева за изпотрошенната посуда.

Вероятно заради тези чисто нашенски битови своеобразия, в един момент групата решава да се скрие за известно време на север. Там, при белите мечки, белите нощи, белия сняг и белите жени. В Норвегия. Където половината от ресторантските музиканти са българи, а другата половина – техни партньори в съдлите с музикални инструменти и апаратура. Експедицията е настроена за първите месеци на 1983 и започва в последните дни на 1982. Впечатленията на участниците в нея по някои въпроси са диаметрално противоположни.

Жоро: Много тежко изкарах тези месеци. Според мен, не бяхме подгответни за такъв тип участия. Винаги сме били на Първа сцена, пред много публика, на големи концерти... И изведенъж – клубове, ресторани – нещо много различно. Отгоре на Всичко – ужасно Време. Ние пристигнахме там Веднага след Нова година и през Всичките тези месеци сме се движели сред сняг, дъжд, суграшица. Студ – страхотен. Всичко това помиска. Особено хора, които са свикнали на друг климат. Хотелът, кръчмата, бусът. Друг град – хотелът, кръчмата, бусът... В повечето случаи буса карах аз. А природата наистина е много интересна и красива. Но, на мен не ми беше много до това. От едната ти страна се издига скала Висока един километър. И започва от равното, като че ли е забита. А от другата – един километър пропаст. Отгоре на Всичко – бирата скъпа. Бях категоричен, че втори път там не отивам. Събрахме пари за инструменти и апаратура – стига. Накрая така бяхме полу碌и, че с Всичките си останали пари накупих грехи. Даже не си спомням колко пари взех. Тъпо беше. А иначе – хубава страна...

Пеци: За мен тези месеци не бяха помискащи. Бяха изход. Нямахме даже нормални държачи за микрофони. Все ги лепяхме с тиксо. Имахме нужда от нова техника. Идеите ни търсеха звуци, които можехме да си купим оттам. Затова норвежката експедиция за мен беше просто необходимост. Видях нов свят, запознах се с нови хора. Оттам донесох и габълхенда. Пръв в България! Купих си "Фендера", с който свиря и сега. Пет месеца ни дойдоха малко много, беше скучно, еднообразно, но не така натоварено, както у нас. Като се нагласиш, не е неподносимо. Е, имахме и критични моменти, но къде ги няма? А вече имахме и опит. И правехме всичко възможно, за да не се гразим взаимно.

Точно в този момент от развитието ни започвахме да събираме нужното за осветление. Почнаха да се правят пилони, макари, да се купуват лампи, да се кроят нови концепции... Плюс пултовете и димерите. А димерите за осветлението са нещо като стъпалата за звука. Те се вкарват в мишкулта и всеки димер има 6 канала. Мишкулът пък има 24. Аз бях направил четири димера от по 6 канала – общо 24. И всеки един канал е независим, и на него можеш да закачиш 4 киловата осветление. Само че у нас нямаше такъв кабел, който да поеме голямото натоварване и се принудих да взема димерите в Норвегия, за да ги монтирам. И с първите пари отидох в първото магазинче, където продават осветителна техника и ги попитах: "Извинете, имате ли един-колко си квадратна жица?". И те ми отговориха с въпрос: "Какъв цвят искате?". Казах, че са ми нужни три цвята и от цвят – по 32 сантиметра. Отговориха ми, че утре ще имам нужните кабели. На следващия ден отидох и получих всичко необходимо, опаковано в найлонова торбичка. Още същата вечер монтирах димерите.

Кирчо: Норвегия беше много странно преживяване за нас. Още от самото начало. Посрещнахме Нова година в едно хотелче на границата между Дания и Норвегия, чакайки ферибота. А иначе, от България тръгнахме с влака. И така стигнахме до Германия. Там, един наш приятел – Волф, вече ни беше купил буса, на който натоварихме всичко и тръгнахме за Скандинавия.

Впрочем, Волф и жена му – Сян, са много интересна история. Те бяха в България, когато правихме турнето с "Карам" и Волф носеше някаква уредба. Тогава ги взехме в екипа си като техници и на Волф плащахме 15 лв. на концерт, а на Сян – 8. Не че искахме да работят, просто нямаше къде да отидат сами. След всеки концерт Сян обличаше един гащеризон и започваше да събира кабели. Все ѝ обясняваш, че това не е нужно и има кой да го направи, но тя беше категорична: "Плащате ми хотела, давате

ми някакъв хонорар, значи трябва да си изработя всичко това. На свете бесплатно неща няма". Така беше научена. Холандка...

Та, на 30 декември 1982 потеглихме с буса от Германия. Първото ни шашкане беше на границата с Дания, където се оказа, че просто няма граница. Усетихме се няколко километра навътре в страната и се върнахме, за да намерим граничния пункт. Намерихме го. Една хижичка, в която седи мъж с пулover и гледа телевизия. Занесох му четирите паспорта и му казах, че трябва да ни удари печати. Той ме попита много ли е важно това за нас. Казах му, че да. Въздъхна, извади печата и узакони влизането ни в Дания. После изведнъж се сети нещо и ме попита за колко време идваме. Казах му, че само минаваме, на път за Норвегия. Пак въздъхна, извади печата и узакони и излизането ни от Дания. "Да улесня колегите" – каза.

Посрещнахме новата година в хотелчето на пристанището и после продължихме към градчето, където трябваше да свирим още на 1 януари. Само че се забавихме по пътя и много се притеснихме. Собственикът, обаче, ни посрещна спокоен, настани ни в четири стаи, оставил ни да се изкъпем, нахрани ни и ни каза, че ще започнем от следващия ден. Там са възискателни, но никога не поставят човешката личност в унищожително положение. И винаги са готови да помогнат. Може би природата ги е научила на това. Не са външно емоционални, но са много по-грижливи един към друг, отколкото ние. В някои отношения са и странни. Например, отиваме на гости цяла тумба, но домакинът в този момент се оказва в тоалетната. Едно момиче ни посреща, отваря вратата на тоалетната и онзи, както си седи на гърнето, ни се усмихва и казва "Здрасти". Некакво притеснение. И със секса са така. Няма погледи, няма флуиди, няма ухажване. Но, като кажеш на някое момиче да дойде с теб в стаята ти, то се усмихва и обикновено казва: "А, секс ли? Защо не?". И тръгва.

Пет месеца изкарахме сред тези хора. Мнозина се чудеха какво прави най-добрата българска група по такива места за толкова малко пари? Без да знаят, че за нас това бяха доста много пари. В началото ги лъжехме, че сме дошли заради екзотиката. Да видим страната, природата, хората... После им признахме, че това е единственият начин да си купим инструменти и апаратури. Тогава си купих червения бас "Бисериц" и един синтезатор "Корг". Валди си купи синтезатор, а Жоро – онези електронни барабани, които има и сега.

Валди: На нова гости ни заведоха едни гаджета, които ни бяха по-нови познати, а с нас бяха едни-други гаджета, които ни бяха по-стари познати. По пътя новите познати се опитаха да елиминират старите познати, но ние се намесихме и така отидохме всички. Партито беше в едно блокче, на партера. Стигнахме и едно от момичетата отвори вратата. Влязохме в хола няколко одремани девойки, от които Богачката ни разбра, че домакинът е в тоалетната. Тя почука най-спокойно и отвори вратата на клозета, заг която онзи си седеше на гърнето и се напъваше. Тя го поздрави, той ни поздрави, усмихна ни се, проведоха петминутен разговор с девойката, по едно време той пусна Богата и тя го оставил да довърши започнатото дело.

На едно друго парти, както си мия ръцете в тоалетната, влеза някаква девойка, свали си гащите, прави пиш до мен и си излиза. Некакво притеснение.

От Норвегия групата се прибира отново през Германия, където се правят определени покупки. В склада на "Мюзик продуктив", който е разположен в няколко огромни халета, се изковава новата звукова стратегия на "Щурците". В едно от халетата има огромна сцена, оборудвана с всичко необходимо, върху която Пеци изглежда като шахматна фигурука. Той се доближава до едни огромни колони, от онези – с обрнати

те говорители и казва: "Емо, такива колони ще си сковем в България." Това са басовите колони "ЕлектроВойс", които дават еднакво звуково налягане на голямо пространство и с гва говорители по 400 Вата се постига мощност от 1600 Вата. Тогава Пеци и Кирчо похарчват близо 5000 марки за говорители и после в софийското читалище "Христо Смирненски" започва голямото коване на колони и правене на стъпала. След историите с "Боинга" на Милко става ясно, че пултът трябва да е купешки и икономиите не трябва да са за сметка на качеството на звука. Изясняват се и госта други неща около бъдещето на групата. Включително и това, че може да се почака една година, но следващият албум ще е без задължителни композиторски песни.

Кирчо: Стилът на групата Вече бе избистрен – мелодии и хард-рок и се видя, че няма смисъл да го променяме изкуствено. По едно време имахме идея да въвърдим, без да променяме състава и да използваме Валди като втора китара. Защото той свири много добре и на китара. Само че Валди не става за въвърдяване. Той даже и китарата я държи като трубадур, а не като свиреп рокаджия. Имиджът му е лиричен. Въпреки всичко, направихме и парчета без клавир, на които Валди свири китара, а търсехме и китарни бленди на клавира, когато правехме по-твърди неща. Но на китарата Валди винаги е гледал повече като на инструмент за компания. Пеци, като хване китарата – сякаш тръгва на война. Аз – също. А Валди е друго нещо. Той е: "Погайте ми китарата, докато ми пълните чашата..."

Годините от "Конникът" до "Мускетарски марш" и "20 години по-късно" са уморителен, но успешен поход през Времето. Групата нито за миг не изневерява на своята публика. Остава Вярна на стила и посланията си. Избягва крайностите, но и не се навежда. Прави концертите си – планови и хонорарни, участва в младежкия конкурс за забавна песен, а от време-навреме – и в "Златния Орфей". Ходи до Париж, свири чак във Владивосток и Мурманск и събира столичните си фенове в читалище "Христо Смирненски" – зад кино "Петър Берон". По това време хонорарите в дирекцията Вече са 35 лева, а за повечето концерти, тъй като публиката е многобройна, платата е ввойна. Юбилейното турне през 1987 събира всички членове на бандата и се превръща в събитие за цяла България.

Валди: Това беше най-спокойното турне в живота ми. Най-безоблачното. Всичко мина леко и без конфликти. Пепи Цанков много допринесе за това. Той е таеква безоблачна личност. Събрахме се всички членове на групата от различните периоди на съществуването ѝ. Само Насо Свиянта не дойде в потвърждение на прякора си. Каза, че ще дойде и 15 дни преди турнето, когато започнахме репетициите, замина за Швейцария. Значи, хем си е подал документите за виза, хем ни е излягал, че ще дойде с нас. И ние го писахме на всички афиши.

След това турне, след концертите в зала "Универсиада" Вече можехме да направим само едно нещо – да слезем от сцената.

Точно това и правят. Не, защото не могат да продължат, а защото не виждат смисъл да продължават по същия начин. Не, защото са уморени от концерти, пътувания, репетиции и записи, а защото са уморени от безмислени диалози с търдочели чиновници, от страхливи послушници и от сиви завистници. Защото, когато тръгват през 1966, отвъд Стената "Бийтълс" и "Ролинг Стоунс", "Кинкс" и "Енимълс" не свирят кой знае колко по-различно от "Щурците". И нещата са съзимерими. В края на 80-те, обаче, "Металика" или "Кис", или "ЕйСи/ДиСи" забиват на стадиони с апаратури от стотици киловати и светлини, колкото малък окръжен град. Издават площи и дискове в millionни тиражи, правят видеоклипове и развиват цяла сувенирна индустрия. А у нас забраняват на "Щурците" да продават плакатите си по време на концерти, защото Концертна дирекция не била търговско предприятие. В същото време предприемчиви занаятчици правят пари от славата на китарените мускетари, а служители от местните поделения на дирекцията продават плакатите на групата, вместо да ги разлепват.

Та, в този момент на върховна слава, вместо да тръгнат бавно надолу по склона на времето и кромко да приседнат след време в болината на забравата, "Щурците" просто оставят китарите, барабаните, клавиците и микрофоните на върха и... изчезват. Защото, вероятно още тогава са знаели, че ще трябва да се върнат. Поне за още един бис. Поне за още един поклон. Поне за още един албум.

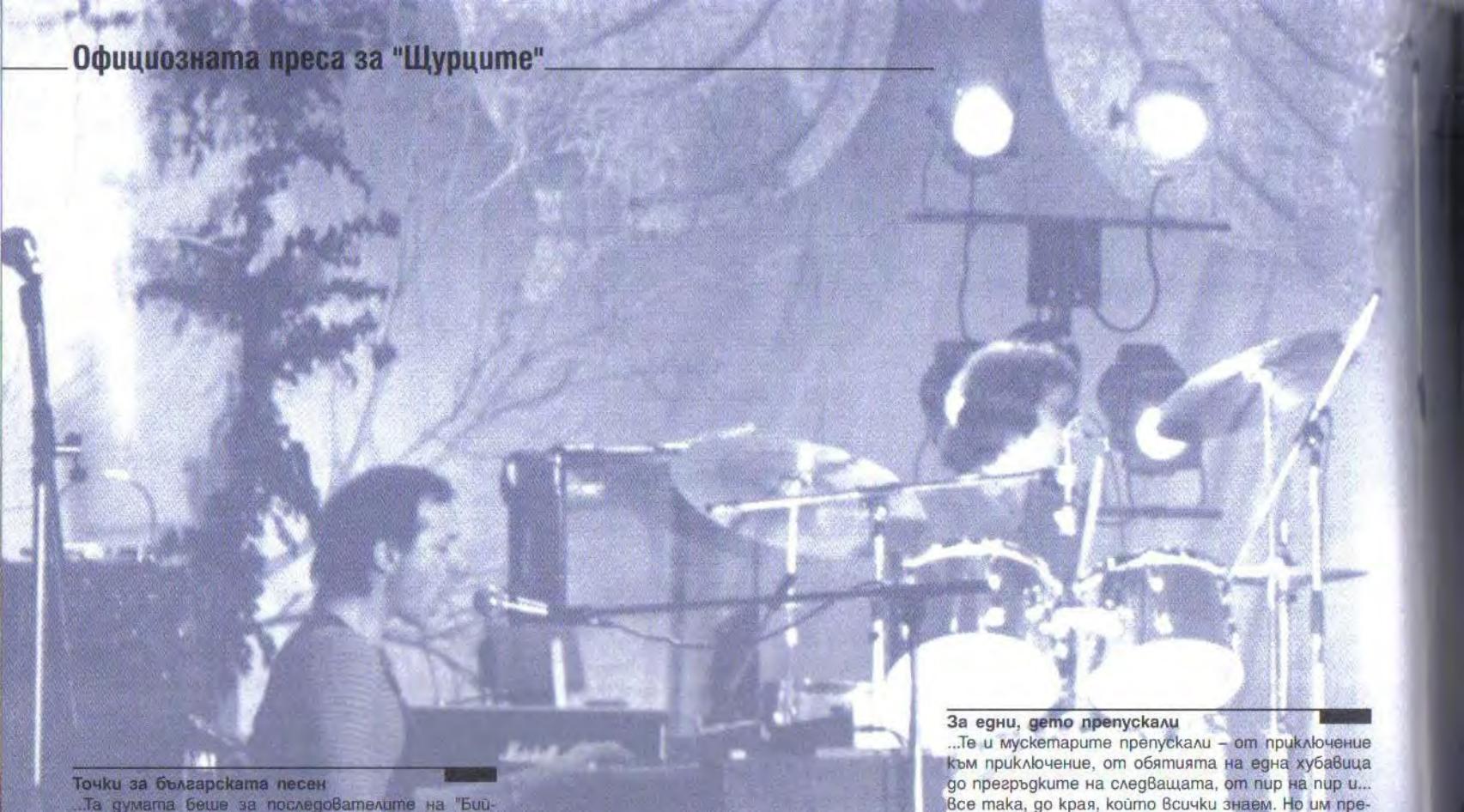
Защото, историята не може да свърши така. Така построена, тя може само да продължи. В някой друг сезон.

Защото не вярвам да са мнозина, изпитващите трепетна носталгия по зимата на сивите костюми, сивите мисли и сивите песни. А и Кирчо, Пеци, Веско, Пепи, Косъо, Насо, Боти, Жоро и Валди направиха нужното, за да спасим у себе си духа на свободно дишация човек. Кой колкото го има.

Вместо извинение

В този момент ние с моята малка и не съвсем усърдна история стоим поруменели и чинно навели глави пред теб, скъпи читателю, защото си даваме сметка колко неща сме пропуснали, с колко много герои сме се разминали и колко събития сме прескочили от прибързаност, небрежност или просто от мързел. Опитваме се да намерим оправдание в динамиката на твоето Всекидневие, която не ти позволява да четеш дебели книги и при всички случаи те провокира да предпочетеш джобното издание на "Война и мир" пред пълното и даже – телевизионния сериал пред джобното. Вадим като аргументи всяка в кратки истории – от "... на изкуството" до "... на КПСС". И си казваме: Въщност, що пък това да не е кратката история на "Щурците"?! Нищо чудно, с твоя помощ след време да разкажем пълната. А, за да те омилостивим още мъничко, ще изробим от папките със самопризнания няколко случки, които ги няма по-напред, защото сме решили, че там ще правят калабалък. А пък тук и сега ще могат да си се разположат спокойно и с нужното самочувствие. Това са разкази на нашите момчета с китарчета или пък на техни близки, които не бива да хвърляме в морето на забравата, защото няма да е честно най-вече към нас самите.

Но, преди това

Точки за българската песен

„Та думата беше за последователите на „Бийтълс“. Не знам какво точно се е въртяло в главите на „Щурците“, когато преди петнайсет години са хванали китарите по подобие на четиричлената ливърпулска, но ако се съди по техния собствен тълт, стремежите им Вероятно са надхвърляли обикновеното подражание. Споменала бях че най-характерното за групата е да търси нещо свое и нещо българско. Не е толкова важно, че си мисля същото и сега, след концертите в „Университета“, по-важно е, че и с песните си тълт и с цялото си артистично въздействие „Щурците“ успяха да покажат това на всички в залата, с изключение, разбира се, на онези, които си страдат от неизлечими предубеждения към този род музика. Две хиляди и петстотинте души възнасят въздушата гърмогласно всеки жест, всяка реплика, та и първите тактове от всяка песен на своите любими, но тия екзальтирани полудечи-полумладежи съвсем не ми изглеждат всъщност вчерашни – трудно ще ги накараш да ти пригласят така спонтанно и с желание, и то не с „ла-ла-ла“, а с истинските думи (кой ли автор на „Масови“ песни не си мечтае за подобна участ...) Ясно е, че на хилядите в залата „Щурците“ донагат...“

Клер Леви, В. "Народна култура", 24.09.1982

Зала „Университета“ не можеше да побере всички софийски тинейджъри, които искаха да бъдат там на 15.IX Вечерта. Концерт на „ЩУРЦИТЕ“ – най-дълголетната и упорита българска вокално-инструментална група. И може би – най-популярната, ако се съди по броя на останалите навън и по нескончаемите възгласи на възторг и задоволство на другите възле. Какво предложиха „Щурците“ тази вечер? От моя гледна точка – недостатъчно. Те репродуцираха своя, добре известен от последната си плоча, репертоар. Преосигурена, липса на нов репертоар или просто познаване не психологията на публиката, която предпочита винаги да чуе „своите“ (разбирај познати) песни? Най-вероятно последното... Затова пък всичко изпълнено носеще знаци на истинското самоотдаване, на един добър професионализъм, песни – собствени: лаконични, актуални, действени; малко шоу в съответствие с конвенциите на рок-музыката. Интересна е фигуранта на ръководителя Кирил Маричков, чиято вокална изява определено отбележава възход...

Светла Стоянова, В. "Народна култура",

24.10.1980

За едни, дето препускали

„Те и музетарите препускали – от приключение към приключение, от обятията на една хубавица до прегръдките на следващата, от пир на пир и... Все така, до края, който всички знаем. Но им пречел само един Ришело! А това на нашиките муз-китарите, препускане ли беше? Или препятствено бягане? И то не на метри, нито на километри, а на години. Вече двадесет на брой! Виж, броя на ришелъвците никой не е запомнил... „минаха през лутането и диренето, за да стигнат до собствения облик, дето все още има не можем да му намерим и опрем ли до оценката, все я завъртаме някак към „стил „Щурците“. Но тъкъв стил наистина съществува. Поне в нашата рок-музика. Изграждан зрянце по зрянце от опита на най-добрите световни образци, обогатяван с личното и с нашето – българското, дето чужденец не може да го подскаже, камо ли да те учи на него. Днес всички смятаме, че собственият почерк е пророчкал най-напред в албума „ХХ Век“, но тази плоча е само следствие от продължителни експерименти в най-различни области на рок-музыката. Започнатото доразвиха следващите албуми „Вкусът на времето“, „Конникът“, „Музетарски марш“... И всичко се проверяваше, минаваше незабавно на „изпит пред публиката“. Такива „изпити“ им се наಸбраха 2500! Повече от 125 концерта годишно! Не само у нас, ами и в ГДР, СССР, Франция, Норвегия, Дания...“

Чабдар Ченов, В. "Народна култура", 4.9.1987

Обикновенияят блесък на неспокойните струни

...През всичките тези двайсет години момчетата от групата, попрехвърлили Вече Христовата възраст, показват една удишителна вярност към изкуството си. Вярност, толкова по-ценна и достойна за уважение поради факта, че утвърждава музика, за която все още у нас се спори – да я бъде, или да не я бъде, или доколко и как да я бъде.. Правейки от изкуството си начин на живот, "Шурщите" дават своя отговор. Устояха на неразбирането, на упрещите и заканите, на зложелателството, проявявайки забележително търпение, устойчивост и оптимизъм. Може би това е и основната причина за тяхната популярност. Младежта винаги е уважавала нравствената сила и устойчивост – толкова по-ценна, колкото е по-дефицитна в живота. ...Творчеството на "Шурщите" е случаи, при които естетическият факт е изпреварил "санкцията на критиката". С ентузиазъм и всеотдайност, без никаква теоретична подготовка, незастраховани, но искрени, рок-музикантите са принуждени да преодоляват инерцията на мисленето в музикалните среди, където много често рокът се е възприемал априори като нещо еретично, дори – вредно за музикалното възпитание, ...

Румен Спасов, в. "Отечествен фронт", 6.11.1987

Награди на

Съюза на музикалните дейци в България

Пристигнали са наградите на Съюза на музикалните дейци в България за високо постижения в областта на музикално-издължителското изкуство, на музикалната педагогия, критика, теория и публицистика за 1987 година и за дългогодишна съюзна дейност. Златна лира получават:

Вокално-инструментална група "Шурщите" за премиерния концерт във Връзка с 20-годишната творческа дейност на състава и за успешни концерти изляви през сезона 1986–1987.

В. "Работническо дело", 22.12.1987

С последната вестникарска изрезка поставяме и точката на един доста старичък спор между китарените момчета от 60-те и същия този съюз – тогава определил като невъзможна формацията от електрически китари и барабани, а четвърт век по-късно – наградил същата тази формация със "Златна лира".
Панта рей...

Дими Баев: Голямата ми акция с "Шурците" беше след онзи злополучен концерт в Художествената, след който Кирчо и Пеци Влязаха в казармата. Беше ясно, че им е лепната карантината и аз предложих да направим "черни" концерти. Тъй и тъй училищата си правят балове, та аз пуснах на нашите комсомолци мухата да направим бал с "Шурците" и то – без да търсим пари. Казах им, че групата не иска много и ако пуснем билетчета по един лев, ще покрием разходите. Направих договорка с директора на зала "Фестивална", като се разбрахме, че ще му платя на ръка. Взех едни големи листа, телефонно Валиче за боядисване и направих билетите. Дадох ги на комсомолците, да ги продават, но занесох и в Английската гимназия. Нашите даскали не се възпротивиха да съберем гвесте училища на един бал, но казаха: "Никакви други Външни!". Да, ама като са ученици от две училища, иди и проверява кой от кое е. Та, направо пуснах билетите в свободна продажба и залата се напълни. Даже уредихме да ни пази и милиция. Групата взе от този концерт повече пари, отколкото от легалните и доколкото си спомням, Кирчо даже купи на мащка си прахосмукачка за 60 лева.

Години по-късно, някъде в края на 70-те, тръгнах с групата на едно турне по морето. Кирчо ме повика да му помагам при организацията. А организацията – леле-мале! Онези от Бургас започнали да правят сами някакви концерти на Емил Димитров и нас ни бутат по малките градчета. Не пребидили концерт в Сълнчев бряг?!... И Кирчо се ядоса. Обадихме се в София, оттам ни разрешиха да включим Сълнчев бряг в календара, но трябваше за два дни да разгласим концерта. А афиши няма. Тогава се сетих, че имам приятели в немската туристическа фирма "Tui" и ги помолих да ми дадат назаем един мегафон. Дадоха ми и даже ми купиха батерии, защото ги продаваха само в "Кореком". Нарисувах гва картона като афиши за концерта, окачих ги върху себе си, взех мегафона и тръгнах по плажа на курорта. Направих няколко тура и напълнихме летния театър. От тази история най-интересното за мен беше, че никой от техниците и роудитата на групата не се нахи да тръгне като човек-сандвич по плажа, за да ме отмени за малко. Беше ги срам. А га свалят немкините на развален руски не ги беше срам...

На това турне направих още нещо, което според Валди е останало неловторено в историята на групата. Организирах храненето. По най-простия начин. Още с пристигането взимах листа с менюто от ресторант на хотела и започвах да събирам заявките на всички от екипа. Цялото това меню се поръчваше преди концерта и в десет или десет и половина вечерта храната беше сервирана, а ние се хранехме като бели хора.

Отношенията в групата бяха много интересни. Имаше етажи, а и на етажите – полупетажи. Безспорно, обаче, интелектуалната глава беше Кирчо. Той се беше научил много добре да аргументира нещата. Той казваше: "Добре, искате да ни ограничите, но тогава ще откриете пространство за западната музика. Можете ли да спрете точно внасянето на плочи, касети, слушането на радио? Не можете. Значи сме Ви нужни. Затова не ни прочете". Това беше теорията на Кирчо, която той много умело прокарваше на практика. Добър идеолог. Добър ръководител. А иначе – пълен със страхове и фатализъм. Когато, например, станеше задръстване по пътя или движателят на колата започнеше нещо да прекъсва, той се заключваше с пръсти, правеше някакви заклинания и не позволяваше на никой да говори. Страх го беше от уроци. Много от нещата се правеха умышлено сложно, защото, ако нещо е лесно, то не е на хубаво. Но, пък за разлика от този тип хора, които обикновено прибързват от напрежение, той си беше разбил спирачна система. В критични моменти, той като че ли изключ-

Ваше за известно време и започваше да действа, след като премисли. С всичките си кусури, Кирчо е единственият, който можеше да носи толкова години цялата отговорност и да упражнява толкова Власть, че да съхрани групата. Без него нямаше да има "Шурици".

Павел Ганчев: В техническия екип на "Шурците" бях от 1983 до 1987. Това беше времето на големия саунд и страховитите светлинни. Бяхме пет човека – един на пулта за звука, двама на светлините и двама на сцената. Освен това, редяхме и разваляхме, което значи, че цялата апаратура минаваше през ръцете ни. Аз работех на сцената и правех ефектите. За бомбите използвах съра и калиев перманганат, алуминий на прах или сребърен бронз. Поставях ги в едни кафеварки, от онези – унгарските, с крибия чучур, като в гунката за чучура пъхах кабелите. Пълна самодейност, но това беше положението. Четях като луд, за да открия нови смеси. При една от тях се получаваше вертикален пламък като стълб, но на цветни етажи – най-долу – синьо, в средата – бяло и на върха – червено. Около пет сантиметра в диаметър и на него – нанизани гевречета дим.

На концертите на "Шурците" винаги беше претъпкано. Спомням си, че за спортната зала във Варна, която побира 5 хиляди души, бяха продадени 9 хиляди билета. Май беше през 1986. Щяха да съборят залата.

Групата беше на гва, даже на три етажа. Най-горе – Кирчо, после – Пеци и накрая – Жоро и Валди. Те бяха и най-близко до нас – технищте. Въпреки че Жоро пък въобще не беше по купоните. Кирчо понякога оставаше с нас, но по-често се прибираще в стаята си. Пеци по принцип никой не го знаеше къде ходи, а Жоро най-обичаше да легне и да си чете. Той беше не верен, а суперверен на Шошо. Можеше направо да стане игумен на манастир. Имаше едно момиче от Стара Загора – Галя, което после се нарече Линда и ние ѝ викахме Галинда. Та, Галинда беше луда по Жоро и го преследваше из цяла България. А той се криеше като партизанин. Ние най-често и пътувахме с неговата кола. И пристигахме винаги първи, защото Жоро кара като змей.

Валди беше най-контактен и най-весел. Страховит ухажор, но за него като че ли изживяването беше не в хотелската стая, а в самото ухажване. Той беше по-скоро колекционер на романтични усещания и като стигнеше до реализация на сбалката, губеше интерес.

Кирчо съм го видял в настроение гва-три пъти и тогава е интересен и приятен събеседник. Но по-често беше в ролята на шеф. Педантичен, строг, безкомпромисен. Сигурно така е трябвало. За всичко около концерта се грижеше той. Звук, осветление, ефекти – всичко проверяваше лично. И въпреки това, веднъж гва не го подпалих с пушек-машината. Беше през 1985 в Дебелт, на открито, в бригадирския лагер. Машината нещо се запуши и въпреки че Гери Магията ми беше казал да не подавам повече от 8 атмосфери, аз надух 10, за да я отпусна. Даже отвинтих дюзата. Тя малко пропуши и аз се успокоих, че ще тръгне. Оставил я така и отидох да видя нещо друго. И в този момент тя изфъща и заизхърля горящ парфин вместо пушек. Точно зад гърба на Кирчо, който пееше някакво парче и само успя да се разкрачи. Страховит ефект! Погнатала на Кирчо излиза огнена струя, а той пее и само се побдига на пръсти...

Тука ние с палавата ми история изхихикваме в шепи, защото си представяме напълните на фронтмена да порасне за гва-три мига с гва-три инча, а и последващите опити на Павката да се скрие от гнева Маричков. Но историите с Павел Ганчев не са едни и гве. През 1986, месец – гва след бомбения атентант в хотела на "Балкантуррист" в Сливен, Павката гва не видя във въздуха спортната зала на същия град от

предозиране на бомбените смеси.

Но, случаят с колоните бележи Връх в развитието на формалната логика у техническия екип на една рок-група. Предисторията е свързана с опитите на Кирчо да въведе максимално ефективна организация на сцената, така че при строеж и разваляне да се губи най-малко време в тумкане. Едно от нововъведенията е номерирането на колоните и съответно на кабелите. В колона номер еди-кай си се пъха кабел със същия номер. Просто и ясно. Но, при една паника преди концерт Павел Ганчев стои сред сцената, гледа умно и нещо размишлява. Тонрежисьорът креши от пулта: "Павка, къде гледаш бе? Включвай!". А на колоните, освен номерата, пише и името на групата. Онзи, от пулта креши: "Какво се чудиш бе? На колоните е написано. Какво пише там?". Павката отива при едната колона и чете. Отива при другата и пак чете. Обръща се към пулта и вика: "Щур-ци-те"...

Павел Ганчев: Те и тонрежисьорите не са стока. Още в началото на работата ми с "Щурците" на пулта седеше Бойко Велчев. И Веднъж, по време на някакъв концерт мой зашеметява местна девойка, която седи до него и се опитва да вникне в тайните на озвучаването. "Добре – пита го тя – разбирам какво правят всички на сцената – Киро пее, Пеци и Валди свирят, Жоро тропа на барабаните, но какво правиш ти?". Бойко, засегнат на професионална чест, хваща пъзгача на Кирчовия микрофон и се обръща към мацето: "Сега Киро пее, нали?". Момичето кима. Бойко съмъква пъзгача до долу, поглежда я гордо и констатира: "А сега Киро не пее."... След миг Кирчо отново пее и слава богу нищо не е усетил, защото тогава вече имахме монитори и цялата тази демонстрация остана някак си незабелязана за сцената.

Стефка Маркова – Шошо: На Гергьовден направихме годеж и на 1 октомври 1977 се оженихме. Когато се запознахме през 1975 въобще не знаех, че е барабанист на "Щурците". Някакви приятели ни запознаха, Жоро ме харесал и казал: "Тази ще е!". Много е категоричен. Тогава учех в Библиотекарския. Съдбован институт. Дал е три съпруги на "Щурците".

Силвия родих през 1978, а Жорко през 1982. Доста години изкарах около децата във въчи, но ако не бяха те, сигурно щях да се побъркам. Жоро непрекъснато пътуваше и животът ни беше като на гара – срещи и раздели. Живеехме с това, което изкарваше от свирене и постоянно не ни стигаха парите.

За Жоро "Щурците" бяха нещо много важно. Много държеше на групата. И на семейството си. Но никога не ги смесваше. Не си спомням въчи да е репетирал или да е носил проблемите на групата. Норвегия беше най-трудният период за него, но пък там усвои програмирането и работата с компютри. През цялото време е бил. Не обича да си губи времето. Все гледа да се занимава с нещо, което му е интересно. Компютри те са едното. Колите – другото. Първата "Жигула" купихме с младоженския заем – на старо. После взехме "Лада" на Валди, а сега Жоро кара мечтата си. Винаги е искал гара "Волво".

Предпочита да е в сянка. Не обича да се снима, да дава интервюта. Казва, че онова, което има да каже, го е направил на сцената. За публични акции препраща към Кирчо или към Пеци. Знам, че страни от фенките, но аз си го ревнувам за всеки случай... А онази шега на Валди със снимките на мацката наистина ни развали Новата година. Жестока шега беше, но пък като че ли ни прероди и ни преведе през изпитание, кое то отново изостри чувствата ни.

Винаги ми е харесвал на сцената. Изльчва някаква увереност, вълненост... Щастлива съм като го гледам. Пък и не само него. Цялата група. Страхотни са! Просто, като тях други няма...

Жестоката шега, която Шошо няма да забрави, си е реален факт от трудовото ежедневие на вокално-инструменталната група. И не е изолиран. Защото в шеги и закачки времето минава неусетно. А главният шегаджия, според свидетелските показания на повечето разпитани, потвърдили неговите собствени самопризнания, е лицето Владимир Томев – Валди.

Валди: Жоро Все се оплакваше, че на концертите се изморява адски, че бачкаме залуго, а те въобще не ни плащат като на бели хора и т.н. След дузини подобни проповеди реших, че е крайно време да илюстрираме с шегичка ужасната Жорова умора и задебнахи момента, когато ще мога да пъхна в щранга с дрехите му нещо по-тежко. Исках да го наповаря с две-три противотежести за чигите, които тежаха по 8 килограма всяка. Целият номер беше предварително обсъден и неколкократно изживян на теория с техниците, но вечерта, когато трябваше да го направим, Жоро не си остави дрехите в гримьорната, а ги взе на сцената. Концертият свърши с Жоро, както обикновено, започна да си събира барабаните, защото след няколко изгубени Винта реши, че е по-изгодно да върши сам тази работа, отколкото да разчита на роудита. И в този момент аз успях да пъхна само една тежест в джоба на щранга му. Жоро привърши работата си, видя щранга, направи няколко крачки и се спря. Ние изстинахме. Но той ни погледна тъжно и произнесе: "Така се скапаваме по тия концерти, че даже дрехите ми тежат...". Ние направо се изплокрихме. Коремни спазми, уста в шепи... Едва на следващия ден, като се качахме в автобуса, Жоро бръкна в джоба на щранга, за да извади никаква книга и откри тежестта. Хвърли я на градския площад и каза: "Смачкали сте ми книгата...".

Тази история Валди гори не си спомня през коя година е била, но за следващата твърди, че е през 1979.

Валди: Това беше в ГДР, на едно турне с "Карам". Юни, страшна жега, а ние стоим пет дни в Берлин, защото сме си оставили гунка в програмата, та, ако класират наши песни за финалния кръг на "Златния Орфей", да можем да отскочим до България. Само че те – не, а гунката остана и ние плуваме в собствен сос в центъра на Берлин – столицата на ГДР, както те обичаха да подчертават. Бяхме настанени в "Щагт Берлин", където климатикът работеше само, докато почистват стаите, а пред прозорците имаше плексигласови щитове, вероятно, за да не могат със засилване да скочат направо в Западен Берлин. Двамата ни техници не знаеха друг език, освен български и то – лошо. Хранеха се по принцип в

хотелската стая, защото така беше по-евтино и пазаруваха от суперите. Един ден останах с тях и видях, че са купили от любимото на всички немци сирене, което мирише на труп, престоял три дни във Вода и после – четири на сънце. На въпроса ми защо са купили тази смрад, те отговориха, че пазаруват по система "гледай местните и подражавай". Та, стоеху край гондолите и наблюдаваха от кой продукт немците пазаруват най-много, те бяха купили това сирене, пред което рокфордът е като ухание на теменужки. Аз го загънах обратно и го увих във Вестник, та като излизаме, га го хвърлим в боклука. Но, в този момент едно дяволче започна да ми шушне нещо в ухото и се отказах.

Сетих се, че Жоро Вероятно лежи в стаята си, гледа телевизия и пуши. Те бяха заедно с Пеци в една стая и докато Пеци обикаляше като луд града и не се спираше, Жоро лежеше, четеше и гледаше телевизия. Казах на техниците, че искам да слезем при Жоро и под предлог да им покаже как се лови западногерманската телевизия, да го забаламосам, а през това време аз да скрия сиренето в стаята. Речено – сторено и сиренето (без опаковката) се оказа под едно от леглата, които пък бяха затворени отвсякъде с дъски до нога и имаха само по един процеп, Вероятно заради отопление то. Това стана в ранния следобед. Вечерта, към девет, минахме през Жоровата стая, уж да го викаме да излезе с нас, но всъщност да видим ефекта от акцията си. Предварително се бяхме уговорили, че ако Жоро побигне въпроса за никакви миризми, ние нищо няма да усещаме. Жоро, естествено не излезе с нас, но имаше леко напрежнат вид и на излизане ни попита, не усещаме ли никаква неприятна миризма. Ние дружно го убедихме, че няма такова нещо и се развяхме из града. На другия ден на обед минахме на проверка и заварихме вратата на стаята широко отворена, прозорецът – също, а Жоро – клечаш край канала на банята и разсъждаваш: "Времето май ще се развалия. Я, каналите как се размирина..." Ние, евва сърдайки смеха си се изсухахме, подхвърляйки, че само така му се струва. Следобед положението в стаята вече беше на война. Пеци се бърсне в банята, а Жоро му мърмори, че от тия стерви, които непрекъснато мъкне в хотела, стаята се е размирила на мърша. Репликите от банята се целят в ароматичните свойства на Жоровите маратонки и така поддържат равенство в резултата.

На третия ден Жоро стигна до истината. Не знам как, но имам чувството, че беше разковал цялата стая. Показа ми добре познатото парче сирене и с отвърщение заяви: "Глей ги тия руснаци, бе! Какво са набутали под леглото". Той беше убеден, че сиренето е оставено от някоя руска група и се е развалило от стоеще. Въобще не предположи, че такова нещо се продава по бакалиите. Не му казах нищо. Първо, защото не ми се тичаше по коридорите на хотела. И второ, не исках да му развалям удоволствието от блестящото разобличаване на поредния заговор на Москва...

Естествено, след време истината блесва, но деянието е покрито с давност, до дипломатически ноти не се е стигнало и нещата в крайна сметка опират до Жоровото чувство за хумор, което обикновено е на висота. Обикновено, но не и в онзи случай, за който така трогателно намеква Шошо.

Валди: Беше по време на никакви новогодишни балове около 1984. Свирихме в младежкия дом в Бургас и там, в местния фотоклуб попаднахме на серия фотографии, изобразяващи абитуриентка в стил "провинциална екзотика". Ръчичката – така, пък иначе, глабата – наясно, а после – наляво. Погледът – зарян... Смяхахме се там с фотографите и кой знае защо, всички снимките със себе си. Всъщност, всички ги, защото ставаха за номер. Първоначално си мислех да ги бутна в багажа на Пеци, защото всички знаехме колко ревнича е Ева. Но, после се отказах, тъй като номерът просто нямаше

да мине. Пеци сам си редеше багажа и сам си изпразваше сака. Така остана Жоро. Защото, както беше пословично известен с Верността си към Шошо, така беше и прочут с ориенталския си подход към дома и семейството. Знаех, че ще се прибере в къщи, ще хвърли сака в коридора и Шошо ще подреди нещата. Имахме още едно свирене – в Кърджали и след последния бал пъхнах снимките в сака на Жоро. Той по принцип пътуваше с минимум багаж. Сценичното му облекло се свеждаше до дънки, потник и маратонки, плос един Вентилатор, защото при него най-много се работело и било най-горещо. Та, пъхнах снимките в найлоновия плик с мръсните чорапи и маратонките и забравих за тях. На Връщане пътувахме с колата на Жоро. Настроението – празнично. На следващия ден е 31 декември, спечелили сме пари, купили сме подаръци, прибрахме се по домовете си при жените и децата. Празник... Гушнах една бутулка "Плиска" и до София се омаях. Жоро ме събуди пред нас, казахме си "чao", пожелахме си весело посрещане на празниците и се разделихме. Прибрах се, събудих Доли, побързорихме, хапнах и легнахме да спим. За снимките бях забравил отдавна. Час, час и половина, след като съм заспал, Доли ме събуди и ми каза, че ме търсят по телефона. Аз още не мога да отлепя и Доли ми носи телефона в леглото. Ало! Отреща: "Ти ли сложи снимките в багажа ми?". Аз направо бях изключил и в главата ми нямаше никакви снимки. "Какви снимки – питам – и кой се обажда?". "Жоро. Ти ли сложи снимките на момичето в багажа ми?". И в този момент ми светна. Ама все едно, че поставянето на снимките е било преди половин година. Толкова далечно и нереално ми се видя. Но се сетих за какво е паниката. "Да" – отговорих му. "Зашо го направи?". "Ами за номер" – казвам му. "Номерът стана!". Викам му: "Стига вече, гай ми Шошо да ѝ обясня всичко". "Шошо отиде при техните...". И така развалих новата година на семейство Маркови. Видяхме се вие седмици по-късно на никакъв новогодишен бал в зала "Христо Ботев". И казвам на Шошо: "Как можеш да се впрегнеш така евтино? Нали знаеш, че непрекъснато го будалкame за неговата вярност към теб. Вицове има за него. Цяла България го знае, а ти така да се впрегнеш...". "А, бе, знам – казва Шошо – ама, знам ли?", Женска логика.

Вероятно, поради субординацията в групата, номерата към Кирчо и Пеци не са така многобройни или поне се пазят в тайна. Знае се един несполучил опит за създаване на първоаприлска трагедия през 70-те. Групата още не пътува със собствените си автомобили, а ползва услугите на БДЖ. На 1 април, след никакви пролетни балове в Северна България, групата стои на гарата в Горна Оряховица или друг подобен ж.п. възел с инструментите, оборудването, личния си багаж и чака влака за София. Частьт е малко след полунощ. Не всички са сметнали, че е дошъл денят на лъжата, а и умората си казва своето. Но, както е казал шопът – луд умора нема, и минута преди влакът да спре на перона, някой от групата изпицява: "Леле, Кирчо, забравили сме миксера в Павликени". При което музтаците на ръководителя заемат хоризонтално положение и изпод тях се излива ниагарата на справедливия шефски гняв. Пред строените като за вечерна проверка вагони Кирчо фучи, ръмжи, Вика, а подшефната му група се търкаля по перона от смях. Както и да е. Година по-късно – аналогична ситуация. Гара, перон, полунощ, групата, багаж, влак, който приближава перона. И – същата реплика. Първите вие секунди реакцията е както година по-рано. Музтаците, искрите в погледа и тъкмо да рука на ниагарата, Кирчо се сеща за предишната година и се разхиства.

Валди: Годината може после да я уточняваме, но знам, че магистралата за Пловдив стигаше само до Мирово и после към Момин Проход се караше по стария път. Зима. Прекрасен ден. Вали сняг, но не му се задържа много дълго и направо се оставя на сънцето да прави от него локви и ручейчета. Ние пътуваме с Кирчовата кола към

Пловдив. До Кирчо седи Пеци, а аз съм отзад. Вече сме напуснали магистралата и се вием по забвите към Момин Проход, където ограничението на скоростта е 40 км./ч. Пред нас се движки съвсем по правилата ярко жълта катаджийска "Волга", а Кирчо пергаси с 60-70 км./ч. и я задминава като флагче. Дава си ляв мигач и отвява катаджите, без да им се извини. Това става точно на влизане в Момин Проход. На мен ми се схваща вратът, а Пеци процежда през зъби: "Това беше КАТ". И в този момент онези завъртат буркана, пускат сирената и хукват да ни гонят. Кирчо се сепва: "Зашо не ми казахте?". Какво га ти кажем, като тази кола се движка от километри с патешкото си жълто. Но Кирчо си е таќв. Не я е забелязал... Както и да е, те ни задинават, единият показва стоп-палка през джама и отбиваме дружно вясно. Те спират по-напред и Кирчо си взима документите и тръгва към тяхната кола. Единият от катаджите застава до колата и чака нарушителя, а другият отива до куплинката сняг край пътя, прави тонку и ги мята по предното стъкло. Нали има таќв номер, за да си пестиш водата от резервоарчето. Кирчо Вече ги приближава, вторият нещо се разсеива, хвърля снежната тонка над колата и тя улучва нашия нарушител. В този момент чувам познатия глас и реплика, която направо ме размазва: "Това ли е най-новата санкция за превишена скорост?". Катаджите се разхилват и минават мимо.

Тук някъде, в суматохата около закачките и усмишките и ние с моята непоследователна и непредвидима история се шмугваме в публиката и с целия си наличен възторг се присъединяваме към несекналите три десетилетия възгласи:

"Щур-ци-те! Щур-ци-те!... Оше! Оше! Оше!"...

Завеса. Антракт...

Не е епилоз

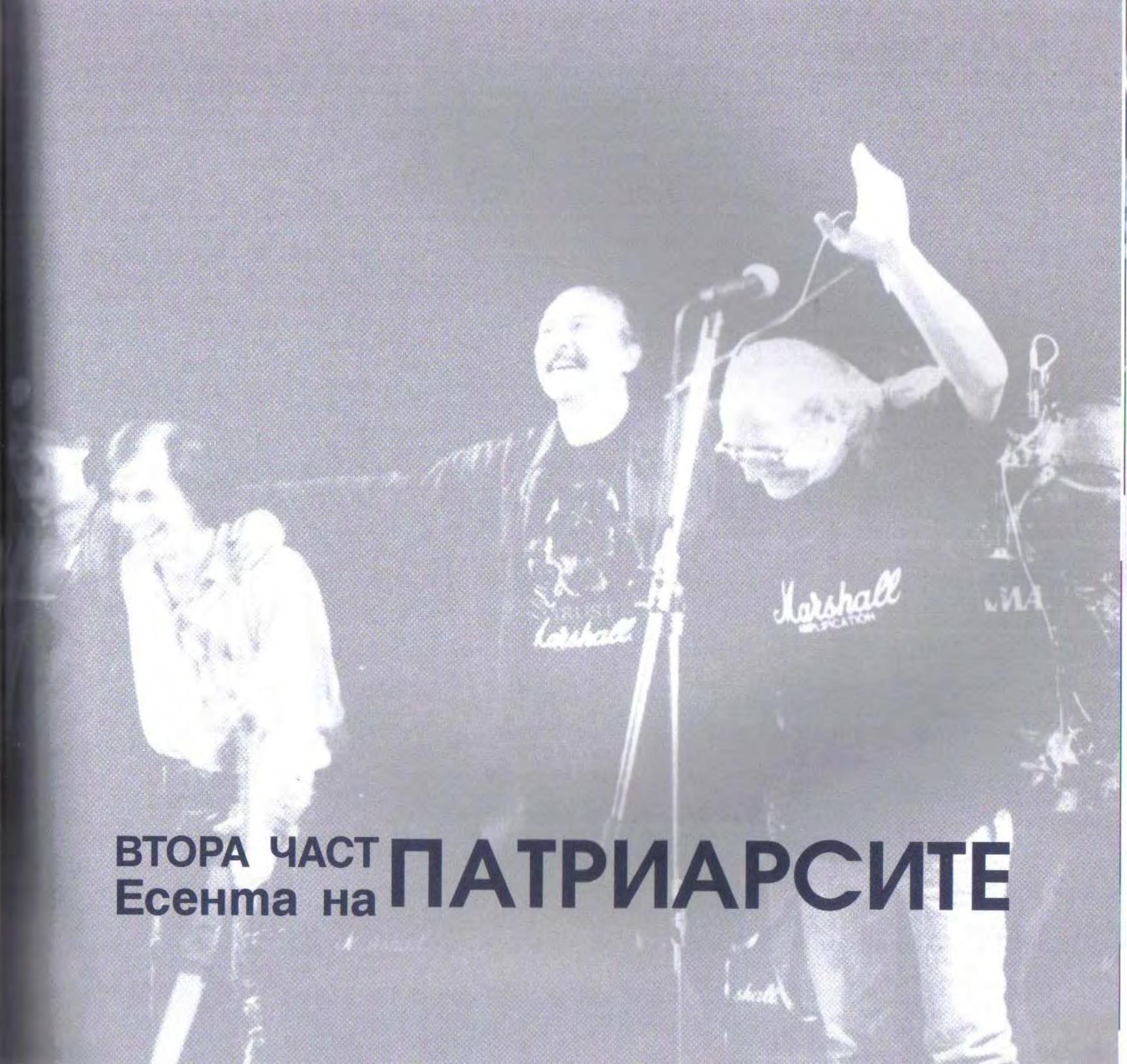
Дълго мислих защо тези четири момчета взривяват по този начин публиката си? Ако ги сравним с музиканти от сега действащата рокгрупия, Кирчо, Пеци, Валди и Жоро имат сериозна конкуренция в сферата на музикалния професионализъм. И за мястото на всеки един от тях ще се намери еквивалентен или даже по-добър инструменталист. Но тези, по-добри музиканти, поотделно или заедно, няма да могат да оберат така народната любов, както "Щурците". Защото номерът май не е само в свиренето. То не е маловажно, но има още нещо, което хората консумиращи този вид музика очакват и желаят от своите любимици. Това е посланието, което групата отправят към времето, в което се случват събитията.

Посланието, извадено от душите на публиката и върнато отново към нея през усилвателите на взаимната тръпка, честния диалог и електричеството на съпричастие. Някъде там е магията, която превърна "Щурците" от вокално-инструментален състав в легенда.

Те просто вървяха пред нас и със своите песни разкриваха пред очите ни пространството, които щяхме да покорим, когато се почувстваме наистина свободни.

А сега, когато легендите се завръщат, ние изправяме снаги, заставаме до синовете и дъщерите си и правим отново същата крачка към една мечта, която ни се струваше безкрайно далечна и недостижима за измръзналите ни души. Дано любимите ни песни помогнат да я докоснем, без да се разпилеем на прах.

ВТОРА ЧАСТ
Есента на **ПАТРИАРСИТЕ**

5 юли 2004 г., ранен следобед. Жега. По магистралата към Витиня бърмчи луксозен шарен автобус, в който удобно сме се настанили с моята малка, палаща история, с нейните герои и с героите на едни други истории, които още не са публично споделени. Пътуваме към Враца, откъдето започва един сън в лятна нощ, за какъвто и Шекспир не е мечтал.

Сега си мисля, че тази нова среща като ли бе подсказана в един Не-епилог, с помощта на който припърхахме завесата на онзи спектакъл, но пък си оставихме достатъчно широк процеп, за да се напъхаме отново в него. Ако продължи. Защото ... Спомняте ли си там, на финала, онова – за легендите? Ако не, разгърнете на оази страница и видете как се изправяме и заедно с децата си правим още една крачка към мечтата, наречена Свободен Дух и Съвършенство. И кога става това? Когато легендите се завръщат.

През последните 15 години те го направиха три пъти. Веднъж – през 1990 г. и Втори път – през 1997/1998 г. Тогава, за "30 години по-късно" се роди и тази малка история, която пообиколи с тях десетина града и си намери доста приятели. После пресече и няколко държавни граници, но нека не бързаме. За това ще говорим по време на турнето. То е третото завръщане на легендите. При това, не какво да е, а с турне, за каквото нашите герои са си мечтали десетилетия. С голяма сцена, по стадиони, в скъпи хотели, с кетеринг и мърчъндайсинг (За почитателите на "красни-пални-клечица" тези две чуждици означават грижа за звездите и техните почитатели; за първите – хапване и пиене, за вторите – сувенири и албури – бел.авт.). С достатъчно време за почивка и разходки, за малки лудории и задушевни разговори под звездното лятно небе. Плюс весела музикантска компания, тъй като турнето е колективно – "Шурците", "Axam" и "Контрол". При това – организирано от най-добрите - SME.

Тонто, Валди, Пеци, Хадаг, Денис, Кирчо, Юри, Тони, Жоро, Оги, Звезди и Колю Гильна

Ако преди няколко месеца ни бяха предрекли такова Вълнуващо бъдеще, моята малка историйка щеше да се разлеши от смях. Защото Времето е друго, Вкусът му даже не е солен ... Други са Векът, хилядолетието, страната и хората, останали в нея. Да, га – именно останали, защото в годините между онзи Не-Епилог и това Не-Въведение българинът отново стана номад. И засели неизбронни пространства в Стария, Новия и няколко други континента. Тук останаха неговите възрастни родители, германските му спомени и малко земя за продан. Тук останаха и такива като нас, за да си водим записки и да се забавляваме с разни палави истории, които след години да разказват на децата ни и на техните деца за живота, Времето и музиката в браздата между две хилядолетия, върху една гранична територия, орисана да бъде кръстопът.

Климатикът в буса жужи приспивно, от уредбата звуци тиха, приятна музика. Ние с историйката сме се отпуснали на седалката и от време-навреме хъръляме по един поглед на познатите мили и вече пооплещишли глави на нашите мускетари, приличащи повече на патриарси, но готови всеки момент да разпиляят достолепието си в името на онази гива тръпка, събрали ги преди близо три десетилетия. Отпред, точно зад шофьора, се вее сиво-бялата Кирчова опашка, въясно, до прозореца проблясва тонзората на Пеци (отива му, а и хармонира с актуалните му духовни занимания), до обръснатото теме на Жороkokетно надничава момичешката прическа на Шошо, а Валди (с тези бейзболни каскетчета той напоследък май и спул) се е забъртял към безконтролната компания зад гърба ми и обменя пикантни спомени от минали турнета. Всъщност, повечето от тези спомени са и мои, въпреки че някои от тях са поизбледнели, а други са на черно-бели полета.

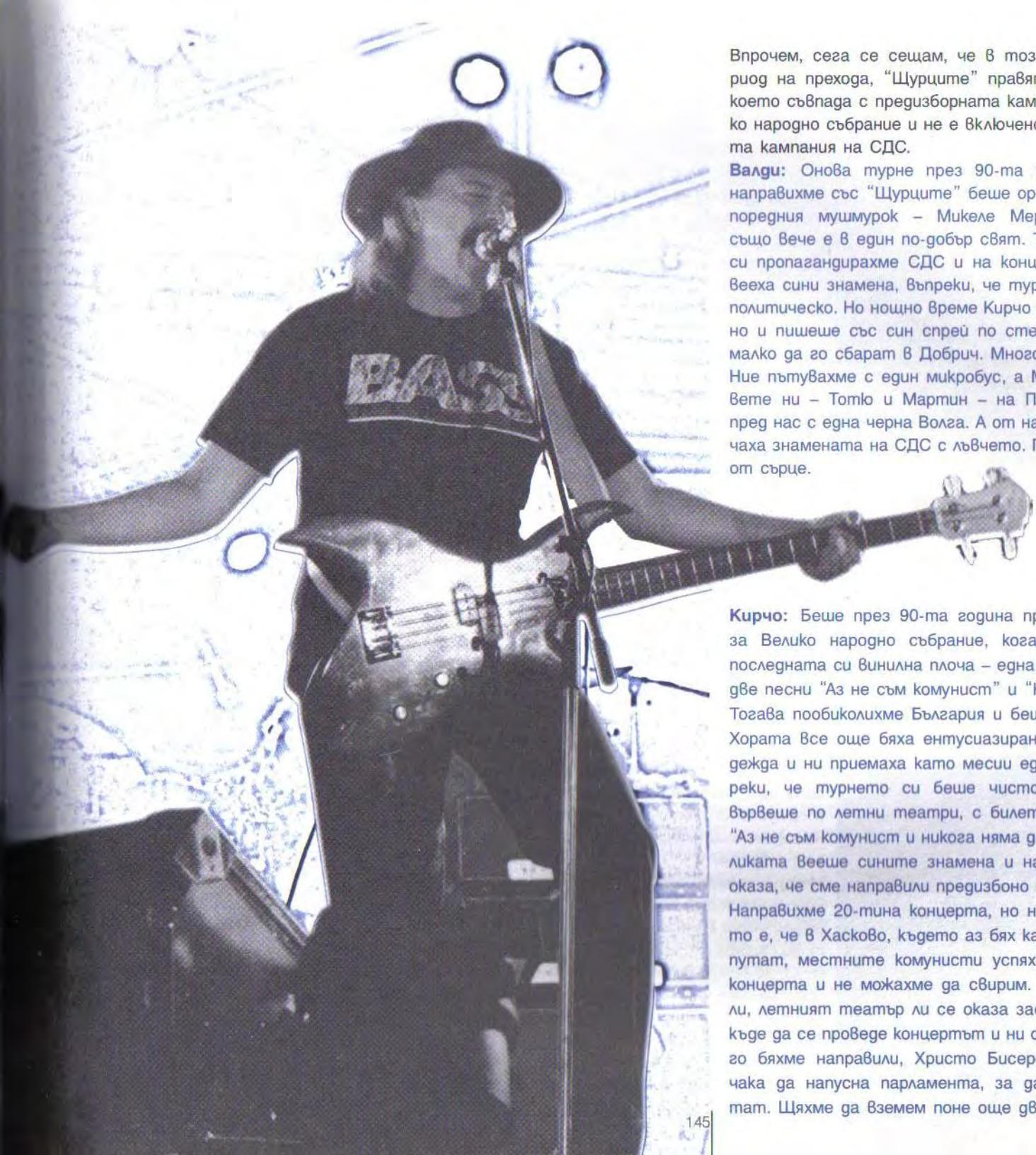
Поглеждам през прозореца към зеленото спокойствие на Балкана и пред очите ми започвам да се нижат картини от най-бурната епоха на българското съвремие.

Първо, разбира се, виждам себе си и един куп щастливици – Чавето Чендоб, Цецо, Доротея, Люси Дукоф, Милко и смешно начумерения Ст. П. Станчев, подскачащи като деца над първия брой на списание РИТЪМ, върху чиято корица се кипрят именно те, нашите герои, в мускетарски одежди. Това е 1988 г. – перестройка, рокрингове и тридневни празници на РИТЪМ в китни градчета като Димитровград и Троян. Точно между двата празника пада Берлинската стена, а за Тодор Живков най-после блесва истината, че медицинската му сестра е полковник, който може да кърпи чорапи. Самият Тодор Живков като че ли доста по-късно осъзнава какво са му направили. Поне така изглежда на онзи 10 ноември. После започвам големите митинги и става ясно, че перестройката е завършила, но демокрацията още не е започната. Сините знамена изместват червените, Кирчо пее “Аз не съм комунист и никога няма да бъга”, а Backo Кръпката – “Комунизмът си отива. Спете спокойно деца!”.

Децата, обаче, въобще не мислят за сън, защото навън е адски интересно. Вървят бдения на свещи, никнат палаткови градове на истината, а за най-големия митинг - концерт, разпрострял се от Орлов мост до хотел Плиска, пристига даже половината от гуема Саймън и Гарфънкъл. Един друг гуем, обаче, присъства пълноценно в емоционално настяния ни обществен живот и ни обнадеждава с призиви като "Вдигни очи!". Дуемът се състои от Валди и Сашо Петров, като пред публиката се представя само музикантската му половина, покано поетичната съзерцава отстрани площадната еуфория и се зарежда с емоции и послания. Горе-долу по същото време Гошо Минчев прави творчески тандем с Пеци и така се раждат историческите опуси на неповторимия летописец на прехода, като "Нежна революция" и "Какви времена". На практика и четиримата наши герои възкачват площадните сцени, но не и като познатата и любима група. Кирчо свири предимно с Пешето Георгиев, Валди - сам, а Пеци и Жоро - със "Стари музуни". Сцените, обаче, винаги са еднотипни и над тях се веят сини знамена. Със синята блоктина хасковли пращат Кирчо и във Великото народно събрание, за да прави конституция, но той пък в един момент се отказва и се прибира в къщи. Група депутати също напускат сградата пред муциуната на Коня и вдигат палатки в съседната градинка. Останалите обаче подписват основния ни закон, който от самото си раждане е обявен за непълноценен и оттогава вече няколко парламента се опитват го поправят.

Впрочем, сега се сещам, че в този, начален период на прехода, "Щурците" правят едно турне, което съвпада с предизборната кампания за Велико народно събрание и не е включено в официалната кампания на СДС.

Валди: Онова турне през 90-та година, което направихме със "Щурците" беше организирано от поредния мушмурок – Микеле Меркурий, който също вече е в един по-добър свят. ТА, тогава ние си пропагандирахме СДС и на концертите ни се вееха сини знамена, въпреки, че турнето не беше политическо. Но нощно време Кирчо излизаше тайно и пишеше със син спрей по стените СДС. За малко да го сбарам в Добрич. Много хубаво беше. Ние пътувахме с един микробус, а Микеле и синовете му – Томло и Мартин – на Пеци, пътуваха пред нас с една черна Волга. А от нашия бус стърчаха знамената на СДС с лъвчето. Правехме си го от сърце.

Кирчо: Беше през 90-та година преди изборите за Велико народно събрание, когато издахме последната си винилна плоча – една малка плоча с две песни "Аз не съм комунист" и "Номенклатор". Тогава пообиколихме България и беше страхотно. Хората все още бяха ентузиазирани, пълни с надежда и ни приемаха като месии евла ли не. Въпреки, че турнето си беше чисто музикално и вървеше по летни театри, с билети, ние пеехме "Аз не съм комунист и никога няма да бъда", а публиката вееше сините знамена и на практика се оказа, че сме направили предизвонно турне за СДС. Направихме 20-тина концерта, но най-интересното е, че в Хасково, където аз бях кангурам за депутат, местните комунисти успяха да осуетят концерта и не можахме да свирим. Нещо, залата ли, летният театър ли се оказа зает, та нямало къде да се проведе концерта и ни отсвириха. Ако го бяхме направили, Христо Бисеров нямаше да чака да напусна парламента, за да стане генерал. Щяхме да вземем поне още две места.

Междуд временено пламва Партийният дом, който после става Парламент и един Военен хеликоптер отнася рубинената му звезда на някъде. Държавният съвет се превръща в

Президентство, а първият президент е с тире и председател, като жена, която току-що е прибавила още една фамилия към моминската си. Впрочем, той и се прощава много бързо с моминските пароди – с президентските си илюзии, тъй като един нафукан млад кинорежисьор успява да го заснеме в момент, когато си пожелава танков парад пред Народното събрание. След това, за наказание, същият млад режисьор прекарва един мандат в компанията на законотворците, но в следващата им конфигурация.

Междуд временено плодовете на индустриализацията и техническия прогрес поувяхват и българите от нация техническа се превръщат в еднолични търговци. Голямата екскурзия, която навремето Живков организира за българските туристи, се пренася и върху доминиращия все още български етнос и в началото нелегално, а после полулегално и даже съвсем редовно над милион българи пътят по света. Първата Вълна е в началото на 90-те, след като въвеждат ДДС-то. Втората – в края на века – като благодарност към управляващите, че са извършили премахването на визовите ограничения за страните от Европейския съюз.

Някъде, в тази мелница от събития, се събираме 7-8 пъти в Бургас на блусфестивал. Гошо Минчев прави от ФСБ и Шурците "Стари музуни". Един Жан повежда кръстоносен поход срещу "червените мобифони", но те се оказват по- силни от него и сметката плаща данъкоплатецът. Доларът удря 3 хиляди лева и народът посиянява от ярост. Жан е принесен в жертва, и към НАТО и обединена Европа ни повежда Иван. По някое време, обаче, Иван така се задъбочава в отговорностите си, че ни забравя съвсем и в началото на новото хилядолетие се разделяме взаимно обидени. Впрочем, състоянието на обида се превръща в траен белег на обществото ни и след евфорията от 90-та май само Веднъж и половина сме се препръщали по улиците – по време на незабравимото американско футболно лято на 1994 г. и в тежката зима на 97-ма. Това бяха мигове на въра и оптимизъм. За жалост – кратки...

През 96-а царят си игва за малко, а Гошо Минчев започва да си заброява текстовете. Започва бълга поредица от сложни операции, между които Гошо прави няколко запомнящи се концерта и издава голяма албума. На един от блусфестивалите в Бургас припада на сцената, докато пее "Хляб и мармалад" и малко по-късно Господ го взима при себе си. Гошо така и не дочаква царската клетва в републиканската ни конституция и префасонирането на коронованата особа в премиер. Впрочем, монархическите тежнения на Гошо повяхват още през 1997-а, когато Симеон се щраква на предизборен плац с Доган.

Междуд временно около и у нас ври и кипи. Югославия и Съветският Съюз се цепят, а новородените държавици показват зъби и отреагират комплексите си в малки злобни войни. И от Изток, и от Запад гърми и пуши. През България минават оръжия и наркотици. Бивша Югославия е ембаргова зона, което означава яка контрабанда и дебели пачки за бившите ченгета и всякаква друга дебеловрата фауна. София и големите градове се изпълват с огромни джипове и луксозни, бързи лимузини. Младежките гомове се превръщат в бингозали, а рок-клубовете – в чалготеки. Старите табута са отнесени още в началото на прехода от мощната Вълна на порнопресата, а платената любов от екзотична самодейност се превръща в мощна и транснационална индустрия. Частните радиостанции и телевизии бъват субпродукти, в повечето случаи – откровено пошли, а единственото рок-радио – "Танга", облагородява за известно време

столичния радиоевир, а после отива при Гошо. От годините в "Тангра" си запазвам едно кашонче с "Хляб и мармалад" и за мен то е това, което Вероятно е за Кръпката Гошовата кумара, с която не се разделя. Защото песента ми е като личен подарък от стария рокаджия, а сигнала на предаването го записаха гвамата с Кирчо, който тогава свири на Гошовия "Овейшън". Е-е-ех!...

Спомениите край нямат. Особено, след като превалиш билото.

Така и не усещам кога сме пристигнали във Враца и вече въртим някъде из крайните квартали, търсейки стадион "Христо Ботев". Ей това, с името на стадиона, не може да го разбера. В половината градове от турнето стадионите носеха името на Великия поет, който приживе, доколкото знаем от историята, е прекарал госта повече време в механата, отколкото върху лекоатлетическата писта. Но това – между другото. Както и онова – че повечето славни наименувани спортни съоръжения бяха полупорутиeni, мръсни и жалки. Като останки от Ботевата чета, разпиленi от турските потери.

В съблекалните не се дишат. И по-добре, защото всяко вдишване те изпълва с пропити в мазилката мъжки аромати на безброй футболни отбори, облагородили с потта и урината си поредната българска светиня на спортния дух и дръзвновение. Проверявам бегло съдържанието на хладилната чанта и, преди да се е стопила бирата, грабвам една кутия и изскочам на терена. Още в тунела ме бълсва в гърдите мощната десибелна вълна от пробата на "Ахам" и съзирам на границата между светлината и тъмнината силуета на Антоан Хагаг, леко набеден над огромния пулт, като пилот на "Боинг", форсирящ вигателите преди излитане. Започва се! "Ахам" правят две кръгчета над стадиона и слизат от внушителната, десетметрова сцена.

На пистата се разминават с Кирчо, Валди, Жоро и Пеци, разменяйки си поздрави, подплясквания, шегички и предстартови тръпки. Осведомяват се, кой как е пътувал, тъй като мемълите се движат със собствените си автомобили и от време-навреме се отклоняват от кервана. Въщност, това става още първата нощ, тъй като ние се връщаме по софийските си домове, а "Ахат" и екипът остават да спят във Враца.

Както и га е. Нашите герои вече са на сцената и ушите ми долавят познатият тътен на бясно препускащ конник. Понася ме водовъртежът на любимите китарни рифове, усилени от клавирните акорди и насечени на неравни части от пулсиращите удари на барабаните и баса. Пауза. Пръстите на Валди забарабаняват като тежки дъждовни капки върху клавиците на пианото и над тази тревожна монотонност внезапно прозвучава един ясен и непроменен от годините глас – Кирчовият.

В този момент, в началото на тази първа звукова проба разбрах, че ми предстои най-вълнуващото пътуване. Усетих как пронизвам времето и събирам годините в шепа, как като Конникът препускам ги во в нощта на спомените и тревожно будя заспалата емоция. Разбрах, че има хора и явления, пред които времето коленчи и смирено навежда глава. От този момент се отгадох на Пулсацията. На тази тяхна неповторима Пулсация, която е завладявала поколения почитатели и която сме обсъждали неведнъж, но никога не успяхме да открием точната ѝ формула.

Пеци: Има нещо Важно за групата. Всеки от нас подчинява своята индивидуалност на групата. Това винаги е било при нас. А и ние толкова време сме били заедно, че на моменти направо мислим синхронно.

Кирчо: Всичко зависи от ритмичната секция. Там се ражда пулсацията.

Жоро: Изглежда четем по един и същи начин паузите. Много е важно да се знае, че паузата също е музика.

В интерес на истината, Вечерта, по време на концерта, пулсацията не бе така мощна, както на пробата. Видях, че още в началото Кирчо се защуря по сцената, размаха ръце, отиде при мониторния пулт ... После гласът на Валди потъна някъде и се появи отново чак към края на програмата. Финалният рокенрол бе размазан като дограм, паднал от покрива на Японския. Публиката, обаче, си взе цялата полагаша ѝ се емоция и на излизане от стадиона си пееше "Клетвя" под заревото на фойерверките, каквито, както се оказа, не са виждани тук дори и на 2 юни. Тази публика, която в ранните вечерни часове ме стресна с навъсениите си лица и отрицателната платежоспособност, по време на концерта бе скъсала за малко с проблемното си битие, бе забравила безработицата и беднотията и бе избягала в друго време и в друг свет. Сега се връщаше в обратителния си делник, но го правеше с песен и заклинание. Така бе и после – в Плевен, в Габрово, в Добрич ...

Автобусът, който ни закара до Враца, повече не се появя и ни прибраха до София с едно микробусче. През целия път Кирчо, Пеци и Жоро обсъждаха звука и набелязваха мерки за неговото опитомяване. Okaza се, че на сцената всеки от тях е чувал нещо различно от другия. Дори не стана ясно, дали все пак са чували едни и същи парчета. Добре, че Валди си тръгна с Весо Кокала, иначе щеше да ги побърка от майтап. А те най-много да го нахокат и да го изкарат най-виновен, защото в началото пианото му заглушавало Всичко. В интерес на истината, два дни по-късно, в Плевен групата зути коренно различно, след като Кирчо и Пеци си говорят обстойно с тонрежисьора на мониторния пулт.

Картини от едно пътуване

Събирах ги в едно торбе през целия път. После се опитах да ги подредя и ... се отказах. Дали от мързел или от страх, да не повредя асоциативния пъзел на тази история? Не съм сигурен. Ще ги взяд една по една според моментната хармония.

Ето, преди малко си говорехме за Враца, пулсацията и първия концерт. Преди него, обаче, в съблекалнята на Врачанския "Христо Ботев" си побършихме за загрявка към събирането на новите изповеди. В началото малко позаписах Валди с една серия норвежки спомени, а после влязоха Кирчо и Жоро и разговорът стана общ. Разходихме се петнайсетина години назад и си припомнихме рокриновете на Люси Дуков и бурната младост на групи като "Axam", "Контрол", "Ревю", "Нова Генерация", "Ера" ... Става дума за поредицата на Балкантон "БГ рок", която Кирчо продуцира почти изцяло и все още страда от тогавашните подмятания, че е направил гуша. "200 лева ми беше хонорарът за плоча – това е!" – горещи се той, докато се напъхва в сценичните си кожени панталони. Те се превръщат в следваща тема на разговора, защото Валди и Пеци не падат по-долу и само за Жоро маратонките са по-важни от панталоните. Валди обяснява, че тези панталони са му втори цифти, които му е ушил от егу-кой си за егу-колко си и това си е направо без пари. Обсъждат се качествата на свинската и агнешката кожа и състоянието на кожено-галантерийния пазар. Жоро ги гледа с пренебрежение и отпива гълтка бира, обяснявайки, че е трябвало да спре цигарите и ракията заради високото кръвно.

Жоро: На стари години започнах да се отказвам едно по едно от всички, присъщи на мъжете удоволствия – ракийка, саламка, цигарка ... Ще вземе да ме избие на секс и да преуморя Шошо.

Това придава нова посока на дискусията и започва едно сравняване на долни и горни граници, хапове, билки и всякакви други илачи. Обсъждат се и други болежки и съвсем за малко разговорът заприличва на онези, които обикновено слушаме, застанем ли на опашка пред вратата на личния си лекар или на специалист в някоя клиника. Гледам ги и хем ми е умилено, хем ми е смешно, защото букално след минути тези кромко бърещи си гърковци (впрочем, Пеци и Валди вече се разговарят на внуци – бел.авт.) ще взривят околното пространство с неизчерпаемата енергия на своя мощен рок. И ще го правят през ден почти цял месец.

Впрочем, темата за лекарствата я продължихме за малко и в Плевен, където с Валди и Кирчо направихме един тегел през центъра и аз реших да вляза в една аптека, за да си взема хаповете против киселини. Кирчо, като видя какво купувам, се зарадва като дете и заяви, че това и на него много му помагало, а после попита и за други лекарства. Валди междувременно бе закъсал леко със сърцето и търсеше нещо много специално, което се давало с някаква супер рецепта и ... А бе, с една дума аптекарката бе силно впечатлена и нямаше да се учудя, ако след минути я видях да тича по главната и да споделя с близки и познати, че това май ще е последният концерт на "Шурците". Въщност, ние си бяхме много добре и независимо от страховитата жега се движехме бодро и безцелно. Поне до момента, в който бирата стана по-актуална от лекарствата. От този момент до сядането ни под една раирана тент на разстояние бе не повече от минута и половина. Поръчките заидваха в чаши и халби, а не в блистери и накрая ни видях сметката, без да ни мерят температурата. Времето помежду бе изпълнено с ... литература. Много отдавна не бях си говорил така дълго и интересно за книги. А, като приключи къснинят обяд, тримата обиколихме антиквариите в центъра на Плевен и си купихме по някоя книжка. Кирчо раздаде автографи, докато Валди издирваше специално за мен едно заглавие на Труман Капоути. После малко

спахме и Вечерта видях великия басист Маричков в казиното на хотела, с чипове в ръка и взор, втренчен в омагьосващо въртящият се диск на рулетката. От гвете му страни се вихреха елитни фронтменски части от "Ахам" и "Контрол", които повече се разбаха на безплатното пиене около масата със зелено сукно и по-малко залягаха над играта, често залагайки едновременно на черно и на червено. Аз търках невърваващи очи (за Кирчо, естествено), докато не мина Жоро Марков, за да ме върне в действителността: "Кой, Киро ли? Ти той си е завършен комарджия. В Лондон ще го спряхме да не ни проиграе хонорарите." Погледнах го в очите и видях зад немигащите му клепачи урагани от куком. И се успокоих.

Сега, обаче, нека надникнем в тази страница от дневника ми, където съм маркирал обедния ни разговор, защото там има една история, която май сме пропуснали в първата книга.

Плевен – 08.07.2004 – бирарията срещу хотел "Ростов", ранен следобед.

Аз: А бе, в края на 80-те и началото на 90-те между Вас и онези банди от поколението на прехода имаше ли някакви поколенчески разногласия или съперничество?

Кирчо: Не, или поне аз не съм влизал в такива спорове и взаимоотношения. Ако се е случвало някъде, то не е било с нас. Даже обратното. Та нали ние поканихме "Ахам" на турне, а правихме съвместни турнета и с "Контрол", и с "Ера"!?

Аз: Валди, ти усещал ли си в първата половина на 90-те такъв поколенчески сблъсък?

Валди: Такъв неща не съм усещал по простата причина, че тогава избягвах да съм в България. Тогава тук освен оцет и юфка друго нямаше. По-скоро сблъсъкът при мен беше с пазарната действителност и аз направих всичко възможно да го избегна.

Аз: Кирчо, снощи Валди ме подсети за онзи случай в Пловдив, когато си ударил онова ченге на абитуриентския бал, което е ритало децата.

Кирчо: Да бе! Ей, много гаден беше този човек! А и как не ме биха тогава?! Това бяха баловете в "Европия". След "Конникът" ние бяхме ще ли не хеби метъл групата на България... Коя година беше това, Валди?

Валди: Мисля, че 1986-та. Тук ще вметна, че тогава ни глобиха 200 лв. за силно свирене.

Кирчо: Там ли беше? Аз съм забравил.

Валди: Да, точно там. И глобата беше измислена страхотно като аргумент. Били сме свирели с незнам колко си децибел, въпреки че "Концертна дирекция" ни разрешаваше такава сила на звука по време на концерт, но понеже на горния етаж сервирали храна на абитетуиентите, сме пречели на храносмилането им. И ни цапардосаха.

Кирчо: Това ние го разбрахме госта по-късно. Тогава – нищо. А самият бал си беше като концерт. Една висока сцена, пред която са се наредили момчетишите с черните фланелки на Мейдън, Джудас и т.н. и се кефят. И по едно време гледам, към сцената през тълпата върви някакъв с глава като касата на Жоро и стърчи половин метър над децата. И ги бута и рита, както си върви към нас. Гледам, децата отскочат настражни с болезнени физиономии. И точно пред мен хвана едно момче, бухна го с юмрук и го разкървави.

Валди: А юмрученето му беше като средно голяма зелка.

Кирчо: И тогава аз не издържах и го изримах в лицето.

Валди: Не, не. Не го изрима, а го удари с отворена длан.

Кирчо: Не го ли изримах? Жалко! Явно много ми се е искало да го изримам и така съм си запомнил историята. Ама го ударих с всичка сила и той се стъписа. Не помръдна, но му се смени изражението на лицето.

Валди: А той – голям. Стърчи над децата и гледа учудено. Бил републикански шампион тежка категория борба ли, бокс ли. Нещо такова.

Кирчо: И тогава си гадах сметка какво съм направил. Той измучва нещо, че ще се видим нак и тръгна нанякъде. Децата много се зарадваха, а ние продължихме да си свирим. Идвала Време за пауза и технициите – Mumko и Пепи Викам: Леле-е-е! Тука е дошъл един огромен – европейски шампион по бокс свръхтежка категория – Кирил Пандов ли Пандев ли, и нещо иска да те бие.

Валди: А се оказва, че той бил комендант на залата. Помниш ли? Имаше такива длъжности.

Кирчо: Аз си Викам, сега стана страшно, но няма да се давам. Ние сме група! И тръгвам нахакано към него, като с крайчеца на очите си гледам Вляво и Вдясно едни бели, железни столове, та ако ще трябва да се браня, да хвана бързо един от тях. Наблизих го и започнах отдалеч да се карам: Как може такова безобразие?! Да се бият децата! Как не го е срам?! Голям човек – скала, при това отговорен! Това ли му е отговорността?! И той рухна. Пред очите ми се сви и започна да се оправдава.

Валди: А в това Време го доноха организаторите от комсомола и Киро им каза, че докато този е в залата ние няма да свирим. И те го изведоха и го оставиха на вън, да пази пред вратата.

Така започна дългото ни пътуване. През България и годините на нейния шеметен преход. От Враца и Плевен, през Мизия, Черно море и Тракия, та чак до Благоевград. От нова страхотно турне – “20 години по-късно”, през “30 години по-късно”, Виена, Лондон, Ню Йорк, през самостоятелните албуми, та до Антологията. Всеки един от тях разказа своята история. В момент, избран от него самия. Аз бях търпелив и ненатрапчив. Но не ги изпусках от очи. Видях, как в Габрово Кирчо скочи от буса и влезе в двора на една кокетна къща, за да гостува на тъстовете си. Малко след това Валди ме заведе при едни свои приятели, които си спомняха концерти на групата отпреди 30 години и разказваха, как са идвали специално до София, за да видят “Щурците”. След концерта в Габрово Кирчо изчезна, но се оказа, че не е останал там, където си мислех, а се е върнал до София, защото турнето е съвпаднало с краткото иванче на Шошко (като всички от групата наричат малкия Кирил Маричков), който вече живее трайно в Рим и е уважаван адвокат. Женен е за италианка, но все още не е поставил баща си в групата наядовщите. Та, баща и син се видяха за едно денонощие и “The Big Bass Boss” се присъедини към кервана по време на пробите във Велико Търново. На следващия ден изкарахме един чуден следобед с него и Валди на терасата на една пицария, съзерцавайки завоя на Янтра, накацалиме една върху друга къща на старопрестолния град и зелената панорама на Света Гора. По това Време, а и по-нататък, като Вероятно Вече Ви е направило впечатление, Жоро и Пеци солират някъде встрадани. Това не е странно, тъй като единият обикновено си лежи в хотела, чете и гледа телевизия, а другият напоследък избягва прекалено шумния светски живот и набляга на душевната хармония. Като казах “хармония”, се сещам, че през цялото турне се повтаряше един и същи гез – Пеци пробва бленди на “Еньовден”. Това става обикновено след рутинната прока на групата, когато останалите трима решават, че са завършили и се канят да слязат от сцената. Тогава Пеци иска още малко време и започва да изprobва различни бленди на китарата си, питаику от време-навреме Кирчо коя е по-добра. Причината, като се оказва, е сравнително новият бъбрековиден ureg, в който се включва китарата и който притежава маса ефекти и възможности.

Пеци: Знаеш, навлизат непрекъснато нови технологии в музиката и това устройство е също нещо ново. То е нещо като предусилвател, в който се включва китарата и сигналът от него отива в усилвателя или направо в централното озвучаване. С него можеш да записваш директно в компютър и изобщо има доста преимущества. Проблемът сега е, че аз не съм го изprobвал на такива големи концерти, с такава апаратура и затова търся най-подходящите бленди за живо свирене. Едно е да го чуеш на слушалки, друго е – на усилвател, а трето – през такава мощна апаратура. И затова се налага да пробвам. А иначе, в този "бъбрек" са събрани над 40 вида усилватели – кеф ти Маршал, кеф ти Вокс, кеф ти Динакорд или каквото искаш още. Вътре има, освен всички видове Маршали, и разни видове Фенери, най-различни видове колони – с един, два, четири и т.н. говорителя, по 10, 12 и т.н. инча и какво ли не още. Освен това, вътре има много семплирани звуци и ефекти и можеш да си програмираш звука такъв, какъвто искаш. Марков е и е доста скъп. За концерт има един голям поговер недал с много копчета и там си избираш какъв звук да си нагласиш за конкретното парче. Там съм си написал отделните парчета към съответните копчета. Освен това, той е като компютър. Можеш да триеш и да добавяш нови неща. Аз изтрих 64 бленди, които за мен са пълни боклуци и си добавих такива, каквито са ми нужни. В интерес на истината, в момента тази джаджа повече затруднява свиренето ми на сцената, отколкото го улеснява, защото ми отвлича вниманието. Но си е добро нещо и като му посвикна, ще ми бъде по-лесно.

Интересното е, че преди и след проби Пеци обикновено седи в съблекалнята на енския стадион (ако не е съвсем порутена, мръсна и миризлива) и продължава да експериментира с "бъбрека" на слушалки. В тези моменти Валди мобилизира запасите си от английски хумор и се включва в ситуацията със задълбочени коментари.

В. Търново – стадиона – 11.07.2004, следобед:

Щурците пробват, балансът е направен и Пеци остава на сцената.

Пеци: Сега ще пробвам две бленди на "Еньовден" и ще ми кажете, коя е по-добра.

Валди (на път към съблекалнята, смеејки се на глас): Е, тук вече сме за Гинес. Момчета, правим юбилей – 22 години откак Пеци търси блендата на "Еньовден".

В екипа настапва оживление, чуват се аплодисменти.

Валди: Не мога да разбера това упорството. Година след година, апаратура след апаратура. Все по-съвременна техника. И какво се оказва? Че крайният стремеж е да се докара звукът на китарата и уредбата такъв, какъвто е бил през 82-ра!!! А "бъбрекът" е страховта техника. Има всичко и не ни кърти главите. А иначе Пеци като се включи в усилвателя, направо ме отвява. И ми вика, усили си пианото. Не искам да си усилвам пианото. Искам той да си намали китарата. Ако започнем тази надпревара с усилването, ще трябва в един момент да се завързваме с колани за сцената. Значи, ако говорим за преби, ще ти дам друг пример. Противоположен. Иван Лечев. Неговата проба трае 20 секунди. Той проверява включена ли му е китарата, работи ли и повече нищо. Понякога даже и на преби не изва. Качва се на сцената, включва се и започва да свири и всичко му е наред.

Кирчо: Той е другата крайност. И така не може.

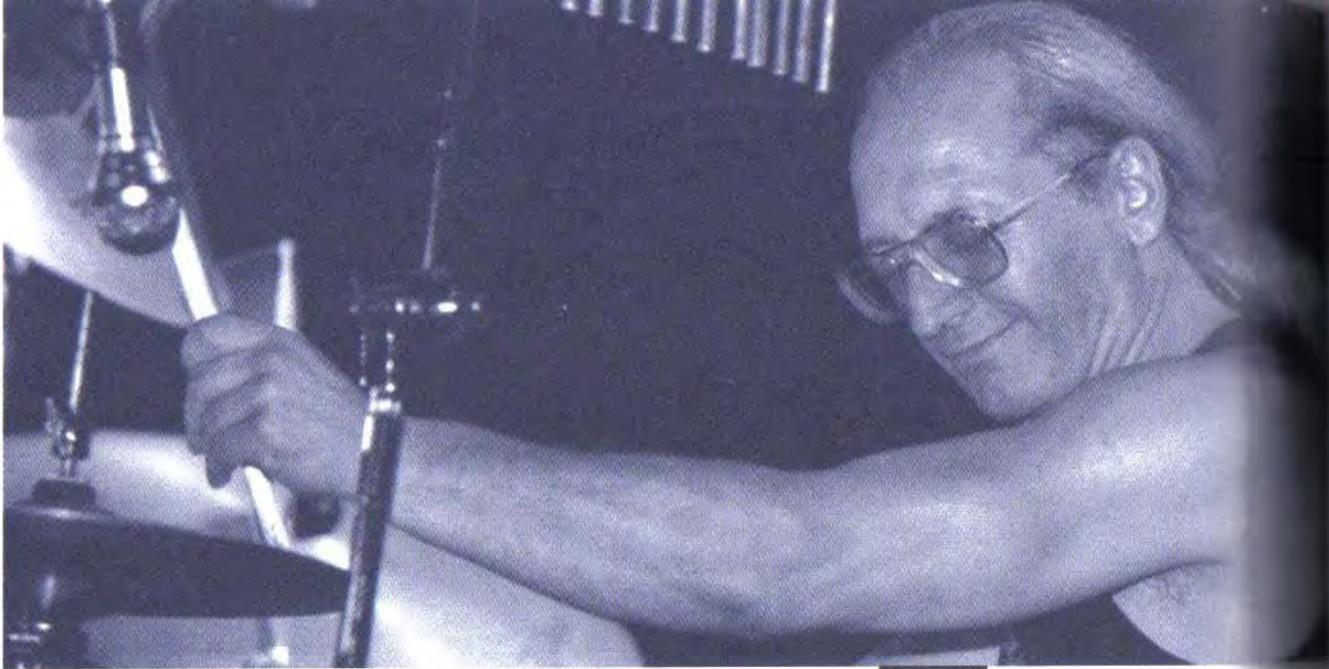
Валди: Може, може ... Преди, като си пътувахме с колите по турнета, ако пътуваме само с Кирчо в колата, си говорим за природата, за бялата мура, за черната мура ... А бе, светски разговори. Пеци в колата ли е, се говори само за китари, за бленди, за усилватели, за ефекти, за кабели ... Те двамата съберат ли се, се започва нещо безкрайно. Какво трябва да се направи с уредбата? Какво още трябва да се купи? Какво – да се ремонтира?

Кирчо: Истина е. Плос това, ние този разговор го водим от 67-ма.

Валди: В мазето на Киро, например, звукът е абсолютно събркан и има някакви средни там и с една гума – не става. Той вика, направи там нещо. Нищо, викам му, няма да правя, защото, направя ли, после ще трябва да го преправям. И не пипам. Откак съм взел този модул, всички парчета си ги свиря с едни и същи бленди, описал съм ги, циментирал съм ги и това е. И знам, че на репетиция звучат по-различно, но на сцена, с голямата апаратура, всичко си е наред. И не променям. Пеци непрекъснато ровчка и вика, ето сега е различно. Не може да е различно! Блендите съм ги описал в една тетрагка, на която пише "Щурците", въвел съм ги в модула, направил съм картата така, че да не се изтрива, за да не промени случайно някой нещо. А бе, това е. Но има такива хора като Пеци. Някакъв ми казва, например, ей, каква бленда на органа направих!... На Ямахата. А бе, каква бленда? Хората са направили 20 бленди, които са мислени, пробвани, финансираны и ти сега ще направиш 21-та. Никога не се занимавам с такива работи. Имам пълно доверие на хората, които създават музикалните инструменти. Или Веднъж слушам някакъв: Да знаеш какви електронни барабани си купих, звукът им е направо като на акустични. Ами, като искаш акустичен звук, защо не си вземеш акустични барабани, бе алланкоолу?!

1988-а – край или ново начало

Въщност, този край така и си остава отворен, въпреки че през онази далечна 1988 г. нещата са изглеждали като завинаги. Отшумели са големите юбилейни концерти, некак се тройният албум и филмът и решението е категорично. Точка – не само на пътя, а, едва ли не и на песента.

В началния момент всички са единни, че повече така не могат. Скоро след това нещата започват да изглеждат по друг начин.

Кирчо: Последният ни концерт от турнето "20 години" беше през 1988 г. В Димитровград и там завършихме с един инструментал на "Боят настана". Получи се страхотен хеви метъл. Десетина години по-късно Слави Трифонов натрупа революционните си точки именно с тази песен. Яд ме е, че тогава не я направихме докрай. Тогава, в Димитровград записахме концерта и част от записите използвахме за онзи троен албум. Записвахме на 16 писти, което тогава беше върхът на техническите постижения. Тонрежисьор ни беше Деян Тимнев. Веднага след това турне прекратихме концертната си дейност.

Жоро: В началото, след като спряхме да свирим, се почувствах страшно свободен. Все едно съм спрятал цигарите. Същото е. Или га спреш пиещото. Чувствах се толкова свободен, дишах така леко... Нямаше го онова напрежение и непрекъснатото пътуване. До този момент ние бяхме най-пътуващата група. Просто не спирахме. Та, като спряхме и Шошо най-после ме видя в къщи. Децата добиха така, самочувствие, че наистина имат баща. Хубаво беше. Но трябваше и да се яде...

Валди: Веднага след турнето "20 години" ние по принцип се разтурхме. Направихме само един албум на Гошо Минчев – "Рокенрол Ветерани" и това беше. От началото на 1988 г. започнах да пътувам из Норвегия.

Пеци: Слизането от сцената. През 87-ма никой от нас не го искаше. Не бяхме готови. И как га си готов? Готових се 20 – 25 години за нещо, вървих към една цел и в момента, в който виждаш как я постигаш, се отказваш. Но по време на голямото ни турне "20 години" отново се ударихме в същата стена, която сме бълскали 20 годи-

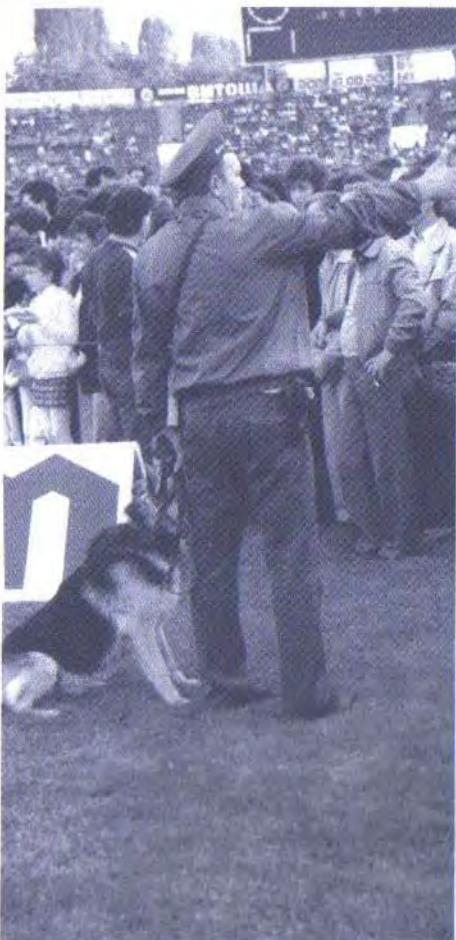
ни и направо ни опротивя всичко. Ние бяхме абсолютно на Върха. Имаше само още една такава група, но тя пък свиреше доста по-различна музика от нас – ФСБ. Но вие ни песни, обаче, не ги пускат по радиото. Пускат някакви парчета от 67-ма година. Не ни приемат в Съюза на композиторите, защото музиката ни не била сериозна. В Москва правят перестройка, но у нас се снишават и се правят, че нищо не се е променило. Във Велико Търново игва някакъв генерал от милицията и ни спира концерта, защото хората ставали прави и танцували. 20 години сме по сцените и непрекъснато да игват някакви милиционери и да ти спират тока!... Отиваме в телевизията и ни снимат като за спомен от сватба – с една камера, без режисьорска книга ... Операторът не знае кой кога пее, кой кога свири. Карай! "Концертна дирекция" не ни слага афиши, защото сме били много известни и било достатъчно само някой да каже на пазара, че ще свирят "Шурците" и залата щяла да се напълни. Ние можем да напълним стадиони, те ни правят концерти в някакви паланки, в читалищни салони, където не можем да вкарваме апаратура и басовите колони стоят отвън. Това било изкуство за народа и всяка такива социалистически простотии, които в един момент направо ни го дъгоха до гуша. Все едно бяхме в буркан, който ни е адски тесен и виждахме какво става навън, но нямахме сили да счупим буркана. Ето, това турне сега е пример за онова, което тогава си мечтаехме. След повече от 15 години ...

Жоро: За концерта през 88-ма в Димитровград не си спомням. Той, Валди, си спомня такива неща и му се чудя защо. Помня само, че по едно време настана всеобщ глад. Децата ни бяха малки и ходех да се рея за хляб на едно място, където правеха хубав хляб. Имахме и специална месарница, от която купувах месо, защото никъде на друго място не можех да намеря. Ах, това не трябва да се забравя – ходех до циганска махала, за да си купувам ракия. Там, на "Константин Величков". И нищо ми няма, в интерес на истината. Сигурно съм пил меметата на Цар Киро, но ето – жив съм. Някои починаха ...

Пеци: Между 1987 и 1992 г. си търсех мястото в живота. Това беше за мен много труден период. Също като онзи, когато с Кирчо излязохме от казармата. И сега, както и тогава, просто не знаех какво да правя. Абсолютно повторение на онези мъки. Тогава, като излязохме с Кирчо от казармата, групата вече я нямаше, стилът се бе променил, търсехме нови членове ... С една дума – пълен ужас! Сега – също. От Върха – в празното пространство. А аз съм работен човек. Не мога да спя до 10, после да ига в кафенето и да пия нещо, говорейки празни приказки. Аз можех едно – да свиря. И като спряхме да пътуваме и да правим концерти, направо като че ли времето спря. Можех да спя колкото си искам и започнах сутрин да ставам вместо в 7, в 8. А през останалото време?...

През останалото време щурчетата се щурат самосиндикално и всеки търси своето солово място под сънцето. Някои успяват по-бързо, други – по-бавно. Някои се ориентират по-трайно, други – по-спонтанно. Някои наблягат на дома и семейството, други търсят достойно продължение на кариерата. И помежду си се виждат ръжко. Години наред са репетирали, пътували, свирили, яли и спали заедно, така че имат нужда от личностна еманципация.

Междуд временено и милата ни родина се е отдала на еманципацията, катализирана от "перестройката". В Съветския съюз, възродителния процес с насилиственото сменяне на имената на турците у нас и нахалното, безогледно и по социалистически безхаберно обгазяване на русенци от румънските индустриски феномени, разположени в отсрещно Пиргево. Появяват се екологични организации, Клуб за гласност и демокрация. Студенти и млади учени изказват на глас еретични послания. По-младите пък започват активно да музицират и то не какво да е, а здрав, тежък рок и гори хеви метъл. Ражда се новото поколение рок групи и в комсомолския жаргон се появява терминът "неформали".

Започва да мирише на Пражка пролет и, слава богу, Вече не е 1968 г. Реигън очевидно взема надмощие над "Империята на злото", както сам е нарекъл необятната съветска страна и това засилва центробежните сили сред европейските сателити. Полша Вече е по-близко до Общия пазар, отколкото до СИВ (Ако някой не е наясно с тези понятия, това са икономическите организации на Запада и Изтока – бел. авт.), а Унгария и Чехословакия – по-близко до Полша, отколкото до СССР. Ние официално сме се счишли по препоръка на Първия и така сме се навели, че ни се вижда само задникът.

Кирчо: Та в края на 80-те на сцената Вече се бяха появили и дајке се бяха утвърдили доста групи. „Ахат“ бяха като че ли по-напред, но доста популярни Вече бяха и „Контрол“, „Ера“, „Конкурент“, „Ревю“, „Нова Генерация“, „Атлас“, „Клас“... Имаше един бум на следващото поколение групи, което много ме кефеше. Особено първата българска пънк група със собствени текстове – „Контрол“. И всичко онова, което тези групи правеха, беше свързано с промените в обществото, които вървяха по това време.

Та, след като се пишеха, че са много така, за рока и правеха едни такива концерти „Рок за мир“, им казах на онези от Комсомола да издадем една поредица от плочи на младите групи. Слава богу, че пък в Балкантон музикален редактор беше Даниела Кузманова, защото без нея тази поредица нямаше да стане. И така тръгна. Групите ми гадоха демо касети с пар-

четата си и аз започнах да ги продуцирам. Продуцирах „Контрол“/„Нова Генерация“, „Ера“/„Конкурент“, Милена/„Ревю“,

а по същото време Пеци продуцира „Ахат“. После излезе и „Атлас“/„Клас“, но тях друг груп ги продуцира. „Ахат“, обаче, още тогава си бяха хардлайнери и си уредиха да издадат цял албум, докато на другите им гадоха по половинка.

През 88-ма, когато Вече приключихме концертната си дейност със „Щурците“, започнаха да ме канят из цялата страна на едни такива срещи-разговор в младежките домове. Случваше се да излея някоя песен с една китара или пък само да пуснем парчета на групата. Понякога пък само си говорехме. Основната тема на тези срещи беше хеби метълът, тъй като изглежда, той плашеше най-много управляващите, а и отприщаше най-явно младежката енергия.

Спомням си, че и за една анкета Във Вестник ме питаха, дали харесвам Айрън Мейдън и аз отговорих, че не са ми любимата група, но очевидно си имат доста фенове и няма нищо лошо в това. Очевидно организаторите на тези срещи си мислеха, че след като не харесвам Мейдън, ще успея да убелязмите из страната, че хеби метълът е нещо лошо и ме скъсаха от обиколки. Срещите, обаче, противаха по съвсем друг сценарий. Аз просто защитавах тезата, че всеки има право да слуша онова, което му харесва, стига да не вреди на другите и да не им наруша свободата на избор. При това непрекъснато давах примери с нашата младост, когато не ни позволяваха да слушаме "Бийтълс" и "Ролинг Стоунс", които се оказаха съвсем не упадъчни групи и сега са даже класика.

В същото това време имаше доста фенклубове на "Щурците", които се организират сами по градовете и някои от тях станаха доста сериозни – с по 200 – 300 членове. В Хасково например фенклубът ни беше такъв. Ръководеше го едно момиче – Силвия, още си я спомням. Сега е учителка. Такива бяха Варненският, бургаският, пловдивският, софийският, габровският ... Естествено, на тези срещи идваха и членовете на нашите фенклубове, а след срещите Във фенклубовете се записваха и нови членове.

Та, обикалям аз из България, говоря за свободата на избора и по този начин подкрепям на практика метълите. Понякога с мен идва и Волен Николаев, който пък беше още по-яростен защитник на свободата и наливаше допълнително масло в огъня. И какво се получава в един момент?

По едно време членето на Киноцентъра казва на Иван Андонов: "Кажи на на твоя шурей да внимава с тези обиколки из България и да не се прави на Левски". А по това време Вече беше излязъл филмът "Вчера" и някои от срещите бяха и Във Вързка с него. Та, онзи казал на Иван да внимавам, че панката ми доста е набърнала и ще е трудно да ме спасяват от изселване, ако продължа да агитирам против властта. Okaza се, че и сред членетата сме имали доста фенове. Иван ми каза, а аз дори не се сещах за какво става дума и продължих да си ходя, където ме канят. В атмосферата, обаче, започна да се усеща някакво напрежение. И един ден ми звъни Георги Робев, бог да го прости – тогава беше председател на Съюза на музикалните дейци, и с един такъв загрижен глас ми казва, че иска да се видим. Казвам му – добре и че ще мина тези дни покрай него. Той обаче със същия загрижен тон ми казва, че срещата трябва да я насрочим отсега, защото на нея щeli да присъстват и други хора. Определихме срещата и отивам в кабинета на Георги Робев. Влизам вътре и гледам – Катя Димитрова – шефката на културния отдел на ЦК на Комсомола и някакъв Станчев от ЦК на БКП. Веднага си припомних онази среща преди 20-тина години в градския комитет на Комсомола. Атмосферата в кабинета беше същата.

Георги Робев каза, че сега ще направи нещо, което може би не бива, но ще ми даде да разгледам една панка. В същото време онзи Станчев ми правеше някакви енергични знаци, да не върши това. Робев обаче ми подаде панката и седна. Това беше досието ми. Видях го още преди 89-а! И вътре ни повече, ни по-малко се мъдреше категорично заключение, че аз съм предводителят на хевиметълите в България и обикалям страната, за да ги организирам за събаряне на народната власт. При което вътре имаше купища листове с цитати от мои изказвания по време на тези срещи. Казал съм това, казал съм онова, а те така се въодушевили, че едв ли не още същата вечер сме щели да палнем сградата на окръжния комитет на партията. Дотам не се стигнало поради активната съпротива на другари, внедрени в редовете на метълите, но пък младежите масово се записвали във фенклуба на "Щурците", където се събирал и членски внос, който кой знае къде отивал. Може би за оръжие? И т. н. И т. н. Okaza се, че повечето донесения са от един и същи човек, който после се сетих, че вървеше навсякъде с мен и доста често седеше до мен на масата като един от организаторите или от най-верните фенове на групата. А той, милият, после по цели

нощи не спял и писал, писал ... Беше едн таќв – усмихнат, мил, внимателен. И аз си говорех пред него от сърце, като пред близък приятел. Мислех си, че е от онези – действите на културата. А той – трудолюбив доносник. За една от срещите ми в Плевен беше изписал 15 листа. Ей така, както си седим сега в Плевен и си спомням, че на тази среща беше и Волен Николаев, който пък се изцепи и разказващи някаква емоционална история, каза, че е ударил шамар на някакв милиционер. А в описането на тази среща се казваше, че не само организираме младите хора за сваляне на Властвма, а гори ги инструктираме, как да бият милицията.

Чета аз и хем ми е едно такова – хладно и гадно, хем ми е смешно. А Робев седи и ме гледа с една разбираща и загрижена усмишка, защото той Вероятно се е срещал досега преди мен с подобно творчество. Аз, естествено казах, че това са пълни глупости и че съдържанието на тези срещи е силно изопачено. Неочаквано за мен, получих силна подкрепа от Катя Димитрова и единствано другарят Станчев приемаше насириозно моята "антисържавна" дейност. И всичко това се случва месеци преди падането на Берлинската стена. В края на 88-ма или началото на 89-та. Георги Робев ме посъветва да спра с творческите срещи и така приключи тази история.

Лошото е, че местните ченгета удариха по фенклубовете ни. А там гори и метъли – те бяха малко. Повечето бяха едни момиченца, за които последна грижа беше да свалят Властвма. Та тях ги викали по милицията, някои изяли шамарите, взели им тетрагдиките със списъците на членовете на фенклуба и платения членски внос ... На мен ми се обаждаха родители на тези момичета, за да споделят безпокойството си, че децата им ги викат в милицията.

Малко преди да измече предпоследното десетилетие на ХХ век управляващата Върхушка принася в жертва дългогодишния си Вожд и означава падането на Берлинската стена сърдечният преврат в комунистическия стил. 10 ноември 1989 г. става историческа дата, от която би трябвало да започне новият демократичен период в развитието на България. Всъщност започва голямото араламбене, което се изразява в публично нищоправене и скришно всичковзимане. Това го разбираме, обаче, много по-късно. А тогава просто сме се отдали на емоцията и неем "45 години стигат" и други подобни неща. Нашите герои също се разват от сърце – всеки по своя начин и в своето си гнездо.

Кирчо: На 10 ноември 1989 г. не си спомням къде точно бях. На улицата бях и някой ми каза, че са свалили Тодор Живков и аз в началото не повярвах. После Вече го чух и по новините. Но кагрятиме, които гадоха от пленума и погледът му, които беше доста по-абдакски отколкото си беше обикновено, ме наведоха на други мисли. Стана ми ясно, че това е някаква постановка и работата е повече превратаджийска, отколкото демократична.

Жоро: Не си спомням къде съм бил на 10 ноември 1989 г., но си спомням, как една вечер бях на площада, там, където сега е Президентството и гледах как гори една стая. Това беше пожарът в Партийния дом. . . .

Като дойде 89-та много се зарадвах. Преди това ние непрекъснато пътувахме и гледах пред себе си лицата на българите. Това бяха хубави, усмихнати и пълни с надежда лица, защото ние с музиката си предизвиквахме положителни емоции и хората ни отвръщаха със същото. Като стана промяната, си казах: ето, най-после тези хора получиха онова, което заслужават, сега Вече са свободни. И после останах ажъки разочарован, когато през годините видях как този народ някак си не желае да е свободен. Как се лъже и как допуска да го крадат и използват. Хеле пък на последните избори съвсем се отчаях.

От митингите си спомням онзи – на "Цариградско шосе". Спомням си лицата на хората. Спомням си надеждата. Едно море от хора, което се вълнуваше и излъчваше позитивна енергия. Тогава видях българския народ и оттогава не съм го виждал.

В този период зазвучават първите песни на демократичната промяна, сред които са "Аз съм просто човек" на Кирчо и "Вдигни очи" на Валди и Сашо Петров. За песента на Кирчо Вече знаете – тя е написана няколко години преди събитията и пазена в тайна до началото на 90-та. А "Вдигни очи" . . .

Валди: "Вдигни очи" е поръчкова песен, но зависи какво разбираш под поръчкова. Никой не ми е казвал каква точно да е песента. Това беше 91-ва и на много хора бяха поръчани песни – на Кирчо, на Мимко Щерев ... Предстояха първите демократични избори за Народно събрание. Ако това е поръчка, то и 90% от класиката тогава е поръчкова. Това само показва, че когато елинтът на едно общество поръчва музиката, тя остава Във Времето.

Самият процес е неясна химия. Аз повечето пъти пиша музика по готов текст и не знам как става. Чета текста много пъти, той ражда у мен някакви музикални асоциации, подрежда се и изведнъж излиза песен. Някаква амалгама от свети неща, която не винаги е успешна. Е, "Вдигни очи" се оказа много успешна и това го усетих още като зазвуча у мен. И затова със Сашо поискахме Веднага по-висок лимит за записа, защото усетихме, че ще трябва да ангажираме повече певци, за да я изпяят. Мисля, че тогава имахме някъде около 3000 лв. за запис на парче, каквото и га означава това сега. Сега мисля, че е 250 – 300 долара. По това време заведението, което беше на мода и се събирахме в него беше VOA – срещу БНР. Там се запознах с доспа хора. Беше Времето, когато не се задържах дълго в България. Но се интересувах активно от процесите тук. Записахме за онези песни направихме в "Балкантон", като никой не взимаше хонорар. Аз си го изсвирях открай докрай и само наслагахме вокалите. А вокалистките ги намерих пред VOA и едната от тях беше Милена.

С нея се запознах на един концерт в зала "Универсиада", където тя и още две момичета трябваше да пеят беквокали на Гошо на песента "Д-р Иванов". Бяха с едни бели касинки на главите и аз ги разпявах отзад, зад сцената, където има един роял. И после му казах на Гошо: Само ето тази става. И посочих Милена. Та, после, когато стана дума за тази песен, я поканих. Тя Веднага прие. Тогава, между другото, атмосферата беше една такава, празнично нахъсена. Всички бяхме заедно и вървяхме в нещо. Малко ми е мъчно, защото Вземи сега плаката ни от 91-ва и онзи, който правихме на "Моста на Въздишките" преди 2-3 години и открий 50-те разлики. Дано на следващия да не остане само изгледът към Витоша. Тогава обаче всичко изглеждаше небесно синьо и пълно с надежда. После се разбра, че част от хората били от КГБ, а друга – от КДС. Ама кой да знае. Като си спомня сега например Петко Симеонов каква резачка беше. Ама откъде да знам, че такава е инструкцията. И колкото си по-яростен, толкова по-внимателно трябва да те гледаме. Защото най-яростните се оказаха най-внедрени. Сега си давам сметка, че аз никога не бих се сетил да използвам такива остри и точни изрази, каквито използваха те, ама кой да съобрази, че само човек отвътре може така да се изразява. Понаучихме някои неща, но късно. Бяхме не-подгответни, но поне от музика разбирахме. И направих две песни. Едната беше тази, а другата – "Стари хора", по текст на Mumko Керелезов.

По това време всеки от четиримата се занимава със себе си или с обществени дела, но извън групата. Това са първите години след десетоемврийския преврат, който тогава възприемахме наивно като демократична промяна. Изтърпяваме някак си първите мимикири на бившите властници и преживяваме Лукановата зима с опашките и стоковия недоимък. Следим "Кръглата маса" и стискаме палци на брагатите демократи с домашно плетени пуловери. Въобще не подозираме, че така както ние им стискаме палци, някой ги е стиснал тях самите и ги кукловоди. Когато започват да отлагат един по един, вече е дошло времето на Димитър Попов и незабравимия му Вопъл "За бога, братя, не купувайте!". Следващите избори, обаче, печелят силите на промяната и все още единият СДС побеждава "с малко, но заинаги", както заявява един виден отвсякъде литературен демократ. Това "завинаги" трае по-малко от две години и носи повече надежда, отколкото действителна промяна. Впрочем, промяна има. СДС се цепи на три и през 1994 г. катакстрофално губи изборите. Започва ерата на Жан Виденов, банковите фалити и валутните спекулатии. До този момент единственото свестно нещо, което е успяло да се случи, е свободата на словото и раждането на частните радиа и телевизии. Вестникарските серии са пъстри и предизвикателни, в ефира звучат младежки гласове и модерна музика, а телевизионните програми се изпълват със сапунени сериали. Малко по-късно свободата се оказва твърде крехка, тъй като зависи от инвестиционните възможности на медийните оператори и постепенно четвъртата власт преминава в здравите ръце на бившите пазители на социалистическия морал и законност. Точно в този момент, обаче, на тях ни най-малко не им пuka за морала, а законността ги интересува допълнително, гоколкото не застрашава недосегаемостта им. Постепенно медийното пространство се превръща в онази вълшебна бутулка, от която изкача духът на насилието, разрухата, простацината и бабаитския гъонсуратък. Това, обаче, става неусетно, а после вече е късно...

В раждането на свободния радиоэффир участват активно и четиримата наши герои. Един – като собственик, друг – като водещ, трети – като канцелар-съружник, четвърти – като съпруг. Съпругът, в интерес на истината, е единственият, който не предприема никаква лична радиовантажа. Той просто изпраща в ефирното бойно поле жена си – Шошо. Вече се сещате, че става дума за Жоро, а Шошо близо 10 години бе живата връзка на Радио "Танга" с неговите слушатели.

Жоро: След като спряхме да свирим, известно време се отдадох на почивка и домашен уют, но тъй като силенето все още беше с пари, трябваше да се захвана с нещо, за да ги спечеля. Вече се бях самонаучил на обработка на информацията с компютри и Петър-Емил Митеев ме взе в Института за младежта и гори ме настани в кабинета си. За мен това не бе странно, защото се познаваме и знам, че мога да му имам доверие, но явно и той го знаеше.

Обработвах информация за социолингвистичните изследвания. След 1989 г. работехме със стенограмите от Великото народно събрание и изследвахме речите на политиците – кои какви думи употребява и с каква честота и т.н. И после им се правеха портрети на базата на казаното от тях. Много интересно беше. Аз и преди не говорех много, но след тези изследвания съвсем спрях.

Оттам изкарвах някакви пари, с които живеехме.

След като поработих при Петър-Емил, се захванах с други неща и ставах все по-богат. Правех неща, които никога преди не съм правил, но човек има ли желание, дисциплина и обща култура, може да се справи. Започнах да продавам климатици, едни от първите климатици "General", които влизаха в България и не ми беше трудно да ги продавам. Тогава лесно се даваха пари, защото някои и лесно ги взимаха. Влизал съм в офисите на най-богатите хора през онези години и сега като погледна назад, повечето от тях са покойници. Добре, че си плащаха в момента. Не съм инвестирал в бизнеса. Просто започнах като помощник на един човек, който ги внасяше и постепенно започнах да продавам все повече и повече, защото още бях известен, бях доверие и така си припечелвах добри пари. Бях просто гилър. Но това беше и първият път в живота ми, когато съм се занимавал с търговия.

После, покрай климатиците, започнах да продавам и мебели. Едни много хубави италиански мебели. Обзавед съм доста представителни офиси. Министерството на околната среда е обзаведено от мен. На "Дондуков" има една бизнес-сграда, на ъгъла с ул. "Малко Търново" – и тя е мой обект.

После, обаче, хората от тези фирми, с които работех, започнаха да се взимат прекалено насириозно и стана обичайното. Разделихме се. Останах без работа и без доходи. По това време Шошо си работеше в радио "Танго", аз обаче пак започнах да си търся препитание. И попаднах на Денис. Денис е прекрасен човек. С него се опитахме да продаваме черна техника – "Сони", но и там не забогатях. И така – малко свирене, малко търговия, малко записи и 15 години минаха. Иска ми се не да съм пенсионер, а да съм рентнер и да не живея в София. Може и да не е в чужбина, но поне да е вън от този град, сред природата. Децата вече са далеч и мога да помисля за почивка. По времето, когато Жоро започва в Института за младежта, Кирчо обикаля България и провежда срещи-разговори, за които доносниците докладват, а нищо чудно част от докладите им да са изпращани за анализ в същия този институт. Все още си спомняме, че именно там се роди терминът "неформали", там се роди и съвременната българска социология. Сегашните "Галъп", МБМД, "Соба Харис", "Алфа Рисърч", НЦИОН и лицата, които ги персонифицират, са производни на този институт и школата Петър Емил Митеев.

Годините, в които Жоро анализира стенограмите от Великото народно събрание, Кирчо пак му е под око, тъй като бележитият басист е избран за депутат в същата тази институция от листата на СДС в Хасково. Той не изкарва мандата си докрай и влиза в непреодолими противоречия с българската политическа действителност, но пренася и този кръст на известно разстояние и за непродължително време.

Кирчо: Като свалиха Тодор Живков и започна политическата суматоха, аз естествено не можех да стоя настрани. Първо, Винаги съм бил против комунизма и симпатизирах на тези, екологичните движения и партии в Западна Европа. И, като тръгнах митингите, срещите, концертите и т.н., аз се включих с апаратурата си. Бръмчах с червената си Lada комби и озвучавах. По този начин попаднах и на учредителното събрание на Зелената партия.

Като политическа платформа идеите на зелените партии ми допадаха. Чиста природа, качество на живот, екология във взаимоотношенията – Все хубави неща. Не ми харесваше това, че излъзват известна левичарщина, но пък другото си беше наред. Още повече, в този момент не ми беше минавало през главата да влизам в партия. Даже, като тръгвах към това озвучаване, Весето ме предупреди: "И да не вземеш да станеш партиец!"

Та тръгнах аз към това събрание и инсталирах озвучителната уредба. Нямаше как грусяче да направя това и сложих мишулта в края на масата, зад която трябваше да седят главните организатори. Вързах колонките, поставих два-три микрофона и седнах там, в крайчета да помагам на демокрацията. Залата започна да се пълни и хората, които идваха, доспа ме обнадеждиха. Харесаха ми. Спомням си, че тогава там

беше Соломон Паси, Филип Димитров, Иван Костов, Евгин Сугарев ... Май беше и Илко Ескенази. А бе, хора с потенциал. Филип Димитров дръпна едно слово, което направо ме въодушеви. Умно, логично, емоционално наситено. Комунистите направо ги разпердущини. Сашко Каракачанов беше доста по-умерен, но все пак – в общата демократична линия. С една гума – много добре. И в един момент, когато Вече се избираше ръководство, от залата стана тази, журналистката, мисля че беше, защото и тя е един от учредителите на Зелената партия, тази – Светослава Ставева, сега Тадъркова, и ме предложи за член на ръководството. Не съм сигурен 100%, че беше тя, но сега така ми си струва. И така – предложи ме, а аз не успях и да реагирам, защото хората така радостно се разръкопляскаха, че нямаше връщане назад. И така от озвучител се превърнах във Висш партиен функционер. Филип Димитров веднага ме запиша и това е. А какво щях да кажа на Весето, като се прибера, въобще не знаех. Тя посрещна Вестта мъжествено, но изглежда още тогава е предвиждала какво ще се случи с тази, а и не само с тази партия. Както и да е, аз не съжалявам за това. Човек се учи, правейки грешки. А за Зелената партия измислих един виц, който години след това все се намираше някой да ми го разкаже, но съм сигурен, че преди аз да го кажа, никой не го е чувал. А вицът е, че Зелената партия е като динята – отвън е зелена, а отвътре – червена. Хрумна ми случайно веднъж като яях диня. Това, впрочем, стана доста скоро след учредяването, защото въвете групи вътре много бързо се извиха, разграничиха и противопоставиха. Аз естествено бях в групата на Филип Димитров и против групата на Сашко Каракачанов.

Впрочем, от политика аз винаги съм се интересувал. Никога не съм бил обществено индиферентен. Само че политиката преди 89-та не беше моята политика, а това, което правехме с групата се оказа, че има много повече политическо въздействие от очакваното. Близък приятел на семейството ни бе Петко Бочаров и с него неведнъж сме си говорели на политически теми. Той за мен е чично Петко и наистина ми е роднина. В тези разговори аз все се опитвах да надникна в бъдещето. Не като пророк, а по-скоро като анализатор и неведнъж съм успявал да предвидя някои събития. Например почти съвсем точно предвидих падането на системата. По време на събитията в Полша през 1980 г. казах, че след не повече от 10 години във всички останали страни ще се случи същото. И то се случи. Тогава доларът започна да се вдига и да казва, че стигне ли доларът при нас десетина лева на черно – край. И горе-долу така стана.

С баща ми също доста си говорехме за политика. Той все пак беше юрист, добър адвокат. След това отиде посланик във Ватикана. Мисля, че не бях неподгответен за политиката. Въщност, оказа се, че съм неподгответен за българската политика. Защото СДС-то, в което аз влязох и с неговата бюлетина отидох във Великото народно събрание, се оказа не това СДС, за което си мечтаехме, а едно съвсем друго и в него на ключови позиции се настаниха пак комунистите. видях отвътре до каква степен е нагласено това СДС и цялата тогавашна опозиция. Затова и напуснах парламента и политиката.

Аз подписах онова писмо – на 39-те депутати, които излязоха от ВНС и не подписах конституцията. Но освен него, написах и друго писмо до председателя на ВНС, с което обявях решението си да напусна парламента. В другата, индивидуалната ми молба, да бъде прекратен депутатският ми мандат, се аргументирах с обстоятелството, че не мога да участвам в създаването и да подпиша една републиканска конституция, след като въпросът за държавното устройство на България не е решен по демократичен път.

По време на краткото си
депутатстване Кирчо, макар и
неофициално, застана замалко и
зад трибуната на Общото
събрание на ООН.

Имах предвид, че референдумът от 1946 г. е в най-висока степен дуризиран и е осъществен под контрола на тогавашната Власть и съветските Войски и затова решението оттогава би трябвало първо да се прегласува от народа и после да си правим конституция. Аз не бях монархист и бях абсолютно сигурен, че ако бе проведен референдум, даже тогава, решението щеше отново да е республиканско. Но, след като Веднъж сме решили да бъдем демократично общество и правова държава, нека уважаваме реда и законите. Освен това, във всички свои публични изяви Жельо Желев и другите лидери на СДС декларираха, че всички избори в България по времето на тоталитаризма са на практика фалшифицирани и не отразяват политическата действителност, а пък се оказва, че само онзи референдум е честен и справедлив. Хайде же! И съм убеден, че бях прав. Но политиците ни от началото на прехода очевидно мислеха различно и не ми обърнаха достатъчно внимание. Дори някои направо се взъмтиха. Не само онези от БСП, а и наши от СДС. И тогава аз си написах тази молба, депозирах я в канцеларията и престанах да ходя на заседанията. Гледам по телевизията и чакам Гиньо Ганев да прочете заявлението ми за напускане от председателската маса. Има срок, който той не спази. В същото време Петър Дертилиев излезе на трибуната и каза, че може би е редно първо да се направи референдум за държавното ни устройство, а после да се приеме конституцията. И аз си казах: А, значи чели са молбата ми помежду си, но не я четат от трибуната. Дертилиев обаче каза това и се стигна до дебат и гласуване, при което идеята за референдум отпадна. Междувременно на няколко пъти срещам Гиньо и го питам, защо не ми четат молбата и не гласуват освобождаването ми. Той вика, хайде първо да си вземеш заплатата за този месец, пък после. Я, казах си аз, в такъв капан ли искат да ме вкарат? Да си взема аз заплатата, пък после Веднага някой тиражен вестник да напише, че като трябва да се приеме политическа отговорност с работа в парламента, не било честно, а да си взимаш заплатата, без да ходиш на работа, било честно и т.н. С една дума, не си я взех и чакам. Минава цял месец. Не я четат, за да не чуят хората аргументите ми, които звучаха много по-убедително от онова, което Дертилиев каза в залата. И се посъветвах с баща ми. Той като опитен адвокат и добре познаващ манталитета на българина Веднага ми каза, че след като са решили да не я четат, няма и да я прочетат. Затова, най-добре е да напиша една втора молба, в която да заявя, че потвърждавам решението си от предишната молба да напусна ВНС, без да излагам в нея аргументите от първата. Направих това и още на следващия ден прочетоха молбата ми от трибуната, освободиха ме и приеха на мое място Христо Бисеров, защото аз влязох с листата на СДС от Хасково. Медийният интерес към мен се ограничи с едно интервю, което гадах за "Демокрация" и това беше. От този момент нататък приключи политическата ми кариера и започна медийната.

Преди Кирчо, обаче, музикална кариера се опитва да направи и Пеци. За него, изглежда, първите години след раздялата са най-мъчителни.

Пеци: Та, слязохме ние през 88-ма и се захванахме с продуциране. Тогава Вече бяха излезли онези групи от новото поколение – "Ахат", "Ера", "Конкурент", "Контрол", "Ревю", "Нова Генерация" ... На мен ми харесаха "Ахат" и се захванах с тях, другите ги поглеждах. После направих компанията GMP (Guzellev Music Production) и се опитах да продуцирам български групи. Доларът обаче направо ми разказа играма. Всичко се правеше в български пари, но се изчисляваше към моментния курс на долара. И гъсковете, и обложките, и кутийките – всичко. Така инфлацията направи продукцията ми много скъпа като себестойност и не можех да си покрия разходите. Клубовете, които се появиха в началото постепенно започнаха да ограничават кръга на групите, после постепенно самите те се преустроиха и групите, които продуцирах, останаха без сцена. Момчетата започнаха да се препитават с други професии, а мнозина и заминаха.

Та този период след 87-ма за мен беше много труден. Чувствах се така, както след казармата, когато с Кирчо се чудехме по кой път да поемем. Но все пак тогава бяхме двама, а сега всеки остана сам. Точно в този момент се разбедох и с Ева.

Много ми се събра, а като канак се случи и аварията с Paguo FM+. Киро Калев, Петър Пунчев и Косьо Тилев бяха първите, които се хвърлиха да правят частна радиостанция. И с Киро Калев се разбрахме в сдружението да участвам и аз. Влязох в комбинацията с цялата си апаратура и личната си фонотека, плюс пари – общо към 15 – 20 хиляди марки. Но изненадата ми беше голяма, когато Стефан Софиянски (в онзи момент бившият столичен кмет е председател на Комитета по далекосъобщения – бел.авт.) връчи лиценза на първото частно радио в България и се оказа, че в този лиценз моето име липсва. Единственото достойно нещо, което можех да направя в този момент, е да се откажа, защото аз исках да правим заедно радио, а не да бъда наемен работник. Друг е въпросът, че не съм свикнал да не виждам публиката си. Някак си не мога да си представям, че ме слушат хиляди хора, а да не виждам никого от тях. Не ми е в кръвта да правя това. Аз обичам, като говоря или като свиря на някого, да го виждам. Освен това, съм свикнал да се изразявам чрез музиката, а не с думи. С една дума, видях, че не ми е мястото там. А там, където ми беше мястото, Вече нямаше нищо ...

Можех да преподавам, но у нас няма система за това. Не може най-доброят да се занимава с начинаещи. Ако имаше създадена система за рокучилище, можехме да направим много хубави неща. А и ние самите не можахме да създадем подобно нещо. Бях активен студиен музикант до началото на 80-те години. Нямаше български филм или телевизионна продукция без моята китара. Но започна най-усилният концертен период на "Щурците", а и в същото време се появиха ФСБ, които просто си живееха в Балкантон.

В друга група просто не ми е минавало и през ум да свиря. Това, с Гошо и Муцуниите не се брои, защото е нещо хармонично с дотогавашния ми живот и кариера. Но да отида като наемник в друга група или да замина с някакъв бенз за Норвегия – никога! Аз все пак бях Пеци Щурец. Това за мен е като звание и ме задължава. До 90-те години не си бях давал сметка колко сме популярни. Като спряхме да свирим и изведнък ми

остана много свободно време. Можех да не ставам всяка сутрин 7, а да ставам в 8. Да не хващам китарата веднага, а да си изпия кафето спокойно и да я хвана чак в 9. После, към 11 да изляза да се поразходя. Аз бях забравил как изглежда София. И изведнък забелязах, как като изляза и хората започват да се обръщат, да се спират, да се побутват... Отделно тези, които направо ме спираха, за да изразят чувствата си. Хората просто искаха да се върнем на сцената. Но не можеше, след като сме казали веднъж нещо, да се изметнем. Плюс това, ние винаги сме имали облика на мъжки момчета, които кажат ли нещо, го правят.

Разходките обаче ми омръзнаха бързо и в един момент вече не можех да мисля за нищо друго освен за рок. Имах нахърляни парчета, добавих няколко към тях и седнах да си правя албум. Тогава ми се обади Гошо и така моите парчета ги изпя той, а аз чрез

Старите муцуни се върнаха отново на сцената.

През това време Кирчо Вече подготвя с Косъо Марков пускането на първото и единствено в досегашната българска история Rock Paguo "Тангра", а Валди облагородява с изящната си музика суртовите северни пейзажи на Норвегия. В интерес на истината, в началото и на Валди съвсем не му е лесно.

Валди: Започнах да пътувам от 88-а. Първо бях 7 месеца с една формация, която направихме специално, за да свирим в Норвегия. С Боби Цонев – китариста на "Тангра", с Петреца – Петко Колев, басиста на Турбо, с едно младо момче – барабанист – Пламен и с една млада, 18-19-годишна певица от Кърджали – Диана. Естеството на работата ни в местата, където свирехме в Норвегия, предполагаше да имаме певица. Ние си свирехме без нея рокаджийски евъргрийни, като парчета на "Дайър Стрейтс" например, а с нея правехме други работи.

Тръгнах на това пътуване, защото бях доста изостанал в оборудването и трябваше да набера средство, за да си купя нови клавири, озвучаване, микрофони и всичко друго, което ще ми е нужно, за да мога да тръгна и като One Man Band. През 1 месец до края на 1988-а изкарах този ангажимент. Това ми беше второто пътуване из Норвегия след ходенето ни със "Щурците" и все пак познавах страната. Единството сърдечие от сърдоброята даже беше същия – Кристиянсон. Там се помещава и кърджалийският менеджър – Методи Илиев, който и до ден днешен работи с българските наши хора. Сменяше доста ергодобе. Само в един град бяхме гъва пъти. Но за 7 години изкаране не е пресълено да се нарича град... Което все пак не му пречи на място да е строителница. Беше на един остров. Въщност, оттам идват и името, и първите обиколките. Договорите бяха много мизерни, но също така и проплан, че спишах съби и пестях. Такова стискане никога другът не го е имал. Ни си отписват, али пък към себе си! Първата бира

си купих от магазин. В кръчмата бира не съм пил, освен ако не са ме черпили от публиката. Купих си я от магазин В края на Втория месец! Помня, че я изпих на един камъни на един фиорд с Петко. И той си беше купил. Не сме пили една бира. Гледахме морето и си пиехме. Беше госта топло, макар че бяхме госта на север – В Тронхайм, един фиорд, яко ръсен от германците през Войната. Там сега има казарми ... Чакай, га не издавам Военни тайни. Ама ние Вече сме в НАТО, тъй че може.

Парите, които спестих, изпратих в Германия и поръчах от един магазин инструментите, които те ми пратиха направо в България. Най-интересното, обаче, е, че норвежците ми признаха тези разходи за производствени и в края на същата година, между Коледа и Нова година ми върнаха част от удържанията данъци. И то – не малко. 2000 долара! А данъците, които плащахме в Норвегия са 30%. В България данъци не плащахме, но давахме 10% на Импресарска дирекция. 10% давахме и на импресариото в Норвегия. На нас ни върнаха част от данъците, защото бяхме повече от 6 месеца. Ако си до 6 месеца, даваш 30% и край. Ако си над 6 месеца, те признават за временно пребиваващ и тогава имаш повече права. Та ние бяхме събрали всички бележки за всяка къмвиг разходи – ток, бензин, буса, сценични дрехи, инструменти, техника ... И накрая, като изчислих, се оказа, че са ми удържали 5% данъци. При това ми признаха разходите, без да видят инструментите, които съм купил в Германия. Само по документи. И като получих онези 2000 долара, веднага ги изпратих в Германия, където бях предупредил хората от магазина да ми запазят един неща, които ще платя допълнително. А общо сумата надхвърляше 10 хил. марки, май беше 12 хиляди и това ми дава голям работ. Та, тогава се оборудвах напълно. Купих си и озвучителна апаратура, и пулт, и стъпало, и уредба за китарата, и нов синтезатор, и хармоники, и акустична китара. А бе, всичко, което ми е необходимо. Не най-скъпото, но достатъчно качествено, за да мога да работя спокойно тук и в чужбина. С един гурбет, но и с невиждано стискане! Не живях весело тези 7 месеца, но пък от 89-та Вече тръгнах сам. Свирех в пианобарове и от време-навреме правех няколко неща на акустичната китара и хармониката. По-късно тръгнах като One Man Band, за което е нужно програмиране на бас, барабани и всяка къмвиг други ефекти, за да могат хората да танцуват. Това беше последната фаза от гурбетите ми. Но на корабите, когато работех, си бях основно в пианобара. С пианото също пея. Това е основно изискване.

Общо ми се събират три години пътуване из Норвегия. Но само първия път стоях 7 месеца. Другите пъти – все по 3-4. Когато бях на фериботите, редувах свиренето на брега с ангажиментите в морето. Един месец на ферибота, един месец на брега. На ферибота хубавото му е, че там не се удържат данъци. Той се счита за екститория и парите си ги получаваш чисти, а и са повече. Но пък там свириш всеки ден. Няма почивка. И те броят за част от екипажа. Поради тази причина нямаш право да пиеш алкохол.

За пианобара е характерен близкият контакт с публиката, нещо, което го няма при One Man Band. Всъщност името пианобар изва от простия факт, че роялът, на който свири пианистът, е барплот. Там, около музиканта стоят посетителите, оставят си чашите върху пианото и си говорят, или му говорят. Гледат машинариите как мърда, защото отгоре има едно дебело стъкло, поръчват си песни, припяват, черпят те ... Комуникацията става на английски, защото в Скандинавия не е нужно да питаш, дали някой говори английски. Всички говорят. А е така Вече и в Холандия, и в Германия ...

Пътувах на север някъде до 97-ма. 1995, 1996, 1997 Вече бях на сушата, на една много спокойна и много доходна работа. Свирих като One Man Band в един зимен курорт през лятото. През хотела, в който свирих, минаваха предимно чужди туристи – японци, корейци, англичани, германци, ималианци, гърци ...

Впрочем, началото на соловата ми кариера в Норвегия хич не беше лесно. Трябваше да науча госта парчета, а и спецификата на работата е друга. Но след онези 7 месеца някак си не исках отново да тръгвам с група и помолих норвежеца, който прехвърли на Методи бизнеса, да въздейства на Мето да ми уреди самостоятелен ангажимент. Той гори не пожела да ме прослуша. Направо ми каза: "О.К., за колко месеца и за за кога?" Казах му за три месеца от октомври, за да мого да се подгответя. И от октомври започнах сам. Първото място беше "Роланд Гардън" в Тронхайм – изключително луксозен хотел. Вътре свиреше един българин, който бе облечен в сиво поло и сив костюм и предлагаше само класика. От време-навреме и по някая популярна мелодия, но аранжирана като за симфоничен оркестър. Аз така никога не съм свирил. И само инструментал. Бях направил гъве части класика, но едва я бях изсмукал от немските си спомени. Имах много голям репертоар, защото там това е задължително, но класиката в него беше малко. Иначе, 6 месеца се бях готвил за този ангажимент.

Този разказ на Валди съм записал още първия ден – в съблекалнята на Врачанския стадион. Продължаваме го четири дни по-късно – в Габрово. Там също е горещо като в горенна пещ, девойката от кетеринга отново се притеснява за количествата лед в хладилните чанти, аз през пет минути тичам до банята, за да си поливам главата със студена Вода, а Валди говори на диктофона ми. В началото – предимно оплаквания. За това, как Кирчо му провалил страхотен ангажимент в Норвегия с обещанието за турне през 1993 г. Турнето, обаче, се проваля, тъй като Кирчо се е отдал всецяло на Paguo "Тангра". Валди губи пари, а и у нас няма никаква уредена работа ...

Валди: Така беше. Изпуснах гъва месеца в пианобара на най-скъпия хотел в Осло – "Oslo Plaza", в който отсядаха Майкъл Джексън, Пол Макартни ... Не, че щяха да го дадат в пианобара, но Все пак. И така, върнах се през март в България, готов да репетирам за турне и да тръгвам из китната ни родина в чест на 25-годишнината на "Щуриците". Обаче се оказа, че Кирчо нещо не бил сметнал както трябва и е адски ангажиран с подготвката на Paguo "Тангра" за пускане в ефир и турнето отиде на кино, а с него и аз.

Съвсем без работа не останах. Даже си намерих повече работа, отколкото пари. Но в началото това, което се появи, изглеждаше госта примамливо.

Сашо Петров доведе една негова позната, която беше намерила някакви пари, за да запиши песни по един негов сценарий, който да се предложи в БНТ и да се заснеме като мюзикъл. Става дума за "Далтонистът". Започнахме работа. През май влязохме в студио и към 15 юни бяхме записали всички песни. По-известните от тях са "Здравей, понеделник", "Гаражен блус", "Далтонистът"... Много песни бяха, но подредени според изискванията на сценария – с определени дължини, на вързани съжетно... А бе, истински мюзикъл. И сценарият бе приет в БНТ. А първоначалната идея на Сашо, защото той е по уговор, беше парчетата да са по музиката на химните на нашето поколение. И аз имах задачата по готови текстове да намеря подходящи парчета на групите от 60-те и 70-те и да наглася тези текстове вътре. Така напр. направих "Излишният състав" по "All Right Now". "Здравей, понеделник" беше започната като "Лейди Джейн". Не беше композиране, но беше по-трудно. И тогава "Море от любов", която водеше с Жоро Ангелов някакво младежко предаване по телевизията, май беше Рок Око, идва при нас със Сашо на Синьото и ехидно ни пита: А "Излишният състав"

не напомня ли доста едно парче на Фрий, което се казва "All Right Now"? Не напомня, казвам ѝ, направо си е едно към едно. Но това с хитовете не стана, защото в един момент разбрахме, че ще имаме страховитни проблеми с правата и тогава композирах авторски парчета. Само "Излишният състав" остана. До снимане обаче не се стигна, защото точно тогава падна правителството на Филип Димитров и смениха шефа на БНТ. До този момент шеф беше Асен Агов, Стефан Димитров беше главен редактор на "Музика и забава" и ние бяхме минали през всички инстанции за одобрение и само чакахме началото на снимките. Новият генерален директор – Хачо Бояджиев, определено дойде с друга концепция, в която "Далтонистът" някак си не се вписваше и до снимки не стигнахме.

Турнето, естествено не стана. Снимките в телевизията – също. Изхранвах се с правене на реклами. Започнах предаването си "Рок център" в радио "Тангра".

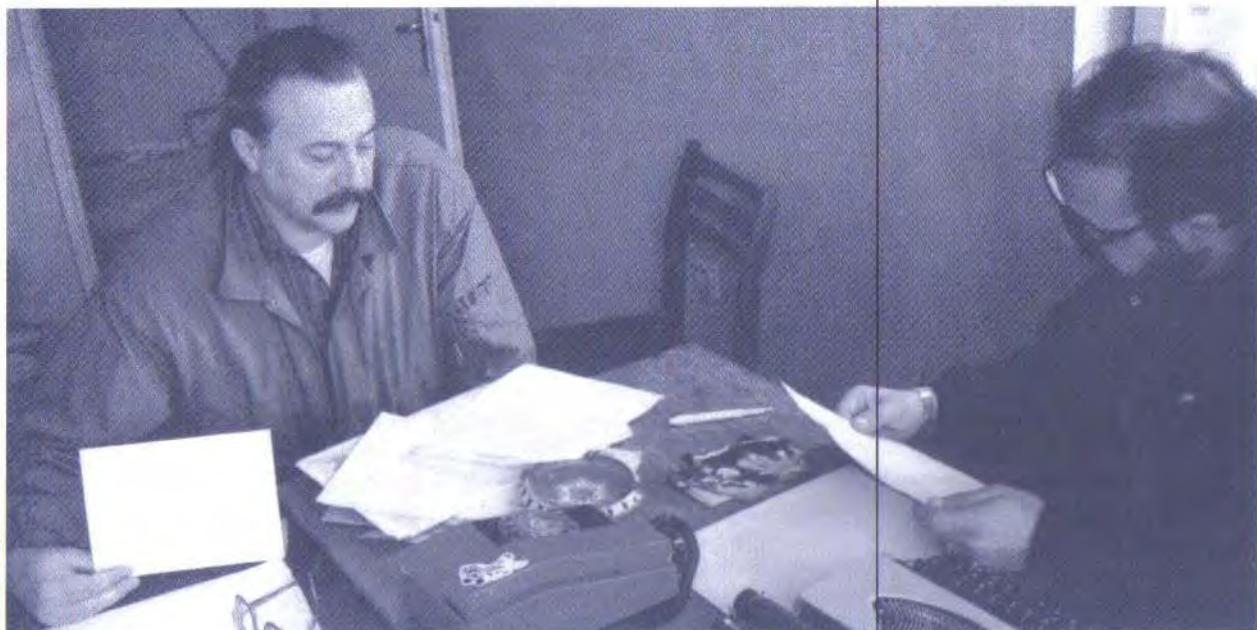
През 93-та си направих един прекрасен договор на "Дюни" за три месеца в пианобар – също като в Норвегия.

94-та свирех в един нов пианобар на стадион "В. Левски".

И като видях как завършиха изборите през 94-та, веднага се обадих на импресарио-то в Норвегия и от 95-та отпътувах отново за три години. Не непрекъснато, но на равни интервали.

Като падна Виденов и дойдоха нашите, пак спрях да пътвам.

Върхност, до 1997 г. Валди си е един скандинавски трубадур, който от време-навреме игва в топла България, събира слънчева енергия и отново заминава в царството на Снежната кралица. През това време Кирчо Всецяло е отмден на новата си любов – радио "Тангра". От края на 94-та тя става и моя, тъй като РИТЪМ спира да излиза и аз се преквалифицирам от пишещ в говорещ журналист. Близо четири години Кирчо ми е шеф и при споменаването на този факт и до ден днешен не получавам киселини. Стане ли, обаче, дума за неговия партньор, направо ми се наслъзват очите. И не от умиление. Но това е друга опера. Върхност, материалът за първото издание на тази

история започнах да събирам в началото на 1994 г. и да го пускам като поредица във Вестник РИТЪМ. Когато през пролетта Вестникът бе грубо посечен от "данъка убиец" (ДДС), с Кирчо решихме, че поредицата може да се превърне в книга и до края на годината историите бяха събрани. След това дълго лежаха в една папка, тъй като аз, точно като шефа си, бях отгаден на радиоидеята и за мен нямаше по-важни неща от "Хляб и мармалад" и "Вкусът на Времето". Напуснах радиото известно време след като моят литературен герой оставил цялото му управление в ръцете на партньора си. Няколко месеца след това историиката ни бе облечена в корици. В тогавашния си вариант тя обаче не включваше радиоизданието ни от средата на 90-те.

Кирчо: Въщност, още преди да се захванем с Косъо Марков да правим радио "Тангра", аз имах такова желание и се бяхме разбрали с Гошо Минчев, че ще правим подобно нещо. Дори в един момент се подготвяхме тримата да си направим радио и по примера на някакви М-та, които имаше по онова време – не става дума за телевизия ММ, защото още я нямаше, а за нещо друго, решихме радиото ни да бъде МММ или ЗМ. Заради Маричков, Минчев, Марков. Гошо дори беше категоричен, че това радио трябва да бъде радиото на царя, защото той тогава беше убеден монархист. За мен се пусна слухът, че съм монархист, заради напускането на ВНС, но никога не съм бил. А и Гошо, милият, престана, след като видя своя偶像 на предизборния плакат на Доган и Луджев през 1997 г. Ще отворя една скоба за царя, защото по едно време му симпатизирах, без да съм убеден монархист. А му бях и на гости в Magrud по време на депутатстванието си. Имам и снимка с него. А и с теб и с него, когато пък ти го интервюира в София през 1996 г. Но именно тогава, през 96-та започнах да се замислям, защото той е бил в един тежък момент. Помниш ли какво беше? Глад, инфлация, не сигурност... И народът го посрещна като месия, а той се държа толкова дистанцирано и не пое никаква отговорност. Тогава у мен се появиха първите подозрения, кой седи зад него и му дърпа конците. А в Magrud той се държа като цар. Той е голям чаровник. Ние бяхме делегация от три партии – СДС, БСП и БЗНС. Аз въщност отидох на мястото на Георги Мишев. Той отказа, защото е много добър приятел на Жельо, а Жельо нали е убеден републиканец. Та отидох аз. Представител на БСП беше Борето Димовски, а той винаги е бил убеден монархист.

От БЗНС беше един бивш главен редактор на "Земеделско знаме", ама как се казваше... Настаниха ни в един хубав хотел и имахме срещи с царя на четири очи. Моята среща беше в една библиотека с бели рафтчета и много хубави книги. Говорихме дълго и той

Освен шеф на радиото, в началото Кирчо се изявяващ и като водещ на предаването "Пари за нищо"

ме впечатли със своята харизматичност и общата култура. Тогава, обаче, аз му казах за намерението си да напусна ВНС и причините за това решение, въпреки, че това се случи доста по-късно, но интересното е, че той не реагира положително. Въщност, въобще не реагира. Той може би знаеше, че при референдум няма да спечели. Това, което не знаеха Жельо и другите групаци, и се страхуваха от референдум за юржавното устройство. Та така ми излезе име на монархист. Сега като си мисля даже ми се струва, че гори и да бяхме станали монархия, нямаше да е толкова страшно. Като го гледам Симеон става повече за президент, отколкото за министър-председател.

Та тогава, когато решихме да правим радиото, Косъо успя да ме навие, заради тези царски забежки на Гошо, да го правим само двамата. И за това чувствам голяма вина и това ще е цял живот. Гошо тогава отиде при Пеци да помага за FM+. Подготвката и началото на Radio "Тангра" беше много труден период и ако трябва да го повторя, не бих го направил. Тогава си заложих апартамента. Баща ми точно беше заминал за Ватикана посланик и ми беше оставил едно генерално пълномощно. И аз с него ипотеки-рах апартамента на "Марин Дринов" и взех заем от 50 хил. долара, за да направим радиото. Слава богу, че радиото тръгна много добре и за две години успях да върна замята. Въщност, ние похарчихме 40 хил. и ги възстанових за две години.

Някои мислят, че депутатството ми е дало възможността да направя радио. По-скоро ми помогна това, че съм аз. Депутатството ми помогна за друго. По време на онова пътуване в Щатите възстанових връзка с International Media Found, който бе създаден тогава в Америка, за да подпомага частни медии в Източна Европа. Всички раждащи се тогава в България частни радиа знаеха за този фонд и бяха изпратили проекти с надежда за финансиране и техническа помощ. Фондът обаче оборудва само Radio "Тангра". И това до голяма степен стана поради личните ми контакти с тях по време на посещението на онази парламентарна делегация. Тогава посланикът във Вашингтон беше Огнян Пишев и той ми уреди срещата с фонда. Разговаряхме, аз им представих нашия проект, после те са си направили проучванията и решиха да ни помогнат. Така получихме цялата апаратура под формата на дебитен кредит. Започнахме да го изплащаме и след близо година те го дадоха да видят как върви радиото и какво правим с тяхната техника. Междувременно те бяха подпомогнали по един или друг начин и други частни радиа – "Дарик", "Битоша" и още някои, и екип на фонда, воден от директора, даде да обиколи клиентите си. Ние с Косъо – много притеснени, защото сме изплатили съвсем малко от дълга си и въобще не сме сигурни, че ще можем да го изплатим целия. А като техника радиото изцяло е тяхно. Пристигна чисто ново, в кашони и с двама американски инженери, които го слюбиха и го пуснаха в ефир. Този, големият пулт, на който си работил четири години, е американски. Та те нагласиха студиото, предавателите, трансмитерите и пуснаха сигнала. При това – съвсем бесплатно. Командировката им беше за сметка на фонда.

Та, изват американците и ние с Косъо – като препикани. Онези гледат, слушат и се подсмиват. А ние притеснено обясняваме, че в този момент не можем да изплащаме по-големи вноски и нали, ако проявят разбиране ... И изведнъж шефът взе договора ни с тях, извади един печат и прас! А под печата излиза думичката "приключъчен". Което означаваше, че повече няма какво да плащаме. Ние направо не повярвахме на очите си. Те определено бяха харесали това, което се е получило и ни опростиха почти целия дълг. Това ни дава възможност да изплатим онзи заем, който бях теглил с ипотеката на матковия апартамент.

Бяхме хубав екип. И в началото, и после, но началото бе голяма емоция. Тогава започнахме с Backo Върбанов, Тони Георгиев, Митко Евстатиев, Даниела Кузманова, Жоро Георгиев, Иринка Черкелова, Юрката, Валди... Година по-късно вече се появи и ти.

Занимавах се активно с радиото до 96-та. После се отдъпнах и делегирах на Косъо управленските правомощия. Започнах да си правя студиото, да го правим турнето "30 години" и да си правя песните за соловите албуми.

Момчетата и групата

Интересен организъм са това "Щурците". Няма, няма, няма и изведнъж!...

Май шопът се бе произнесъл за никакво явление по този живописен начин. Така и те – скрият се по домовете и стигуат си, правят си разни неща и мине не ми е някоя и друга година, вземат, че се съберат. Таман се съберат – и отново се разпилят.

Кирчо: Колкото до събирането на групата, то си става никак естествено. Чувстваме се във форма, появяват се поводи и ние се събираме. Не го правя аз. За 30-годишнината беше съвсем естествено да направим турне и защото есенното през 97-ма беше кратко, ние направихме и друго през 98-ма. Сега това турне се появява никак си непланирано.

Пеци: Под въздействие на външните фактори се отказахме. Не ни се искаше, но бяхме сигурни, че по този начин не можем и да продължим. А за онова, което се случи две години по-късно, все още никой не знаеше.

По-късно, когато се събрахме на няколко пъти по конкретни поводи, пък нямаше изградена организационна структура, която да се занимава с този вид дейност и ние не можехме да висим така, на самодейни начала. Затова и събиранятията ни бяха кратки, но затова пък – запомнящи се.

Валди: Ние сме много интересна група, която никога не е имала бизнес нюх. Това важи за всички ни, включително и за мен. Кирчо, например, винаги е искал да контролира изцяло нещата и няма доверие на никого и опитва се да държи всички нишки в ръцете си, често изпуска именно онези, които биха го завели при парите. Може и да си е имал основания, базирани на личен опит, ама като ти се бърка навсякъде, ти губиш ентузиазъм. Уж аз ще правя плакатите и изведнъж Кирчо идва с мен при компютърдженята, после при печатаря. Е, защо да ходим като Куку и Пипи?! И ти идва да си хванеш шапката и да го оставиш сам да се оправя. Пеци си има друга вселена, Жоро – дома и аз започнах да си работя сам. Но ние от правене на пари не разбираме. И нямаше да разбираме. Години наред получавахме това, което е регламентирано и там нямаше шабане. Най-много го направих някоя дребна шмекерия за 20-тина лева. И това е. А след 90-та година вече имахме належаща нужда от истински мениджър. И ако го имахме, досега щяхме да сме направили много повече неща. Събираме се от време-навреме и го правим с кеф, но изпуснахме много възможности и най-важното – прекъснахме връзката с публиката си. Изпуснахме я! Това е най-голямата ни загуба. Ще ти дам пример със "Сигнал". Те нито за миг не прекъснаха връзката със своята публика. А ние съвсем доброволно си отстъпихме дължността, които беше баш на клош. Просто в този момент ни трябваше човек, който да се заеме с мениджърството на групата. Някой, на когото всички да му имаме доверие. Ама това, с доверието, се оказа най-трудната работа. Е, гледай "Ролинг Стъанс" какво направиха! Като добре смазана машина минаха през времето. Да, знам, че ние сме друга география и даже друга история, но тук, в България това можехме да го направим ние – "Щурците". И защото не го направихме, изпуснахме страшно много възможности.

Дори и когато се обърна палачинката, ние бяхме готови. Кирчо вече пееше "Аз съм просто човек", а аз имах песните със Сашо Петров, които се пееха по площадите. Просто можехме да не се разделяме.

Искам и друго да кажа. До 1994-95 г. за всичките ни участия в площадни концерти не сме взимали пари. И ако са ни плащали, сме си връщали хонорарите на касата на СДС. Взимали сме пари само за записите и тиражираните касети.

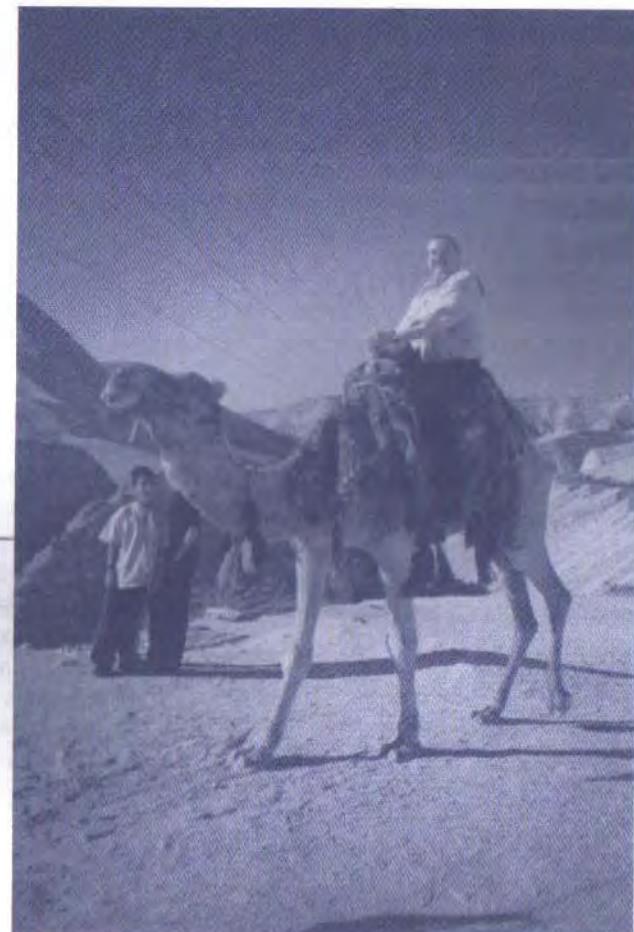

Какво питаш? Общ живот? През последните 15 години няма такъв. Може и да изглежда странно, но само за онези, които са забравили, че до 1987 г. сме живели заедно по-вече, отколкото със семействата си.

В годините след 1988-ма "Щурците" правят три национални турнета, поредица от запомнящи се концерти във Виена, Будапеща, Братислава, Тел Авив, Лондон и едно шеметно концертно пътуване през Америка. Валди и Кирчо издават солови албуми, а Пеци композира повече от половината репертоар на "Стари муцуни". В бандата свирят заедно с Жоро, а след смъртта на Гошо се оттегля и в новия формат на "Муцууните" влиза Валди.

Жоро и Кирчо в ориенталски стил

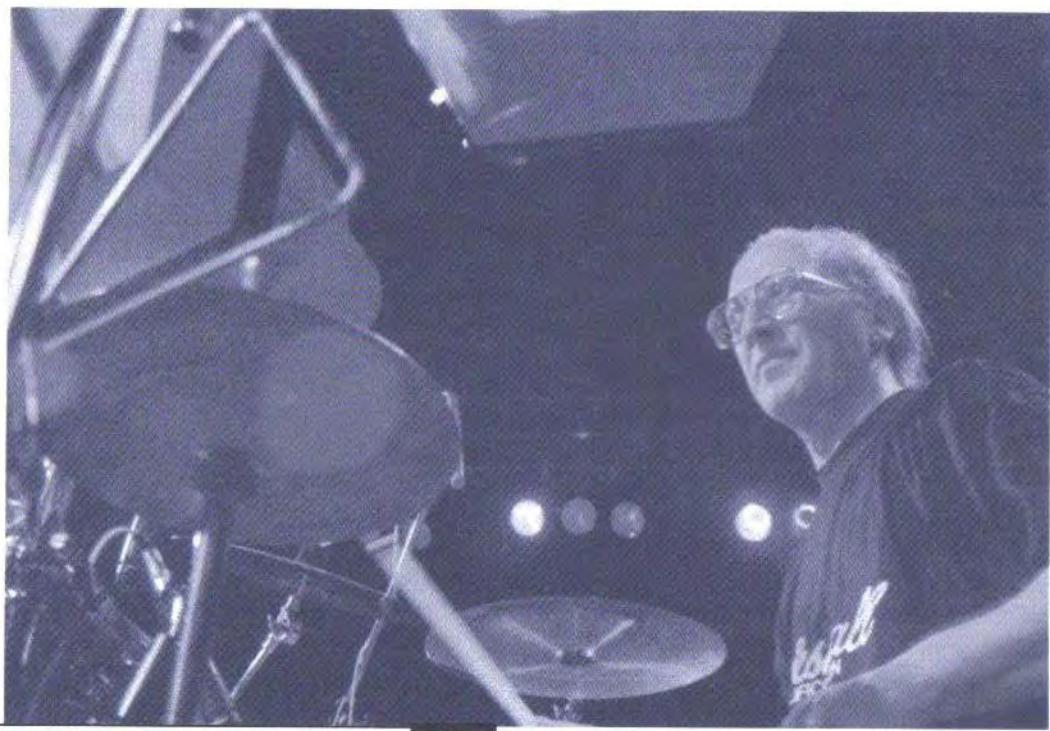

Пеци: „Старите муцуни“ съм ги измислил аз и ги направихме заедно с Гошо. Без нас това Вече е една нова група. Аз измислих името на групата, измислих концепцията, Гошо пееше и другите просто дойдоха да свирят. Тогава си гответех свой албум и имах госта парчета. Гошо също искаше да прави албум и ми поиска няколко музики и стана така, че моите парчета отидоха в неговия албум.

Въобще, ако сметнем онова, което съм правил за Гошо извън и в „Стари муцуни“, то е повече от всичко, което съм композирал за „Щурците“. Най-рокаджийските му парчета съм ги писал аз – „Момчета с китари“, „Ние музикантите“, „Рокенрол в събота“, „Блудният син“, „Стари момчета“...

Та, когато Гошо ми се обади да иска музика, му казах, че си правя албум и му гадох как семката с всички музики да си избере гве. След няколко дни ми се обажда и Вика: Пеци, взимам ги всичките. А, казвам му аз, така не може. И аз искам албум. А той: Не! Остави тази работа и ела да чуеш какви готови текстове съм им направил. Отидох у тях, чух и наистина парчетата бяха станали много готови. Беше направил Вече текстовете на „Бира, секс и рокенрол“, „Мързелив бирен ден“ и на „Гадже – бонбон“. Викам му, добре, наистина са много готови, ама аз така си оставам без албум. И му предложих тогава да издадем заедно албума, който да се казва „Стари муцуни“, защото това си го бях намислил още отдавна. Аз правя музиката и аранжиментите, той – текстовете и пеем гвамата. Като искаме да правим концерт в провинцията, изпращаме касетата на наши приятели, музиканти, те научават парчетата и свирят с нас. Да, ама нещата се развиха по друг начин. За никакво участие Гошо ми предложи да извика Иван Лечев, защото той така и така понякога си работел с него и ме попита дали съм против. Не бях. Тогава Иван предложи: Защо да не Викнем и Ивайло Крайчовски, той така и така няма в момента работа. И тогава аз извиках Жоро Марков и така

се събра група, която съвсем естествено нарекохме "Стари музуни". Но на първото ни свирене в Клуб 113+ на Университета все още не бяхме "Стари музуни". После Вече си тръгнахме така и доста време свирехме заедно. Това си беше рокенрол и ритъм ендблус група, която имаше много характерно звучене. Сега "Музуните", без мен и Гошо, просто не са същите.

Жоро: С "Музуните" беше много вълнуващо. Гошо все искаше да репетираме, а ние все не репетирахме. Освен това, след всяка репетиция Гошо измисляше нещо ново и променяше или текст, или глас, или нещо друго и трябваше пак да се репетира. Но пък Гошо страшно го биваше в текстовете. За мен той е един от най-добрите автори на текстове в България. Не мога да разбера, обаче, как така хората просто не сеслушаха в тези негови послания. Е, питай сега някого за песен на Гошо и той ще ти каже "Бира, секс и рокенрол", а няма и да се сети за "Какви времена". Аз и сега си мисля, че Гошо не го разбраха много хора, защото текстовете му бяха много умни. Трябваше да се напъват. Той виждаше нещата в дълбочина и ги изразяваше много точно, искрено и емоционално.

Както Пеци твърди, че "Музуните" са негов проект, така и Ивайло твърди същото. Мога да кажа само, че не са мой проект и аз нямам никакви претенции. На мен от самото начало ми беше много приятно, че ще засвиря с вдвама от ФСБ, с които много ми се е свирело. И то си е приятно и досега. Иван например е страхотен музикант и е голямо удоволствие да се свири с него. И предизвикателство. Но сега, след като Гошо Вече го няма, е по-различно. И все по-рядко ни търсят. А една група, за да не се разпадне, трябва да свири.

Аз също си спомням раждането на тази супергрупа. Гошо ми звънна в къщи ми каза: "Румене, с Пеци сме направили страховити парчета и събираме група, която ще се казва "Стари муцуни". Скоро ще свирим в Университета." От това първо появяване на бандата, естествено, има репортаж в РИТЪМ, а години след това "Муцуните" бяха редовни участници в Бургаския блус фестивал, който правехме заедно с Пламен Ставрев.

Най-готината им снимка обаче направи Стоянчо Гребенаров по време на онзи незабравим "Рок за оцеляване" в Сълнчев бряг.

Сега "Муцуните" наистина са много по-различни от звученето си с Гошо Минчев. Това са вече едни други "Муцуни", чиито хармонии са много по-мяги и лирични, независимо, че текстовете на Сашо Петров са не по-малко ясни, точни и актуални от Гошовите. Музикалната линия сега я тегли Валди, а Валди, както знаете е душа-камбана, която през последните години озвъня околното пространство и ни оставил немалко мелодични спомени. Повечето от тях бяха достойно оценени и наградени на какви ли не фестивали и конкурси. А през годините се утвърди и тандемът Томеъв/Петров.

Валдо: Първата ми среща със Сашо Петров е "Жена". Аз бях в Норвегия и песента я направихме по пощата. Сашо ми прати текста, аз върнах музиката и, за да участваме на "Орфея", за селекцията демото го направиха Иван Платов и Чочо Владовски. Тогава "Орфея" го е става състремки – за поп и за рок. И за рок става състремката я взеха "Ера" с "Градът" – за първи път в родната ни музикална история такава група взе най-високата награда на този по принцип кационен фестивал. Кирчо беше в журито и Пеци Взе трета награда. И, тъй като аз гадах песента си в раздела "рок", Взе първа награда. Песента я записа Валдо Ветров, боя да го прости, в новото студио на БНТ, в което сега работи Тошко Лечев. Пеци записа китарите, Кирчо свири бас и пее високия глас, аз пея другите губи. Само Жоро го нямаше, защото бях програмиран барабаните.

Дотогава не бях взимал награда от "Златния Орфей". Мисля, че през 78-ма бях дал една песен, която Backo Наиденов ля. Тогава и Кирчо беше дал една песен, но те не се класираха за финала. Стигнаха до предпоследния тур – на "Златни пясъци". Тогава за първи и последен път правих аранжимент за бигбенда.

Въщност, ние непрекъснато свирехме на "Златния Орфей". Дали имаше песен, дали правехме репитал, все ни ангажираха. Но не участвахме, в конкурсената програма, защото там си бяха 12-те апостоли и се знаеше предварително, кой е в журито, кой ще вземе награда и т.н. Едва през 90-та нещата се промениха и тогава реших да участвам.

В Младежкия конкурс и в Пролетния конкурс на БНР участвахме редовно.

С "Футуролог" Взе трета награда на Пролетния конкурс през 87-ма. И там никой не помни, кой бях първата и втората награда. Там имах един интересен момент с текста. Отмисах при Миряна Башева да искам разрешение да ползвам текста и да я помоля да промени пропева в мъжки рог, защото в текста на стихотворението тези строфи са в женски. Отмисах у тях и ѝ пуснах на демо песента и още едно парче, което мислех да го дам на Милена, в такъв, ню уейвагжийски стил, пак по нейно стихотворение. Тя, като ги чу, каза: "А, много хубаво е тaka." И я помолих да промени там, в пропева женския рог. Тя каза: "Добре, във вторник ще е готово." Беше събота или неделя. Обадих се във вторник, дъщеря ѝ каза: "Няма я." Стана сряда, четвъртък, петък... Едно тегаво такова. И може би след десетина дни успях да се свържа и отмисах.

И тя ми казва, че е размислила и това, "Футуролог", не става за песен. Не се разбирал смисъла, ако не се чете. Мен ми стана много криво. Вика, другото е добре. Аз съм ми докривя, защото си бях наимискал всичко – и аранжимента и просто го чухах как звучи. Тръгнах си и надолу по стълбите, бях стигнал до средната площадка, знаех къде живее Миряна – кооперацията над аптеката на "Орлов мост", чухам отгоре тя подхвърли: "Все пак, то е публикувано и имате право"... И аз поправих тази част в мъжки рог. Отмисах на репетиция и им викам, няма да я правим тази песен. Беше ми

много човгаво. А тя ми казва още нещо: "Стефан Димитров направи музика по всяко стихотворение от тази стихосбирка и само по това не можа. Значи не става." А аз си викам: напротив, много добре си става даке. Но се бях напушил на репетицията, реших, че няма да го правим. Но Пеци и Киро – как бе, страхотна песен! Как няма да го правим?! Правим го и още как! И я направихме.

"Петък полунощ" не си спомням кое се роди първо – текстът или музиката. Но аз бях силно повлиян от филма "Пианото". Не си спомням нищо от филма, но си спомням морските вълни и онова пиано на брега на океана ... И ми дойде една такава бълбукаща музика, точно като вълните на океана. Имах само усещането и нищо повече. После, намерих на касета музиката от филма и видях, че няма нищо общо. Дори ми се струва много дървено изсвирена онази музика. Но изглежда под влияние на картината у мен е останало едно такова впечатление, много силно въздействащо. Може би хората затова правят клипобе. Сашо пък беше помислил, изглежда, за мен, защото в тези години нали аз често ходех в Норвегия да свиря на пиано. Нали разбираш, възрастният пианист, на когото времето вече му минава ... И ме пита: "Ти къде пиеш там? Там няма гроздова" ... И аз му казах – перно, защото е най-близко до нашия вкус. И той го включи в текста. Някои хора покрай тази песен научиха какво е перно. Много ми харесваше да пия перно и винаги, когато някой от публиката искаше да ме почерпи и питаше какво пия, казах перно, което на тях им изглеждаше малко странно. Но на гърба на бутулката имаше две рецепти за kokteili, едната от които пробвах и беше страховито – перно и прясно изцеден портокалов сок. Мислех да го пробвам с маслика, но досега не съм го направил. Изпратих картичка на Сашо да го опита, но и той не е пробвал.

Хич не ми изглеждаше фестивална тази песен. Тя няма припев. Има един куплет и припевът е отговорът на пианото. Но се хареса. Това беше през 1994 г. С парите от наградата си платих данъците за 93-та и си купих мебели за хола. Наградата беше 2000 марки, от които 1/4 взе Сашо, а другите 3/4 взех аз като композитор, аранжор и изпълнител. И тогава останахме още малко на морето. А беше един септември – топъл, слънчев, без капка дъжд. И ние отидохме на море много късно, някъде към 1 септември, в една къща на "Младежки театър" във Василико. А "Орфеят" беше към 20-ти някъде. И мислехме да си тръгваме поради финансово-лирични съображения, а Доли казва: "Сега, ако спечелиш "Орфея", ще можем да останем още малко." И така и направихме. Въпреки че парите не ги дадоха веднага. Дадоха ги по-късно, в София. И си спомням, че ги взех в една раничка и се прибрах с колелото, зелен от страх. Беше пълна раничка с мангизи – някъде към 50 хилди лева. Една раница пари!

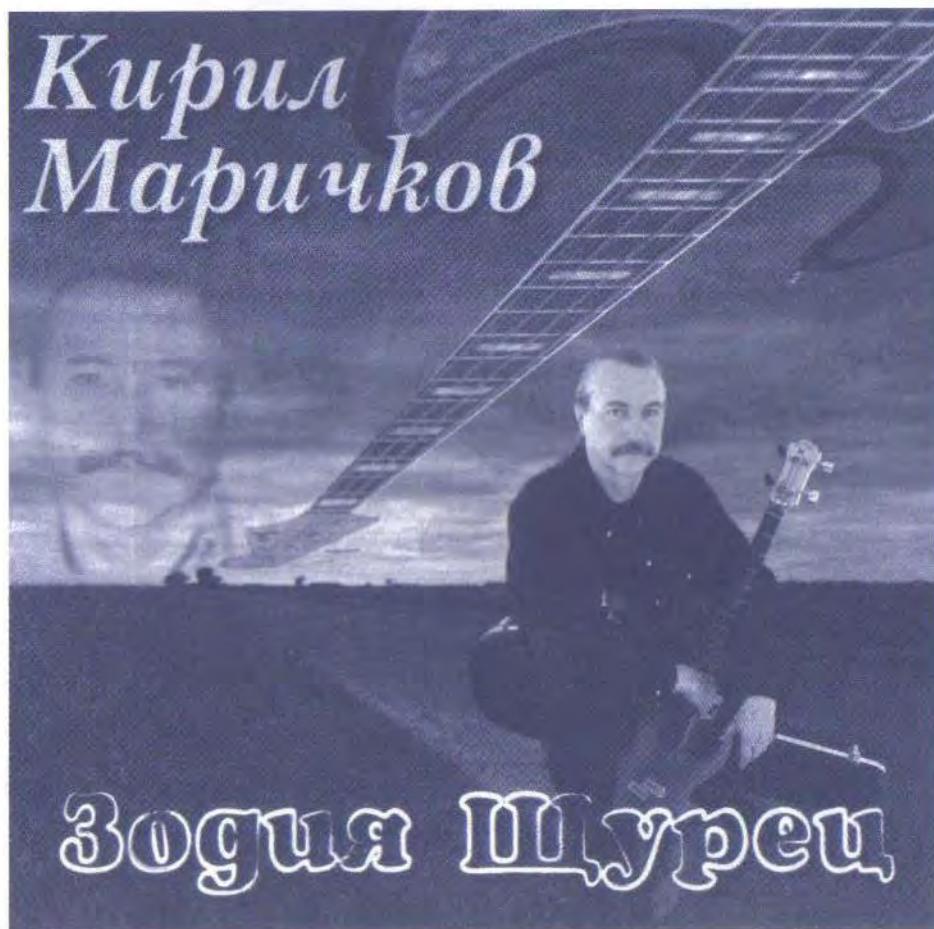
След "Петък полунощ" Ивайло Крайчовски ми извади прякора Валди Награденото. Не знам какво се случи, но ако гадях някъде песен и я награждаваха. И наградите са все в tandem със Сашо. А миналата година, когато имаше конкурс на песни за София, ние не участвахме. Та Краси Полмезов от гуем "Шанс" ми вика: Е-е-е, добре че не участвахте, та да хванем ръка.

Със Сашо се работи много леко. Той има много тънък усет и много бързо улавя тази емоционална тръпка, която си вложил в музиката и я пренася в текста. Освен това е много прецизен, но и много ревнив към нещата, които прави. Не допуска промени, правени без него. Въпреки че с течение на времето сме си изградили вече някакъв стереотип и си имаме доверие, та ми се е случвало да променя нещичко и сам. Той също ми дава идеи за звученето на песента. Сашо може би е един от малцината, които се изхранват с поезия през последните 15 години. Преди това беше друго – маса партийни поети живееха охолно заради две-три стихотворения на година по официалните празници.

През тези години Валди издава три самостоятелни албума, а Кирчо не остава по-назад и, след като открива 13-тата зодия – „Щурец”, също облагородява музикалния пазар с характерния си музикален изказ. И при него най-силните поетични внушения идват от перото на Сашо Петров.

Кирчо: Самостоятелните ми парчета за някои са различни, за някои са също като на „Щурците”. А пък аз, като правя песни, си ги правя по един начин. Да не говорим, че соловите си албуми ги правя все с хора от групата – или Пеци свирят китарите, или Валди пее гвугласите, или Жоро е на барабаните, ако не ги програмирам.

Посланията на песните са мои. Дори и когато не съм писал текста. Със Сашо например работим така: аз му казвам какво искам да изпее и той го подрежда в строфи. „Зодия Щурец” му я разказах в проза и той я преъбрна в поезия. Но Сашо наистина е страхотен. Друг като него няма. Така стана и „Вярвам в теб”. Исках посланието да е, че продължавам да вярвам, но да не става съвсем ясно в кого – в него ли, в нея ли, в Господ ли. Да не прозира в текста директно послание например към Весето. Или към Бога. Да остане така неговизовано. Че не вярвам в това, в онова, но продължавам да вярвам в теб. А кой се крие зад това „теб”, га си остане моя тайна. И той го направи великолепно. Все едно, че сме влезли в една кожа.

Май беше още на първия концерт от това турне, когато усетих отново дружата сила на тяхното въздействие – посланието. Още с първото парче от програмата – "Конникът", ставаше ясно, че през следващия час няма само да се пее и куфее, а и ще се осмисля околния свят. Ще се замислим за пътя, по които вървим и за хората, с които споделяме този път. Ще потърсим отново в себе си любовта и приятелството. Ще бъдем готови и наивно средновековни. И накрая ще завършим с онази наша ученическа клемта, която вълшебно измива от нас всичката мръсотия на несигурния ни и обръкан живот.

Във всичките 12 града, през които мина керванът ни, това се случи. Публиката, на възраст от 14 до 64 години, пееше песните на "Щурците" и в блесналите погледи на хората пулсираше радостта от тази нова среща и надеждата, че казаното тук ще се събудне.

Пеци: Добрите групи не променят посланията си. Те отправят едно послание, с което стават любими и после го поддържат. Ние – също. Винаги сме пели за приятелството, за обичта, за духовните неща, които са по-трайни от материалните. Да бъдеш като Робинзон, като Дон Кихот, като Хамлет, не е като да бъдеш кредитен милионер.

Жоро: В началото на прехода, а и преди това, рокът бе използван в началото като отдушник, а после като глашатай. Хората отиваха на концерти, за да се извикат. После Вече започнаха да викат по-целенасочено и тогава им пуснаха чалгата. Другото място, където хората можеха да се извикат, беше футболът, но той така западна, че Вече никой не ходи по стадионите. Не искам и за нас някога да кажат така. Ние все още играем и нашият отбор е във Висшата лига. Това, че сега на концертите ни имам по-малко хора, има чисто аритметично обяснение. Събери тези хора с онези, пред които пяхме в Америка, Лондон, Виена и Тел Авив и ще получиш резултата, който ти се иска да видиш тук. Нашата публика се състои от умни, образовани, оправни хора и те бяха първите, които тръгнаха да се реализират вън от България. Успях и останаха там. Другите, които не могат, си седят тук и слушат чалга. Тези, които останаха и не слушат чалга, или Вече са на възраст, или са още малки. Това е.

А България е толкова хубава, че няма накъде повече. Само че си няма народ. Има никакво население, което като че ли е под наем на тази земя. Хубавото е, че поне сме влезли в пътя и ще е много трудно да излезем от него. Направо си е невъзможно. Тъй че щем не щем, ще се оправим. Дано само да не е след 100 години. Казваш, че звуча като проповедник. Да, преди години нас ни обявяваха за хулигани, но не защото бяхме неморални, а тъкмо обратното. Системата беше неморална и ние знаехме това. Аз защо обичам Америка? Заради морала. Там той е на пиецестал.

Кирчо: Мисля, че само приятел не е достатъчен. В днешно време има и други неща, които са нужни, за да си спасиш душата. Може би повече духовност и доброта, и аскетизъм, ако щеш. Някои мислят, че бездуховността, която сега доминира в обществото, е само през последните десетина години. Нищо подобно. Тази бездуховност я е имало и преди, но едно тоталитарно общество умеет да я прикрива. Тя въсъщност е създавана тогава и е хвърлена като камък към бъдещето. Трябва да хванем този камък и го върнем обратно.

За успеха на групата Пеци е на мнение, че решаваща роля е изиграло сходството във възгледите на четиримата. Това, че са били на едно ниво като музиканти и са имали сходни амбиции. Но и фактът, че и четиримата изповядват един морал и имат сходни житейски позиции. Освен това, тези позиции се превръщат в послания и биват споделяни с публиката, която ги чувства като приятели. Точно заради това!

Последното десетилетие на миналия век промени доспа житейската картина на българина. Нашите герои не правят изключение. Всеки един от тях, всеки един от нас изнесе своя кръст до своята Голгота и оставил там доспа от илюзиите си. Всеки един от нас загуби в тези години близки хора, а всички ние изпратихме приятели като Гошо Минчев и Димитър Милев-Бънди. Прег очите ми изниква отново онзи незабравим концерт на стадион "Академик" през 91-ва – "Рок носталгия", който за стария Бъндарак се оказа последната му земна сцена. Последна бе май и за Насо - барабаниста на групата от онзи, преходния период. И там, горе, с тях вероятно е и Боти Панов.

Сега се сещам за Духи – певецът на "Херманс Уулф Бенг", който си отиде като клопшар в една студена зимна нощ. Сещам се и за лъчезарния Мартин Симов, когото изпроводихме от редакцията на РИТЪМ в казармата и там един ненормалник го застреля. Мисля си за първия главен редактор на списание РИТЪМ – Стефан П. Станчев, когото скоро изпратихме към небесните редакционни селения. И за Backo Серафимов-Траша – един от създателите на първата частна музикална компания у нас – "РиВа Саунд", който почива до един от най-великите поети – Христо Фотев.

Правя това тъжно лирично отклонение, защото времето, през което минаваме с момята, никога весела и безгрижна история, ни беляза трайно. И ние, вие ... всички вече не сме същите. Групите се промениха или изчезнаха. Групите – също. Някои от тях, като Божидар Главев – китарист на "Axam", се отгадоха на религията.

"Щурците" са същите. На сцената. Встрани от нея, обаче, има доспа промени. Върнете се само малко назад и си припомнете гурбетите на Валди, депутатстването на Кирчо, климатиците на Жоро. При Пеци нещата се развиват малко по-различно. В един момент той открива Вярата в Бога и своя специфичен път към политиката. Как става това? Той си знае най-добре.

Пеци: В онези, първите години на промяната се сблъсках с маса проблеми. Около нас всичко се разпадаше – банки, икономика, култура, образование, морал... Нямаше нищо стабилно. Бях сам и в такъв момент срещах Ефросина. Запознахме се на един концерт за СДС. Тя беше сестра в един екип за сърдечни операции в болницата на Чирков. Започнахме да се виждаме и така се сближихме. Okaza се, че тя е Вярваща. Аз обаче в началото не знаех това. Правеше ми впечатление, че сутрин изчезва някъде. И я попитах. Тя ми обясни, че ходи на църква. Аз в началото започнах да я поднасям. Още повече нашата духовна култура в онези години беше никаква. Тя ме покани да отива и да видя каква е тази църква и аз отидох. В този период различни църкви бяха изпратили мисионери у нас, но имаше и църкви, които са съществували тук още преди освобождението от турско робство, които са били забранени от комунистите и сега се възраждаха. Аз обиколих няколко църкви и си избрах една. Човек сам трябва да си избира църквата, в която иска да ходи. В зависимост от пастира. При протестантите е пастир с ударение върху първата сричка. Не е отче, защото Отец е един. Та, зависи дали пастирът ти е близък, в смисъл, дали го чувстваш така, за да можеш да му се довериш. Зависи и какви хора ходят в тази църква, за да влезеш хармонично в тяхната общност. Та, така си избрах една църква и започнах редовно да я посещавам. В нея имаше много хора на моя възраст, а и помлади. Имаше много хора на изкуството и – част от тях – музиканти.

Например – пианистът на Софийската филхармония, цигулари от оркестъра на БНР, музиканти от Софийски солисти ... Беше ми приятно. И Ефи ходеше там. Започнахме да ходим заедно и малко по-късно аз повярвах.

Когато Вярата ми стана истинска и силна, реших да се посветя на нея и в момента следвам в богословско училище, което трябва да завърша с магистърска степен. Евангелският богословски институт е Висшето училище на протестантите. Католиците не знам дали имат в България такова нещо. Сега Вече църквата заема значително място в живота ми. Там аз съм Богач на хваление, което Вече е свързано с определени отговорности и отнема немалко от времето ми. Отделно – следването. А и освен този институт посещавам и още един – американски, който има филиал в Европа. И там нивото е страховитно. Въобще, богословието в академичния си вид е госта по-различно от онова, което прави попът в селската църква. В България религията е госта принизена, българите все още не са така Вярващи и православната църква е госта политизирана.

Това, което свързва Вярата и музиката ми, е фактът, че протестантската църква не е против съвременната музика и даже сега основната ми работа е да правя песни за нея. Такива като "Бира, секс и рокенрол", но не с това послание. Защото животът ми Вече е друг. Рокенрол – да, но не удавен в бира и безразборен секс.

Тук аз прекъсвам проповедта на Пеци и му задавам един въпрос, който отдавна напира у мен, защото турнето Вече е приключило, а аз съм изслушал 12 пъти "Клемба" с промяната в текста: "Кънна се в Любовта и в Бога", а не "Кънна се в дявола и в бога", както е във филма и в досегашните издания на песента. Въпросът ми, естествено, е: той ли е повлиял на Кирчо да промени текста?

Пеци: Тази промяна в текста на "Клемба" Кирчо я направи наистина по мое желание. Но там има и един абсурд. Не можеш да се къннеш едновременно и в Бога и в Дявола. Къннеш се или в едното или в другото. Така – и в действе, обезсилаш клембата. Има две сили – тъмна и светла. Няма средно положение. И като избираш, избираш едната. Не можеш да си слуга на двата господари и то – Вярващи помежду си. Кирчо не се съгласи веднага. Трябваше му време, за да узре. Много разговори сме водили с него за тези неща. Сега аз знам, че те не са Вярващи, а аз съм Вярващ. Не мога да искаш от тях да мислят като мен, но постепенно намираме общ език. Значи, за този текст си говорим с Кирчо още от 97-ма и сега, преди да тръгнем на турнето, на репетицията той ми показва как е изменил текста. Така Вече може да се закъннес – в Любовта и в Бога. Те са едно.

Групата не прие лесно тази моя Вяра. В началото се подсмиваха, после се разтръзвиха и, като разбраха, че е сериозно, започнаха да ме изолират. Но ето сега, на това турне, Вече се чувствам спокоен. Те приеха Вярата ми като факт и това Вече не стои между нас. Те преодоляха онова, което им пречеше. Сега си говорим спокойно за тези неща и даже започнаха да проявяват любопитство и да ме разпитват.

А колкото до клембата, в Библията е написано, че Христос казва да не се къннем. Едно време хората са си удрили ръцете и това се е считало за договор. А сега – та подписи, та печати, та нотариални заверки, та поръчители, та гаранции ... И накрая пак някой те завлича.

През тези години Бог се погрижи да имам някакви средства, за да се препитавам. Нямах постоянна работа, но и гладен не останах. Омъм – оттам по малко все капеше. Било концерт, било запис, било реклама, било издателска дейност. Все от нещо избаха пари и оживяхме. Но тези неща все бяха свързани с музиката.

Политическата ми активност е свързана с Вярата. Досега аз съм участвал в четири избирателни кампании – две за парламента и две общински. И все от името на Българската християнска коалиция. И това е единствената християнска партия в България.

Европейската цивилизация е подчинена на християнските принципи. От времето на Римската империя до ден днешен. Американското общество – също. Ниеискаме да върнем Вярата в тези ценности, защото у нас тя е изгубена. Виждаме, че в политиката се участва не за благото на обществото, а за лично благо и много нечисти хора злоупотребяват с доверието на избирателите си. Те са забравили, че не са Всемогъщи. Всемогъщ и Всевиждащ е Бог. И той Вижда какво прави всеки от нас. И другото, което тези хора са забравили, че са избрани, за да служат на обществото, а не обратното. Редки са случаите в световната история, когато Вярващ е злоупотребил с доверието на хората. В светската Власть това е често явление. Освен това, нека светската и духовната Власть си взаимодействат. Това искаме ние. И твърдим, че България е отдавна в духовна криза, която Всъщност е предизвикала икономическата. Ако излезем от духовната криза, ще излезем и от икономическата. Лошото е, че мнозина от нашите Вярващи, не искат да се докосват до мръсотията на светския живот и не разбират, че с изолация няма да променим света към по-добро. За да го променим, трябва да го докоснем. Няма друг начин. Затова и участваме на всички избори. Е, не можахме в София да вкардем общински съветник, но пък в Бургас и Ямбол успяхме. И там, където имаме общински съветници, отношенията на местната Власть с църквата са много добри. Не ни наричам сектанти, общуват с нас и така сме си взаимно полезни. А да наричаш протестантите секта е най-малкото неграмотно. Защото тогава всички американски президенти ще са сектанти, по-голяма част от населението на Северна Америка и голяма част от Европа – също. Самото християнство в началото е било секта от юдеизма.

В тази партия съм от 8 години и съм заместник председател на партията и председател на софийската организация.

В този момент от улицата се чува клаксон, Пеци скача и това май е краят на този наш сериал. Защото преди години започнахме разговорите си с него на същата тераса, в центъра на София, където сега гордо влиза петгодишният му внук – Тошко и важно пита за плувните си принадлежности. След часове тримата ще потеглят за къмпинг „Градина“. Разбирам, че синът на Пеци – Мартин, е в Англия и там търси къмпинга си. Като старо куче оставям диктофона си да записва и така получавам финала на проповедта.

Пеци: Човек често се пита, защо има зло, като Бог е добър? А много от злите неща в живота са наше дело. И всичко това, което аз и близките ми преживяхме, е дело на нас самите. Сами си докарахме бедите, през които трябваше да преминем. Резултатът от развода ми пада върху моя син и Бог не ми е виновен за това. Другото нещо е, че Бог е джентълмен и не ти се напропада. Ти си го изхвърлил от живота си, тръшнал си му Вратата под носа и в един момент, като ти стане трудно, викаш: О, Господи, къде си? Помогни ми!

Българите все още не са истински Вярващи. И има много причини за това. Не са само 50-те години комунизъм. Още покръстването ни при Борис е бил повече политически акт, отколкото духовен. Така България е влязла в Европа. Дотогава тя е била Варварска сила. Християнството е наложено със сила, а то е доброволен акт. Затова ние все още сме езичници. И се държим като езичници.

Минава полунощ. С Валди и Боби – един от старите, бойни осветители на "Щурци-те", който прави цветните магии и на това турне, седим в Хепи-бара пред хотел в Стара Загора и отпускаме нерви и мускули. Концертът на стадион "Локомотив" е завършил преди половин час и започва една от типичните късни вечери, които завършват някъде след 3.00. Тия гвамата са заедно някъде от началото на 80-те и моето присъствие ги стимулира да се впуснат в онази безкрайна игра, започваща с "Помни ли?". Аз, като агент под прикритие, не се разделям с техниката си и записвам тази поредица от вълнуващи спомени за пътувания, пазарувания и студувания.

Стара Загора – 21.07.04 – "Happy Grill" в центъра до хотел "Верея"

Валди: Беше някъде 1985-86 г. Нали по онова време се правеха едни такива празници на братските партии и на техните органи, та предстоеше такъв празник в Гърция. И потегляме по линия на ЦК на Комсомола четири автобуса – фолклорна група, "Феротон" – състава на Кремиковци и "Щурци-те". Имаше и камион с апаратура. В Солун ще правим големата пачанга. На открито. Минахме 95 км от София и спряхме да починем в току-що открития нов хотел "Рилци" край Благоевград. Ядохме и пихме на корем – комсомолът плаща. Имаше едни огромни шведски маси. На другия ден продължихме. Минахме границата, стигнахме Серес и спряхме. И пак ядохме и пихме. А даже преди Серес спряхме в едно крайпътно в планината и там ядохме и пихме. Шофьорите не можеха да карат повече от 90 км. Уморяваха се и спираха. И всеки си поръчва каквото иска – комсомолът плаща. Стигнахме най-после до Солун. Там затворили една улица, където ще правим концерта. Затапили я от гвата края и в средата вдигнали сцената. И не щеш ли заплюща един тъжък ... От гва месеца не било Валяло, но за около 30 минути се изля страхотен порой. Всичко се прибра, ядохме, пихме и се върнахме в София. Даже не си извадихме инструментите от калъфите.

Боби: А, и ни гадоха по 8 долара дневни. А една комсомолка ни заведе в една таверна и като започнахме да поръчваме едни малки шишенца узо ...

Валди: Много хубави бяха тези комсомолски пътувания. Е, Боби, спомняш ли си Фестивал маладъжи?...

Боби: Там беше хубаво, но турнето след това ...

Валди: Дето си продадохте палтата ли, бе?

Те и четиримата си бяха купили едни такива палта – рибена кост, дето тогава бяха адски модерни. Даже и аз имах такова. Четиримата – той, Mumko, Пепи и Петко – като отборче. Язвяхам се на летището с тези палта... Направо щяхме да паднем. Това става на 15 февруари 1986 г. Или 84-та а? Както и да е. Тежко зимно турне. Но още пристигащи във Великата съветска страна, те си продадоха палтата и после загиваха от смуг. На единия от тях си гадах подплатата на шлифера и той, милият, ходеше само по подплата. И по него се вееха някакви ципове.

Те, милите, непрекъснато правеха някакви търговски операции. Отизваме в Румъния и те купили по няколко картона цигари "Кент", за да ги сменят за злато.

Боби: Mumka продаваше маратонки, Пепи – ризи, а аз – такива панталони "рибена кост".

Валди: Веднъж, спомням си, отиваме в Западните покрайнини – Врабча ли беше, какво ли там някъде, и нашите взели да продават кафе. В същото време, обаче, организаторите на Веселбата докарали от България няколко тира с кафе и продаваха направо от каросериите. Смях!...

Ами концерти те в Сибир? Братск е на горния край на Байкалското езеро. Там е най-голямата ВЕЦ в света. Или поне така твърдяха тогава руснаците. А от Братск продължихме за Хабаровск. В Братск ги праскахме като кинопрожекции – от 4, 6 и 8. А в Хабаровск съврехме в 5 ч. сутринта българско време. На 1 март вдигнаха цените за превоз по въздуха и ние си върнахме половината осветление в Москва и в Хабаровск. Боби се мъчеше с големите шалтери на театралното осветление. Направо си разкървяваше ръцете. И там, зад кулисите – тези шалтери и табели. На руски “задник” е задно осветление. “Задник голубой” е задно синьо. Във всеки театър има такива табелки, чинно подредени отзад, където пък има и поне три бъста или статуи на Ленин, нужни за реквизит. И аз бързо се оглежах, метнах на Врата на бъста на Ленин табелката “задник голубой” и с озъртанката бързо снимах. Или извиках някой да ме снима. Не си спомням, но тази снимка ще я потърся.

Москва. Сутринта, преди с Боби да се наредим на една опашка за “Чивас Регал” по 19 рубли. Оглеждаме се и виждаме надпис “Кафе”. Влизаме. Кафе там никога не се е праввало. Има един тезгях, зад който стърчи сравнително млад, но вече плеши в юначага, който ни отправя мигновено поглед на познавач на човешката душа и желания. До него – гора от 50-граммови чашки с високо столче, които мой взима с обиграни движения, резвайки си пръстите между столчетата. Сещаш се. Взема колкото е нужно в момента. И с обигран жест ги налива от бутилка “Столична”. Там не можеш да пиеш 100 грама, затова пък можеш да пиеш по 50 колкото искаш. Това е сутринта към 10-11. Ние влизаме, за да закусим, защото пише “Кафе”, но, както разбра вече, там кафе няма. Има само Bogka и някакъв странен сок, да кажем – от мушмули. И бутерброт, както пише – един такива малки хлебчета, намазани с масло и отгоре – телешки салам. Ние гледаме и мой ни гледа. А там е като на бензиностанция. Няма столове. Влизат разни – кой с пазарска чанта, кой с куфарче, нареѓдат се до тезгая, взимат, пият и излизат. Ние си възехме по две-три такива бутербротчета и по един сок от мушмули, застанахме до една масичка – тия високите масички за правостоящи и гледаме. Опашката върви адски бързо. Всеки с точно пари и кой две, кой три. Онзи слага чашките върху чинийка. В друга чинийка се слага едно такова хлебче с телешкия салам отгоре. Мужикът взима две чинийки, поставя ги на масата пред себе си, протяга ръка и взима първата чашка. Въздъхва дълбоко и прас. Протяга ръка, въздъхва и – прас втората чашка. Ако има трета – и третата. Взема хлебчето – хам наведнъж и се резва на вън.

А като започна антиалкохолният режим на Андропов и после на Горбачов, това кафе вече го нямаше. Бяха го заковали с кръстосани дъски. А опашките за Bogka бяха като пред мавзолея. Но вървях много бързо. Всички с точно пари и всеки знае какво точно ще вземе. Няма това-онова. И като няма Bogka, няма опашка. Такива френски коняци по 35 рубли никой не ги пие там. Ами “Чивас Регал”? Аз пълни един сак с “Чивас”, защото си давам сметка, че това ще е най-ниската цена, на която през живота си ще мога да купя от това прекрасно уиски. И това няма да се повтори. Никой не обръща внимание на това писме и аз влизам вътре и казвам бутилки по 19 рубли. Вземам ги и веднага един руснак се лепва за мен и пита: “Что это?” Аз отговарям: “Уиски”. “Скоч уиски?” “Да.” “А хорошое?” Аз му викам: “Чуть-чуть.” Хайде де, ще му отварям очите, та следващия път като goûga, да няма за мен. А “Тийчърс”, “Джони” и другите уискита бяха по 12 рубли.

А момчетата от екана какво ли не купуваха. На мен по едно време ми писна да вляча някакви ureди, техники и какво ли не, които не съм купил и нямам нищо общо с музикариането. Мотопеда на Жоро го качвахме и сваляхме от самолетите през цял Сибир,

до Япония и обратно. Ама накупили – телевизори, лодки, акваланги. Ами онези, дето си бяха купили лодка с мотор, но единият купил лодката, а другият – мотора. И май никога после не се събраха, за да обединят покупките си. Или май – Веднъж в Панчаревското езеро. И купуват, купуват … Защото евтино. Даже Жоро си купи акваланг, дето никога не ходи на море.

Но Все пак не бяхме като бигбенда на Вили Казасян, който се събира след турне на една от московските гари за окончателно отпътуване. Какво се е събрало на тази гара? Телевизори – ясно. Мотори – ясно. Това не може да ни учуди. Но какво се случва в хотел „Украина“ преди това? Влизат носачи с нещо като персийски килим, навит на руло. А хотел „Украина“ е един от онези символи на Величие, дето фоайето му е колкото Манежния площад. Влиза първият носач, влиза вторият, третият … Когато влиза последният, първият вече е в дъното на фоайето. Какво се оказва това навитото? Огромен екран за широкоформатно кино. Купил го Божан – китаристът на бигбенда, защото било много евтино. Явно някой отговорен културтрегер в определен момент е имал нужда да си допие и е продал социалистическата собственост. Барабар с киномашината.

Мили спомени. Смях, смях … А после, като реших Все пак да си поръчам вечеря, се оказа, че кухнята е приключила.

Седмица по-късно, в Перник, седим с Пеци, Валди и Кирчо в една механа, с намерението да вечеряме преди концерта. Няма много хора. От време-навреме някой стрелка поглед към нашата маса, но – нищо притеснително. До момента, в който с найлонова торба в ръка и микрофонна стойка в другата, до масата ни с леко моряшка походка не се доближава един връстник на революцията и очевидно колега – музикант. „А – изскърцва той – някой ми е седнал на масата.“ Ние го поглеждаме с явно неудоволствие и той разбира, че не сме поели шагата му. Заема стойка на устойчиво равновесие и започва отново: „Щурците“, а?! Много Ви обичам. През 86-та Ви организирах концерта в културния дом. Вие не се притеснявайте. Аз съм ръководителят на оркестъра в тази кръчма и сега извадим от сватба. Ей, Веднъж в София правихме една сватба в Новотема и един от Вас свирит там. Ама сега не го виждам.“ В този момент Кирчо се палва и заявила категорично, че никой от „Щурците“ не е свирил по сватби. Онзи обаче държи на своето и иска да ни убеди, че отсъствието им в момента Жоро Марков в свободното си време свири по сватби на китара. Спорът продължава петнайсетина минути и се разбираме, че той ще ни се обади, за да ни покаже снимки. Разделяме се с Взаимна любов и благословии: „Да сте живи и здрави в името на Отеца и Сина!“ „И Светия Дух“ – добавя Пеци. Този канонически диалог се повтаря три пъти. Капелмайсторът се оттегля с поклони, а Пеци въздъхва и припомня една от емблематичните истории за битовите измерения на музикалните предпочитания.

Пеци: За повечето хора ресторантът е място, където те отиват да се забавляват, а за нас това е място, в което се храним след концерт обикновено. И така е било години наред по онова време, когато правехме по над 200 концерта годишно. И защото се налагаше да се храним по ресторани, Все така ставаше, че някой изва да изрази уважението си към нас. А българинът като че ли не познава друг начин за израз на уважение, освен черпенето. Е, имаше и хора, които просто се спираха до масата ни и казваха, че се извиняват за беспокойството, но искаха да ни благодарят за прекрасния концерт и си отиваха. Но имаше и други, които поръчваха питиета и извадиха да си ги пием заедно. А ние не пием. И като му кажеш, че не пиеш и му благодариш учтиво, той започва да те гледа накриво, защото това за него е лична обида. Освен това, гледа го целият ресторант, а той кой знае какво е казал. Примерно, че ни познава от

деца или че сме си първи приятели и изведнъж ние отказваме да пием с него. А може и да е разказвал, какви страховити пиачи са "Шурците" и как навремето заедно сме се напивали ... Та напълно разбирам, защо около звездите в Америка има бодигардове. Една история е много показателна. Отпреди близо 30 години. Малък провинциален град, в който направихме губа концерта в един ден. След втория отиваме в ресторантата да вечеряме. Ресторантът в града – един и там – цялото градско войнство. Няма къде да седнеш. Е, нас прави няма да ни оставят, но и на мира няма да ни оставят. А ние трябва и да останем да спим там, защото окръжният град е далеч и вече е госта късно. И в този момент идва едно младо момче със съпругата си, били на концерта – наши почитатели, и ни кани в къщи. Поне на спокойствие да хапнем и да се почерним. Ние по принцип не приемаме подобни покани, но момчето изглеждаше много прлично и канисахме. Отидохме у тях. Голяма къща с голям двор. Момчето изчезна някъде, като преди това каза: "Заповядайте, чувствайте се като у дома си." И ни остави в нещо като механа. И докато се чудехме, къде е изчезнал, отгоре се чу някакво трополене, крясъци, писъци ... Появи се изведнъж булката и се разкреша: "Помощ, разтървете ги! Те ще се убият!" ... И ние се шашнахме. Okaza се, че къщата е на родителите на момчето. Като ни видял, баща му казал, какви са тези рошловци, които ми водиш и веднага да ги махаш от къщатам ми. Малкият се опънал, бащата извадил пушката и нещата тръгнали на кръв. След този случай вече твърдо си казахме – никакви гости! И го спазихме. А този случай беше в началото на кариерата ни. Имам предвид – втория период – с Жоро и Валди.

Кирчо закрива вечерта на спомените с красноречив жест към сервитьорката, която след минута донася сметката и малко по-късно ние крачим по вечерните пернишки улици към буса, който ще ни отведе до поредния стадион, голямата сцена, светлинните илюминации на Боби и публиката, която пее с любимата си група.

0, 0, 0 – земното кълбо

Е пълно със държави ...

Помните ли тази броилка? Ако я помните може да я продължите с: "... и българи във мях". При тези българи, напуснали родината си скоро или преди десетилетия, при онези, които са се родили далеч от България, но не са скъсали пънната си връв с нея, отиват героите на нашата история на няколко пъти през последните десетина години.

За някои от тези пътувания помолих да ми разкаже Валди, тъй като знаете, че той е най-сладкодумен и неговите разкази са като холограми – потъваш в мях и а-а-а да докоснеш спомена. Това потъване осъществих в хотелската му стая във Варна, часове преди концерта на градския стадион. За няколко часа живях в две истории. Първата е нещо като съвременен кавър на Алековата

До Чикаго и назад

Валди: Това става през април 2000 г. Кирчо беше направил връзка с един българин от Чикаго - Стефан Димитров (да не се бърка с композитора!). И той пое инициативата да организира турне. Нашето условие беше, да се осигури пътуването на жените ни и на Сашко Коеф като озвучител – значи общо девет души.

Прелетяхме океана с Чешките авиолинии и, тъй като имаше някакво закъснение, в самолета си отворих една от няколкото бутилки гроздова, които носех със себе си, естествено с медицинска цел, и бях изпил около 200 гр., което означава, че в бутилката имаше още половин кило. При това положение в раницата си имах две-три бури, които ми останаха от предишната нощ в Прага, където се запихме с един варненец, жениен за чехкиня, една неначената бутилка ракия и една начената. Основното количество ракия го бях маскирал под формата на ябълков сок в пластмасови бутилки и го бях подредил в основния багаж.

Другият багаж – инструменти и т.н., беше заминал по-рано като карго. Там само барабаните на Жоро тежаха повече от сто кила, а изпратихме и 500 гъска и 50 книги от тази – твоята. Всичко прогадохме, тъй че в Америка има поне 50 семейства, които притежават книгата ти.

Та, кацаме ние в Ню Йорк и трябва веднага да сменим самолета за Чикаго. На митническата контрола, обаче, пускам си аз раницата на скенера и гъвебелогъзи негърки веднага ме отбиха от опашката. А ние закъсняваме и до полета остават 20 минути. Отвориха раницата, извадиха бутилките и казаха: "Тази, отворената, не може." "Ама защо не може?" "Не може и край!" Обяснявам, че отворената е същата като другата – затворената. "Не може отворена бутилка и край." Никакво чувство за хумор, никакви закачки. Аз обаче не се давам и ги питам за основанията да ми спрат бутилката. Накрая те не издържаха и ми казаха: "Добре, опаковайте я подходящо." "Какво значи подходящо", питам? Оказва се, че трябва да отнужда опаковъчницата на "Атлантик Еър Лайнс", която е на гъв етажа и четири преки от мястото, където съм и аз хуквам като отвързан. Останалият вече са влезли, а аз тичам, за да си спася половината кило ракийка. Стигам до мястото и казвам на една усмихната опаковачка: "Ето, дръжте това шише и го опаковайте подходящо." Тя ме поглежда недоумяващо и ми казва: "Не мога." "Ама как мака не можете, на мен ми казаха, че вие всичко можете." "Не мога да го опаковам" – усмихва се тя. – "Единственото, кое то мога да направя, е да ги пазя шишето една седмица." Да, ама ние ще се бавим вечно, страдам вечно аз. "Тогава нищо не мога да направя." И така шишето отиде в кофата за боклук. Не го надигнах, защото там камерите те гледат отвсякъде, а и по принцип е подсъдно да носиш неопаковано шише. Тъй че, метнах го в кошчето и влязох в залата за нашия полет, при което разбрах, че ще трябва да чакаме гъв часа, тъй като предишния сме го били изтървали. Ако знаех, щях да си задържа ракията и да си пийна част от нея на завет в тоалетната например. После, като пристигнахме в Чикаго и започнаха срещите ни с българите, разбрах, че при тях навсякъде има ракия. Е, не беше толкова хубава, но имаше.

А когато ни посрещаха на летището в Чикаго и чакахме да ни вземе някаква кола, забелязах, че 80% от колите, които спираха и взимаха пътници, бяха от онези лимузини, дето са срязани в средата и са удължени, коя с 6, коя с 8 метра. Те бяха толкова много, че имах чувство, че въртят някъде наблизо и минават лак. Тогава забелязах, че това въсъност не е някаква определена марка кола, а са най-различни марки и там, някъде, има забог, който осъществява процедурата по рязането и наставянето. Реже се заг предната седалка и се наставя и преоборудва. Има гъв вига оборудване – едното е на редове, а другото е като полугеврек. Винаги – с барчето, с гъвата монитора в гъвата края... До шофьора няма седалка. Това място не се използва. И, естествено, за нас спря също такава и се метнахме всички.

Настаниха ни по квартири при българи. Впрочем, ние бяхме три семейства при един българин – Ричи – експерт счетоводител, избягал още през 68-ма. Той беше слушал за "Шуршите", беше слушал и наши записи, но не ни беше виждал и още като разбрал, че ще идваме, заяви пред Стефан Димитров желанието си да приути три семейства. Кирчо, Весели и Сашко Коев бяха при брата на Стефан, а ние останали – при Ричи. У тях изпих първата си ракия на американска земя. При това – с българска салата. Ричи госта време е бил много откъснат от България, защото той си е невъзвращащепец. Едва след 1990 г. започва да си идва и сега има госта по-добра представа за България. И е адски любознателен. Иска всичко да научи. Той беше изумен, че ние не сме

Кирчо и Весето разглеждат Чикаго

милионери. Той знае, че Всеки, които продава над 100 хилади от всяка плоча, е миллионер. И гледаше с известно недоверие, като му разказвахме за какви пари сме работили тогава. Не можеше много да го схване. Някак си Всичко това не се връзваше с логиката, на която го бе научила Америка. Същото това изражение съм видял преди години, когато у нас са извали чужденци от Запада и са видели, как живее един български хирург и нещо не им се връзваше с представите.

Ние бяхме 6 души, но някак си незабележимо се настанихме в тази къща. А там имаше и други хора – жена му на Ричи, един голям син от предишния му брак, едно малко дете, родителите на жена му ... През цялото време, обаче, не си спомням да съм се сблъскал с някого по бани, тоалетни и пр. Ричи беше прекрасен домакин, въпреки че за него това беше най-усилното време – април, когато се подават данъчните декларации и той оправяше бакиите на половината българи в Чикаго. И там до 15 април се подават декларациите. Та бяха едни безкраини вър-

влици от българи, на които той трябва да попълва декларациите. Разбира се, съвсем честно и почтено, като ги съветваше, как могат да икономисат от данъците, но не и как да скрият или да изльжат. Това беше постоянното му мото: В Америка, ако работиш честно и почтено, и си трудолюбив, няма начин да не живееш добре. И той живееш много добре.

Концертът ни в Чикаго беше в една много луксозна, но не особено пригодена за рок концерти зала. Там има много такива зали от вариететен тип. Беше с едни големи маси за по 10 души. Впрочем, имаше точно сто маси за по 10 души – значи 1000 места. Казваше се "Кристал Палас Хол", но в коя част на Чикаго е, не знам. Билетите бяха по 50 долара, което е цената на билет за Мадона на стадион. До последния момент Стефан твърдеше, че билетите са по 25 долара, но ние разбрахме действителната цена от Ричи и жена му, които, както се досещаш, си бяха купили билети, без да са ги опитали да трампят гостоприемството си срещу безплатен вход. А ние седяхме 6 дни у тях на безплатна издръжка и разходки, и какво ли не още!... А Стефан отгоре на Всичко им взе и 150 долара за три билета.

А цената беше наистина безобожна, защото имаше хора, които са готови да прекосят гъва щата, за да го дойдат да ни видят, но това означава бензин, преспиване и отгоре на Всичко – 50 долара за билет. Е, малко много! Все пак, българите не са най-богатите хора в Америка. Да не говорим, че там парите имат стойност. Тук един лев може нищо да не е, но там един доллар си е пари. Можеш да си купиш маса полезни неща за един доллар. Има магазини, в които продават стока за по един доллар, в които има доста интересни неща, а не само боклуци, както тук.

Както и да е, в залата се събраха към 750 души. Което значи, че само от първия концерт Стефан Димитров е изкарал повече от 35 хилади долара, с които покри всички разходи по пътуването и престоя ни в Америка. Впрочем, не само покри, а и му останаха доста парички. Всичките ни самолетни билети – до, във и от Америка струваха около 9000 долара, кардото – още 1000, а разходите по настаняването ни в 80% поеха българите в различните градове, където отсядахме. В Ню Йорк например само Кирчо беше в хотел в Манхатън за 120 долара на вечер. Представяш ли си?! В Манхатън – центъра на Ню Йорк – 120 долара! Едни други българи, разбрах, че са били в "Хилтън" в Ню Йорк за 150 долара. В софийския "Хилтън" няма стая по-евтина от 240 долара! Направо ги надминахме американците!

Та, в Чикаго гостувахме и у поп Грую, който е от Максимовия синод. Другия синод не видяхме. Те не дошли на концерта. Та поп Грую Венча Жоро и Шошо, защото те нямаха църковен брак. Ние с Доли, защото имаме, им бяхме кумове. Имам снимки. Церемонията той я направи бесплатно, а и двете пъти бяхме на гости у тях. Наистина, беше по време на Великите пости и затова имаше само такива неща, като съомга, черен хайвер, пълешви, дини... Уиски, Богка... Такива неща имаше. Скромно.

Поп Грую имаше тогава 25 трака – камиони. Хубав бизнес. И шофьорите му бяха все българчета. Та, имало е предишната година такъв случай. Разказаха ми го едини наши младежи – българчета. Точно по време на Великденската служба, когато той обикаля църквата, му звъни мобилния телефон. Той спира и провежда десетминутен разговор с някакъв закъсал шофьор. След което отново грабва канулницата и продължава да обикаля. Бизнесът си е бизнес.

Жоро си чеса там крастата. Кара лимузина, кара и трак. Попадията се скъса от танци. Имаха голям син, който също участва в бизнеса. Един не се оплачка. Всички българи, с които говорихме там, виждаха

светлото бъдеще. Имаше петима, които бяха минали през блатата по мексиканската граница, за да влязат в Америка. Та ги усетили, осветили ги, както са си в блатото и им заповядали да излязат. Нашите казали: "Еламе вие при нас" и онези не влезли. Тогава нашите се пръснали и двама от тях стигнали до Чикаго. Имали сбoren пункт – Чикаго. Другите се добрали след три месеца. Та имаше много мили срещи. Даже ни возиха с един джип, удължен по същия начин като лимузините. Там видяхме Оги Цолов и китариста на "Фактор", които веднага ни заведоха в една българска пицария, която се казваше, кой знае защо "Мона Лиза". И ни черпиха с прословутата бира "Будвайзър", която не препоръчвам и на най-голямия си враг. По-гадна помята от това нещо съм пил само в Съветския съюз.

В Чикаго направихме един концерт, в Лас Вегас – 2, защото мястото беше малко и не събираще всички желаещи.

В Лас Вегас пак бяхме на гости на Варненци – Тихомир и Марица – музиканти, които са пътували по Скандинавия и накрая стигнали до Америка. Те държаха едно кафе, кое то се казваше "Верди" и всъщност беше пицария. Та там направихме двете концерта пред най-простоватата публика, защото във Вегас всички са обслужващ персонал. Всъщност, там няма други. Затова българските актриси са крупната. Вания Цветкова не гоѓе на концерта ни. Никакъв познат не гоѓе. Само един приятел на брат ми, който се появи със същата такава лимузина – бяла, и каза: "А, Валди и Доли – при мен." Той пък беше завършил ВИТИЗ – режисура, и там работил малко в телевизията, но в този момент вече просто караше лимузина. И докато бяхме там, той си беше изключил служебния телефон, за да не могат да го викат на поръчки.

А Лас Вегас е страховита работа! Аз винаги съм си мислил, че това е една кичозна бумафория, но той се оказа много здраво построен. Всъщност, всичко онова, което копира Европа и другите цивилизации е умалено три пъти. Всичко – Айфеловата кула,

пирамидите, Сфинкса ... В този смисъл, той е един образователен град. Нюкият американец, дошъл във Вегас да похарчи няколкостотин долара, както си се разхожда, научава нещо за историята на света. Влиза например в казино "Венецианец" и вижда канали, като във Венеция, гондоли, гондолieri, които пеят баракароли. Характерно е, че небето е ту слънчево, с малки перести облачета, ту звездно, с голяма златна луна. Режимът на ден и нощ там се сменя по-често. Та, има един случай с мои приятели – Иво и Нелката, дено тя играла, играла, а той се приbral по-рано и заспал. Та, когато тя се върнала в стаята и дръпнала завесите на прозореца, възкликала: "Я-а-а, пак са сменили небето!"

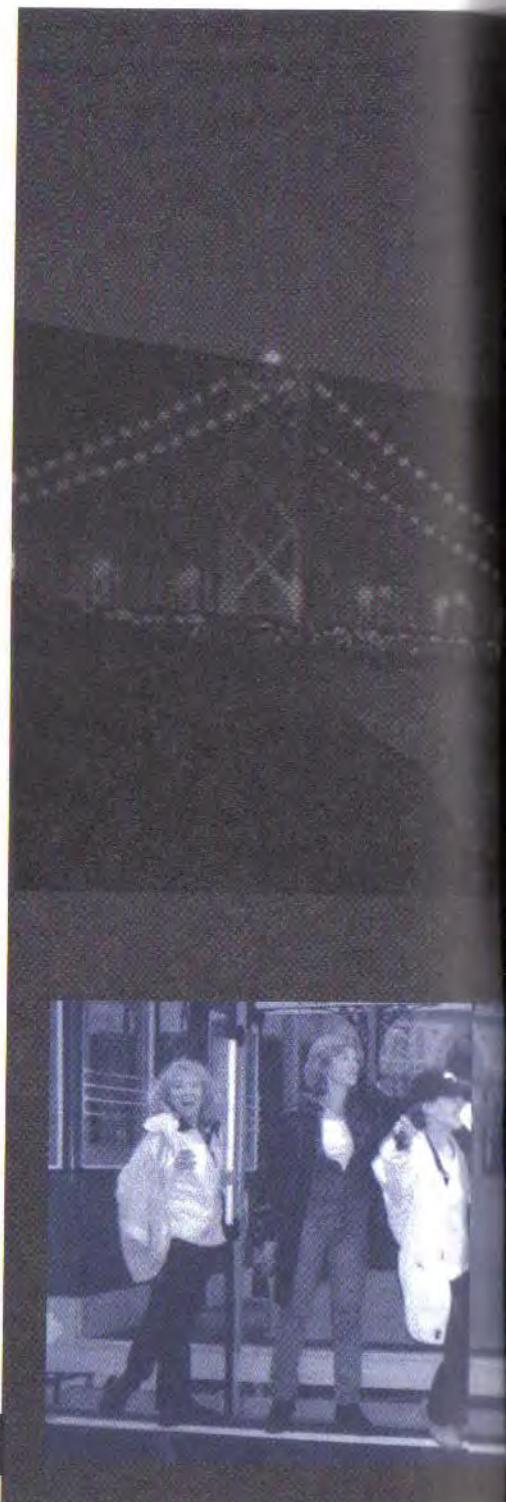
"Парижанина" например. Там – Триумфалната арка, Айфеловата кула, Марсово поле, а вътре – един миниатюрен Монмартр – с всички точно копирани сгради, известни местенца и с художниците, които рисуват и ти правят моментален портрет. Даже има един с едно френско акордеонче, които свирят и пеят френски шансони. Облечен както си трябва – барабар с гарсонетката. Наближаваме го ние и изведнъж той спира песента и възклика: Я, "Щурците"! Какво правите тука, бе? На прекрасен български. Та се оказа, че много нашиенци си изкарват прехраната в Лас Вегас като част от миманса. Но не е само там. В Лондон повечето от живите статуи се оказа, че са българи. Та, в Лас Вегас бяха най-малките концерти и местният организатор беше инструктиран публиката, да не ни замерва с пачки от по един долар, както било обично при концертите на попфолк звездите. Тим – местният организатор, прие при себе си Пеци и Жоро, ние с Доли отдохахме при този приятел на брат ми, а Кирчо – в апартамента на един българин, които не беше тогава там, но като разбрал че избиваме, беше оставил ключа си, да ползваме апартамента му. А Тим живееше в един квартал – специален. С ограда, с бариера, охрана, басейн... Та направихме гъва концерта и разглеждахме каквото можахме. А там има наистина много за разглеждане. Кеф ти – Везувий, който изригва на равни интервали – с лавата, саждите, мирзамата на сяра... Кеф ти "Остробът на съкровищата", където се бият английската флота срещу пиратските кораби. Истински Воден басейн с истински кораби и истинска битка. Единият кораб плава, другият е неподвижен и в един момент единият е потопен и си потъва. После водата се оттича някъде, корабът се вдига и след час и половина представлението започва отново. Помещенията в пирамидата са много интересни, защото са с някакви стени, които не са под прав ъгъл.

Струва си да се види този град. Пълс това говорят, че е един от най-евтините градове. Там например няма платен паркинг. Има всякакви паркинги – многоетажни, подземни, надземни, земни и никой от тях не е платен. Казината са безброй и не е задължително да играеш, като влезеш вътре.

Времето беше много приятното, защото там е Вечно лято. Ние излетяхме от Чикаго на лек снеговалеж и пристигнахме във Вегас на 32 градуса.

В началото свят ни се зави.

Доли, Весето, Шошо и Ефи - щуркини на трамвай

После – един много кратък полет до Ел Ей. Хотелът ни беше в Санта Моника – една от приятните части на мегаполиса. Нямам представа колко е дълъг, защото цялото пространство до Сан Диего се запълва със строежи и май там всичкото е един град, който е дълъг 250 км. Има такива номера на къщите като 18458. Там се разходихме по „Родео Драйв“ за изумление на живеещите, тъй като човек, който ходи пеш там, е или луд, или престъпник. От колите ни гледаха с ажурно учудване. Едни такива широки, хубави тротоари, но никои не върви по тях. И не паркират отгоре.

Там видяхме Тенко Славов, който станал брокер и играе по Интернет на борсата. Видяхме и други българи – актрисата Мариана Димитрова и мъжа ѝ – Игор, който си работи същото като в България – психотерапевт, а и тя си работи същото – актриса. Те ни поканиха, но ние не успяхме да стигнем до Сан Диего.

В Ел Ей концертият ни беше в едно много хубаво и луксозно място. Билетите бяха малко по-евтини – 45 долара. Имаше и кетъринг, без пиење. Някакви хапки. Някъде в Санта Моника беше Румен Петков – аниматорът, който работи за „Уолт Дисни“ и има собствени филми, докато със съпругата си. Има и българи, които работят това, което са работили и в България. Но са малко.

Отидам отново да направим концерт и в Сан Франциско. Не в онази част на града, която знаем от филмите, а в една друга, до която се пътува с метрото. То не е и метро, а някакъв влак, който ту слизат под земята, ту се качват над нея и пътува час и половина.

Прочутото трамвайче струва 12 долара за цял ден и се возихме във всички посоки. И в края на линията няма ухо, а един дървен кръг, върху който стъпва и се върти на ръка, за да обърне посоката. И чакаш един час, докато това се случи. Но пък изядох едно кило сладолед. Адски вкусен сладолед, на който не му запомних марката, защото беше много сложна – от две думи и с един такива скандинавски букви с точки отгоре. Жена ми отиде до супера за 15 минути и се върна, разбира се, след два часа и половина, като донесе и една кофа от този сладолед. Това, Вика, била наша-малката опаковка. И аз го сложих в чантата и през следващите два часа и половина го изядох. Тогава не се размрази.

Та, там някъде, докато чакахме трамвайчето да обърне, дойде един негро с един огромен шперплат и един от тези касетофони, дето ги знаеш от филмите за Южен Бронкс, пусна си музиката и започна да танцува нещо средно между степ и акробатика. И събираще пари. Интересното е, че там видяхме най-различни начини за крънкане на пари, но всички те бяха съпроводени с полагането на определено усилие. Обикновен просяк не видях. Опитвам се да те разсмият или да те развлечат, но ви-

наги правят нещо и чак след това ти искат пари.

Минавайки покрай един храст, зад него изведнъж изкочи една боядисана негърска глава, каза "Bay!" и подложи една картонена чаша. Наистина стресна жените. Друг беше седнал на плота на един неработещ павилион и на един картон беше написал "Зашо да ви лъжа? Искам една бира." Полагат усилия – ако не физически, интелектуални. Има много улични музиканти и си свирят точно онези парчета, които ние съврзваме с града – "Saint Francisco Nights" или "Масачузетс" и подобни. Не чухме местната чалга в какво се състои. Разходихме се по прословутия мост, снимахме с Варю, "Алкатраз" – не успяхме да отидем до него.

Та, там ни бяха организирали концерт. Местният организатор беше някакъв Майлс, но на практика ни посрещнаха Данчо – барабанистът на "Фактор" и Славея – жена му. Страховити бяха. В къщата си са направили частна детска градина. В двора им се разхождат сърни. Не техни. Просто там няма дубари и сърните си минават от двора в двора.

В Сан Франциско спахме първата Вечер в "Хилтън", а другите гв – в груп, по-евтин хотел.

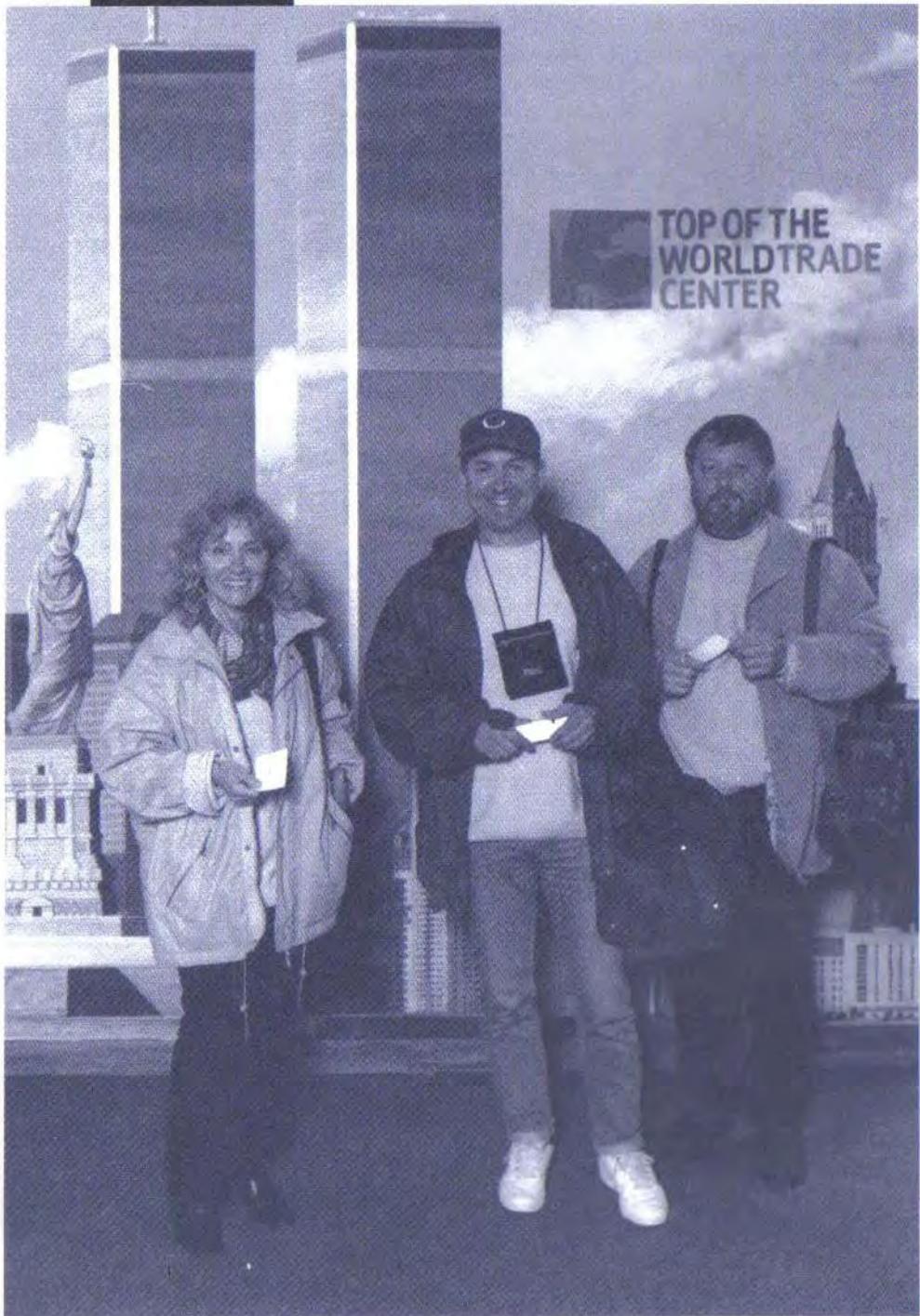
Там, както често се случва между българи, се появиха някакви разногласия между главния организатор Стефан Димитров и местния организатор – Майлс. Скараха се съвсем по нашиенски, естествено – за пари и някои американци гледаха тази картишка Вероятно с пръст на бутона за избиране на 911 - телефона на полицията. Нещата бяха почти до бой. По едно време Киро отиде да ги разтърства, но сам се разпали и целият почервя. Игва Весето и Вика, Кирчо ще получи удар! А тези, които всъщност бяха организирали концерта – Данчо и Славея, вече ни чакаха у тях и бяха наредили една разкошно тралеза. В края на краищата всичко изведнъж утихна, когато Кирчо каза: "Добре, ние се отказваме от хонорара си." Кавгата изведнъж спря и всички отидохме у Данчо и Славея. И там, гледам, онези, които до преди малко щяха да се изколят, седят в един ъгъл, пият си кромко ракията и си говорят нещо.

На Връщане от Сан Франциско до Лос Анжелис, защото самолетните ни билети за Ню Йорк бяха оттам, минахме по прословутото шосе № 1 през Монтерей, улица "Консервна", невероятното градче Кармел, където Клинт Иструуд е бил кмет. Там за първи път чух руска реч омайна сладка край един телефон, до плажа. То беше едно такова

Щурци на Тихоокеанското крайбрежие

Доли, Валди и Сашо Коев

захаросано градче, с едни къщички като от шоколад и захарен сироп. Невероятно умилиителна гледка – като в приказката за Хензел и Гремел. Един прекрасен плаж ... Кварталът с богаташките къщи, който се нарича "Севъртийн майлс" и в който за да влезеш и да прекосиш тези 17 мили, разглеждаайки къщите на баровци те, трябва да си платиш. Оказа се, че трябва да платим около 90 долара и ние се отказахме. Ега ти богаташите, които ти искам пари, за да им видиш къщите!... А може би те и затова са богатashi.

Бавно и подробно се завръщахме към Ел Ей и се канехме на следващия ден да отидем до Сан Диего. Защото всички знаехме, че летим за Ню Йорк на 20-ти, петък. Добре че по едно Време Жоро погледна билета си и каза: "А бе, пичове, вие знаете ли, че 20-ти е четвъртък?" "Не може да бъде!" – отговорихме ние. Но бе точно така. И ако Жоро не бе погледнал билета си, щяхме да имаме доста неприятности. Както и да е. Събрахме си багажа и на следващия ден прелетяхме Америка от Запад на Изток.

Летяхме пак над Големия Каньон и над онзи агски голям язовир на Колорадо. Неописуема красота. После започвам средните щати, които са огромна скуча – едни ниви, ниви и ... ниви. Докато се мръкне и кацнеш в Ню Йорк.

В Ню Йорк си направихме снимка на Близнаките. Тогава още ги имаше. Там, докато чакаш за асансьора на единия Близнак, ти правят снимка и после, като слизаш, ако искаш, си я взимаш. Струва 12 долара. Направо ме заболя сърцето тогава, но добре че я взех. Снимахме се с Доли и Сашо Коеv. Те ми я дават в една папка, със снимка на Близнаките и изгледи от терасата на единия към четирите посоки на света. Качваш се на върха на онзи Близнак, на който нямаше антена. Бяхме на "Рибния пазар", който е от другата страна - Бруклинският мост. На "Импайър" не се качих.

CONCERT

Saturday – April 22
at
BOHEMIAN HALL
(29-19 24th Avenue, Astoria)

МЕХАНАТА
New York

\$ 25
in advance

\$ 35
At the door

TICKETS ON SALE IN
MECHANATA
419 Broadway, NY, NY
(212) 625-0981

Valdu, Valeri Milovanov and Pezi –
in New York

Ние съвирхме в Куинс. В една чешка зала – биария. Голяма като физкултурен салон и с голяма, вкопана сцена. Имаше и голям двор. Идеята на Стефан беше да съвирим в двора, където имаше барбекю и можеха да се съберат и повече хора. Но температурите изведнъж паднаха до 10 градуса и беше невъзможно. Не можа да стане в машабите, в които ни се искаше. Щеше да стане страховитно. Първо бях наредили уредбите на двора, но се видя, че е вледенявашо. И направихме допълнителен концерт.

В механата BG, която е на "Бродуей" и "Канал Стрийт". Входът ѝ е от "Бродуей" и има огромни сенници – триколори. Шопска салата и българска ракия – колкото искаш. Един Сашко, при когото ние с Доли спахме, от Бруклин, той я държи тази механа. На 32 години беше. Разказа ми как се разговаря с митничари там. По повод някакви дискове е трябвало да проведе разговор с митничар. Разговорът е като в затвора. През стъклена преграда, с телефонна слушалка. И всичко се заснема. Ако искаш, гай му подкуп. Опума!

Този Сашко беше много ядосан на главния организатор и като го дойдеше време за плащане, непрекъснато го пердаше през ръцете. И му вика: На Валди и Доли ще дам парите, които им се полагат за хотел, заради неудобствата да спят в моето жилище. Ега ти неудобствата! Стефан успя все пак да спечели парички от нашата слава, но после някой ми каза, че ги е прахосал за три дни в Лас Вегас, защото бил и комардия.

В Ню Йорк се видяхме и с Христо Етрополски – сабльора, който е три пъти носител на Световната купа. За разлика от Жорж Ганчев, който бил световен шампион за професионалисти, каквато титла няма. И Валери Миловански се появи и подари на Пеци един кейс за Фендера, защото неговия го бяха смачкали чешките абиолинии. Това в Америка просто не може да стане. Там като се появяха нашите инструменти, им се връзваше една червена панделка, което означава – специално отношение при товарене и разтоварване. А като се появяха на лентата, момчето, което ги разтоварва в количките, спира лентата, взима китарата внимателно, поставя я в количка, без нищо друго върху нея и тогава чак отново пуска лентата. Това може би се дължи на плащането на големи суми на застрахователните компании за повредени музикални инструменти, но имаха специален подход. Не е важно, как се е стигнало до него, важно е, че го има. А в Съветския съюз, спомням си, просто отваряха търбуха на самолета и багажът падаше от три метра височина върху наредени отдолу автомобилни гуми. "Тангра" Веднъж си бях изтървали всички концерти в Ленинград, защото като отворили калъфа на пулта, всички копчета от единния край били като пулове за табла. И Милко и Косьо – с поясници в ръце в хотелската стая – три дни.

От чисто техническите неща си спомням, че се оказа напълно безмислено да влявам барабаните на Жоро, защото за багаж платихме повече, отколкото струва един комплект там. И българският център щеше да си има барабани. Стефан, обаче, явно не смята добре по всяко време. А аз пък през цялото време съвирх без стойка за синтезатора, която струва примерно 17 долара. Поставях го върху какво ли не. Спомням си, че съвирх върху хотелска масичка за сервиране. На колелца и с перденице отдолу.

Та, в Ню Йорк, както ти казах, направихме и втори концерт – в BG-механата. И, след като бяхме обиколили вече Щатите, най-после видяхме хубави жени. Българки! Не говоря за тези, които изважда по концертите ни. Просто влизаме в едно заведение и виждаме хубави жени. Млади и хубави, при това – българки.

Кръстосахме Ню Йорк, колкото можахме за краткото време, но имаше моменти, в които в метрото, освен нас нямаше други бели хора. Но ми направи впечатление, че на

Всички обувките им са чисти и лъснати. Бре, Викам си, не Вярвам цялото население на града да си лъска обувките при уличните ваксаджии, които са много, но все пак... И изведнъж разбрах по моите собствени обувки – в Ню Йорк няма прах. Няма прах, който, като завали, да стане на калчица. Завалява дъжд, тротоарите стават мокри, запаш тук-там по локвите, спира дъждът, изсъхват обувките ти и по тях няма петна. Това е. Впечатли ме и фактът, че стоя на едно кръстовище, покрай мен минават хиляди коли и не усещам миризма на изгорели газове. Не ми е трудно да дишам. Може би през април градът се проветрява. Не можеш и да разбереш, къде се строи – всичко е опаковано. Вижах как чистят сградите. Там има едни такива опушени, черни сгради от времената, когато всичко е било на въглища. Даже метрото е било на въглища. Та, гледам върху фасадата на една сграда нещо като фургон или като гъсеница – напреко по цялата ширина, и от него излизат никакви гофирани тръби. И това нещо слиза по релси надолу много бавно. Сега по два-три дни на един етаж. Но като слезе надолу и там, където е било, сградата вече е бяла. Или бананова. Или кремава. Ново-боядисана. Навън обаче нищо не излиза. Как чисти, какво четка, къде го изсмуква не е ясно. Вижда се ефектът и никакви замърсители.

После ни взеха с три коли и ни откараха в Бостън. Български студенти от Масачузетския технологичен институт – прочутия МТБ, и там видяхме друга Америка - WASP – бели и добре възпитани протестанти. Прилича много повече на Англия. Бостън просто е нещо различно.

На път за Бостън прекосихме щата Масачузетс и видяхме най-голямото казино в света. То се намира в индиански резерват, защото в резерватите не се плащат данъци. Видяхме как живеят индианците – в много големи къщи с градини и по няколко пукана пред тях, с доживотна пенсия и без никакви грижи. Като компенсация за отнетите им земи.

Концертът ни беше в института, в една аула и там може би имаше най-много американчета. След това ни заведоха в една от кръчмите на Харвард. Посетихме бар „Наздраве“, където е истински бар и после са направили декора в студиото. Барът е точно така, както си го знаеш от филма.

Киро: Точно на път за Бостън, по желание на Кирчо спираме в Mak Donalds – един огромен, крайпътен. Вътре – само едно негърско семейство. И ние – 12 души, направихме опашка на една каса. На никой не му направи впечатление. Другите гледат и никой не те вика да отидеш на друга каса, за да не чакаш. Гледат тъло и работи само една. Тъмнокожият персонал не се трогна от това, че 12 бели са се наредили на една опашка. Аз бях пръв и понеже никога нищо не ми е харесвало в Mak Donalds, се чудя какво да си поръчам. Изведнъж се сещам, че там правят прословутия ябълков пай и си поръчвам. Негърката зад касата ме поглежда и вика: „Няма.“ „Не може да нямате ябълков пай“, казвам ѝ, а тя: „Няма.“ А зад гърба ѝ метър на метър – светеща реклама на ябълков пай. Повтори ми го строго няколко пъти и аз си поръчах никакъв мус, който не изядох. След мен – Пеци, който не е много добре с английския, посочи нещо и зачака. След него – Кирчо. Обслужващата слага в табличката пред Пеци, по-точно хъврля, едно пликче

с картофки, които се разсипват. Плясва една голяма картонена чаша отгоре, при което чашата настъпва разпилян картоф, килва се и се поразлива в табличката. Киро Вече не издържа със свое то прословуто чувство за ред и дисциплина, измества Пеци, застава пред негърката и казва: "Това не се прави така! Това се прави така!" Връща всичките картофки в пликчето, като пътном хапва едно-две, оправя чашата ... Онази го гледа с широко отворени очи, които още малко ще паднат в табличката – една та-кафа, дребна и трътлеста, и в един миг грабва картофките и ги хвърля в кофата за боклук. Взима нова табличка, слага вътре нови картофки и нова кола, Врътва се и изчезва. Оказа се, че тя си слагала за себе си, а на Пеци щяла друга да му сервира. Това, което Киро подреди не било за Пеци!... За малко да умра от смех. Стана ми лошо. Излязох навън да подишам. И всеки път, като си припомня изуменото лице на негърката в момента, когато Киро пина картофките ѝ с мърсните си бели ръце, се задушавам от смех. А като фон на всичко това – строгата физиономия на Киро. Не, не мога ...

Валди наистина се превива от смех и за малко да събори от ниската хотелска масичка чашата с бяло вино, която е съпътствала неговия варианти на "До Чикаго и назад". Поглеждам си часовника и установявам, че имаме още половин час до потеглянето към стадиона. Успокоявам пианиста и му подавам следващата реплика, която бе трябвало да оформи и финала на този незабравим моноспектакъл. Питам го за концертите в Лондон. За останалите пътешествия явно няма да ни стигне времето. Поне да сътвим за малко

Върху нулевия меридиан

Валди: Тези концерти в Лондон ги организира посолството, но в основата е един бургазия – Петър Стоянов, който инициира каненето на български музиканти.

В голямата зала "Астория" сме свирели само ние и "Ку-ку бенг". Другите българи са пели и свирели в подземната зала, която е около четири пъти по-малка от горната. А който свири в горната, му набират името на афиша пред залата. Сещаш се – този афиш, който е като игра на думи, дето се редят буквите върху релси. Та там изписват само тези, които са в голямата Астория. Пишете: SHTURTSITE и отдолу: THE CRICKETS.

Публиката – пак българи, но изведнъж доиде японки, купили си дискове. Това иди-гоиди. Една, обаче, си беше купила всички дискове, включително и самостоятелните ни. Всичко! Обаче върхът беше книгата. Беше си купила и "Зимата на щурците", което вече ми доиде в повече. Японка. Поразпитах и разбрах, че е завършила славянска филология и се въртеше около българското посолство и усъвършенствала български си.

Иначе, Лондон ... А бе, който може да го види, не трябва да пропуска. Това е един от най-световните градове. Имам чувство, че там едно дърво не е отсечено през вековете. Всичко като че ли е съхранено. И самият град влияе. Иначе не мога да си обясня поведението на всяка-какви цветнокожи индивиди, които вървят по улиците и излизват тази дистанцирана вежливост, характерна за британците. Без никакво фамилиарично. Ако е принужден да мине много близко до теб, в метрото или някъде другаде, той се извинява. Че ти е повял вятър. Дори да не те докосне, той се извинява, че е бил прекалено близко до теб. Като че ли там всеки има някакво право на лична неприкосненост и това право го заобикаля като някакво негово лично пространство. Не знам, дали знаеш как стоят на опашки. Защото и в Англия има опашки. Редят

се за билети за концерти, за кино и пр. Опашките са много дълги. Защото никой не се допира до никого. Стоят един зад друг на определено разстояние и не си дишат във Вратовете. Те така си преценяват траекторията, че да не нарушат нечия чужда. Минава край теб, но на такова разстояние, че да не те притесни. А тук Все някой гледа да те резне. Лондон е град – балсам. Парковете му, тревата, дърветата – Всяко с табелка. Хората лежат по тревата през обедната почивка, разхождат се. Като се качихме в обсерваторията на Гринуич и погледнах парка отгоре, ми направи впечатление, че пътеките са някак си криви,несиметрични. Някой български архитект не би допуснал такава небрежност. Okaza се, че там първо оставят хората сами да утъпчат трасетата, по които предпочитат да минават и върху утъпканото вече се настилат пътеките. Вероятно не е красибо, гледано от самолет. Но тук е удобно и служи на хората.

През 2001 г., при първото ни отиване в Лондон, когато свирехме в голямата "Астория", Пеци успя да изгори два "Маршала". Целият "Бек Стийдж" си беше доспа оръфаничък и мириеше на мухъл и разспина бира. Не знаехме с какво ще разполагаме като техника, но предполагахме, че ще е добро и достатъчно. За Пеци бяха поръчали най-новия модел "Маршал", с какъвто той не беше свирил до този момент – с три отделни канала. С една дума – прекрасна апаратура. Кирчо ги питаш: "Имате ли четири мониторни кръга на сцената?" Ти му отговаряш: "Имате 12!" Озвучителите – страховни! Хора, на които така им минава животът. А след нас в същата зала имаше и друг концерт – някаква съвсем различна музика. Направихме пробите – всичко прекрасно. Осветлението – супер. Звукум – идеален. Дори се бяха сетили, че нашите щепселци са различни и си бяха пригответи преходници. За мен от магазина бяха взели под наем съвсем същата клавиатура и аз не бях съвсем сигурен, дали ще приеме всички комбинации от секуенсъра. Като видях, че на дисплея се изписва Valdi и се успокоих. Олекна ми. С "Маршала" всичко беше наред до втората песен. Започнахме с "XX век" и после беше "Мускетарски марш". И след "Тра-а-а" втори акорд не последва. Продължихме като трио. И така изпраскахме песента, а Пеци гледаше втрънчено в посока "Маршала". Техниците излетяха със страшна скорост и смениха главата на "Маршала" с друга. Продължихме концерта. Но някъде след около 7-8 парчета отново "Дра-а-а-ан" и после – никакъв китарен звук. Кирчо побесня, метна баса на сцената и излезе, като каза да го повикаме, когато всичко на сцената се оправи и има гаранция, че няма да се разваля повече. Това, разбира се, беше казано на български и англичанините се чудеха какво си говорим и защо басистът е нервен, след като басът му свири нормално. Преди това, обаче, още в София аз предложих на групата да си изрепетираме "Let It Be". Кирчо, обаче, не се нави, защото хайде сега, не стига че репетираме толкова наши парчета, ами и парче на "Бийтълс", с което, какво? На краставичарите краставици ли ще продаваме? И т.н. Не го репетирахме. Аз обаче си го знам. И, както техниците се бореха за пореден път с "Маршала" на Пеци, аз седях на пианото и започнах "Let It Be". Имах огромен успех и хората пяха заедно с мен. Техниците извадиха трета уредба, която този път не беше "Маршал", но сложното беше, че тя е запечатана в едни сандъци, върху които беше секуенсъра ми и докато свирех и пеях трябваше в движение да се побуди всичко това и техниците светкавично да измъкнат, каквото им трябва, без да се наруши хармонията на изпълнението. А бе, "Астория"! Та така с "Маршалите" на Пеци. После техниците обясняваха, че тези аварии са били заради някакви кабели на Пеци, докато той имаше съвсем друга тракторвка на ситуацията. Но, тъй като повече китарни уредби в залата нямаше

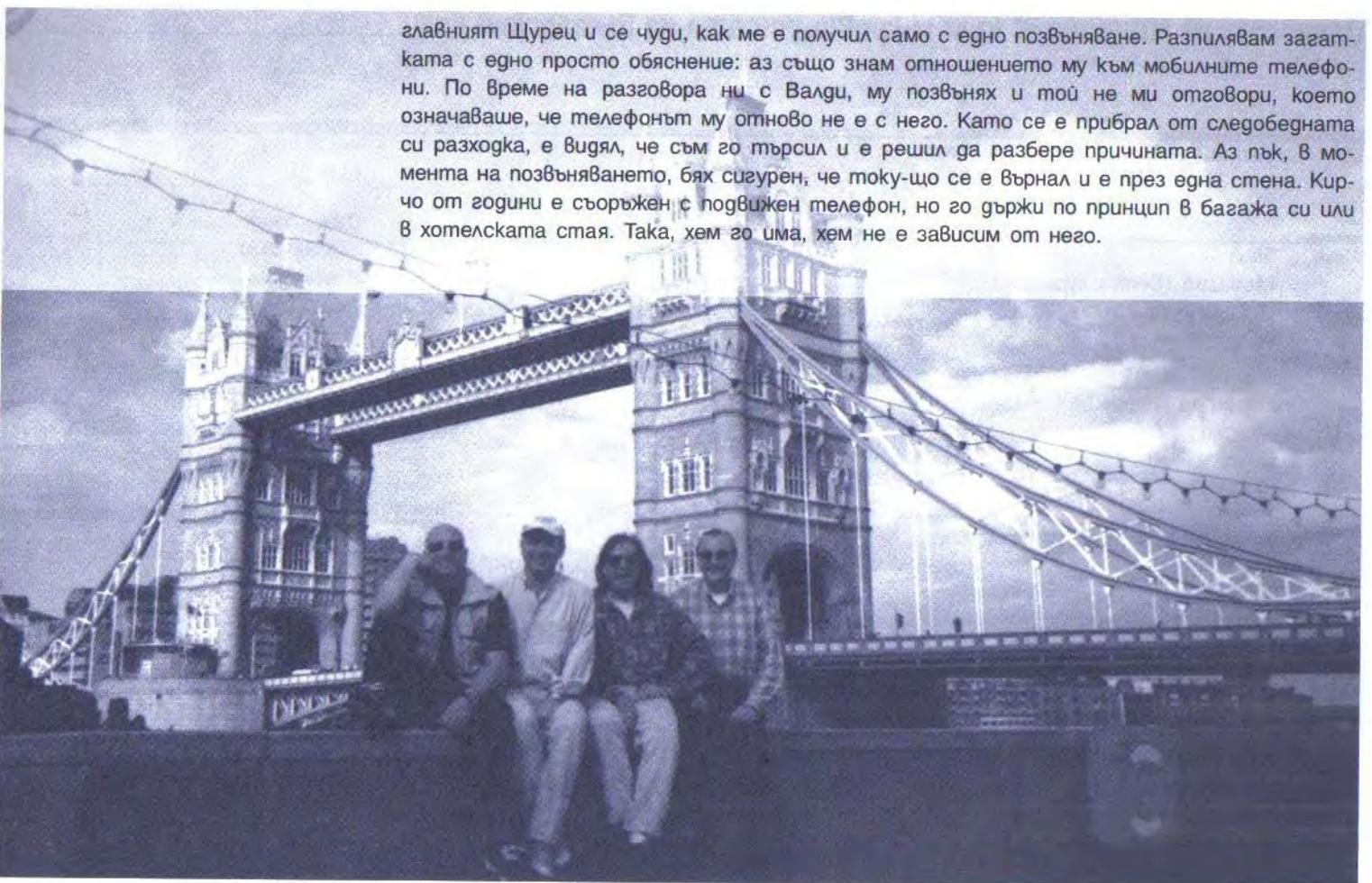

и не биваше да се рискува, Пеци нататък свири включчен директно в уредбата, без каквито и да е било педали и други глезотии. Директно и чисто.

Има обаче някаква мистерия, защото вие години по-късно ние нак правим концерт в "Астория". Този път – в малката зала. Отново е докаран чисто новичък "Маршал" за

Пеци. И този "Маршал" не засвири. Още на репетицията. Но този път Пеци си носеше "бъбрека", който току-що беше купил, елиминира главата на уредбата и използваше само колоната за контрола. Но нали има нещо мистериозно във факта, че Пеци, който цял живот е свирил с "Маршал", отива в Лондон и за нула време успява да изгори три. Нещо, което не успя да постигне дори и в Перник. Там двамата с Кирчо Веднъж свириха на по една лампа на "Маршалите" си. Защото в онези години в Перник, където имаше голяма промишленост, в определен момент от денонощното повечето мощности спират и остават само онези, които са на непрекъснат режим. И това обикновено става в 7 Вечерта. А ние имаме концерти от 6 и от 8. И в 7, когато масово се дръпнат шалтерите, напрежението изведнъж, за кратко време скча до 450 Волта и лампите на уредбите изгърмяват. Та така Пеци и Кирчо загубиха Веднъж по три лампи и свириха само на четвъртата. И това е сполетяло много български музиканти.

В този момент запява телефонът ми, поглеждам дисплея и виждам, че ми звъни Кирчо. Изключвам, излизам от стаята на Валди и влизам през отворената Врата в съседната стая. Срещу мен, явно учуден и поглеждащ ту мен, ту телефона си стои

главният Щурец и се чуди, как ме е получил само с едно позънаване. Разпилявам загадката с едно просто обяснение: аз също знам отношението му към мобилните телефони. По време на разговора ни с Валди, му позънях и той не ми отговори, което означаваше, че телефонът му отново не е с него. Като се е приbral от следобедната си разходка, е видял, че съм го търсил и е решил да разбере причината. Аз пък, в момента на позънаването, бях сигурен, че току-що се е върнал и е през една стена. Кирчо от години е съоръжен с подвижен телефон, но го държи по принцип в багажа си или в хотелската стая. Така, хем го има, хем не е зависим от него.

И това не е епилог

Зашото героите на тази история продължават да крачат изправени през годините и да взривяват концертните зали, летните театри и стадионите. Зашото и с Антологията пътят им не завърши. Кирчо, Валди и Пещ имат готови парчета поне за нови два албума. И се знае, че единият от тях е почти "опечен". Затова се пригответе за нови премиери, нови турнета и нови неповторими пулсации. В един от разговорите ни Жоро Марков ми призна, че има една неосъществена мечта – "Щурците" да свирят със симфоничен оркестър. За 40-годишнината на групата може да стане и това. Ако не със Софийската филхармония, то поне с Бостънския симфоничен оркестър. Въпреки, че ... Именно в юбилейната година България влезе в Европейския съюз и за целта най-подходящи са Виенската филхармония и оркестърът на Миланскаата Ла Скала.

Затова – до скоро, скъпи приятели! Ако животът ни днес прилича повече на черно-бял филм, то поне сънищата ни са изпълнени с мечти. От нас зависи да ги гокоснем. А героите на тази история ни дават музикалния и поетичния клоч към света на доброто и хармонията. Вземете го и отключете душите си. Там ще намерите много любов, доброта, надежда и Музика. Заредете се и раздайте на хората около Вас. И като в онази бездуховна зима, пренесоха през пролетта на разцъфтелите надежди и го разпалват в есента на своето благородство. Аплауз. Завеса. Очакване. Бис!...

Приносът на "Щурците" към съкровищницата на българския рок

Винилни площи, издадени от "Балкантон"

1968 Звън
Малкият светъл прозорец
Веселина
Изпрашане

1969 Песен за Щурците
И една звезда
Стар албум
С кимара по света

1973 Ще срещнем нашата мечта
Две момчета
Виолета
Капитан
Пеликани Върху сал
Аз съм човек
Ние стопаните
Песничка за модата

1975 Ти не разбра
Песен за теб
Песен за атомната гъба
Училище за малки и големи

1976 "ЩУРЦИТЕ - I"
На прага
Говори се за нещо
Сянка на птица
Дай ми малко нежност
Обич
А утре
Далечен залив
Моят син
Вишнев цвят
Дяволски сезон
Карам

1978 "ЩУРЦИТЕ - II"
Някои от Вас
Гаманки, ладанки
Бяла светлина
Звезден път
Кой е той
Манекени
Сила

1980 "ХХ ВЕК"
ХХ Век
Сватбен ден
Две следи
Зов
Среща
Сънчево пътуване
Загадка
Жулиета
Песен за детските камбани
Пролетният Вятър
Сняг от детството

1982 "ВКУСЪТ НА ВРЕМЕТО"
Вкусът на Времето
Прошаване
Момче от групата
Цветелина
Зад Вратата
Очакване
Вълшебен цвят
Малкият мъж
Имаш ли приятел
Звезден час
Облог

Огнен знак
Златен дим
Необходимост
Ален Делон
Подай ръка
Еньовден
Търсим своята мечта
Вечерна забрава
Ден първи

1985 "КОННИКЪТ"
Рок В минало Време
Делфините
Надежда от "Надежда"
Неизживените неща
Хамлет (Накъде)
Конникът
Не умирай
Ти и аз
От ден на ден
Стълбата

1987 "МУСКЕТАРСКИ МАРШ"
Мускетарски марш
Навечерие
Педя човек
Нощен блок
Когато си отива любовта
Ритъм В розово
Омагьосаният замък
Футуролог
20 години по-късно
По пътя

1988 "20 ГОДИНИ ПО-КЪСНО"
троен концертен албум

Записи за радиото, телевизията и киноцентъра

1967	Песен без думи Сънчево момиче Просто така Рано сутрин – инструментал Изгревът и залезът – инструментал Каквете не (с Георги Минчев) Бяла тишина* (с Георги Минчев) Измислици	1978	Снежна приказка* Морето моряците ражда
1968	Двете битничета* Обещай ми последния танц* Празник на цветята* Аврора Стоп-стоп Пролетна Ваканция Тръгни на път	1979	Автостоп Така било е
1969	Няма кой Въртележка Сенки*	1980	Птица Помниш ли*
1974	Зората* Всичко е добро, когато завърши добре Посвещение* Малка песен	1981	Среща с деня* Рокендрол уикенд Решавай сам*
1975	Да бъдем будни докрай	1983	За спомен от Щурците*
1976	Към Сънчев бряг Усмишка Княз Срацимир	1986	Оряховски щрих* Шампион* Прег парадния Вход
		1987	Предчувствие Buk Чичовата - Кичовата
		1990	Аз съм просто човек Номенклатор
		1996	Клещва
			1996-1998 Издания на компанията на Пеци Гюзелев – GMP Върху компактдиск и аудиокасета
			"Щурците 1968-1980" I и II - компилации "Вкусът на Времето" "Конникът" "Мускетарски марш"

* Песните, отбелязани със звездица, са публикувани и в сборни винилни площи

1998 ЩУРЦИТЕ – 30 ГОДИНИ
ПО-КЪСНО – КОНЦЕРЕН –
БАЛКАНТОН
ТВоят трилър
Животът си върви
Вчера
Светлият век
Новата порода
Райнвесие
Сватбен ден
Имаш ли приятел
Жена
Вълшебен цвят
Вярвам в теб
Дяволски сезон
Помниш ли
Две следи
Рок в минало време
Хамлет

ЧАСТ II
20-и век
Две следи
Среща
Някои от вас
Кой е твой
Звезден път
Ален делон
Помниш ли
Облог
Сватбен ден
Прощаване
Жулиета
Ден първи
Сънчево пътуване
Сняг от детството
Имаш ли приятел
Звезден час
Зад вратата

ЧАСТ IV
Мускетарски марш
Клемба
Футуролог
Чичовата - Кичовата
Когато си отива любовта
Пеля човек
Нощен блок
Ритъм в розово
Навечерие
Животът си върви
Омагьосаният замък
Вчера
20 години по-късно
Светлият век
Аз съм просто човек
Предчувствие
По пътя

2004 ЩУРЦИТЕ – АНТОЛОГИЯ –
ВАРНА САУНД

ЧАСТ I
На прага
Говори се за нещо
Дай ми малко нежност
Звън
Изпращане
Веселина
Малкият светъл прозорец
Песен за щурциите
Стар албум
С китара по света
И една звезда
Далечен залив
Дяволски сезон
Нежна приказка
Зората
Така било е
Ти не разбра
Песен за теб

ЧАСТ III
Вкусът на времето
Вълшебен цвят
Рок в минало време
S.O.S.
Надежда от "Надежда"
Не умирай
Цветелина
Неизживените неща
Хамлет
Конникът
Момче от групата
Ти и аз
Очакване
Прег парадния влог
От ден на ден
Еньовден
Малкият мъж
Стълбата

Кирил Маричков

- 1997 ЗОДИЯ ЩУРЕЦ – БАЛКАНТОН
 Безкрайна гара
 Зодия Щурец
 Далече
 Сан Валентино
 Зомби
 Вярвам в теб
 През Времето
 Сахара блус
 Силикон
 Стадото на слепите пастури
 Клемва

- 2002 ИСКАМ ДА КАЖА –
 ОРФЕЙ МЮЗИК
 Точно затова
 Искам да кажа
 Обичам те завинаги
 Беше гот, ама ми писна
 Обречени
 Най-Важното
 Пили-пили
 За самотата
 Новата порода
 Мистър 10%
 Моят свят

- 1989 РОКЕНРОЛ ВЕТЕРАНИ –
 Г. МИНЧЕВ
 Рокенрол Ветерани
 Какви Времена
 Мъж в гардероб

Валди Томеев

- 1992 г. ДАЛТОНИСТЪТ
 Ще ме чуят ли някога
 Училище любимо
 Първата любов
 Ако си представиш
 Далтонистът
 Излишният състав
 Гаражен блуз
 Здравей, понеделник
 Почти до нас
 Балада за надеждата
 Далтонистът (инструментал)

1995 КРЪСТОПЪТ

- Жена
 Ако си представиш
 Тайна Връзка
 Недено Време
 Петък – полунощ
 Здравей, понеделник
 Среща с дения
 Джени
 Кръстопът
 Макс и Мориц
 Гаражен блус
 Лято'94
 Вдигни очи
 През стените
 Не е лесно
 Бънгало Бил и дивите животни

1998 В ЧАСА НА ЗАЛЕЗА-РИВА САУНД

- Ще пийна єдно
 В часа на залеза
 Финди
 Катраница
 Лято с "Пръсти в пясъка"
 Старата лодка
 Скорпион
 Сами
 Рикошет
 Иги си с добро
 Мечтай
 В нощта на Коледа

2003

СВЕТЛИНАТА – СТАРИ МУЦУНИ

- Светлината
 Този дъжд
 Някой ден
 Всичко наопаки
 Денят на мрачката
 Във Втората 1/2 на живота
 Пичове /Пак сме си същите/
 Ти не си
 Мъжът на петдесет
 Доброто

2004

ВЕТРОВИТО – ВАРНА САУНД

- ВетровитоЕдин живот
 Маша-Наташа
 Финди
 Някой ден
 Жена
 В часа на залеза
 Джени
 Светлината
 Старата лодка
 Сами
 Петък-полунощ
 Равносметкая
 Вдигни очи
 Колега е!

**Песни от репертоара
 на Георги Минчев:**
 Полтъргайст
 Луди глави

Други:

Едно добро – песен за благотворителна кампания за детската клиника по чарнодробна трансплантация

Пеци Гъзелев –
песни, изпълнени
от Гошо Минчев и гр.

Ние, музикантите
Момчета с китари
Рокенрол в събота Вечер
Семеен блус
Блудният син
Бира, секс и рокенрол
Мързелив бирен ден
Купонът тече
Музикантска съдба
Стари момчета
Кръчмата на Спас
Нежна революция
Стари муцуни
Въпроси
Тъжна Колега
И една звезда
Полет

Dear Reader,

You might be from a different generation. You might not be Bulgarian. Then, the following pages will be like the small streets of an unknown suburb at sunset. You might not go wrong but, inevitably, questions will come to your mind. Because the story told in this saga took place in the bottom right corner of Europe at a time branded by, at first glance, a bloodless war, called a cold war, and life was like in a novel by Orwell.

If you do not understand something – just ask. There are thousands of people who can give you a sensible answer. Each one of them took a more or less active part in this story. They can even tell it with their own words. Just because they lived their unforgettable teens in Bulgaria in the 60-ies of the twentieth century. In that breathtaking decade which left the most colourful mark in the post war history of mankind and which turned into a subject of inexplicable nostalgia for our children. A nostalgia, which was brilliantly described in Philip Norman's book about The Rolling Stones and which we could all see during the 1997 Bulgaria Tour of Shturtsiteh (Bulgarian: The Crickets).

To a great extent, an explanation for the things, events, and characters which were involved in the nonsense you are about to read, can be given by citizens of the Soviet Union (former, thank goodness!), and also of the former GDR, of Poland, the Czech Republic, Slovakia, Romania, Croatia, Albania, and most likely of Mongolia, Vietnam, Laos, Cuba... I can give you all the states which were camp-mates of the former Communist camp, where rock-and-roll was not only an expression of a dangerous aggression of youth, it was above all a manifestation of ideological sabotage aiming at undermining the foundations of socialism. Did you get that last phrase? If not, you will have a lot of asking to do before you reach the end of this book.

When I decided to write this book, which was at the beginning of 1992, my idea boiled down to telling the story of the most emblematic Bulgarian rock group, which was something we really needed in the years back then. Because the system which regulated our life as individuals, as groups and as a mass, was based on the principle of dosaged information. For decades we had existed without really knowing what was happening not

only around the world, but even in our own home. This created millions of time bombs for the period of transition towards democracy. One minute one went off in front of my eyes at the National Radio when people from the various generations of rock musicians started arguing, trying to share the cultural space of the new life. It turned out that they knew very little about each other. I was editor of the most renowned Bulgarian rock magazine Rhythm then and I thought it my journalistic duty to fill in some of the gaps. This book is the first attempt. If there is a second one, it will be about the years of transition between the 80-ies and the 90-ies, marked by the music of Ahat, Era, Control, Review, Poduene Blues Band, and several other groups which might not enter the musical history of the world but have their place in the musical history of Bulgaria. Because, if for the free world this music is the anthem of the revolution of the generations which destroyed the moral stronghold of pre-war Europe, for us, the people of the Socialist Camp, it is the Marseillaise of our spiritual freedom. This is something that you, dear Reader, who was brought up and has lived on the other side of the Berlin Wall, could not comprehend all that easily. And not only you. One of the first readers of my manuscript when it was half finished, was my twenty-year old daughter. I admit that I was awaiting her reaction with a lump in my throat and I had to laugh when I received it. And it was: eyes wide open in surprise and a rhetorical question: "Did you really live in such a crazy environment?!"... The only answer I could give was to finish the story.

So, it is already in your hands. Do not be surprised that music is an excuse rather than the main subject of the plot. My characters – the members of the most powerful rock formation tell their story, but also the story of the world in which they live. I, being their contemporary, also intervene with my own memoirs. And in order to make the mess even greater, I have added quotes from old newspapers, memories of eye witnesses and pictures from the personal archives of the group members. And to cap it all – the first drummer of the group is my publisher. In a word – a purely family story. Which, however, grows spontaneously and covers subjects of the every-day life of a society shivering in the Winter of their non-freedom.

By the way, the idea of the book is at its forefront – "The Winter of Shturtsiteh" is a title of the group which they sung at the end of the 60-ies. It is a song which says that "although the climate is cold for singing and the grey sparrows shiver in the cold, we continue singing and singing in Winter too..." Then, those words sounded like a conspiracy.

So the story goes in The Winter of Shturtsiteh. In the beginning you meet some guitarists and at the end you say good-bye to some clerks, Comsomol members, secret agents, drivers, actors, directors and even a colonel of the Militia. But this is rock-and-roll. It is not only music, it is rather a stick of dynamite in the posterior of the ossified society. The interesting thing is that one of the miracles which the iron curtain could not stop was precisely rock-and-roll. It appeared in this country at the same time when it invaded England, Germany and the Netherlands. But, there it destroyed one kind of taboos, and in the communist camp – others. Which? Take a walk around The Winter... and you will see. And do not think that these pages tell the whole story. They are only one detail – and a harmless one too. At least at first glance.

Yours, Roumen Yanev

Съдържание

ПЪРВА ЧАСТ

Здравей читателю	4
Пред парадния вход	6
Северните тигри, Шадоус и Бъндараците	7
Обществото на интелигентните бунтари	17
Раждането на свърхновата	29
От "Орфей" до танковете	37
Пражка пролет, фестивално лято и предчувствие за зима	47
Щурецът си е Винаги щурец	59
Годината на динозаврите	69
Рокът на Войниците	81
От тайгата, ма до Бранденбургската врата	89
А сега накъде	101
Маршът на мускетарите	117
Вместо извинение	129
Официозната преса за "Щурците"	130
Някои около тях	132
Майтан да става	135
Не е епилог	139

ВТОРА ЧАСТ

Вкусът на Времето	140
Картини от едно пътуване	149
1988-а – край или ново начало	155
И не щеш ли, палачинката се обърна	162
Щурци в ефира	169
Момчетата и групата	176
Проповедниците	184
Картини от едно пътуване-2	188
О, о, о – земното кълбо	192
И това не е епилог	205
Приносът на "Щурците" към съкровищницата на българския рок	206

Румен Янев

**Вкусът на Времето
Щурците – българската рок легенда**

**Българска
Първо издание**

**Редактор
Доротея Монова**

**Графичен дизайн
и предпечатна подготвка
Албена Драганова**

**Оформление на корицата
Цвятко Остоич**

**Печат Университетско издателство
„Св. Климент Охридски“**

ISBN 978-954-553-083-8

- КОМПЛЕКСНА ИНЖЕНЕРИНГОВА ДЕЙНОСТ
- ПРОЕКТИРАНЕ
- СТРОИТЕЛСТВО ДО КЛЮЧ

СТРОИТЕЛНА КОМПАНИЯ

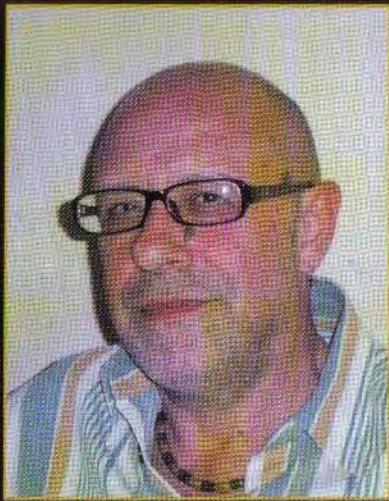
Производство и монтаж на стоманобетонови елементи за промишлено, културно-битово строителство и инфраструктура

МИКС-ПС ООД
1404 София
ул. Луи Айер 2
тел.: +359-2-915 01 01
958 20 01
факс +359-2-958 29 49

e-mail: miks@netbg.com
www.miks-ps.bg

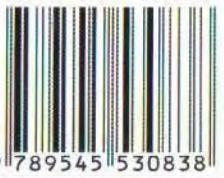

Роден съм в една болница, близо до Руски паметник в средата на миналия век. Което означава, че и по-голямата част от живота ми ще си остане в онова столетие. Играех футбол по улиците на Конюшица, където получих и първите си уроци по Махленско право. Независимо от юридическото ми образование онова право си остава и до ден днешен най-справедливото за мен. Защото в него съществува присъдата „Не е честно!“. Във втори клас започнах да свиря на цигулка, но в подготвителния в Немската гимназия я смених с китара и засвирих в първата си група. Във втори курс на Юридическия факултет разбрах, че нямам сили, нерви и средства, за да се отдам на рокенрола и залегнах над писането. Първо над научното, после над репортажното и сега вероятно ще се отдам на мемоаристиката. Написал съм десетки хиляди материали и съм летял хиляди часове в радиоезира. Акуширал съм при раждането на вестници, списания, радia и телевизии. Но тази книга е онова, което винаги съм искал да оставя след себе си. Защото в нея са най-живите години от живота на моето поколение, представени от най-достойните за тази мисия. Защото те не са просто наоколцина момчета с китари. Те са „Щурците“! Препускащи през времето и огласящи пространството. За да ни научат да дишаме свободно и да вървим изправени. „Вкусът на времето“ е тяхното и мое откровение пред самите нас, пред децата и внуките ни. Приемете го като онази песен, която всички носим в себе си, без никак специално да ни е учили на нея.

ЩУРЦИТЕ

ISBN 978-954553083-8

9 789545 530838

Цена 15 лв.